

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra romanistiky

Slovník amerikanismů

**písmeno B: spojování hesel ze slovníků RAE, RR, MS, AM, JD –
vypracování hesel ze slovníků MM a BDE + příklady ze slovníku RR**

Diccionario de americanismos

Letra B: unión de RAE, RR, MS, AM, JD - elaboración de MM y BDE +
ejemplos de RR

Dictionary of americanisms

The letter B: connection of RAE, RR, MS, AM, JD - elaboration of MM and
BDE + examples from RR

Magisterská diplomová práce

Studentka: Eva Mikulová

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Studijní obor: Španělská filologie

Studijní rok: 2011/2012

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je původní a vypracovala jsem ji samostatně.
Všechny podklady a zdroje, ze kterých jsem čerpala, jsem řádně uvedla do seznamu
použité literatury.

V Olomouci dne:

podpis:

Děkuji prof. Jiřímu Černému za konzultace a rady, které mi poskytl při zpracování mé magisterské diplomové práce.

ÍNDICE:

1. INTRODUCCIÓN	5
2. LA LISTA DE MARCAS Y SÍMBOLOS	6
3. DICCIONARIO – LA LETRA B	11
4. COMENTARIO DE LA TRADUCCIÓN	115
4.1. Unión de los lemas de los diccionarios RAE, RR, MS, AM, JD .	115
4.2. Elaboración de los lemas de los diccionarios MM y BDE	116
4.3. Problemas concretos	117
5. RESUMEN	122
6. ANOTACIÓN	123
7. BIBLIOGRAFÍA	125

1. INTRODUCCIÓN

El tema principal de mi tesis final es el Diccionario de americanismos. La letra B – unión de los lemas de los diccionarios RAE, RR, MS, AM, JD, elaboración de los lemas de los diccionarios MM y BDE y la adición de los ejemplos del diccionario RR. En primer lugar quisiera mencionar que se trata de un trabajo experimental en cuanto a la técnica de elaboración. El trabajo no consta sólo de la traducción de los términos latinoamericanos al checo, como es usual, sino también de una parte dedicada a la elaboración de los lemas recogidos de los diccionarios traducidos anteriormente por mis compañeros.

El procedimiento de la creación de este trabajo consta de cuatro fases. La primera fase consiste en la unión de los lemas ya traducidos por otros estudiantes, concretamente de los términos que comienzan por la letra B, los cuales se encuentran en el *Diccionario de la Real Academia Española* (RAE), *Diccionario de hispanoamericanismos no recogidos por la Real Academia* del autor Richard Renaud (RR), *El español de América* elaborado por Marius Sala (MS), *Diccionario de americanismos* de Augusto Malaret (AM) y *Velký španělsko-český slovník* de Josef Dubský (JD). Hay que proporcionar a los lemas un cierto tratamiento formal uniforme y eliminar que se repitan los significados dentro de un lema. Otra fase es la traducción al checo de los lemas que empiezan por la letra B del *Diccionario del español de América* de Marcos Morínigo y del *Breve diccionario ejemplificado de americanismos* del autor Brian Steel. Estos términos hay que incorporarlos al corpus. El último paso es la integración de los ejemplos del *Diccionario de hispanoamericanismos no recogidos por la Real Academia* del autor Richard Renaud.

En esta tesis empleo los trabajos de mis compañeros y también los lemas de los diccionarios de Augusto Malaret y Josef Dubský que había tratado y traducido en mi tesina escrita en el 2010. Para mí este trabajo significa la continuación de la creación práctica y sistemática de un diccionario que enriquece mi léxico y me permite conocer los países latinoamericanos con su diversidad de culturas, fauna y flora.

El trabajo considero muy útil para los estudiantes de la lengua española y para todos los interesados en este tema. Por este razón he decidido participar de nuevo en el proyecto del Diccionario de americanismos del prof. Jiří Černý.

2. LA LISTA DE MARCAS Y SÍMBOLOS

Marcas geográficas:

Am	-	Amerika
And.	-	Andalusie
Antil	-	Antily
Arg	-	Argentina
atl. pobř.	-	atlantické pobřeží
Bol	-	Bolívie
Braz	-	Brazílie
Can.	-	Kanárské ostrovy
Dom	-	Dominikánská republika
Ekv	-	Ekvádor
Guat	-	Guatemala
Hond	-	Honduras
Chil	-	Chile
JižAm	-	Jižní Amerika
Kol	-	Kolumbie
Kost	-	Kostarika
Kub	-	Kuba
LaPla	-	Río de la Plata
Mex	-	Mexiko
Nik	-	Nikaragua
Par	-	Paraguay
Per	-	Peru
Portor	-	Portoriko
Sal.	-	Salamanka
Salv	-	El Salvador
StřAm	-	Střední Amerika
Urug	-	Uruguay
US	-	Spojené státy americké
Ven	-	Venezuela
Zam.	-	Zamora

Otras marcas:

adj.	-	adjektivum, přídavné jméno
adj/subst.	-	adjektivum i substantivum
adv.	-	adverbium, příslovce
afr.	-	africký, -ého původu
angl.	-	anglický
arch.	-	archaický
apod.	-	a podobně
arg.	-	argot
atd.	-	a tak dále
aug.	-	augmentativum
bol.	-	bolivijský
bot.	-	botanika
braz. port.	-	brazilská portugalština
citosl.	-	citoslovce
despekt.	-	despektivní
eufem.	-	eufemismus
excl.	-	zvolání
expr.	-	expresivní
f.	-	femininum, podstatné jméno rodu ženského
fam.	-	familiérně
fig.	-	obrazně
fog.	-	???
fr.	-	francouzština
geol.	-	geologie
hanl.	-	hanlivě
hist.	-	historický
horn.	-	hornictví
hovor.	-	hovorový výraz
chil.	-	chilský
ind.	-	indiánský
intr.	-	intransitivní sloveso

it.	-	italština
it: janov	-	italština: janovský dialekt (apod.)
iron.	-	ironicky
již	-	jižní
jv	-	jihovýchodní
jz	-	jihozápadní
kniž.	-	knižně
kub.	-	kubánský
lat.	-	latina
lid.	-	lidový
m.	-	masculinum, podstatné jméno rodu mužského
m/f.	-	masculinum i femininum, podstatné jméno v rodě mužském i ženském
mex.	-	mexický
metaf.	-	metaforicky
nám.	-	námořnictví
např.	-	například
neg.	-	negativní, záporný
pejor.	-	pejorativní
pl.	-	plurál, množné číslo
pol.	-	politika
pobř.	-	pobřeží
port.	-	portugalský
portor.	-	portorický
př.:	-	příklad
přenes.	-	přeneseně
sev	-	severní
slavn.	-	slavnostně
sport.	-	sportovní výraz
stol.	-	století
stř	-	střední
stšp.	-	starošpanělský

subst.	-	substantivum, podstatné jméno
sv	-	severovýchodní
sz	-	severozápadní
Š:	-	v evropské španělštině
šp.	-	španělský, španělština
tech.	-	technika
tr.	-	tranzitivní sloveso
tr/intr.	-	tranzitivní i intransitivní sloveso
tr/zvrat.	-	tranzitivní i zvrtné sloveso
u.c.	-	něco (una cosa, algo)
u.p.	-	někdo (una persona, alguien)
venk.	-	venkovský
vulg.	-	vulgární
vých.	-	východní
vyj.	-	vyjadřuje
záp	-	západní
zdrob.	-	zdrobnělina
zool.	-	zoologie
zvrat.	-	zvrtné sloveso
žert.	-	žertovně
tučné	-	uvádí heslo nebo jeho další význam
kurzíva	-	uvádí španělské nebo cizí slovo, výraz
()	-	uvádějí další význam označený čísly
; ►	-	následuje encyklopedické nebo jiné vysvětlení
; ■ Syn.:	-	synonymum, souznačné slovo
; ■ Var.:	-	varianta
●	-	začátek nového pramene
←	-	z jazyka, odvozeno od
^{1,2} atd.	-	různé významy jedné fráze

- (AM) - pramen z *Diccionario de americanismos* (Augusto Malaret)
- (BDE) - pramen z *Breve diccionario ejemplificado de americanismos* (Brian Steel)
- (DA) - pramen z *Diccionario de americanismos* (Asociación de Academias de la Lengua Española)
- (JD) - pramen z *Velkého španělko-českého slovníku* (Josef Dubský)
- (MM) - pramen z *Diccionario del español de América* (Marcos Morínigo)
- (MS) - pramen z *El español de América* (Marius Sala)
- (RAE) - pramen z *Diccionario de la Lengua Española* (Real Academia Española)
- (RR) - pramen z *Diccionario de hispanoamericanismos no recogidos por la Real Academia* (Richard Renaud)
-
- (← arauc.) - z araukánštiny
- (← arw.) - z indiánského jazyka arawak
- (← cumanagoto) - z indiánského jazyka cumanagoto
- (← čib.) - z indiánského jazyka čibča
- (← guar.) - z jazyka guaraní
- (← chiquitano) - z indiánského jazyka chiquitano
- (← it./ Piamonte) - z italštiny, z oblasti Piemont
- (← karib.) - z karibštiny
- (← lenca) - z indiánského jazyka lenca
- (← malaya) - z malajštiny
- (← map.) - z indiánského jazyka mapuche
- (← may.) - z majského jazyka
- (← něm.) - z němčiny
- (← keč.) - z jazyka kečua
- (← kič.) - z jazyka kičua
- (← taíno) - z jazyka taíno

B

- baba**¹, f. (1) (← lat. *baba*) (Antil): povídání, žvanění, tlachání, plácání; (2) **ser pura** ~ , hovor. (Kub): být nestálý a málo vážný; (3) hovor. (Kub): o osobě: slibuje, ale sliby neplní; (RAE).
- baba**², f. (1) (Ven, Kol): kajman (*Caiman cocodrilus*, *Jacare punctulata*); ► malý neškodný plaz z řádu Emidosaurios; je charakteristický širokou tlamou; žije v řekách, kanálech a jezerech teplých oblastí; maso z jeho ocasu je chutné; př.: *este caimán, que luego resultó baba fue descubierto por unos obreros* (Ven); *centenares de puntos negros erizaban la ancha superficie: trompas de babas y caimanes que respiraban a flor de agua, inmóviles, adormitados a la tibia caricia de las turbias ondas; esa variedad de saurios que llaman 'baba' en nuestros llanos; Misia Baba respondió sin pensarlo dos veces: / -Hagan una junta de beneficencia. / Pronunció la frase anterior con un estilo contundente y conciso de sibila, abriendo apenas un instante el ojo para sumirse de nuevo inmediatamente en las profundidades de su beata digestión;* (RAE, MM, RR, BDE). • (2) ~ **del diablo** (Urug): vlákna, nitky rostlinného původu; př.: *en los cabellos de las chinas las semillas de sorgo o las babas del diablo hablaban a las claras del idilio gozado;* (RR). • (3) (Mex, Ven): míza, kterou pouští čerstvě očesaný kakaovník a kávovník; (MM). • (4) (Ven): kajman skvrnitý; (JD).
- babaco**, -ca, adj/subst. (1) (← tupí *wawa'su*) (Ekv): babako (*Carica pentagona*); ► rostlina rostoucího v ekv. pohoří, tato rostlina je blízce příbuzná a podobná papáje, její plody jsou jedlé; (2) plody rostliny babako; ► bezsemenné plody jsou pětiboké a protáhlé; dosahují délky až 40 cm a hmotnosti 2 kg; (3) adj. (Ekv): hloupý, jednoduchý; (RAE). • (4) m., bot. (Kol): papaja, strom melounový; (JD).
- babada**, f. (1) (Portor): hloupost; (RAE).
- babafría**, m. (1) (Kub): suchar, protiva; (JD).
- babalao**, m. (1) (Kub, Chil): šaman, kouzelník; př.: *desde entonces hay un grupo de médicos y tres babalaos (curanderos) que lo acompañan a todas partes [a Fidel Castro]* (Chil); (JD, BDE).
- babasfrías**, m. (1) (Kol): hlupák, ťulpas; (MM).
- babastibias**, m., pl. (1) (Ekv: Azuay): bambula, bačkora, puťka, buchta, voják, ucho, dobračisko; (AM).
- babayo**, m. (1) (Am): ťulpas, hlupák, hloupý Honza; (JD).
- babeada**, f. (1) (Mex): slintání; (JD).
- babeador**, m. (1) (Ekv): slintáček; (JD).
- babearse**, zvrát. (1) (Arg, Par, Urug): cítit se spokojeně, slintat blahem; (2) ~ **por algo** (Mex): vroucně si něco přát, toužit po něčem; (MM).
- babiecada**, f. (1) (Mex): pitomost; (JD).
- babichas**, f., pl., vulg. (1) (Mex): zbytky; (AM).
- babilejo**, m. (1) (Kol): zednická lžíce; (AM).
- babilla**, f. (1) (Mex): otok; (AM). • (2) (Kol): kajman brýlový severní (*Cocodrilus fuscus*); př.: *vuelve a tu charco babilla; zapatero a tus zapatos;* (MM, BDE).
- babiney**, m. (← ind.) (1) (Kub): bažina, močál; (AM).
- babonuco**, m. (1) (Dom, Kub): spletenec z látky, který si dávají nosiči na hlavu pro nošení těžkých břemen; ■ Syn.: *babunuco*; (RAE, AM).
- babosa**, f. (1) (Kub): měkkýš s kulovitou ulitou (*Helia auricomus*), často žije na skládkách odpadků; př.: *entonces Olordumare le entregó a Obatalá un puñado de tierra metido en el carapacho de una babosa y una gallina; cuando el tigre está viejo come babosa;* (RR). • (2) (Kub): nemoc hovězího dobytka, kterou způsobuje parazit motolice jaterní; (AM).
- babosada**, f. (1) hovor. [Š: *necedad, tontería, disparate*] (Ekv, Guat, Hond, Kol, Kost, Mex, Nik, Pan Salv): hloupost, nesmysl; př.: *decir cuatro –as plácnot pár hloupostí; ¡Puras babosadas!...dijo con disgusto el anciano en cuanto terminé mi cuento* (Salv); *si no hubiera luz del día, creeríamos que sólo lo que logramos ver con las luces (del coche) existe; García no contestó; 'Semejantes babosadas', pensó para sí; Muchos por andar hablando babosadas, se*

fuleron a picar piedra a los caminos o a traer zacate (hierba) para las bestias de la montada; ¿Para qué me podían servir a mí –decíame yo– todas esas babosadas? Lo único que aprendí con gusto es el alfabeto; Le oigo decir que soy su virgen del sol, su América virgen, su virgen ñusta (princesa) y no sé qué babosadas más; (2) hovor. (Hond, Mex, Pan, Salv): věc bez hodnoty; (RAE, RR, JD, BDE). • (3) (Mex, StřAm): bídák, osoba hodná opovržení; (4) (StřAm, Mex): věc hodná opovržení; (5) pochybnost, nerozhodnost, nesmělost; (AM, MM). • (6) (Am): nanicovatý člověk, nula; (JD).

baboseado, -da, adj/subst. (1) f. [Š: *engaño*]: omyl, podvod; viz: *babosear*; (RR). • (2) adj. (Mex): odfláknutý, zfušovaný; (MM). • (3) m. (Mex): slintání; (4) m. (Mex): odfláknutí, zfušování; (JD).

babosear(se), tr/intr/zvrat. (1) tr., hovor. (Urug): ponížít; (2) intr., hovor. (Mex, Salv): být nepozorný; (3) intr. (Salv): loudat se, ztrácet čas; (4) ~se, zvrat. (Urug): být přehnaně vstřícný, ochotný, úslužný; (RAE). • (5) intr. [Š: *vagar*] (Kost; Guat): bloumat, lenošit, ztrácet čas zbytečnostmi; př.: *movéte y dejá de babosiar*; (6) tr. (Guat; Urug): oklamat, podvést; zneužít převahy, přesily k ponížení někoho; viz též: *baboseada*; př.: *¿no querés babosearme? juralo*; (RR). • (7) tr. (Mex): přisuzovat něčemu přehnanou důležitost, význam a věnovat tomu hodně času; (8) tr., posmívat se; (9) tr. (Guat): tlachat, dělat hlouposti; (10) intr., toulat se; (AM). • (11) tr. (Mex): projednat povrchně, odfláknout; (MM). • (12) tr. (Mex): fušovat do čeho; (13) (Kub): oblíznout; (JD).

baboseo, m. (1) (Mex): fušování do čeho; (2) (Kub): oblíznutí; (JD).

babosería, f. (1) (Portor): klábosení o nepodstatných věcech; (RAE).

baboso, -sa, adj/subst. (1) adj. (StřAm): bídny, ničemný, nestydatý; (AM). • (2) adj. (StřAm, Mex): hloupý, pošetilý; ■ Syn.: *pandorgo*; př.: *-Ya sólo a mí me falta enfermarme...Esta babosa está fregada desde hace varios días...No habla más que para callarla a una...* (Salv); *no seas baboso* (Mex); (MM, BDE). • (3) adj. (Kub): ušmudlaný; (4) adj. (Per): slabošský; (5) m. (Am): pitoma, blbec; (6) m. (Kub): šmudla; (7) m. (Mex): naiva; (8) m. (Per): bábovka, bačkora, slaboch; (JD).

babucha; f. (1) a ~, hovor. (Arg, LaPla, Urug): na zádech, na ramenou; (RAE, MM). • (2) (Dom): halenka, blůza; (3) (Kub): dětský živůtek; (4) pl. (Kub): široké dětské kalhoty; (AM). • (5) (Mex): plátěná bota s koženou špičkou; (JD).

babujal, m. (1) (Kub): zloduch, kouzelník; (AM).

babul, m. (1) (výchKub): černošský tanec; (AM).

babunuco, m. (← ind.) (1) (Kub): spletenec z látky, který si dávají nosiči na hlavu pro nošení těžkých břemen; (AM).

baby, m/f. (← angl. *baby*) (1) (Am; Kol, US): dítě; (2) malý automobil; (3) (Arg, Mex, US): nejmladší člen rodiny; (MS). • (4) ~ **futbó**¹: (← angl. *baby football*) fotbálek; ► fotbal, který hraje menší počet hráčů na menším hřišti; (5) ~ **futbó**²: fotbal, který hrají děti mladší čtrnácti let; (MM).

baca, f. (1) viz *vaca*; (RR). • (2) **dar** ~ (← angl. *to back*) (Kol): couvat, dát zpátečku; (MS).

bacal, adj/subst. (← may.) (1) m. (Mex: Tabasco, Chiapas, Yucatán): vyloupaný kukuřičný klas; (2) m. (Mex): ptáček (zvíře); (3) m. (Mex): hubeňour; (4) **ser (estar) uno hecho un** ~ (Mex): být velmi slabý, vyhublý, hubený; (MS). • (5) adj. (Mex: Yucatán): hubeňoučkový, slaboučkový; ► možná v souvislosti s ptáčkem *Chrysomitris mexicana*; (AM).

bacalao, m. (1) [Š: *persona flaca*] (Portor; Kub): hubený člověk, hubeňour; př.: *pueh... a lo mejor sería por la diferencia que hay entre lo que Dióh me dió a mí y lo que le (les) dió a esoh bacalaoh que tién loh pobreh por mujereh*; (RR). • (2) (Dom): papírový drak ve tvaru kosodélníku; (AM). • (3) (Chil): mizera, nevděčník, bídák; (4) **cortar el** ~ (Arg, Mex): mít rozhodující slovo; (5) držet otěže v rukou ve vládě, poroučet; (MM). • (6) (Am): škudlil, držgrešle; (7) (Chil): o ženě: škatule, rachejtle; (8) **yo no corto el ~ con esa gente** (Kub): já s těmito lidmi nepeču; (JD).

bacalito, m. (1) (Mex): ptáček (zdrobněle); (2) (Mex): hubený; (MS).

- bacán¹, -na**, adj. (1) (Chil, Kol, Kub): v jazyku mladých: velmi dobrý, perfektní, vynikající; (2) (Chil): o osobě: velmi mocný, bohatý, vlivný; (3) (Chil): o nějaké osobě nebo o nějakém představení: úspěšný; (4) hovor. (Kol, Kub): o osobě: velice atraktivní; (RAE). • (5) (Arg aj.): elegantní, nóbl, šik; př.: *en el restaruante de la rue Scribe, un restaurante bacán con montones de gerentes...* (Arg); (BDE).
- bacán²**, m/f. (1) m., hovor. (Kub): muž vydržovaný svou manželkou nebo svou milenkou; (2) m. (← it./janov. *baccan*) [Š: *patrón, jefe de familia*] (Arg, Urug): muž, který hradí výlohy svých milenek; muž, který si vydrží svou milenkou; (3) m/f. (← it.) (Arg, Kol, Urug, LaPla): boháč, zámožný člověk, zbohatlík; ► výraz zaznamenaný v Arg (Buenos Aires) od roku 1879; př.: - *Total que te instalaste como un bacán.* (Arg); *yo quiero un cotorro que tenga balcones, cortinas muy largas de seda crepé... mirar los bacanes pasando a montones, pa (para) ver si algún reo me dice: ¿qué hacés?; ¿no sabés, coquera infame, que, por más que seas bacana ... esa suerte dura poco?; trajeada de bacana, bailás con corte y por raro esnobismo tomás prissé (dosis de cocaína);* (RAE, RR, MM, BDE). • (4) m., arg. (← it./janov. *amo*) (Arg, Urug): hejsek, floutek; ► muž, který se obléká luxusně, honosně, ale výstředně, nevkusně; (5) arg. (Arg, Bol, Urug): milenec; ► existuje femininum *bacana* pro milenkou; (6) (← ind.) (Kub): tamal; ► kukuřičný list plněný banánem; (AM, MM). • (7) **está** ~ (Kub): to je moc fajn, prima; (8) **me quedó** ~ (Kub): moc fajn mi to dopadlo, moc mi to chutnalo; (JD).
- bacana**, f. (1) (Dom: Cibao): nevázaná řeč; (2) velký zmatek, povyk; (AM).
- bacano, -na**, adj. [Š: *bacán*] (1) (Kol): skvělý, super; (RAE).
- bacanería**, f. (1) arg. (Kol): elegancie vznešených a bohatých lidí; (AM). • (2) (Arg): elegancie zámožného člověka; viz též: *bacán*; (MM).
- bacanora**, m. (← *cahita vaki*, „vašené jídlo“ + *onora*, „určitý kaktus a jeho plod“) (1) (Mex): alkoholický nápoj, který se získává kvašením šťávy z rostliny agáve (*Agave angustifolia*); (RAE).
- bacanora**, f. (1) (Mex): alkoholický nápoj, který se získává z *pulque*; ► *pulque* je alkoholický nápoj, který se vyrábí kvašením šťávy z agáve (*Agave americana*), je jedním z tradičních původních nápojů StřAm; (AM).
- bacará**, m. (← fr. *baccarat*) (1) (Arg, Chil, Urug): karetní hra, ve které je jeden z hráčů bankéř; (MM).
- bacaray**, m. (← guar. *baca* „kráva“ + *raí* „malé dítě“) (1) (Arg, Bol, Urug): nenarozené tele; (AM, MM). • (2) (Am): hovado (nadávka); (JD).
- bacardizar**, intr. (1) (Kub): rumovat, pít rum; (JD).
- bacenica**, f. (1) (Am): nočník, noční váza; (JD).
- bacenilla**, f. (1) (Mex): nočník, noční váza (JD).
- bacha**, f. (1) (Kub): flám, mejdan; ► vzniklo zkrácením slova *bachata*; (AM). • (2) **dejáte de ~s** (Kub): dej pokoj; (3) (Mex): špaček cigarety; (JD).
- bachaco, -ca**, adj/subst. (1) adj., hovor. (Ven): o vlasech: hodně kudrnaté a rudé; (2) adj., hovor. (Ven): osoba, která má takové vlasy; (3) m. (Ven): velký a nenasytný mravenec; ► mravenec z čeledi mravencovití (*Formicidae*), který je podle druhu červené nebo černé barvy; (RAE). • (4) m. (Ven): rezavý mravenec žijící v podzemních koloniích, je škodlivý pro zemědělství; ■ Syn.: *saúba*; (MM). • (5) (Ven): jedinec tmavé pleti a světlých očí, nebo naopak; (6) ~ **culón** (Ven): velký mravenec; ► je používán jeho lep k výrobě velmi pálivé omáčky (*Catara*), je to mj. afrodisiakum; (7) **para ~, chivo** [Š: *a la zorra, candilazo*]: xxx; (MS). • (8) m., zool. (Kol): rezavý mravenec; (JD).
- bachaguero**, m. (1) (Ven): hnízdo mravenců *bachacos*; (MM).
- bachajé**, m. (1) (Kol): jateční rezník; (AM).
- bachajón, -na**, adj/subst. (1) m/f. (Mex): polodivošský indián z mayského kmene Quiché, který přebýval ve 20. století v některých částech Estado de Chiapas v Mex a Guat; (2) adj. nazývá se tak vše týkající se tohoto kmene a jeho lidí; (MM).
- bachaquero**, m. (← arw/karib.) (1) (Ven): hnízdo mravenců z rodu *Atta*, cokoli co má něco společného s těmito mravenci; (MS). • (2) (Kol): mravenišť mravenců *bachaco*; (JD).

bácharo, -ra, adj. (1) (Kol): stejný, dvojitý, dvojčecí; (AM).

bachata, f. (1) (Antil): večírek, mejdan, flám; př.: *ir de ~ flámovat*; (2) (Dom): dominikánský lidový tanec; (RAE, JD).

bachatear, intr. (1) (Kub, Portor): bavít se; (RAE). • (2) (Kub): flámovat; (JD).

bachatero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Dom): o osobě: skládající nebo zpívající *bachatu* (viz: *bachata*); (2) m/f. (Kub, Portor): fláma, veselá kopa; člověk, který rád žertuje a baví se; (RAE). • (3) adj. (Antil): flámující, hýřilský, samá zábava; (AM).

batche, m. (1) (Am): nedostatek; (RAE). • (2) ~ s, pl. (Kub): dolíčky po neštovicích; (3) (Mex): tůň; (JD).

bachero, -ra, adj. (1) arch. (Per): lživý, neupřímný; (2) (Kub): flámující, samá legrace; (AM).

bachicha, m/f. (1) m., pejor. (Arg, Chil, Urug): italský imigrant; (2) f., pl. (Mex): nedopalky; (RAE). • (3) (← it./janov. *Baciccia*) (Arg; Per, Chil, Urug, Par): Talián, nevzdělaný Ital nízkého původu; ► přezdívka Italů, přesněji Janovanů, když bývali chudí a ne moc čiperní, chytří (*poco despabilados*); výraz *Baciccia* je zdvojnásobení často používaného janovského jména Battista; př.: *que el descendiente de un bachicha cualquiera llegara a la presidencia prometiendo el reino de este mundo, equiparando siúuticos y rotos con la gente bien, había sido para María Luisa el anuncio del Apocalipsis* (Chil); *¿y cómo habría ido, en coche de plaza, en un casco roñoso, tirado por dos sotretas (caballos viejos) mosqueadores con algún bachicha de sombrero de panza de burro y algún mulato compadre (presuntuoso) en el presente?; el italiano o bachicha principalmente*; (RR, AM, MM, BDE). • (4) ~ s, f., pl. (Mex): zbytky, které nechávají opilci ve sklenicích, slivky nápojů; (AM). • (5) m. (Mex): nedopalek, špaček cigarety; (MM). • (6) ~ **de la esquina** (Chil): hokynář; (7) f. (Mex): špaček doutníku; (JD).

bachiche, m/f., fam., pejor. (1) (Bol, Ekv, Per): italský imigrant; (RAE). • (2) (Ekv, Per): Talián, Ital; ► v Per málo užívané; př.: *¡Cosa seria, el bachiche! Lo tengo aquí, un italo puro tuétano*. (Per); (AM, BDE).

bachillero, adj/subst. (1) adj. (Am): žvanivý, klábosivý; (2) m. (Am): žvanil; (JD).

bachos, m., pl., arch. (1) (Per): lži, povídačky; (AM).

bachure, adj/subst. (1) adj. (Ven): chromý, pajdavý, křivonohý; (AM). • (2) m. (Ven): paťha; (JD).

bacilar (basilar), viz: *vacilar*; (RR).

bacín, m. (1) (Kub): hučka, kokrhel; (JD).

bacinilla, f. (1) (Am): nočník; (JD).

back, m. (← angl. *back*) (1) (Am, US): ve fotbale: obránce; ► v Buenos Aires se užívají také výrazy jako *zaguero* nebo *fulbá*; viz též: *full back*; (2) **back – centro** : střední obránce; (3) ~ **policía**: obránce, který hraje na osobku; ► jeho úkolem je nepřetržitě hlídat jednoho z protihráčů; (4) **back – wing**: krajní obránce; ► snaží se bránit protihráče, hrajícího na křídle; (MM, MS).

background, m. (← angl.) (1) (Am): obecné znalosti člověka; (MM).

background, m. (← angl. *background*) (1) (Am): všeobecné znalosti člověka; (MS).

baco, m. viz: *pájaro baco*; (RR).

bacuachi, m. (Mex), viz: *macuachi*; (AM).

bacuachí, adj/subst. (1) (Mex), viz: *macuache*; (MM). • (2) m. (Mex): mexický Indián; (3) m., hrubec, surovec; (JD).

badajo, m., hovor. (1) (Nik): penis; (RAE).

badaza, f. (1) (Kub): držadlo pro cestující stojící v dopravních prostředcích; (AM).

badea, f. (1) (Kol): mučenka čtyřhranná (*Passiflora quadrangularis*); ► pnoucí tropická rostlina, která se pne pomocí úponků do výšky 40 m, má silné čtyřhranné stonky, velké růžové až červenofialové květy s velkou pakorunkou z mnoha fialových a bíle příčně pruhovaných nitěk, listy jsou střídavé, široce vejčité až eliptické; (2) plod této rostliny; ► plody jsou vejčité až protáhlé, žlutozelené, 12 -35 cm dlouhé, 10 -15cm tlusté, dužina je až 4cm silná, bílá, trochu nakyslá, uvnitř s mnoha šedými semeny se sklovitým bělavým míškem; (RAE).

baden, m. [Š: *badén*] (1) (Kub): umělá překážka; (RAE).

badilejo, m. (1) (Per): zednická lžíce; (MM).

badminton, m. (← angl.): badminton; (MS).

badulacada, f. (1) (Am): darebáctví, sprostáctví; (JD).

badulaque, m/f. (1) (Ekv): osoba, která neplní své sliby včas; (RAE). • (2) m. (Am): darebák, sprosták; (JD).

badulaquear, intr. (1) (Arg, Kol, Chil): jednat jako darebák, padouch, šibal, ničema; (2) (Per): chovat se ztřeštěně, flámovat; (AM).

badulaquería, f. (1) (Ekv): darebáctví; (RAE).

bagá, m. (← karib.) (1) (Mex, Portor, Kub): láhevnik (*Annona glabra*); ► tropický strom z čeledi láhevnikovité (*Anonaceae*); roste na Kub a dorůstá až 8 metrů; má elipsovité a lesklé listy, kulovité plody a používá se jako potrava pro všechny druhy dobytka; jeho kořeny jsou tak pórovité, že se používají jako korek v sítích, bójích, atd.; (RAE, MM).

bagacera, f. (1) (Mex, Kub): místo v cukrovaru určené pro odpad (výlisky), který vzniká při výrobě cukrové třtiny; (2) výlisky cukrové třtiny; (MM).

bagaces, m. (← *Bagaces*; ► město v Kost) (1) (Kost): druh bílého tvrdého sýra, který se jí strouhaný; (2) **de Bagaces a Liberia** (Kost): jen tak se nečinně toulat; (RAE).

bagacillo, m. (1) (Kub): jemné vlákno z cukrové třtiny; (2) částice ze spálených výlisků, které se práší do vzduchu během mletí; (RAE).

bagaje, adj/subst. (1) m. (Ekv): osoba jednoduchá, neužitečná, nešikovná; (RAE). • (2) m. (Ekv: Azuay): surovec; (AM). • (3) m. (Am): zavazadlo; (MM). • (4) m. (Ekv): osel, mezek, tupec, hlupák; (JD).

bagajero, viz: *bagallero*; (RR).

bagallero (bagayero), m. (← port. *bagagen*) (1) (Urug, Arg): pašerák, všeobecně věcí základních potřeb; př.: *Larteguy vino al poco tiempo a proponerme la compra de un taxi, que daba tanto y cuanto; sí era un taxi que hacía viajes para los bagayeros*; (RR).

bagallo (bagayo), m. (1) (Urug, Arg): pašované nebo kradené zboží; většinou se jedná o věci základních potřeb; př.: *espero al Bonito cuando me avisa 'hay bagallo' con el último trago de caña*; (RR).

bagamán, adj/subst. (1) adj., žert. (Kol, Dom): toulavý; (AM). • (2) m. (Am): obejda; (JD).

bagatela, f. (1) (Per): hra pinball; ► i v Braz; (AM).

bagayero, -ra, m/f. (1) (Arg, Urug): pašerák; (RAE).

bagayo, m. (← fr. *bagage*) (1) hovor. (Arg, Urug): pytel, ranec, zavazadlo, bagáž; (2) (Urug, Arg): kradené věci; (3) malá pašerácká skupina; (4) velmi ošklivá žena; (RAE, MM). • (5) (Arg): stará a chudá prostitutka; (6) otrava, také o osobě; (MM).

bagazal, m. (1) (Kub): oblast s hojným výskytem stromů *bagá*, viz: *bagá*; (RAE).

bagazo; m. (1) **tirar a ~ a alguien**, hovor. (Kub): nebrat někoho příliš vážně; (RAE). • (2) (Am): o osobě: pleva; (3) fig. (StřAm, Antil): bídák; (4) **al ~ poco caso** (StřAm, Antil, Kol, Per): nestojí to za nic; (AM). • (5) (Kub): nesmysl; př.: *hablar ~ plácet nesmysly*; (JD).

bagre, adj/subst. (1) m. [Š: *mujer fea*] (Arg, Kub, Ekv, Salv, Urug, Ven, Kol, Per, Bol, Chil, LaPlá): velmi ošklivá žena, šereda; př.: *un egoísta como Pérez, que se suicida porque un bagre no le lleva el apunte es capaz de olvidar, en el supremo instante, a quienes lo han servido y lo han aguantado*; (2) m. (Ekv): ryba, velikosti až dva a půl decimetru, její maso je jedlé, avšak plné kostí; (3) m., hovor. (Hond): velmi chytrý a těžko zastizitelný člověk; (RAE, RR, MM). • (4) m. (Kost): coura; (5) m. (Guat, Hond, Salv): chytrák, šibal; (6) m. (Mex): pošetilec, hlupák; (7) adj. (Bol, Kol): výstřední, směšný, kýčovitý, sprostý, nevkusný; (8) **ése se come los ~s y se le atorán los juiles** (Mex): o lidech, kteří vidí chyby a nedostatky ostatních, ale ne vlastní, které jsou ve skutečnosti větší a vážnější; ► *bagre* je ryba rodu *Pimelodus*; *juil* je rybka rodu *Loucus*; (AM). • (9) m.(Am): ryba bez šupin; ► jedná se o ryby sladkovodní, které jsou chutné, ale nevzhledné; slovo neznámého původu; Lenz se domnívá, že by se mohlo jednat o slovo antilského původu; americké dokumenty uvádějí tento výraz od roku 1545 pro Yucatán; Corominas pochyboval o antilském původu slova a pokouší se najít spojitost mezi výrazy *pagro* a *pargo* vzhledem ke katalánskému výrazu *bagra*, který znamená říční ryba; př.: *encienden una*

pequeña fogata, envuelven bagres y bocachicas en hojas que anudan con bejucos y los acercan a la llama (Per); *a todos nos ha tocado alguna vez tratar de «linda» o de «mi amor» a una detestable y espantosa empleada pública con cara de bagre* (Kol); (10) m. (Bol, Kol, Chil, Ekv, Per): nepříjemná, nesympatická osoba, protiva; (11) adj. (Guat, Hond, Salv): chytrý, bystrý; (MM). • (12) **le pica el** ~ (Arg): má hlad, že by hřebíky polykal; (JD).

bagrera, f. (1) (Kol): speciální čefeň na chytání *bagres*; ► druh rybářské sítě; (AM).

bagrerío, m. (1) (Chil): šeredy; (AM).

bagrero, adj/subst. (1) m. (Ekv, Per, LaPla): muž, kterému se líbí ošklivé ženy; muž dvořící se ošklivým ženám; ► v oblasti LaPla se užívá žertovně; (RAE, AM, MM). • (2) m. (Kol): háček vhodný pro chytání *bagres*; (AM).

bagual, **-la**, adj/subst. (← *Bagual*; ► náčelník ind. kmene *querandí* (1582 - 1630); (MM)) (1) adj., hovor. (Par, Urug): nevychovaný; (2) m. (Arg, Urug, Chil, Bol): nezkracené hřebě nebo kůň; (3) f. (Arg: Salta): lidová píseň ze szArg doprovázená bubny s osmislabičným veršem a typickým tónovým vzestupem; (RAE, AM). • (4) adj. (pravděpodobně ← guar. *baqua*: *cabaqua* [Š: *corriente, velocidad, fuerza, porfiado*] nebo ← arauc. *caguallu*: *caguall*: *cagual*) (Arg, Bol, Chil, Urug, LaPla): divoký, nezkracený, nepoddajný; ► říká se tak speciálně koňskému a hovězímu dobytku neznámého majitele; (5) m., přenes., hulvát; (6) m. (Chil): hlupák, moula, pitomec; (7) **ganar los ~es** (Urug): utéct a zachránit se, dostat se z nebezpečí; (AM, BDE). • (8) adj. (Arg, Bol): hrubý, sporstý, neomalený, hulvátský, nevychovaný; (MM). • (9) m. (Am): bagán; (JD).

bagualada, f. (1) (Arg, Par, Urug, LaPla): stádo divokých koní; (2) vulg. (Urug): brutálnost, surovost; (RAE, AM). • (3) fig. (LaPla): hloupost, volovina, hovadina, pošetilost; (AM).

bagualón, **-na**, adj. (1) (Arg): o koni: polozkracený; (AM).

baguarí, m. (← guar.) (1) (Arg, Urug): čáp jabiru; ■ Syn.: *illo*; (MM).

baguetería, f. (1) (Per): francouzské pekařství; př.: *baguetería necesita 3 maestros expertos en pan francés*; (BDE).

bahareque, m. (← taíno) (1) (Kol, Ekv, Hond, StřAm, Ven, Kub), viz: *bajareque*; př.: *Fray Pedro se ha empeñado en que las ventanas tuviesen una figuración gótica, ... y el repetido encuentro de dos líneas curvas en la pared de bahareque es ... una premonición de canto llano* (Kub); (RAE, AM, BDE).

bailable, m. (1) (Arg): tancovačka; (MM).

bailada, f. (1) (Am): tancování; (JD).

bailadita, f. (1) (Am): zatančení; př.: *echar una ~ zatančit si*; (JD).

bailador, m. (1) (Mex): malý pták; (MM).

bailanta, f. (1) (Arg): vesnická slavnost, na které se tančí; (2) místo, kde se koná tato slavnost; (RAE).

bailante, m. (1) (Arg): lidová tancovačka; (JD).

bailar(se), tr/intr/zvrat. (1) tr., hovor. (Hond): zabít; (2) tr., hovor. (Hond): krást; (3) **~se**, zvrat., hovor. (Kub): krást; (4) **~se**, zvrat., hovor. (Kub): mít s někým pohlavní styk; (5) **~se**, zvrat. (Salv): klamat; (RAE). • (6) **~la**, tr. (Kost): zahrávat si s osudem, podvést někoho, šidit, zneužívat někoho kvůli své převaze znalostí či zkušeností; př.: *no puedo hablar de política, –decía– porque tengo buenos clientes en todos los partidos; y terminaba afirmando siempre, después de los comicios, que le había dado su voto al candidato ganador; don Gregoiro la baila, –decían los dirigentes políticos*; (RR). • (7) **~ espeso**, intr. (Kub): prima válet, tančit hezky; (8) **hacer ~ a u.p.**, intr. (Arg): zahrát komu skočnou; (9) **quedar ~ando en la cuerda**, intr. (Mex): být v překerní situaci; (10) **~ la suiza**, intr. (Mex): skákat přes provaz; (11) **estar ~ando en un tusero**, intr. (Ven): být v pěkné bryndě; (12) **~se**, zvrat. (Mex): odpravit, odrovnat a u.p.; (JD).

baile; m. (1) **~ de gallina** (*sentirse como un gallo metido en ~ de gallina*) (Portor): lomoz, zmatek lidí (být uprostřed lomozu a zmatku lidí); př.: *temo un desmayo jactancioso de blanquito metido en baile de gallina*; (2) **~ de garabato**, m. (Portor): kreolský tanec venkovanů bez kapely, s divokou či falešnou hudbou, jako protiklad k salónnímu tanci ve městě; př.: *Alonso registra antes de mediar el XIX el nombre de bailes de garabatos como mención de conjunto de los bailes criollos campesinos del país, considerados en oposición a los bailes de salón*; (3) **estar en el ~**

(Par; Arg): být velmi dobře informovaný o nějaké záležitosti nebo obchodu; př.: *yo ya estaba informado de las salidas que (él) tenía; pero estaba (yo) en el baile...!*; (RR). • **(4)** (Ven): polévka z vyloupaného a rozemletého zeleného hrášku; **(5) ~ de arpa, maraca y buche** (Ven): slavnostní taneční zábava; **(6) ~ de bomba** (Portor): černošský tanec, který doprovází nástroj *bomba*; **(7) ~ de capa** (Portor): tanec, ve kterém si tanečníci obléknou plášť nebo zaplatí útratu; **(8) ~ de contribución** (StřAm, Antil): taneční zábava se vstupným; **(9) ~ de fantasía** (Chil, Mex, Per, LaPla, Par): maškarní ples; **(10) ~ de garrote** (Kol): vesnická taneční zábava; **(11) ~ de negros** (Kol): poprask, kravál, randál; **(12) ~ de música**¹ (Kub, Mex: Veracruz, Tabasco): tanec, ke kterému hraje kapela, která interpretuje *contradanzas* (tanec původem z Anglie) a *valse* (párový tanec původem z Německa a Rakouska); ► tanec má tento název, aby byl odlišitelný od tanců *changuís* a *guateques*, kde zní pouze pětistrunná kytara a další lidové nástroje; **(13) ~ de música**² (Per): lidový tanec, který se tančí s šátkem v ruce; **(14) ~ de pieza** (Mex: Tabasco), viz: *baile de música*; **(15) ~ de ponina** (Kol), viz: *baile de contribución*; **(16) ~ de son** (Mex: Tabasco, Veracruz): vesnický tanec, ve kterém se pouze dupe a podupává na různé způsoby: *jarabe*, *toro* nebo *torito* a další; **(17) ~ de tacón de hueso** (Guat): chudinská lidová taneční zábava; **(18) ~ de tierra** (Bol, Chil, Per): lidový tanec; (AM, MM). • **(19) ~ de medio pelo** (Arg, Ekv, Guat, Mex, Par, Urug): vesnická taneční zábava chátry; **(20) ~ de pañuelo** (Per): tančí se s šátkem v ruce; (MM). • **(21) dar un ~ a u.p.** (Arg): zahrát komu skočnou; **(22) ~ de san Vito, ~ de zambite** (Chil): tanec svatého Víta, posunčina nemoc; (JD).

bailecito(s), m., (pl.) **(1)** (JižAm): obecný název pro hodně uvolněné tance jako je *el mismís*, *la zamacueca* a další; ► v Bol specifický název tance podobného chilskému tanci *la cueca*, ale mnohem pomalejší; (AM, MM).

bailejo, m. **(1)** (Ekv): zednická lžíce; (RAE).

bailón, -na, adj. **(1)** (StřAm, Portor, Dom): tančící; (AM)

bailongo, m. **(1)** (Arg; Kost): tanec; může i nemusí mít desp. význam; př.: *al evocarte, tango querido, siento que tiemblan las baldosas de un bailongo y oigo el rezongo de mi pasado*; (RR). • **(2)** (StřAm, Arg, Kol, Per, Urug, Par): prostá ale veselá tancovačka; (AM, MM). • **(3)** (Arg, Par, Urug): hlučná, živá taneční zábava chudých lidí, kde hraje málo hudebních nástrojů; (MM).

baina, f. **(1)** (Am): otrava, nuda i o sobě, **(2)** baba, zbabělec; **(3) formar ~** (Kub): otravovat **(4) se quedaron dormidos como unas ~s** (Kub): usnuli jako špalky; (JD).

bainada, f. **(1)** (Kub): pitomost; (JD).

bainoa; f. **(1) ser de ~** (Kub): být pošetilý, hloupý; ► v souvislosti s jednou ostrovní vesnicí; (AM).

bairrún, m. (← angl. *bay rum*) **(1)** (Kub): aromatická tekutina připravená destilací listů pimentovníku pravého v rumu; (MS).

baisano, m. **(1)** (Chil): Turčín, Turek; (JD).

baja; f. **(1) en ~** (Kub): o motoru: na malé otáčky; **(2)** ve složité ekonomické situaci; (RAE). • **(3)** (Kub): záměr, úmysl; př.: *le conocí la baja*; **(4) cogerle la ~ a uno** (Kub): odhalit něčí slabinu; **(5) tener a uno de ~** (Dom): posmívat se, podvést; (AM). • **(6)** (Kub): slabá stránka, slabina; (MM). • **(7) conocer la ~ a u.p.** (Kub): vidět komu do karet; **(8) hubo ~s cantidad** (Kub): moc jich odpadlo, propadlo; (JD).

bajaca, f. **(1)** (Ekv): stuha do vlasů; viz též: *balaca*; (AM).

bajada, f. **(1)** (Arg): pokles/snížení průtoku v řece; (RAE). • **(2)** (Kol): půlka poražené ovce; **(3)** poslední množství mléka, které se podojí; **(4) esperar a uno en la ~** (Dom, Ven): pomstít se; (AM).

bajadero, m. **(1)** (Nik): rampa; (RAE).

bajador, -ra, adj/subst. **(1)** (Chil): žaludeční; **(2)** m. (Arg, Chil): uzda; (AM).

bajagua, f. **(1)** (Mex: Tabasco): nekvalitní tabák; (AM). • **(2)** (Kol): *Cassia alata*; ► tropický keř z čeledi luskovitých; (MM).

bajamuelles, adj. **(1)** (Chil): žaludeční, zažívací; (AM).

bajante, m/f. **(1)** f. (Am): pokles vodních hladin; (RAE). • **(2)** m. (Kub): okap, okapová roura; (JD).

bajar(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. (Hond; Urug): zabít zbraní; př.: *bajarte de un tiro es lo más fácil*; (2) tr. [Š: *beber; tragarse, ingerir*] (Kost, Pan, Chil, Arg; Kub): pít; spolknout, vyzunknout; pozřít; př.: *Sebastián se acerca al mostrador, pide un vaso de ron que baja en cuatro tragos sin despedárselo de la boca, paga y sin despedirse de nadie abandona el local, a grandes pasos; Yo pedí vino para bajar la comida; deshizo las horas siguientes bajando cervezas en la fuente de soda; Río, dame un poquito de agua para que la Gallina Enana pueda bajar una nuez que tiene atravesada en la garganta*; (3) tr. [Š: *digerir*] (Kost; Arg): trávit, zažívat; př.: *con una sola birra (cerveza) no podía bajarme el poquillo de chopsuí*; (4) ~**se con** (Chil): slevit o dohodnoutou částku; př.: *debiera bajarse con un escudo en el precio del menú*; (5) **no ~**, neg. (Kost; Arg): nebýt někomu někdo sympatický; př.: *yo siempre había creído que ella no lo bajaba muy bien*; (6) neg. (Kost): nepřesvědčit, nelíbit se někomu něco; př.: *ella dice que es bello como Paul Newman, pero a mí eso no me baja pues las mujeres nos enamoramos de un espantapájaros y creemos que es un Adonis*; (RR). • (7) tr. (Kub, Dom): v obchodní hantýrce: platit; (8) **no ~ ni con aceite** (Kost): nenaletět, neskočit na špek; (AM). • (9) ~**se**, zvrat. (Arg, Par): ubytovat se v hotelu, (MM). • (10) ~ **abajo** (Ekv): jít dolů; (11) **cuando San Juan baje el dedo** (Kub): na svatého Dyndy; (12) ~ **una orientación a u.p.** (Kub): dát instrukce komu; (13) ~ **la prima** (Arg): krotit se v řeči, sklappnout pusou; (14) ~**se**, zvrat. (Mex): uklidnit, mírnit se; (15) **hay que ~ de la higuera** (Arg): člověk nesmí být padlý na hlavu; (JD).

bajareque, m. (← taíno *bahareque* MM) (1) (StřAm, Kol, Ekv, Ven, Mex, Dom, Kub): stěna z dřevěných kůlů navzájem propletených rákosem a zpevněných blátem; ► v koloniálním období se tento výraz užíval i na severozápadě Arg; př.: *después llegamos al bajareque de las Gordas que había que pasar la puerta ancha...* (Nik); (2) [Š: *albareque*] (Kub, StřAm, Kol, Ekv, Mex; Guerrero, Dom, Ven): velmi chudá, polorozbořená chýše, bídná chatrč; (3) (Pan): časté mrholení, vyskytující se ve vyšších místech; (RAE, MS, AM, MM). • (4) (Ekv): dům ze dřeva a hlíny; (5) (Par): liják; (6) (Par): dřevěná police, na které je uloženo nádobí; (7) **de pajareque** (Ven): střecha, kterou podpírá dřevěná konstrukce; (8) **ser más amarrado que casa de bareque** (Kol): být lakomý, hrabivý, lačný; (MS).

bajativo, -va, adj/subst. (1) m., hovor. (Bol, Urug): odvar z bylin; (RAE). • (2) adj. (Chil): zaživací, trávicí; (AM). • (3) m. (Arg, Bol, Chil, Per): digestiv; př.: *la misma variedad se ve en los bajativos, todos con licores importados* (Chil); (MM, BDE).

bajear, tr/intr. (1) tr., hovor. (Kub): důvtipně někoho pronásledovat za účelem zisku; (2) intr. (Ekv): hrát stále s nízkými kartami; (RAE). • (3) tr. (Kub; Mex, Guat, Kost): uspat své oběti dechem; ► o určitých druzích hadů a dle lidové pověry; přenes.: zmocnit se něčím vůle ošizením, omámit ho (Ven); odvozené od *vaho*; viz též: *vajear*; př.: *los majases (culebra) son bichos muy peligrosos; se dan en las cuevas y en el monte; bajean a las personas con el aliento, aliento de majá que no se siente, y la (las) adormecen para chuparle (chuparles) la sangre*; (RR). • (4) vulg. (← *vahear*) (Kub): přesvědčit; (AM). • (5) (Mex): basovat; (JD).

bajeño, -ña, adj. (1) (Pan): pobřežní, nížinný; (AM).

bajero, -ra, m/f. (1) m. (Ven): deka na koně; (2) f. (StřAm, Kol, Mex, Ven): spodní listy rostliny tabáku, které jsou nekvalitní; (3) (Arg, Urug): deka na koně; (RAE). • (4) (StřAm, Mex): doutník nejnižší kvality připravovaný ze spodních listů rostliny tabáku; (5) (Guat): první listy z kukuřičného pole a listy z třtiny, které rychle uschnou; ► kukuřičné listy se používají jako krmivo a třtinové listy nemají žádné využití; (6) fig. o osobě: nicka, nula; př.: *Fulano es pura bajera*; (AM). • (7) m. (Am): podpěnka, podpínka, podbřišník, řemen pod sedlem; barevná spodnička; (8) m. (Kub): spodní list u tabáku; mizerný doutník; (JD).

bajerías, f., pl. (1) (Chil): skaliska pod vodou; (JD).

bajetón, -ona, adj. (1) (Dom, Kol, Ekv, Antil): střední postavy, středního vzrůstu; př.: *es un mulatito bajetón*; (RR, AM). • (2) (Am): mrňavý, nizoučký; (JD).

bajial, m. (1) (Ekv, Per, Mex): pobřežní nížina v zimě zaplavená; př.: *cargó con la lancha para llevarla al bajial de protección* (Mex); (RAE, BDE). • (2) (Mex: Tabasco, Ven): nížina; (AM).

bajín, m. (1) (Nik): podplacení; (RAE).

bajío (vajío), m. (1) (Ekv): určitá rybářská výstroj; př.: *sacaron los bajíos de la canoa; empezó la recogida; los vajíos biajaron (viajaron) insistentemente a la canoa; los peces ya empezaban a morir; pejcaremoj (pescaremos); con er (el) arpón o la fija; con la atarraya o las reles (redes); con er bajío o la calandra*; (RR). • (2) (Arg, Bol, Kol, Ekv, Mex, sevPer, Urug, Ven): nížina; ► v Mex se výrazem *bajíos* nazývají úrodné náhorní plošiny na severu země; (v Braz: *baixio, terreno baixo*); (AM). • (3) (Am): dolík; (JD).

bajito, -ta; adj. (1) **verse uno ~** (Dom): za cenu smrti; (AM).

bajo, m. (1) (Nik; Pan): fonetický způsob psaní slova *vaho*, což je tradiční nikaragujské jídlo, jeho základem je hovězí maso a hlávkové zelí vařené na páře; př.: *nacatamal (tamal), bajo, pinolillo (cierta bebida a base de cacao), indio viejo, pupusas (tortillas rellenas) salvadoreñas ... comida de gente pobre, revolucionaria*; (RR). • (2) pl. (Arg, Chil, Mex, Par): přízemí; př.: *Fulano vive en los bajos y nosotros en los altos*; (MM). • (3) (Kub): spodní rána v boxu; (4) (Dom): smrad; (5) **dar el ~ a u.p.**(Chil): oddělat koho, zabít; (JD).

bajón, m. (1) [Š: *angustia, depresión*] (Urug): úzkost, deprese, tíseň; př.: *se chimenta (comenta) que los avisos de televisión del BPS (Banco de Previsión Social) te dan bajón*; (2) (Urug): člověk nebo věc vyvolávající depresi, úzkost - používá se často ve frázi: *¡qué bajón!*; př.: *el sábado por la mañana le dio no sé qué leer Brecha, que es un bajón, más cuando las cosas comenzaron a verse de otro color, por ejemplo, el color suave del guindado que le ofreció el vecino*; (RR).

bajonazo, m. (1) (Mex): náhlý pokles cen; př.: *hubo un bajonazo tremendo ceny najednou strašně poklesly*; (JD).

bajonear(se), tr/zvrat., hovor. (1) (Arg, Chil, Urug): zdeptat, vyvolat sklíčenos, depresi; (RAE).

bajoneo, m., hovor. (1) (Arg, Chil): skleslost, sklíčenost; (RAE).

bajujo; (1) **pro lo ~** (Chil, Portor): obratně, chytře, zručně, potají; (AM).

bajumbal, m. (1) (Ven): nížina, mělčina; (AM). • (2) (Ven): alej planých stromů; (MS).

bajumbo, viz: *bajumo*; (MS).

bajumo, m. (← arw/karib.) (1) (Ven): planý strom; (MS).

bajuno, adj. (1) (Pan): nížinový, nížinný; (JD).

bajura, f. (1) (Portor; Nik, Kost): pobřežní nížina; př.: *Pancha Melao estuvo en casa antier, y me dijo que la gente está arebolá (arrebolada); que irá gente hasta de la bajura*; (RR). • (2) (Am): spodní listy tabáku, špatný tabák; (JD).

baking, m. (← angl. *baking powder*) (1) (Portor): prášek do pečiva, kvasnice; (MS).

bala, f. (1) (Kost): dlouhý černý agresivní mravenec se žlutými skvrnami; (2) (Kub): železná vrhačská koule, užívaná na atletické soutěži; (3) (Ekv): smažená kulička z mletého banánu smíchaného se sýrem a škvarky; př.: *más fuerte que los golpes pegajosos de las dos piedras que molían el plátano cocido para hacer balas, venía la voz clara de la gorda Cristobalina; bala de plátano, bocado que nunca falta en el hogar indígena de los Colorados y de los montubios, en las regiones tropicales de Costa y Oriente; masa en forma ovalada y larga, de regulares proporciones, elaborada con plátano verde molido*; (4) (Mex): velice schopný člověk; (5) ~ **de gas** (Kub): butanová plynová bomba; (6) **ábranla, que lleva ~** (Mex): žádat uvolnění cesty; (7) **caer algo a alguien como una ~ a otra persona**, hovor. (Kub): působit na někoho nevrle; (8) **estar de ~**, hovor. (Kub): o člověku: být podrážděný, rozčilený, mrzutý; (9) o osobě nebo věci: být málo atraktivní, špatné kvality nebo těžkého řešení; (10) **no entrarle a alguien ni las ~s**, hovor. (Kol, Kub): těšit se dobrému zdraví; (11) (Urug, Chil): být neproniknutelný, nepohnutelný; (RAE, MM, RR). • (12) **a toda ~** [Š: *como una bala*] (Par aj.): jako střela, úprkem; př.: *Timoteo iba a correr pero se dio cuenta (de) que el luisón le iba a alcanzar en seguida; de repente se acordó (de) que tenía su rosario bendecido en el bolsillo, sacó y empezó a hacer cruces en la dirección del maldito. Al séptimo pase con la crucecita de plata, dicen que el luisón se paró en seco, casi se cayó de culo, y de allí donde estaba, se dio vuelta y rajó a toda bala, aullando*; (13) **echar ~** (Ekv aj.): vícekrát vystřelit ze stříelné zbraně; př.: *todos los santos días se pasaron echando bala en los potreros, abaliando (abaleando, disparando) con metralladoras (ametralladoras) sobre nuestras chozas*; (14) **estar (sentirse) como ~ perdida** [Š: *estar desorientado*] (Urug): být dezorientovaný; př.: *después me sentía como una bola perdida*;

(RR). • (15) (Arg): včelí úl; (16) **ni a** ~ (Kol, Ekv, Mex, Per, LaPlá, Nik): rozhodně ne, ani za nic, ani nápad; (17) **no entrarle a uno** ~ (Chil): být odolný proti nemocem; (18) (Per): nepoučitelný, nepolepšitelný člověk; (AM, MM). • (19) (Arg): včelí pláštěv; (MM). • (20) (Kub): košile; (21) (Mex): klobouk z palmových listů; (22) **la cosa está de** ~ (Kub): na levačku; (23) **hecho una** ~ (Ekv): jako blesk; (JD).

balá, m. (← may.) (1) (Mex: Yucatán): klobouk z palmových listů s barevnými pruhy; (AM).

balaca, f. (1) (Kol): členka nebo stuha pro upevnění vlasů; (RAE). • (2) (StřAm, Bol, Ekv, Urug, Arg, Hond): chvástání, napařování, vychloubání; (3) (Kol): nafoukanost, okázalost; ► užívá se také v pl.; (AM, MM).

balacada, f. (1) (Ekv, Arg): chvastounství, vychloubáčství, napařování; (RAE, AM).

balaceada, f. (1) (Am): střílení, ostřelování; (JD).

balacear(se), tr/zvrat. (1) tr. (Kub, Salv, Hond, Mex): střílet, ostřelovat; př.: *pues hasta las casas los seguían y allí los balaceaban, sin averiguar nada* (Mex); *un sargento ... balaceó por la espalda al hermano de Azafrán...* (Kub); (RAE, BDE). • (2) (Mex, Guat, Bol; Nik): zabít (se) střelou nebo postřelit (se); př.: *una soldadera que era su amante, se había enterado de sus actividades y entonces él la había balaceado despiadadamente antes de que lo denunciara; Discutieron y terminaron balaceándose. El rival de Herrera le descargó una escuadra allí mismo y, herido, se montó en su carro (coche) para salir huyendo; El primero, Julián Quispe, muerto a palos en la policía de La Paz; el segundo, Silvio Maldonado, también dirigente minero, balaceado en Catavi durante una huelga*; (RR).

balaceo, m. (1) (Am): střílení; (2) ~ **de la lluvia**: ťukání deště; (JD).

balacera, f. (1) (Am): ostřelování; (RAE). • (2) (Mex): střílení, přestřelka; př.: *fue capturado en septiembre, tras una balacera en la que hubo cuatro muertos...* (Mex); (AM, BDE).

balché, m. (← may. *balché*) (1) (Mex): strom balché (*Lonchocarpus longistylus*); ► strom z jvMex, čeledi bobovité (*Leguminosae*); (2) nápoj, který se vyrábí kvašením plodů s kůrou tohoto stromu; (RAE).

baladrón, -na, adj/subst. (1) (Ekv): taškářský, nestydatý, nedůstojný; (RAE).

baladronada, f. (1) (Arg, Hond, Per, Urug, Ven): chvastounství, vychloubování; (RAE).

balagre, m. (1) (Hond): druh palmy, která dorůstá do výšky deseti metrů a má tenký kmen pokrytý šupinami; její listy se používají k pletení košíků; (RAE). • (2) (Hond): rybářská síť; (AM). • (3) (Hond): vlákna na zhotovení sítí; (JD).

balai, m. (1) (Am): proutěný košík; (JD).

balajú, adj. (← název ryby) (1) (Portor): útlý, jemný, hubený, slabý; (2) velmi ošklivý; (AM).

balance, m. (1) [Š: *mecedora*] (Kub): houpací křeslo, houpací židle podobná jako *comadrita*; př.: *siempre la cosa empezaba igual. Ella estaba sentada en su balance y él estaba sentado en el suyo...*; *se sentó en un balance frente a la madre, y se puso a mirarla llorar*; (RR). • (2) vulg. (Kol): jednání, záležitost, kšeft; př.: *estoy buscando algún balance que hacer* hledám nějaký kšeftík, nemám teď do čeho píchnout; (3) (LaPlá): koňský skok; (AM, JD). • (4) (← angl.) (Am): bilance; (MM). • (5) (Mex): vyváženost, (6) **darse** ~ (Kub): houpat se na židli; (JD).

balancenero, m. (1) (Arg): tažný kůň, který pomáhá u zeměměřických prací; (MM).

balanceador, m. (1) (Am): pracovník provádějící bilanci, inventuru; (JD).

balanceo, m. (← angl.) (1) (Mex aj.): vyvážení kol; (BDE).

balandrero, m. (1) (Am): jachtař, plachtař; (JD).

balandrón, -na, adj. (1) (Arg, Hond, Per, Urug, Ven): chvastounský, vychloubavý; (RAE).

balanza, f. (1) (LaPlá, Kol, Kub, Chil, Portor, Ven): tyč provazochodců; (AM).

balanzón, m. (1) (Mex): lopatka, která se používá při vážení zrna; (RAE).

balapuca, f. (← keč., [Š: *avispa roja*]) (1) (sevArg): divoká červená vos, která si dělá hnízda pod střechami venkovských domů; (MM).

balaqueador, adj/subst. (1) m. (Ekv): vychloubáč; ■ Syn.: *balaquero*; (MM). • (2) adj. (Ekv): vychloubáčský; (JD).

balaquear, intr. (1) (Arg, Bol, Urug): chvástat se, vychloubat se, vytahovat se; (AM).

balaquero, -ra, adj. (1) (Ekv, Arg): vychloubáčský; (MM).

balasto, m. (1) (Kol, Hond): vrstva šterku, která se používá jako podklad při stavbě cest; (RAE). • (2) (← angl. *ballast*) (Am): vrstva šterku, která se používá ke srovnání půdy při pokládání pražců na železnici; ■ Syn.: *balastro*; (MM).

balastro, m. (Arg, Mex), viz: *balasto*; (MM).

balata, m/f. (1) f. [Š: *ferodo*] (Mex, Chil): materiál složený z vláken, osinek a kovu, který se používá na vyložení brzdových destiček; př.: *dispositivo de superficie áspera que se instala en el sistema de frenos...para hacer más eficaz la fricción* (Chil); (RAE, BDE). • (2) f. (← karib. *bálata*) (Ekv, Pan, Per, Ven): strom balata (*Manilkara bidentata*); ► strom z čeledi zapotovitých, roní latex; který se používá v průmyslové výrobě; viz též: *balatero, -a*; př.: *como le dije el domingo, pa quedá (quedar) bien con usté me fui a rumbiá (rumbear) balatá, Guarampín arriba, dispuesto a internarme hasta las cabeceras del (río) Barima, y asina (así) lo hice buscando madera; se echó mano al pretexto de ciertas concesiones de balatá que había hecho el presidente*; (RR, MM). • (3) f. (Ekv, Pan, Per, Ven): latex produkovaný stromem *balata*; (MM).

balatero, -a, adj. (1) (Ven): spojený, vztahující se ke stromu *balata* (el *balatá*); př.: *había recibido las cuentas, bastante menoscabadas, de su empresa balatera de Cuyubini*; (RR).

balaustre, balaústre, m. (1) (Am): zednická lžice; (JD).

balay, m. (1) (Kol, Kub, Bol, Chil, Per): cedník zhotovený z hrubé liánové obruče, na které je upevněno pletivo z palmového listu; používá se na prosívání kukuřičné mouky, pšenice, atd.; (RAE, AM). • (2) (Ven): závěsný proutěný košík určený k přechovávání jídla; viz též: *manare; sereta*; (AM). • (3) (Dom): koš na přepravování vyžehleného prádla; (MM).

balayar, tr. (1) (Kub): provívat; (AM). • (2) (Antil, JižAm): provívat zrnka s cedníkem *balay*; (MM).

balazo; adj/subst. (1) **ni a ~s** (Arg, Chil, Salv, Mex): v žádném případě; (RAE). • (2) m. (Kol): ozdobná pnoucí rostlina (*Monstera pertusa, M. deliciosa*); ► na okrajích listů má velké díry; kořeny slouží k pletení košů, slamáků atd.; př.: *¿Hay en su casa un jardín interior de bambú y balazos con un chorro de agua que sólo se pone a funcionar cuando llegan visitas?*; (RR). • (3) adj. (Chil): obratný, zručný, chytrý, prohnaný, šibalský; (4) **de a ~** (Dom): nebýt s někým zadobře, někoho naštvat, rozzlobit, hádat se s někým; (AM). • (5) m. (Chil): chytrák, lišák, filuta; př.: *ser ~být všemi mastmi mazaný*; (JD).

balbo, adj. (1) (Mex): koktavý; (JD).

balboa, m. (1) (Pan): národní měna; ► tato měna je pevně navázaná na americký dolar v poměru: 1 balboa = 1 dolar, *medio balboa* je mince o hodnotě 50 centésimos; př.: *un modesto puerto pesquero se construirá en breve ... a un costo de 16 millones de balboas*; (AM, BDE).

balcarrias, f., pl. (1) (Mex): pačesy; (JD).

balcarrotas, f. pl. (1) (Kol, Ekv): licousy; (RAE, AM). • (2) (Mex): pačesy; ► nazývané také *balcarrias*, oba výrazy se čteně užívají v mex. státě Querétaro; (AM). • (3) (Mex): prameny vlasů, které padají do obličeje; (MM).

balché, m. (← may.) (1) (Mex): stromy z čeledi bobovitých; (2) (Mex): opojný nápoj; ► kavašený nápoj z ananasové kůry nebo curkové třtiny, nazývaný také svaté víno, používal se při všech mayských obřadech; (MS).

balcón, m. (1) (Ven): druhé poschodí v divadlech; (2) **ser/estar, algo para alquilar balcones**, hovor. (Arg, Kol, Urug): být hoděn vidět se s někým, nebo užívat si s ním; (RAE).

balconcito, m. (1) (Per): cesta na okraji propasti; (AM).

balconeador, -ra, adj/subst. (1) adj. (Arg): vyklánějící se z balkónu; (2) adj., přihlížející ke hře; (3) m/f., osoba vyklánějící se z balkónu; (4) kibic; (JD).

balconear, tr/intr. (1) tr. (Arg, Urug): sledovat události, ale neúčastnit se jich; (2) (Urug): zkoumat nějakou situaci; (3) tr/intr., hovor. (Arg, Guat, Hond, Portor, Urug): dívat se, zvědavě sledovat z balkónu nebo jiného vyvýšeného místa; (RAE). • (4) tr. (Arg): zabíjet čas prohlížením si výloh nebo účastí na diskuzi či hádce bez aktivního zapojení; př.: *sosegate que ya es tiempo de archivar tus ilusiones, dedicate a balconearla que pa vos ya se acabó; me costó noventa en el Mercado del Plata; no pude resistir a la hermosura, entré y me lo involucraron ... balconea un poco*; (RR). • (5) intr. (Guat): mít dostaveníčko; (AM). • (6) (Am): vyklánět se z balkónu; (JD).

balconera, f. (1) (Urug): propagační plakát, obvykle politický, který se vyvěšuje z balkónu nebo z okna budovy; (RAE).

baldado¹, -da, m/f. (1) (Kol, Kost, Arg, Salv, Chil): obsah vědra; př.: *ahora soy yo la que jala el agua del pozo, es algo sencillo porque el balde sale en cuatro tirones; no es necesario matarse para tener diez baldadas de agua*; (RAE, RR, JD). • (2) m. (Mex): zchromnutí, ochrnutí; (JD).

baldado², -da, adj. (1) (Pan): o člověku: trpící tuberkulózou; (RAE).

baldazo, m. (1) (Kost): liják, průtrž mračen; (RAE). • (2) (Ekv: Azuay): silná rána do klobouku; (AM).

balde; m. (1) **patear alguien el ~** (Hond): zemřít; (RAE). • (2) **¡no de ~!** [Š: ¡ya, ya!'] (StřAm): aha!, tak je to!; ► tento výraz se používá, když někdo přijde na něco, čeho si předtím nevíš; (3) **estar de ~** (Arg, Kol, Par): být bez práce, nic nedělat; (AM, MM). • (4) (Am): kbelík, kýbl; př.: *bacinica o recipiente que haga sus veces como balde o lata grande* (Per); (MM, BDE). • (5) (Arg): studna, studně; (6) (Nik): zadnice; (7) (Arg): o čest ne o peníze hrát hru; (JD).

baldeada, f. (1) (Arg): konev vody vylitá apod.; (2) nabírání vody okovem; (JD).

baldeado, m. (1) (Am): nabírání vody okovem; (2) oplachování; (JD).

baldear, tr. (1) (Ekv: Azuay): dát někomu silnou ránu do klobouku (viz: *baldazo*); (2) (Arg, Chil, Ekv, Par): kropit s kbelíkem (viz: *balde*) byty domu nebo chodníky, za účelem očištění, nebo ochlazení v horkých dnech; (AM).

baldeo, m. (1) (Kub): mytí; př.: *tirarse un baldeo* umýt se, opláchnout se; (JD).

baldería, f. (1) (Arg): studny; (JD).

baldío, -a, adj/subst. (1) adj. (Kol): půda, kterou vlastní stát; je možno dostat ji do osobního vlastnictví pod podmínkou, že bude následně obhospodařována, nebo ji lze zakoupit formou státních bonů; (2) m. (Am; Mex, Arg, Par, Urug): pozemek; př.: *Centro Norte: Palermo, Belgrano, baldío bien ubicado para importante empresa constructora* (Arg); *tiene un baldío en el Periférico* (Mex); (RAE, BDE). • (3) m. (Mex): neplacená práce zadaná statkářem jeho (nekvalifikovaným) pracovníkům; př.: *exigen el salario mínimo, se niegan a dar el baldío como era la costumbre, abandonan la finca sin pedir permiso*; (RR).

baldioso, -sa, adj. (1) (Hond): nezaměstnaný, bez práce; (AM).

baldo, -da, adj/subst. (1) adj., vulg. (Kol, Portor): zmrzačený, chromý; (2) f. (Ekv): chybějící barva v kartách; nezdar, neúspěch v karetní hře; (RAE).

baldoquino, m. (1) (Arg): baldachýn, nebesa; (JD).

baldorro, m. (1) (Arg): klepadlo na dveřích; (JD).

baldosado, m. (1) (LaPla, Kol, Chil): dlaždičkování, dláždění; (AM). • (2) (Am): dlaždičky; (JD).

baldosilla, f., **baldosín**, m., **baldosina**, f. (1) (Am): malá dlaždička; (JD).

balduque, m. (← *Bois le Duc*; ► holandské město) (1) (Kol): velký špičatý nůž; (AM).

bale, m. viz: *vale*; (RR).

balé, m. (1) (Kub): balet; (JD).

baleadoras, f., pl. (Am), viz: *boleadoras*; (JD).

baleadura, f. (1) (Bol): střelení; (RAE).

balearse, tr/zvrat. (1) tr. (StřAm, JižAm): zastřelit; př.: *pasearon a Aramburu por la provincia de Buenos Aires, de una casa a otra, hasta que lo balearon y enterraron* (Chil); *-Vos, Suprino, hacé que dos civiles me baleen el auto.* (Arg); *un incidente ... en el que murió baleado un niño*; (2) postřelit; (3) střílet; ► v Kol se nepoužívá sloveso *balearse*, ale sloveso *abalearse*; v oblasti LaPla se používá jako zvrat.: *balearse* [Š: *tirotearse*]; (4) (StřAm): napálit, podvést; (AM, BDE). • (5) **~se con alguien**, zvrat. (JižAm): střílet na sebe, ostřelovat se; př.: *nada en el film era trágico, opinó Michael. Ni el fin del nazi que muere baleándose con sus justos perseguidores* (Chil); (JD, BDE).

baleo, m. (1) (Am): střelení, střelba; př.: *investiga el caso del baleo al estudiante de quinto año de medicina* (Chil); (RAE, BDE). • (2) (Chil): označené karty, které používají falešní hráči, karbaníci; (AM).

balero, m. (1) (Arg, Kol, Ekv, Mex, Portor, Urug): kuželky; př.: *por 3 canicas y un balero*; (2) hovor. (Arg, Urug, LaPla): hlava člověka; př.: *también hay un hospital en Cosquín, y el otro día me dio un viraje el balero y me fui a verlo, que se (sé) yo, las cosas de puro aburrido que uno*

hace acá, mi vida; (3) (Urug): inteligence; (4) (Urug): velice inteligentní člověk; (5) ~ **de rodamiento** (Mex): kuličkové ložisko; (RAE, BDE, RR). • (6) (Arg): hračka; ► skládá se z hůlky zakončené špičkou, ke které je šňůrkou přivázaná kulička, ve které je vyvrtaný otvor; tato kulička se vyhodí do vzduchu a cílem je navléknout ji na hůlku; (MM). • (7) (Am): lapadlo, lapačka, hračka; (JD).

balet, m. (1) (Kub): balet; (JD).

baldoso, -sa, adj. (1) (Ekv): měkký, ochablý, houbovitý; ■ Var.: *balsito*; (AM).

balijú; (1) **darse alguien** ~, hovor. (Kub): dělat se důležitým; (RAE).

balín, adj/subst. (1) m., hovor. (Hond): rychloběžec; člověk, který velice rychle utíká; (RAE).

balinera, f. (1) (Nik): ložisko; (RAE).

balinero, m. (1) (Kol): ložisko; (RAE).

balita, f. (1) (Arg, Par): kulička; (MM).

baliza, f. (1) (Kub): zeměměřičská tyč 5 stop dlouhá (2) (Urug): úzká cesta; (3) **coger de ~ a uno** (Kub): zasednout si na někom, neustále se někomu posmívat; (AM). • (4) ~s, pl. (Am): výstražná světla; př.: *iba sin usar la sirena ni tenía encendidas las balizas* (Arg); (BDE).

balizada, f. (1) (Mex): vymezení, vyměření půdy nebo pozemku; (AM).

ball, f. (← angl. *ball*) (1) (Am): míč; (MS).

ballena, f. (1) (Am): tlust'och, kyrysar o hromotlucké osobě; př.: *parece una ballena* je jako medvěd; (JD).

ballenato (**vallenato**, častější forma), m. (1) (Kol): lidová píseň či tanec ze sevKol, téměř vždy se hraje s harmonikou; př.: *cantadores de vallenato, aquel género musical tan próximo del chisme colectivo como de la poesía juglaresca ... músicos colombianos, descendientes del juglar Francisco el Hombre, contemporáneos de Rafael Escalona, cantaban incesantemente vallenatos y cumbias*; (RR). • (2) (Chil): tlust'och; (JD).

ballenera, f. (1) (Am): velrybářská loď; (MM).

ballenero, -ra, adj. (1) (Ekv): vilný, chlípny; (RAE). • (2) **estar** ~, lid. (Ekv): cítit silnou sexuální touhu; př.: *sentíase como un toro; se fue para Guayaquil; los cholos compañeros de trabajo, al verle partir, murmuraron con secreta envidia: ¡Cusumbo ejtá (está) ballenero!*; (RR).

ballenita, f. (1) (Arg; Urug): kostice, která se dávala jako výztuha do límce u košil; př.: *en medio de esa multitud, el ciego avanza violenta y rencorosamente, con una mano extendida donde recibe los tributos que, con sagrado recelo, le ofrecen los infelices oficinistas, mientras en la otra mano guarda las ballenitas simbólicas: pues es imposible que nadie pueda vivir de la venta real de esas varillas, ya que alguien puede necesitar una par de ballenitas por año y hasta por mes: pero nadie, ni loco ni millonario, puede comprar una decena por día; durante la noche habían matado a un viejo judío que vendía ballenitas en el Once ... el Mono ofrecía ballenitas frente al Jockey Club de la calle Florida*; (RR).

ballestilla, f. (1) (Kub): smyčec; (JD).

balleta, f. (1) (Ven): bavlněná příkrývka nebo přehoz; (AM).

ballo, m., arg. (1) (Chil): čmajznutí, šlohnutí; (JD).

balneario, m. (1) (Kub, Kost, Ven, Chil; Urug, Arg): místo zařízené pro mořské či říční lázně – ne bezpodmínečně léčebné; př.: *como parte de su visita, Pastrana (el Presidente de Colombia) visitó también el balneario de Varadero, 140 km al este de la capital; sus diversiones consisten en refrescarse anodinamente sus sudorosas carnes en el Balneario Municipal; El balneario tiene la alegría de un palomar. Los trajes blancos de los temporadistas que aspiran el aire yodado a la sombra de los almendrones; el blanco vellón de espumas que van carmenando el alegre viento marcerero sobre el mar azul, bajo el claro sol, las velas de las embarcaciones que salen de puerto o navegan hacia él; Es un balneario muy próximo, habíamos pasado toda la mañana en la playa*; (RR).

balón; m. (1) ~ **de gas** (Arg, Bol, Chil, Per): propan-butanová bomba; př.: *explosión de un balón de gas provocó incendio* (Chil); (2) (Arg): vysoká sklenice na pivo; (BDE).

baloncesto, m. (← angl. *basketball*): košíková, basketbal; (MM).

balloon, m. (1) (Am): balonový plášť pneumatiky; (JD).

balota, f. (1) (Par): volební lístek; (MM).

balotaje, m. (1) (Arg, Bol, Par, Urug): druhé kolo voleb; ► provádí se mezi dvěma kandidáty, kteří získali největší počet hlasů v případě, že v prvním kole ani jeden z kandidátů nedosáhl požadované většiny hlasů; (RAE). • (2) (Mex): sčítání volebních hlasů; (3) (← fr.) (Mex, Per): zvolení, celkový počet hlasů při volbě; (MM, BDE).

balotar, intr. (1) (Mex): volit, hlasovat kuličkami nebo lístky; (2) obecně volit; (MM).

balsa, f. (1) (Mex): mokřina; (2) **palo de ~** (Arg, Bol, Kol, Ekv, Par, Per): balsový strom (*Ochroma pyramidale*); ► balsové dřevo je výrazně pórovité a má mimořádně malou hustotu; používá se jako materiál ke stavbě vorů; (MM).

balsamito, m. (1) (Mex): peruánský balzám; (JD).

bálsamo; m. (1) ~ **de María**, viz: *maría*; (RR). • (2) (Am): obecný název pro stromy, které produkují balzamické látky; (3) olej, balzám; ► olej, který se získává ze semen stromu *Copaiba (Copaifera officinalis)*, užívá se buď vnitřně při žaludečních, menstruačních a dýchacích potížích, nebo zevně při péči o kůži u osob s atopickým ekzémem, také na suchou a podrážděnou kůži; má též hojivé účinky na otevřené rány, a proto se doporučuje v pooperačním období; viz též: *copaiba*; (MM).

balsar, m. (1) (Kol, Ven): mokřina; viz též: *balsa*; (MM).

balseadero, m. (1) (Chil): přívoz; (JD).

balsear, intr. (← *balso*) (1) (Kol): plavit se po vodě; (AM).

balseo, m. (1) (Chil): přívoz; (AM).

balsero, -ra, adj/subst. (1) f. (Salv, Hond): hromadění kmenů, větví a spadlého listí v proláklíně nebo v záhybu řeky; (RAE). • (2) adj. (Am): převozní; (MM). • (3) m/f. (Kub): kubánský uprchlík; př.: *los nuevos balseros cubanos han sustituido los remos y el chaleco salvavidas por el bolígrafo y el papel*; (BDE).

balsería, f. (1) (Pan): každoroční tradiční slavnost indiánů z kmenu *guaimíes*, při níž vrhají na své protivníky kůly z balsového dřeva; (RAE).

balsero, m. (1) (Kub, Portor): hromada větví stromů; (2) (Mex: Tabasco): hromada, kupa, hromadění; (AM).

balsié, m. (1) (Dom): velký buben, který doprovází vesničany z jihu země k jejich tancím; (AM).

balso, -sa, adj. (1) (Pan): lehký; (RAE).

balsón, -na, adj/subst. (1) m. (Mex: Veracruz): bahnitý terén, bažina; (RAE, AM). • (2) adj. (Ekv): tlustý, obézní, houbovitý, povadlý, ochablý, povislý; (3) m. (Mex: Tabasco): řeka bez vyústění, obvykle krátká a velmi široká; (AM). • (4) m. (Chil): popruh, kterým se spojuje pluh a jařmo; (MM).

balsudo, -da, adj. (1) (Kol): lehký, měkký, houbovitý; (AM).

baluarte, m. (1) (JižAm): rákosová nálevka na rybaření; ► v Per se tento výraz nepoužívá; (AM).

baluma, f., vulg. (Kub), viz: *balumba*; (AM).

balumba, f. (1) (Arg, Kol, Ekv, Mex, Per, Portor, Urug): poprask, kravál, rámus, povyk, křik; (AM).

balumen, m. (1) (Mex: Tabasco): hromada krámů, haraburdí; ► tento výraz se používá v souvislosti s nákladem, který zaplní loď a vyčnívá hodně nad okraj; (AM).

balumoso, -sa, adj. (1) (Ekv, Guat, Hond, Mex: Tabasco): objemný, neskladný, zabírající hodně místa; ■ Var.: *valumoso* (Ekv); ► v arg. provincii Salta se používá výraz *balumosa* s významem *voluminosa* („objemný“); (AM).

baluquero, m. (1) (Am): penězokaz; (JD).

balurde, adj. (1) (Nik): nekvalitní, špatné kvality; (RAE).

balzonera, f. (1) (Mex: Guanajato): široké kalhoty; (AM).

bamba¹, f. (1) (Kub): lešení; (RAE). • (2) (Salv; Ven aj.): mince; buď ze zlata nebo stříbra; př.: *él buscaba las botijas llenas de bambas doradas ... y que... vomitan plata y oro*; (3) (Ekv; Kost, Kol): výčnělek, výstupek ve tvaru obratlů, tyto výčnělky se nacházejí ve spodní části kmenů některých stromů a vyrůstají ze země; př.: *el que en otras andanzas se había orientado también entre los árboles de protuberantes bambas, hoy no sabía por donde (dónde) caminaba*; viz též: *gamba*; (RR, MM). • (4) (StřAm, Ven): stříbrňák; (5) **es pura ~/es sólo ~** (Ekv): o osobě

houbovité, měkké ochablé; (6) **ni** ~ [Š: *¡imposible!, ¡ni lo sueña!*] (Kol): ani nápad; ■ Var.: *ni de bamba*; (AM). ● (7) (← kič.) (Kol): nadbytečný kořen některých stromů; (8) (Ekv): hubeňour, tyčka; (MM). ● (9) (Dom): černoč; (10) **le resutlá/salió de** ~ (Kub): vyšlo mu to náhodou; (JD).

bamba², adj/subst., hovor. (1) (Per): falešný, padělaný; (RAE).

bambador, m. (1) (Hond): pás z kůže nebo vláken připevněný na čelo, který slouží na nošení těžkých břemen na zádech; (RAE).

bambalina, f. (1) (Guat; Ven): hloupost, nicotnost; papírová či umělohmotná ozdoba, konfeta, na zdobení domů, ulic nebo náměstí při příležitosti nějakého svátku či oslav; př.: *aquí no hay claro de luna, lágrimas de cocodrilo y otras bambalinas*; (RR).

bambalúa, m. (1) (Am): povaleč; (JD).

bambarria; m/f. (1) **a la** ~ (Kol: Riohacha): nazbyt, hojně, habaděj; (AM).

bambazo, m. (1) (Kol): šťouch, náhodná rána; (AM).

bambear, tr. (1) hovor. (Per): padělat zboží, nebo prodávat jej ve falešném provedení; (RAE). ● (2) (Kol): srazit koně, mezka, osla k zemi chycením za ucho a čelist; (JD).

bambino, -na, m/f., žert. (← it.) (1) (StřAm, Chil, LaPla): dítě; (AM).

bambita, f. (1) (Guat): mince o hodnotě půl reálu; ► obecně se tímto diminutivem slova *bamba* nazývají kousky zlomkového stříbra; (AM). ● (2) (Guat): malá stříbrná mince; (MM). ● (3) (Kub): stříbrňák; (JD).

bambo, f., bot. (1) (Pan): bambus; (MM).

bambolla, f. (1) (Kol, Mex, Per, Portor): povídání, klábosení, brebentění; (2) namyšlenost, naparování, chvástání; (AM). ● (3) (Kub): zástěrka; př.: *es una bambolla* je to jen zástěrka, záminka; (JD).

bambuco, m. (1) (Kol): lidový tanec; (AM). ● (2) (Kol): hudba doprovázející tento lidový tanec; (MM).

bambuche, m. (1) (Am): protiva, otrapa; (JD).

bambudal, m. (1) (Ekv): terén, kde se nachází bambusová třtina; (RAE). ● (2) (Ekv): bambusový les; (MM).

bambuquear, intr. (1) (Kol): tančit tanec *bambuco*; (AM).

bamburé, m. (1) (Kol): velká otrava, nepříjemnost; (MM).

bamburrete, adj. (1) (Ven): hlupý, pitomý; (AM).

bambusal, m. (1) (Kost): terén, kde se nachází bambusová třtina; bambusový les; (RAE).

bampuche, m. (← *bamboche*) (1) (Ekv): figurka z glazurované hlíny; ■ Var.: *mampuche*; (AM, MM).

banal, adj. (1) (Ven): nestálý, vrtkavý, zfušovaný; (AM). ● (2) (← fr. *banal*) (Am): obyčejný, banální, nevýznamný; (3) vulgární, hrubý, sprostý; (MM).

banalidad, f. (← fr. *banalité*) (1) (Am): banálnost, triviálnost, bezvýznamná věc; (2) vulgarita, vulgárnost; (MM).

banana, adj/subst. (1) f. (Arg, Kol, Ekv, Par, Urug): banánovník (*Musa paradisiaca*); (2) (Arg, Bol, Ekv, Par, Urug): banán (ovoce); viz též: *plátano*; př.: *en Caracas la banana se llama cambur (en cambio el plátano es una variedad que se come asada, frita o sancochada)* (Ven); (3) (Kol): druh cukroví; (4) (Guat, Hond): odrůda banánu; (5) hovor. (Urug): hlupák; (RAE, MM, BDE). ● (6) (Arg): ženský účes ve tvaru banánu, stočený drdol prodloužený směrem dozadu; př.: *Sí, es hermosa. Y por la ropa rara se nota que es europea, un peinado de banana todo alrededor de la cabeza. ¿Qué es banana? – Como un... ¿cómo te puedo explicar?, un rodete así como un tubo alrededor de la cabeza, que alza la frente y sigue para atrás; Polka de cintura fina y peinado a la banana, polka que fue la mañana de la milonga argentina*; (7) (Arg): pyj, penis, ocas; viz též: *bananal* a sufix *-al*; př.: *te presento mi banana*; (RR).

bananal, m. (1) (StřAm, svArg, Ekv, Par): banánová plantáž; př.: *a orillas del bananal* (Urug); (RAE, BDE). ● (2) [Š: *mata de banano*] (Guat): banánovník; viz též: sufix *-al*; př.: *los movimientos de la cuadrilla de corte, al pie del bananal, que semejaba un árbol de la cruz verde, eran como judíos con escaleras y lanzas tratando de apearse a un Cristo verde convertido en racimo*; (RR).

bananar, m. (1) (Guat): banánová plantáž; (RAE).

bananero, -ra, m/f. (1) (Kol, Ekv): pěstitel banánů, obchodník s banány; (RAE).

banano, m. (1) (StřAm, Bol, Kol): odrůda banánu, která se jí syrová; (2) (Hond): banán z Guiney; (RAE). • (3) (Am): banánovník; př.: *por entre los bananos, allá arriba, el nombre ve desde el duro suelo el techo rojo de su casa* (Urug); (4) (Am): banán; př.: *el banano es una fruta maravillosa* (Ekv); (5) (Kol, Ekv): banány (jako celek); př.: *un total de 300.000 cajas semanales de banano...*; *han dejado de exportar cerca de 22 millones de cajas de banano*; (BDE).

banas; f., pl. (1) **pagar** ~ (Mex): vynechat svatební ohlášky; př.: *Fulano pagó banas porque se quiere casar la semana próxima*; (AM). • (2) (Mex): ohlášky před svatbou; (JD).

banasta, f. (1) (Portor): velký koš na přepravu vody; (AM).

banca, f. (1) (Am; Mex): lavice, sedátko; př.: *las bancas de cualquier parque representan un «hogar» para muchos de los mendigos que se dedican a deambular diariamente por las calles* (Mex); (2) (Arg, Bol, Par, Urug, Kol): poslanecká křesla v parlamentu získaná ve volbách; př.: *la mayoría ganó treinta bancas y la minoría ganó diez bancas; los derechos de S ... para ocupar una banca*; (3) **tener alguien** ~, hovor. (Arg, Par, Urug): mít vliv, nebo moc, mít protekci; (4) **estar en la** ~ (Bol, Chil): o hráči: být na střídačce; (RAE, BDE). • (5) (Arg, Urug): kontakty, styky, známosti, konexe; (MM).

bancada, f. (1) (Am): poslanci jedné politické strany; př.: *las palabras del orador fueron acogidas con entusiastas aplausos de la bancada oficialista* (Par); *afirma tener apoyo de la bancada oficialista*; *la propuesta presentada por la bancada del Partido Popular Cristiano y la Alianza Nueva* (Chil); *desde las bancadas legislativas de la oposición se sugería que* (Arg); (RAE, BDE). • (2) (Am): poslanecké lavice příslušníků těžce strany; (JD).

bancadita, f. (1) (Hond): podskupina vzbouřeneckých poslanců na lavici jedné ze stran; (RAE).

bancal, m. (1) (Kol): příval vln v řece nebo v moři; (2) stěž, rokle; (AM).

bancar(se), tr/zvrat. (1) tr. (Arg, Urug): podporovat; př.: *si en cambio respetaba la palabra dada a mis padres y me quedaba en el salón de clases –bancándome el bullicio inconfundible del gimnasio– entonces extraía de mi rabia un premio consuelo; hay que bancarlos unos segundos, con piedad, hacerles creer que los aprecio*; (2) tr/zvrat. (Arg, Urug, LaPlá): snášet, tolerovat někoho nebo něco; př.: *a ese pesado no lo banca nadie* (i zvrat.) *no se banca las críticas; hay que hacer todo lo posible por bancarse uno al otro*; (3) tr. (Urug): zaplatit společné výdaje. (4) (Arg): převzít odpovědnost, mít zodpovědnost za nějakou situaci; př.: *yo me banco lo que digo*; (RAE, BDE, RR). • (5) tr. (LaPlá): zaplatit za někoho; př.: *jamás me bancó ningún ente estatal*; (BDE).

bancazo, m. (1) (Kub, Mex: Tabasco): železná konstrukce, o kterou se opírají válcové mlýny na rozemílání a lisování cukrové třtiny nebo káď, která zachycuje vylisovanou šťávu; (AM).

banco, m. (1) (Ven): kopec porostlý vegetací, vyčnívající z planiny; př.: *divísanse, a la derecha, las calcetas del cajón del Apure, y a la izquierda, los bancos del vasto cajón del Arauca; Todo era motivo de estupefacción. Cuando veíamos una tienda nos deteníamos y la señalábamos con el dedo gritando: ‘¡Una pulpería!’ A las aceras las llamábamos bancos; a los postes del gas, matas de hierro*; (2) **calentar** ~ (Kub): v některých sportech: být na lavičce/střídačce; (3) **estar en el** ~ (Dom): o politické osobnosti, která je v danou chvíli obviněná; (4) **hacer** ~ (Arg): v některých sportech: být na lavičce/střídačce; (5) **jugar** ~ (Kub): v některých sportech: být na lavičce/střídačce (RAE, RR). • (6) (Kost; Ekv): úrodná půda vytvořená naplaveninami na pobřeží řeky; př.: *se trataba de un lugar en que el banco era alto y el agua profunda, lo que facilitaba el desembarco de la mercadería y garantizaba que la goleta no encallara*; (7) (Hond, Mex, Salv, Nik; Kost): stolička, taburet bez opěrátky; př.: *se sentó en un banco, junto a la mesa, hecha por él mismo de tabla de cajón*; (RR). • (8) (Kol): planina; (9) (Ven): kopec; (10) **hacer un** ~ (Dom): o dítěti: monotonně a hlučně plakat; (AM). • (11) (Ekv): naplavenina, náplav; (JD).

band-spread, (← angl. *band spread*) (1) (Chil): rádiový mechanismus sloužící k rozšíření poslechového pásma; (MS).

banda¹, m/f. (1) f. (Am): řemen ventilátoru v autě; (2) f. (Hond): jemný lístek tabáku uříznutý ze střední části rostliny; (3) f. (Hond): druhá vrstva, která drží a stlačuje tabákovou rostlinu (čistý tabák); (4) ~ **de rodamiento**, f. (Kub): plášť pneumatiky; (RAE). • (5) m. (Ven): mladík, který je

součástí nějaké umělecké skupiny nebo kroužku; př.: *anoche los muchachos de la tropa, los 'bandas', se pusieron a cantar 'aguinaldos', ingenuos villancicos de Pascua, que saben a hogar y a tristeza lejana*; (6) **chavo** ~, viz: *chavo*; (7) **de a la ~ (de) allá de**, f. (Portor): z druhé strany (čeho); z předchozího období; př.: *un verdadero tesoro de vivienda española, de 'a la banda allá' del 98*; (8) **llevar en ~**, tr., ind. [Š: *chocar con*] (Kost): srazit se s, narazit na; př.: *un día de idiota me llevé en banda un taxi no lo vi el chunche mío andaba mal de luces y el cabrón lo había dejado mal parqueado*; (RR). • (9) f. (StřAm, Ven): pásek do kalhot; (MM). • (10) f. (Am): tkanice do bot; (11) f. (Per): insignie profesorů; (JD). • (12) f. (Urug): břeh; (BDE).

banda², f. (1) (Kub): polovina dobytčete; (2) **en ~** (Arg, Kub, Urug): bez možnosti jednat pro nedostatek prostředků; př.: *estar, dejar, quedar en banda*; (RAE). • (3) **echar en ~ u.c. a u.p.** (Dom): nechat koho propadnout z čeho; (4) (Kub): křídlo dveří, okna; (JD).

Banda Oriental, f. (1) (Urug): Uruguayská východní republika; ► oficiální název por Urug; př.: *la sociedad colonial de la Banda Oriental se caracterizó por su extremada sencillez*; (BDE).

bandada, f. (1) (Am): skupina, parta, banda; (MM).

bandalla, m. (1) (Arg): zločinec, zlosyn; viž též: *bandayo*; (AM).

bandarse, zvrat., arch. (1) (Per): dostat od profesora šerpu; (AM).

bandayo, -ya, m/f. (← port. *bandalho*) (1) (Arg): darebák, uličník, ničema, lotr; (AM).

bandeado, -da, adj. (1) (StřAm): vážně zraněný; (AM). • (2) **las lágrimas ~das por los recuerdos** (Kub): slzy vyvolané vzpomínkami; (JD).

bandear(se), tr/zvrat. (1) tr. (Am; Arg, Par, Urug): přejít z místa na místo; (2) (Am): přeplout, křižovat řeku od břehu ke břehu (RAE, MM). • (3) [Š: *castigar, herir, maltratar*] (Arg): potrestat, zranit, týrat; př.: *La gente me ha engañado desde el día en que nací, las hembras se han burlao, la vieja la perdí. No ves que estoy en yanta y bandeao (bandeado) por ser un gil; Pienso que, probablemente, los salvará una película en el Arte, u otra pareja similar, o un bandeado, si después de todo gratifica saber que, todavía, abundan tantos solitarios en Buenos Aires, destrozados, buena gente*; (4) ~ (**bandiarse**), intr. [Š: *propasarse, excederse*] (Arg): zapomenout se, překročit míru, přehnat to; př.: *si alguien me pregunta en qué consiste un hogar bien constituido, de acuerdo a un criterio estrictamente burgués (me estoy portando bien, no uso términos en lunfardo ni meto la pata hasta el garrón), diré que el hogar bien constituido sería aquel donde la selección de los giles (¡ya me bandié!) se hace con un perfecto criterio científico*; (RR). • (5) (Urug): dotknout se někoho, obvinít, osočit; (6) (StřAm): pronásledovat; (7) vážně zranit; (8) (Guat): ucházet se o ženu, dvořit se ženě; (AM). • (9) ~se, zvrat., pejor. (Arg): změnit politickou stranu, stát se členem více prosperující strany; (10) ~se, zvrat. (Mex): o lodi: plavit se od břehu k břehu; (11) ~se, zvrat.: potácet se, vrávorat; (12) ~se, zvrat. (Am): kolísat v názorech; (MM, JD). • (13) (Am): probodnout, protknout; př.: *la bala le -eó de parte a parte* kulka jím protetěla skrz naskrz; (JD).

bandeja, f. (1) (Kub): nádrž v cukrovaru, ve které se uskládňuje šťáva z cukrové třtiny; (2) nádoba na uskladnění kořalky z třtinové melasy v cukrovaru; (RAE). • (3) (LaPla, Kol, Chil, Guat, Ven, Mex, Par): podnos k servírování jídla; (AM, MM). • (4) (Kol, Ven): velká servírovací mísa; (MM). • (5) (Chil): střední dělicí pás mezi oběma dopravními pruhy; př.: *en las avenidas Miraflores y Riquelme se están habilitando jardines en las bandejas centrales* (Chil); (6) (Mex): lavor, přenosné umyvadlo; př.: *nos aventó el líquido que llevaba en una bandeja* (Mex); (BDE).

bandera; f. (1) **andar alguien en ~** (Nik): být objektem nepřátelských kritik a komentářů; (RAE). • (2) **cagar la ~**, viz: *cagar fuego*; (RR). • (3) ~ **dominicana** (Dom): národní pokrm; ► základní ingredience: maso, červené fazole, bílá rýže; (AM). • (4) **tener la ~ a media asta** (Kub): mít pootevřené oči; (JD).

banderear, intr. (1) (Kub): o curkové třtině: kvést; (AM).

banderearse, zvrat. (1) (Ekv): zahálet, lenošit, toulat se z místa na místo; (RAE).

banderazo, m. (1) (Kol, Mex): nástupní sazba v taxíku; př.: *-Y es que creo ... que piden cinco pesos banderazo*. (Kol); (RAE, BDE).

banderilla, f. (1) (Mex): sladký chléb ve tvaru rovné tyčinky; (RAE). • (2) (Chil, Mex, Portor, Kol, Per): pumpnutí o peníze; (AM). • (3) **prender ~ a u.p.** (Am): pumpnout koho o peníze; (JD).

banderillazo, m. (← *banderilla*) (1) (Kol, Ven, Mex, Per): pumpnutí o peníze (RAE).

banderita, f. (1) (Per): stvol cukrové třtiny; (AM).

banderola, f. (1) (Arg, Par, Urug): okénko nad dveřmi; (RAE).

bandidaje, m. (1) (Am): lupičství, loupení; (MM).

bandidencia, f. (1) (Nik): dovádění, neplech, uličnictví; (RAE).

bando; m. (1) **del otro ~** (Kub, Saly, Mex, Urug): homosexuál (RAE). • (2) **un ~ de** [Š: *una gran cantidad de*] (Portor): velké množství něčeho; př.: *Andújar estaba haciendo su agosto vendiendo un bando de piezas de regencia y cintas de colores... -¿Pero vamos a ir solas? - No, mujer..., ¡si por el camino va un bando de gente!*; (RR). • (3) **publicar en ~** (Kol: atl. pobř): rozšířit, rozhlásit, oznámit zprávu; (AM). • (4) (Kub): pásek; (5) **un ~ de días** (Kub): hromada dní; (JD).

bandó, m. (← fr. *bandeau*) (1) (Arg): vlasy rozdělené pěšinkou; (MM). • (2) (Arg): pěšinka ve vlasech; (JD).

bandola¹, f. (1) (Ven): hudební nástroj podobný loutně; ► jedná se o malý hruškovitý, pražcový strunný drnkací nástroj, na který se hraje trsátkem, je charakteristický nevypouklou zadní deskou a čtyřmi zdvojenými strunami; (RAE). • (2) (Kost): větvička, která zakrývá stonek kávovníku; př.: *en las bandolas es en donde se reproduce el cafeto y por eso es muy importante tratarlas convenientemente*; (3) (Kol): skupina delikventů; př.: *existen bandolas de delincuentes fugados de cárceles o reclamados por juzgados, que han instalado su hogar en las grandes tuberías de aguas lluvias que permanecen secas la mayor parte del año*; (RR). • (4) (Kol): tiple; ► typický kol. strunný hudební nástroj; (5) (Ven): bič s krátkou rukojetí; (AM). • (6) (Per): muleta toreadora; (MM).

bandola², f. (1) (Kost): pododělení oboru kávy; (RAE).

bandoleón, m. (1) (Arg, Urug): tahací harmonika; (AM).

bandolero, m. (1) (Ven): hudebník, který hraje na *bandolu*; př.: *tocábanse día y noche maracas, cuatro (guitarrilla de cuatro cuerdas), tambores y bandolas; los tocadores de estas últimas llámense, en buen castellano, bandoleros*; (RR).

bandolerear, intr. (1) (Kub, Portor, LaPla): loupit, dopouštět se násilí; ► výraz je známý i v Per; (AM). • (2) (Am): provádět lumpárny; (JD).

bandolería, f. (1) (Portor, Per, Mex): lupičství, banditsví; (AM, JD).

bandolina, f. (1) (StřAm, Chil, Mex: Tabasco, Per): mandolína, bandola; (AM).

bandolón, m. (1) (Mex): druh tahací harmoniky; (2) **atráncate, ~, ahora que tienes tocada** (Mex): využij příležitosti, chyt' štěstí za pačesy; (AM).

bandoneón, m. (← něm. *bandoneus*) (1) (Arg, Guat, Per, Urug, Chil): druh knoflíkové tahací harmoniky; ► vynalezena v Německu, odkud se rozšířila především do Arg a Urug; př.: *los sonos dramáticos del bandoneón empezaron a configurar una sombría melancolía.*; *The bandoneón is a kind of reduced piano-accordion, or expanded concertina, that makes up in length what it lacks in other dimensions*; (AM, BDE).

bandul, m. (1) (Hond): břicho, střeva; (RAE).

bandurria, f. (1) (Arg, LaPla): ibis šedokřídlý; ► brodivý pták s popelavými péry na hřbetu, hnědými na prsou a na hlavě (*Geronticus albicollis*; *Ibis melanopsis*; *Plumosus infuscatus*); je podobný volavce, ačkoli má krátké nohy; ■ Syn.: *raqui*; př.: *atrás de los junquillales vimos azulear una chapa de agua como de tres cuadradas; volaron bandurrias, teros reales y chajás*; (RR, MM).

bangaño, -ña, m/f. (1) (StřAm, Kol, Kub, Dom, Pan): dýně; (2) nádoba z dýně; (3) (Kol, Pan): neopracovaná nádoba; (RAE, MM). • (4) (Kub): hromada jídla; (JD).

banjo, m. (1) (Kub, Per): bendžo; ► drnkací strunný nástroj s pěti strunami, podobný kytaře; (AM).

banquear, tr. (1) (Kol): srovnat cestu; (2) zarovnat terén, udusat; (3) (← angl. *to bank*) (Kub): při hře a v obchodě: být bankéř; ► v Kol a Ven planýrování, dusání; (AM).

banqueo, m. (1) (Kol): zplanýrování, srovnání terénu; (2) (Kol, Ven): planýrování, dusání; (AM).
 • (3) (Am): banking; (JD).

banquetrado, m. (1) (Ekv: Azuay): lavice; (AM).

banqueta, f. (1) (Guat, Mex): chodník; př.: *Félix Maldonado mira el incendio de la clínica privada ... desde la banqueta de enfrente* (Mex); (RAE, BDE). • (2) (Portor, Dom): páčidlo; (AM). • (3) (Am): kopeček, vršík; (JD).

banquete; m. (1) **darse alguien un ~** (Kub): užívat si s něčím nebo s někým; (2) **ser alguien un ~** (Kub): být velmi zábavný (RAE).

banqueteado, -da, adj. (1) (Ekv): drzý, hubatý, nestydatý; (AM).

banquetero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Chil): banketní, příslušící nebo vztahující se k rautu; (2) m/f. (Chil): člověk, který se stará o jídlo na společenských akcích; (3) m. (Kol): smluvní číšník, který příležitostně pracuje na rautech, oslavách nebo recepcích; (RAE).

banquillo, m. (1) [Š: *cadalso*] (Ekv, Kub; Mex, Kost): popraviště; ► na Kost se užívá výraz *banquito*; př.: *Si yo te sigo queriendo. Dizque me han de fusilar. Me he de ir contento al banquillo. Pero no te he de olvidar; Al salir por aquella puerta de plaza sitiada, podía distinguir el reo a lo lejos, ..., la máquina terrible, horca, garrote o banquillo en que iba a tener fin su vida*; (2) (Chil): lavice, jakou používají ševci příštipkáři; př.: *supo distinguir entre las confusas redes al cartero sentado sobre el banquillo de zapatero*; (RR). • (3) (Kub): součástky železné konstrukce, které zajišťují okraje mlýnů na lisování cukrové třtiny; (AM).

banquina, f. (1) (Arg, Par, Urug, Per): krajnice, okraj cesty nebo silnice, kde nejezdí auta, a který je určen chodcům; př.: *en pleno embotellamiento los automovilistas toman la banquina de tierra para cortar camino*; *Suprino estacionó el coche en la banquina* (Arg); (RAE, BDE).

banquito, m. (1) (Arg, Par, Urug): taburet, sedačka bez opěradla; (BDE).

bantam, f. (← angl.) (1) (Am): bantamka; ► slepice trpasličího vzrůstu, liliputka; (2) přenes. (Am): malá neposedná, neklidná osoba; (MM).

banyo, m. (← angl. *banjo*): bendžo (hudební nástroj); (MS).

baña, f. (1) (Kub): vana; (JD).

bañada, f. (1) (Guat; Kost, Mex): koupání; př.: *nos daríamos buena bañada en una playa* (Mex); *¡Todo lo que 'vos' 'quedrás', pero lo que yo te aseguro es que conmigo no se asegunda la bañada!*; (RR, BDE). • (2) (Am): výprask; (3) **dar una ~ a u.p.** (Mex): pokropit koho, střílet na koho; (JD).

bañadera, f. (1) (Am; Arg, StřAm, Kol, Kub, Mex, Par, Urug, Chil, LaPlá): vana; př.: *se sumergió en la bañadera semillena* (Arg); (2) (Arg, Urug): vyhlídkový autobus s otevřenou střechou; (3) (Urug, LaPlá): starý autobus určený k pronajmutí; př.: *carros, camiones, bañaderas con la bandera armenia salían temprano en la madrugada del domingo ... [Hace muchos años en Uruguay]*; (RAE, MM, BDE). • (4) (Kol): umývadlo; (JD).

bañadero, m. (1) (Arg, Urug): nádrž na koupání dobytka; (MM). • (2) (Am): náplavka dobytka; (JD).

bañado, m. (1) (Am; LaPlá, Arg, Bol, Par): močál, bažina, mokřad, vlhká zem; ► čas od času bahnitá, někdy zaplavená dešťovou vodou nebo vodou z řeky nebo blízkého jezera; př.: *era una especie de bañado verde y playa*; (RAE, BDE, MM). • (2) (Arg, Bol, Par, Urug): bahnité jezero s jílovitým dnem tvořené dešťovou vodou; (AM, MM). • (3) (Arg, Bol, Par): bažina; ► rozlehlá nížina často zaplavovaná, skoro vždy neprůjezdná či neschůdná; (MM).

bañador, adj. (1) (Ekv): koupající; (JD).

bañar(se); tr/intr/zvrat. (1) **a ~**, tr. (Arg, Kub, Mex, Urug): běž!; př.: *¡vete a bañar! ¡Andá a bañarte!*; (RAE). • (2) **~se**, intr. [Š: *ducharse*] (Kol, Per, Bol, Arg; Urug): sprchovat se; viz též: *baño*; př.: *luego se bañó, se puso el uniforme de campaña y bajó al hotel a desayunar; en el Hotel de Turista los esperaba el prefecto, que había recibido instrucciones de Lima; esperó (a) que se bañaran y los invitó a comer, en el mismo hotel; esa plata que se gasta en unos minutos de ducha, yo la contribuyo dejando de bañarme diariamente; Ustedes saben que ahí están los baños colectivos; es una sala como de diez metros, con duchas cada metro; cuando los hombres vamos a bañarnos, se llena de muchachas de esas que no le dejan a uno ni moverse*; (3) **¡vete (váyase, iros, atd.) a ~!** (Kol, Per, Bol, Arg; Urug, Kub): vypadni!, viz též: *irse*; (RR, JD). • (4)

- ~se, zvrát. (Antil): prosperovat v obchodu; (5) ~se en la **picada de un mosquito** (Kub): mít šanci něčeho se zmocnit; (6) **tiburón se baña, pero salpica** (Kub): veřejný úředník, který krade a nechává krást i ostatní; (AM). • (7) tr. (Nik): nařezat komu; (8) **¡que lo ~ñen!**, tr. (Mex): ať jde do háje!; (9) ~se, zvrát. (Kub): mít kliku; (JD).
- bañero**, m. (1) (Arg): plavčík, záchranář; př.: *al otro día, temprano, ensillé la petisa (yegua pequeña) y corrí a Miramar; ... mi sistema de comunicación con él (Marcos) era silbar bajo su ventana, cuando imaginaba que podía estar allí, o dejar un mensaje a Lomónaco, el bañero;* (RR).
- bañista**, m/f. (1) (Arg): člověk, který se sprchuje, dává si sprchu; př.: *eran los chicos, o mejor dicho las chicas, que asistían a los baños y celebraban con risas y exclamaciones las alternativas y las contorsiones de los bañistas, según se encogieran po el agua fría de las duchas copiosas o se frotaran y movieran los brazos para defenderse de tan desagradable impresión;* (RR).
- bañito**, m. (1) (Chil): kornoutek na zmrzlinu; (AM).
- baño**; m. (1) ~ **ruso** (Arg, Chil, Mex, Urug): parní lázeň po masáži a koupel ve studené vodě; (2) **medio** ~ (Mex): koupelna; (3) **darse alguien ~s de pureza** (Mex): předstírat nevinnost; (RAE, MM). • (4) [Š: *ducha*] (Mex, Kol, Ven, Bol, Arg aj.): sprcha; viz též: *bañarse*; př.: *en la parte trasera de patio, junto a los corrales y el granero, Mamá Elena había mandado instalar una regadera rudimentaria; se trataba de un pequeño cuarto construido con tablonos unidos, sólo que entre uno y otro quedaban hendiduras lo suficientemente grades como para ver, sin mayor problema, al que estuviera tomando el baño; ... tenía una caja como a dos metros de altura con capacidad para 40 litros, a la cual se le tenía que depositar el agua con anterioridad, para que pudiera funcinar utilizando la fuerza de gravedad; quería dormir una hora más y darse un baño antes de salir; ¿Es que puedo ir abajo al baño, (o) al excusado? No, no debo salir; ...yo al despertar no hago más que remolonear un cachito en la cama y me voy a dar mi bañito. Para mí es sagrado el ducharme; Eran los chicos, o mejor dicho las chicas, que asistían a los baños y celebraban con risas y exclamaciones las alternativas y las contorsiones de los bañistas, según se encogieran por el agua fría de las duchas copiosas o se frotaran y movieran los brazos para defenderse de tan desagradable impresión;* (RR). • (5) (Am): toaleta, záchod; př.: *ir al baño* jít na záchod; (6) (Am): lázně (budova); (7) **es un ~** (Dom): je to úplná ledárna; (JD).
- baqueano**, -na, adj/subst. (1) adj. (Am): znalý terénu; (AM). • (2) adj. (Par): o kormidelníkovi/lodivodovi: znalý, zběhlý, zkušený; (MM). • (3) m/f. (← arw.) (Kub, aj.): průvodce, průzkumník, stopař; př.: *tomando el oficio de baqueano, Fray Pedro va arrumbando las canoas con el bastón* (Kub); (BDE).
- baquear**, tr., viz: *baquiar*; (MM).
- baqueta**, f. (1) (Kub): drzoun, nestyda; (RAE).
- baquetear**, tr. (1) hovor. (← *baqueta*) (Am): jednat s opovržením, pohrdat; (RAE). • (2) (Ekv): vpravit nabíjákem do střelné zbraně měkkou zátku (např. z koudele) mezi střelný prach a náboj; nabít střelnou zbraň; př.: *vio detrás de un estante a Manuel Remberto, baqueteando una escopeta;* (RR). • (3) (StřAm): hrát na marimbu paličkou; ► marimba je bicí hudební nástroj; (AM). • (4) (Mex): bičovat, sužovat, trápit; (5) (LaPla): tvrdě a vytrvale trénovat, cvičit; (MM).
- baquetón**, -na, (1) viz: *vaquetón*; (RR). • (2) adj. (Mex): flegmatický, netečný; (3) adj. (Mex: Querétaro): nestydatý, sprostý; (AM).
- baquetudo**, -da, adj. (1) (Kub): flegmatický, klidný, bezstarostný; (2) drzý, nestydatý; (AM).
- baquía**, f. (1) (Am): zručnost, obratnost a dovednost pro ruční práce; ■ Var: *vaquía*; (RAE, MM). • (2) (Am): praktická, užitečná znalost země; (AM).
- baquiano**, -na, adj. (1) (Am): znalý oblasti, cest a plavby po řece, zběhlý v záležitostech charakteristických pro danou zemi; (2) **para hacerse ~ hay que perderse alguna vez** (Arg, Urug): chybami se člověk učí; (AM). • (3) (Arg, Kol): dovedný, zručný, schopný, zběhlý v jakékoliv záležitosti; př.: *ser baquiano en el comercio;* (MM). • (4) m/f. (← arw.) (Kub, aj.): průvodce, průzkumník, stopař; př.: *dicen que está a punto de regresar del Río Negro un baquiano conocedor del paso que me interesa* (Kub); (BDE).

baquiar, tr. (1) (Mex): krotit, trénovat, drezírovat; př.: *baquiar gallos*; ■ Var.: *baquear*; viz: *baquía*; ► podle Corominase se může jednat o výraz arabského původu; (AM, MM).

baquiné, m. (← afr.) (1) (Kol, Portor): bdění u zesnulého černošského dítěte; (AM).

baquiní, m. (Dom), viz: *baquiné*; (AM).

báquira, m. (← karib.) (1) (Kol, Ven): pekari páskovaný (*Tayassu tajacu*); ► savec, tlustokožec, vypadá jako šestiměsíční kančí mládě, bez ocasu, s dlouhými silnými štětinami, malými kly a hřbetní žlázou, která vylučuje silně páchnoucí tekutinu; žije v lesích JižAm; jeho maso je velmi ceněné; př.: *fuera del conuco y la plantación de cacao, los hombres no tienen qué hacer sino jugar bolas y barajas, y una y otra vez ir a cazar báquiros o a pesar bagres* (Ven); viz též: *pécari*; (RAE, MM, BDE).

báquiro, m. (Kol, Ven), viz: *báquira*; ■ Var.: *váquiro*; př.: *no era el tipo del guerrillero empecinado, del Martín Espinosa desnudo del cinto arriba, como un váquiro pro las selvas fluviales de (del Estado de) Barinas*; (RAE, RR).

bar; m. (1) ~ **lácteo** (Arg): mléčný bar; ► neprodává se zde alkohol, ale mléko, káva a jídlo; př.: *todo lo que comieron a las doce en lo de los parientes, seguro que encima del almuerzo a la tarde alguno se fue al bar lácteo, a la tarde ¿qué habrán pedido? el helado con banana triple porción, servido en un solo plato*; (RR). • (2) (← angl.) (Am): bar; (3) barový kout v domě; (MM).

baracuda, f., viz: *barracuda*; (MM).

baracutey, adj. (← karib.) (1) (Kub): o ptákově: osamělý, samotářský; o osobě: žijící sám; př.: *vivir a lo baracutey* žít osaměle; (AM, MM).

baraja; f. (1) **tirar las ~s** [Š: *echar las cartas*] (Arg): vyložit, vykládat karty; př.: *¿verdad que ya te lo adiviné sin empezar a tirarte las barajas? Pero para leerte el futuro primero decime si querés que te cuente todo o nada más que lo bueno*; (RR).

barajada, f. (1) (Arg, Par, Urug): chycení hozeného předmětu do rukou; (2) šermování rukama; ► zábava, sport gaučů a venkovanů; ruka zastává úlohu nože; viz též: *vistear*; (MM).

barajador, adj. (1) (Arg): obratný při míchání karet; (JD).

barajar(se), tr/zvart. (1) tr. (Arg, Bol, Par, Urug): chytit něco ve vzduchu; př.: *el arquero quiso barajar la pelota pero se le escapó de las manos*; (2) venk. (Arg, Chil, Nik): odrazit ránu; (3) (Arg): hádat, vybírat ryhle slova nebo přání; (4) (Kol): klást někomu překážku, aby zabránil, aby dosáhl cíle, snížili mu místo; př.: *le barajaron el puesto*; (5) (Salv): vyhnout se narážce nebo provokování; (6) ~**la**, hovor. (Per): předstírat, lstivě skrýt úmysl; př.: *a tiempo la barajó*; (7) **barajársela despacio a alguien**, hovor. (Salv, Mex, Guat): opakovat už řečené, přiblížit více detailů; (8) **barajo**, citosl. (Kol, Salv, Hond, Urug): sakra; ► pro vyjádření nepříjemnosti a odmítnutí; (RAE, MM). • (9) ~ **el mate** (Urug): dát kolovat nádobu s maté; (10) ~ **en el aire** (Arg, Urug): rychle pochopit co někdo říká; př.: *le barajó en el aire su propósito* hned jak uslyšel jeho slova, pochopil jaký je jeho záměr; (AM, MM). • (11) (Chil, Mex): překážet, zabránit, zmařit; (12) ~**se**, zvrat. (Par): poprat se; (MM).

barajear, tr. (1) (Kub, Mex): míchat karty; (2) **barajeársela a alguien más despacio** (Hond, Mex, Guat): zopakovat už řečené, přiblížit s více detaily; př.: *-Pues para que vea, en este caso de Montserrat no le conviene al ejército y menos a usted que se sepa. -¿A mí? -no pudo reprimir García la extrañeza. -Sí, mi estimado teniente. -Barajeámela más despacio, ¿quiere? -dijo García. -Pues para ser breve fue su cuñado el que se quebró al hombre de Montserrat*; (RAE, RR). • (3) (Kub): nastrčit za sebe někoho; (JD).

barajera, f. (1) (Kub): kartářka; (JD).

barajo, m. (1) (Salv, Hond): keř nebo strom z tropické Am; ► z čeledi vikvovitých (*Leguminosae*) dva až čtyři metry vysoký, se složenými listy, listy jsou na rubu chlupaté, květy mají květnosví dlouhé a husté s pěti oranžovými okvětními lístky, pěti žlutými, plod je ve tvaru lusku; rozdrčený nebo vařený kořen se používá v tradiční medicíně; (RAE). • (2) ¡~!, euf. [Š: *¡carajo!*] (Ven, Ekv, Arg; Kol, Mex): hergot!, sakra! do prčic!; ► vyjadřuje zamítnutí, překvapení nebo pochybnost; př.: *¡Barajo con el hombrecito y su aguardiente!*; *-Barajo -dijo Morcú, mientras se jabonaba la cabeza-, sigo con la curiosidad... Quiero sabé (saber) lo que dicen los papeles de serrano; ...*

cómo andaba la gauchada, siempre alegre y bien montada y dispuesta pa (para) el trabajo, pero hoy en día... ¡barajo! no se le ve de aporriada; (RR, MM). • (3) **pedir** ~ (Ekv): žádat nové zamíchání karet k zahrnutí smůly, kvůli pověřčivosti; (AM).

barajustada, f. (1) (Salv, Hond): zběsilý úprk; (RAE).

barajustador, -ora, adj. (1) (Ven): mající sklon zaútočit nebo uprchnout; př.: *este alazano es barajustador, de los que poco corcovean, pero se disparan como alma que lleva el diablo;* viz též: *barajustar*; (RR).

barajustar(se), tr/intr/zvrat. (1) intr. (Kol, Hond, Pan, Ven): dát se zběsile na útěk; (2) (Nik): utíkat rychle, zbrkle; (3) (Ven): jít prudce proti někomu nebo něčemu; (4) ~se, zvrat.(Ven): rozutíkat se, dát se do pohybu náhle, nečekaně, bez přípravy; př. *el ganado se barajustó;* (RAE). • (5) tr.(StřAm, Ven; Kol): napadnout, zaútočit, pustit se (do), dát se (do); odejít, odebrat se, uniknout; viz též: *barajustador*; př.: *no hay que enamorarse, sino barajustar a la mujer; eran muchas la reses bravas y estaban inquietas, correteando por las orillas de la madrina (pequeña manada de ganado manso) o abriéndose paso entre ellas con furiosas arremetidas, venteando la sabana libre, ganosas de barajustarse, sin darles tregua a los sujetadores;* (RR, MM). • (6) intr. (StřAm, Kol, Ven): vyskočit na koně nebo mulu; (7) intr/zvrat., odejít, prchnout, utéct; (8) intr. (StřAm, Ven): napadnout, pustit se do někoho; (9) (Kol): napadnout, útočit; (10) (Guat): udělat hloupost, mluvit nesmysly; (AM, MM). • (11) intr. (Am): rozutíkat se, utíkat, běžet; (12) (Am): o koni: vzpínat se, rozběhnout se; (JD).

barajuste, m. (1) (Salv, Hond, Ven, Kol): zběsilý úprk, splašený útěk, rozprchnutí; př.: *arrancó de barajuste;* (RAE, AM). • (2) ¡~! (Ven): sakra!, hrome!; (AM). • (3) (Ven): nepořádek, zmatek; (JD).

¡baramba!, citosl. (1) (Kol, Kub, Chil, Port, Per): sakra!, hrome!; ► v Per je obvyklejší tvar *¡barambas!*; (AM).

baranda, f. (1) (Per): činžovní dům, rozdělený na byty o dvou nebo třech místnostech; (2) (Urug: Rocha): krytá pavlač, která obhání dům; (AM). • (3) f., fam. (LaPla): nepřjemný pach lidského potu; př.: *olor fuerte y desagradable que despiden las personas al transpirar* (Urug); (BDE).

baranday; m/f. (1) **ser de la ~/barandaya**, m., arg. (Per): frajer, hezoun; (2) **una de la ~**, f. (Per): rozjařená žena, která se chová nevhodně; (AM).

barandilla, f. (1) (Chil, Per, Portor): postranice vozu; (2) (Mex: Tabasco): lávka; (AM). • (3) (Chil): svaté přijímání; (MM). • (4) (Am): žebřiny; (JD).

barata, f. (← lat. *blatta*) (1) (Zam., Chil): šváb; př.: *ese departamento mísero ... que ... se encontraba en un estado de abandono indescriptible ..., recorrido por veloces y repugnantes baratas* (Chil); (RAE, BDE). • (2) (Kol, Mex): vetešnictví, výprodej; (3) **a la ~** (Ekv): neuspořádaně, nepořádně; (4) pohrdavě; (AM). • (5) (Mex): pouliční trh; př.: *y comprarse ... discos en las baratas semanales;* (BDE).

baratero, -ra, adj/subst. (← *barato*) (1) m/f. (Mex): obchodník, který prodává levně; (2) m. (Mex): člověk, který ochotně nebo z donucení získá procento z výhry od hráčů; (3) m. (Kost): správce herny nebo kulečnicku; (RAE). • (4) adj. (Chil, Ekv): smlouvající; (AM). • (5) adj. (Am): prodávající levně; př.: *nos buscan por barateros* (Mex); (MM, BDE). • (6) m. (Am): stánkař, kramář, trhovec, hokynář, obchodník; (7) m. (Chil): smlouvání při obchodu; (JD).

baratez, f. (1) (Kub): nízká cena; (AM).

baratía, f. (← *barato*) (1) (Kol): nízká cena (RAE).

baratinar, tr., arg. (1) (Arg): napálit, obrat o peníze; (JD).

baratío, m. (1) (StřAm): obchůdek, vetešnictví; (AM).

barato, -ta, m/f. (← *baratar*) (1) f. (Mex): výprodej; (2) **a la ~a** (Ekv): s opovržením, neúctou nebo bezohledností k někomu; (RAE). • (3) m. (Kol, Per: Arequipa): galantní přenechání tanečnice; (4) **dar un ~** (Arg): přenechat místo; (AM). • (5) **no seas ~** (Arg): nebuď labuť; (JD).

baratón, -na, adj/subst. (← *baratar*) (1) adj. (Mex, Guat, Kol): bezvýznamný, běžný, obvyklý; (2) m/f. (Mex): člověk, který má jako zaměstnání nebo zvyk měnit věci za jiné; (3) m/f. (Mex): koňský handlír, kšeftař, čachrář; (RAE, MM). • (4) m. (StřAm): motyka; (AM).

baratujales, m., pl. (1) (Dom): bezcenné věci, krámy; (AM).

¡baray!, citosl. (1) (Ekv: Azuay, Portor): sakra!, hrome!; (AM).

barba, f. (← lat. *barba*) (1) pl. (Am): třásně velkého kapesníku, přikrývky, atd.; (2) ~s, pl. (Salv): zbytky; (3) ~ **amarilla** (Salv, Hond): křovinář aksamitový (*Bothrops asper*); ► velmi jedovatý had ze StřAm, jeho jméno je odvozeno od spodní čelisti, která je žlutá, na obou stranách svého těla jasný lem a na spodní straně má znamení ve tvaru tří tmavých skvrn, je to pozemní, noční a velmi agresivní živočich; (4) ~ **de palo** (Ven): tilandsie provazovkovitá (*Tillandsia usneoides*); ► rostlina z čeledi bromeliovitě, šedé barvy, která roste na velkých a starých stromech, které potom vypadají, že mají vousy; (5) ~s **tienes**, expr. (Mex): pro vyjádření nesouhlasu nebo překvapení; (RAE). • (6) ~s **de coco** (Mex, Portor, Per): kokosové vlákno, které se získává z kůry kokosového ořechu; (AM). • (7) **estar hecho una ~ de agua** (Ekv): zuřit; (8) **hacer (la) ~ a u.p.** (Mex): podkuřovat komu; (9) ~ **de indio** (Kol): jedovatá housenka; (10) ~s **mal rasuradas** (Am): strnisko vousů; (11) ~ **de viejo** (Am): klematys; (JD).

barbacoa, f. (← taíno *barbacoa*, „soubor hůlek položených nad jámu na způsob rošu na opékání masa“) (1) (Am): venkovní rošt na grilování masa; (2) jídlo připravené na tomto roštu; (3) (StřAm, Antil, Bol, Kol, Ekv, Pan, Per): podkroví ve tvaru čtverce nebo obdelníku podepřené pilíři; slouží jako místo na přespání; (4) (Am): lešení, ze kterého chlapci hlídají kukuřičné pole; (5) (Am): malý dům zbudovaný v korunách stromů nebo na kůlech; (6) (Am, Kub, Kol): půdní prostor sloužící k uskladnění zrn, ovoce, atd.; př.: *en el campo (el brujo congo) la guarda (la cazuela mágica) en el bohío, guindada del techo, a veces en la barbacoa, y abajo en un rincón pegada al suelo, metida en un cajón*; (7) (Kost): konstrukce podpírající popínavou rostlinu; (RAE, MM, RR). • (8) (Per): podkroví, půda; (9) (Kol): příborek na kuchyňské náčiní; (10) (StřAm, Kub, Mex, Ven): maso pečené v puklině v zemi, která hřeje jako trouba; ► ve skutečnosti je *barbacoa* dřevěný rošt na pečení masa; př.: *un lechón asado en barbacoa*; (11) (Bol): tanec podobný dupáku; (AM). • (12) (Am): rohož, kavalec; (13) sušárna; (JD).

barbacuá, m/f. (1) f. (Am): rošt; viz též: *barbacoa*; (RAE). • (2) m. (← guar.) [Š: *rancho, refugio techado*] (LaPla, Arg, Par): dřevěný rošt, na sušení listů yerby maté (*Ilex paraguayensis*); viz též: *barbacoa*; (AM, MM). • (3) m. (Arg, Par): pec na vysušení a vykouření yerby maté; (MM).

barbada, f. (1) (Bol, Mex, Per): podbradní řemínek; (AM).

barbados, m., pl. (1) (Am): indiáni z Estado de Matto Grosso v Braz; ► žili na břehu řeky Rio dos Bugres, která se vlévá do řeky Paraguay; byli takto nazváni kvůli bradkám, které je odlišovaly od ostatních indiánských kmenů; (2) jazyk těchto indiánů; (MM).

barbaján, adj/subst. (1) adj. (Kub, Mex): hrubý, neomalený, nevychovaný, neotesaný, buranský; př.: *-Norma es una cursi y su esposo un barbaján salido de no sé qué chaparral* (Mex); (RAE, AM, BDE). • (2) m. (Am): chrapoun; (3) lempl; (JD).

barbajo (barbasco), m. (1) (Ekv): šťáva z ovoce liány k otrávení ryb; př.: *-¿Habij (habéis) echado el barbajo? Regó la masa amarilla de la fruta traicionera. ...el barbasco no respeta. Igual a los (peces) chicos que a los grandes. A todos les sacudiría las agallas. Y, al final, los mataría*; (RR).

barbamarilla, f. (1) (Guat, Hond): křovinář sametový; ► velmi jedovatý had; př.: *empezó a ver arañas, ciempiés, cucarachas, culebras, dragones, barbamarillas*; (RR).

Bárbara; f. (1) **tú te acuerdas de Santa ~ sólo cuando truena** (Kub): pozdě bycha honit; lezeš ke křížku až když je už pozdě; (JD).

barbarear, intr. (1) (Am): žvanit, kecat; (2) blbnout; (JD).

barbaridad, f. (1) (Arg, Par, Urug): nadměrné množství něčeho; př.: *una barbaridad de gente*; (MM).

bárbaro, -ra, adj. (1) (Arg, Urug): obdivuhodný, úžasný, velmi dobrý; (2) (Arg, Par, Urug): velký, přílišný, mimořádný; př.: *un calor bárbaro, hambre bárbara*; (MM).

barbasco, m. (1) bot. (Kol): houští; (2) (Guat, Salv): omamná rostlina barbasco; ► používá se k omámení ryb; viz též: *barbajo*; (MM).

barbasquear, tr. (1) (Guat, Salv): hodit barbasco do vody; ► rostlina barbasco ryby rychle omráčí a lovec je pohodlně sesbírání; (AM).

barbeada, f. (1) (Mex): podkuřování; (JD).

barbear, tr/intr. (1) tr. (Kub, Kol, Guat, Mex, Ven): strhnout dobytče na zem; ► tele se uchopí za čumák a šiji nebo za roh a opačnou silou se mu zakrouťí krkem; (2) tr. (Hond, Pan): otevřít někomu proti jeho vůli pusou, zvláště dítěti, aby si vzalo prášek; (3) (Mex, Guat): pochlebovat, lichotit; (4) intr. (Kost): kárat, napomínat; (RAE, AM). • (5) tr. (Kost, Arg, Par): holit se; (AM, MM). • (6) tr. (Arg): o koni: pohazovat hlavou; (MM). • (7) tr. (Mex): držet za bradu při plavání; (JD).

barbechal, m. [Š: *barbecho*] (1) lid.(Ven): úhor, zorané pole; př.: *hay mucho barbechal por esos campos; la floramarilla se ha cogío (cogido) el puesto de la caña*; (RR).

barbechazón, f. (1) (Arg): orání úhoru; (JD).

barbecho; m. (1) **estar una cosa en** ~ (Arg): připravovat se, chystat se, být rozdělaný; (MM).

barbero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Mex): lichotivý, pochlebovačný; (2) m. (Antil): *Acanthurus chirurgus*; ► ryba z antilského moře, z řádu paprskoploutví (*Acanthopterygii*), je 15 až 20cm dlouhá a z poloviny široká, hnědé barvy, vydlicový ocas, malý ústní otvor, velké a černé oči se žlutým kruhem, tvrdý osten zašpičatělý spolu s ocasem, drsné šupiny; (3) f. (And., Am): břitva na holení; (RAE). • (4) **estar/ponerse** ~ (Kol): mezi studenty: připravit se na zkoušku; (AM). • (5) m., zool. (Kub): ryba barbero; (6) m. (Mex): mazlil, šmajchlíř; (JD).

barbeta, adj., hanl. (1) (Chil): slizký, pitomý, hloupý; (AM).

barbetear, tr. (1) (Mex): povalit dobytče k zemi; ► dobytče se uchopí za ucho nebo za rohy a povalí se na bok; (MM).

barbicacho; m. (1) **de** ~ (Kol): o býkovi: býk lapený lanem za krk a roh; (AM).

barbijo, m. (1) (Salv, Arg, Bol, Par, Urug): podbradník; (2) (Arg): lékařská rouška; (3) (Arg, Bol, LaPla): šrám, zranění na obličej; (RAE, AM). • (4) (Arg, Per, Portor): šátek na hlavu zavázaný pod bradou; (MM).

barbillas, m., pl. (1) (Kol): holobrádek; (AM).

barbimono, adj/subst. (1) adj. (Kol): světlavousý, rudovousý; (AM). • (2) m. (Kol): rudovous; (JD).

barbipelado, adj. (1) (Am): vyholený; (JD).

barbiquejo, m. (1) (Per): šátek, se kterým se jako s obvazem obvazuje hlava, šátek vedeme pod bradou a uzel vážeme na hlavě nebo na jedné straně obličej; (RAE, MM). • (2) (Antil, Kost, Ekv, Mex, Kub): ohlávka; (3) (StřAm, Salv): pomocné otěže; ► zabraňují koni zvedat hlavu příliš vysoko; (AM, MM). • (4) (Arg, Per, Portor): šátek uvázaný pod bradu; (5) (Kub, Ekv): udidlo; (6) (Kub): holub pruholícý (*Geotrygon chrysia*); (MM).

barbolla, f. (1) (Chil): drmolení, brebentění; (JD).

barbollón, adj. (1) (Chil): brebentící, brebentivý; (JD).

barboleta, f. (1) (Urug, Rocha): neposeda, uličník, rozpustilec; (AM).

barboletear, intr. (1) (Urug, Rocha): poletovat, být přelétavý; (AM).

barboquejo, m. (1) (Kub): tkanička na sešňování bot nebo korzetu; (AM).

barbosada, f. (1) (Mex): podkuřování; (JD).

barbote, m. (1) (Arg): dřevěná, kovová nebo kamenná tyčinka, se kterou si indiáni propichovali spodní ret, tyčinka sloužila jako ozdoba; ► indiáni kmene Guaraní užívají výraz *tembetá* a brazilci *botoque*; (AM).

barbuchas, m/f., pl. (1) m. (Kol): holobrádek; (2) f. (StřAm): řídké a zanedbané vousy; (AM). • (3) m. (Mex): vousáč, bradáč, bradatec; (JD).

barbuchín, adj/subst. (1) adj. (Guat): bezvousý, holobradý; (AM). • (2) m. (Mex): vousáč, bradáč, bradatec; (JD).

barbucho, -cha, adj/subst. (1) adj. (Chil): s hrubými ale řídkými vousy; (AM). • (2) m. (Mex): vousáč, bradáč, bradatec; (JD).

barbudo, -da, m. (1) (Kost): říční ryba charakteristická dvěma dlouhými výčnělky na obou stranách ústního otvoru; (RAE). • (2) (Kost): sumeček, malá bezšupinatá říční ryba tmavé barvy; př.: *vivía muriéndose de tristeza el pescador de barbudos*; (RR). • (3) lid. (Antil): druh ryby; (4) (Kol): druh ryby; (5) (Per): makak lví (*Macaca silenus*); ► dříve se nazýval také opice vousatá; (MM).

barcaza, f. (1) (Bol): vlečný člun; ► je připojen k vlečné lodi, obvykle s několika jinými čluny v tzv. lodní vlek; (RAE).

barchilón, -na, m/f. (← *Barchilón*; ► příjmení dobročinného Španěla, který žil v Per v XVI. stol.) (1) (Am, Per): nemocniční ošetřovatel, zdravotní sestra; (RAE, MM). • (2) (Ekv, Per): marod; (3) (Arg, Bol, Per): léčitel, mastičkář; (AM, MM).

barcié, m. (1) (Dom), viz: *balsié*; (AM).

barcina, f. (1) (And., Mex): síťový pytel na přepravu slámy, melounů atd.; (2) (And., Mex): náklad, velký otep slámy; (RAE).

barcino, -na, adj/subst. (1) adj. (Mex): o zvířeti nebo rostlině: pruhovaný, skvrnitý, mourovatý; (2) adj. (Urug): o srsti psů, koček a hovězího dobytka: žíhaný, tygrovatý; (RAE). • (3) m. (Arg, Par, Urug): zvíře s tygrovanou srstí; ► hovězí dobytek, koně, muly, mezci, kočky a psi načervenalé barvy s tmavými nebo černými pruhy; (MM).

barco, m. (1) (Salv, Hond, Guat): nádoba ze dřeva nebo vydlabané tykve; př.: *uno a uno se fueron trepando a los árboles corpulentos que ya estaban marcados desde el día anterior; con habilidad suprema abren tajos en canal, con inclinación suficiente, para que la leche (resina) se escurra y caiga en los barcos*; (2) (Hond, Mex): mírný, příliš benevolentní učitel; (3) **agarrar a alguien de ~** (Mex): zneužít, využít něhoho; (RAE, AM). • (4) **dar un ~**, viz: *embarcar*; (RR). • (5) (Hond): velká nádoba s širokým hrdlem; (MM). • (6) (Kub): almara, tlustá žena; (JD).

barda, f. (1) (Arg): strmý roklinatý svah v patagonských horách; (2) **brincarse/saltarse/volarse, alguien la ~** (Mex): mít nečekaný úspěch, dosáhnout dobrého výsledku; (RAE). • (3) f. (Mex): zeď, stěna; př.: *muro de piedra, adobe, ladrillo, etc. que sirve para separar un terreno o una consturcción de otros*; (BDE).

bardado, -da, adj. (1) (Mex): oplocený, ohrazený; (RAE).

bardear, tr. [Š: *cercar*] (1) (Mex): oplotit, ohradit; př.: *los del Municipio le pusieron el precio y con lo que nos dieron no ajustaba siquiera para pagar la barda (cerca); porque mi padre lo mandó bandear de puro ladrillo para que la gente no se robara los elotes (mazorcas tiernas de maíz)*; (RR).

bardón, m. (1) (Ekv): kroužek, kterým prochází oj pluhu; (AM).

bareque, m. (1) (Ekv): stěna z dřevěných kůlů navzájem propletených rákosem a zpevněných blátem; (RAE). • (2) (Ekv: Azuay): dům ze dřeva a jílu, ale ne vždy *bohío* nebo *casucho*; ► jsou domy *bareque*, které jsou luxusní architektonickou stavbou; viz též: *bajareque*; (3) (Kol): nuzná chatrč, mřížoví; (4) **ser más amarrado que casa de ~** (Kol): být tvrdohlavý, umíněný, skoupý, lakomý; (AM).

barequear, tr. (1) (Kol): mezi horníky: rýžovat zlato pomocí misky bez techniky; ■ Var.: *barhequear*; (2) **~ la vida** (Kol): užívat života, mít prospěch, těžít; (AM).

barequero, m. (1) (Kol): rýžař zlata; (2) miska na rýžování zlata; (AM).

bareta, f. (1) (Kol): marihuana; (RAE).

baría, f. (← kub.) (1) (Kub): strom barie; ► druh stromu z Kub čeledi *brutnákovité* (*Borraginaceae*); vysoký až 8 m; sliz kůry tohoto stromu se používá k čištění cukru; (RAE).

baribá, f. (← karib.) (1) (Kub): hutie stromová (*Capromis pilorides*); ► savec z řádu hlodavců, žijící na Kub a blízkých ostrovech; (MM).

baribal, m. (1) (Mex): medvěd černý (*Ursus americanus*); (MM).

barillero, m. (1) (Mex): podomní obchodník, kramář; (RAE).

barimba, f. (1) (Kol): hudební nástroj, který je tvořen obloukem z tenkého prutu a strunou; (AM).

barín, m. (1) (Kub): fajn chlap; (2) ¡~! (Kub): to je prima!; (3) **de a ~** (Kub): fajnový, prímový; (JD).

barinés, m. (1) (Ven): silný severovýchodní vítr, který fouká na rovinách a oznamuje období dešťů; př.: *por julio, cuando el Orinoco muestra toda su hermosura y su grandeza al alcanzar la plenitud de su crecida anual, cuando son más suntuosas las puestas de sol que hacen de oro y sangre el gran río, cuando sopla el barinés largo y reico y braman enfurecidos los pailones de la Laja de la Zapoara, suelen remontar la corriente grandes cardúmenes de peces*; (RAE, RR).

barísfera, f. (1) (Am): zemské jádro; (RAE).

barista, f. (1) (Am): bardáma; (JD).

barlovente, m. (1) (Ven): projížďka na lodi, která nemá přesný směr/kuzr a plaví se na návětrné straně, takže bez námahy; (RAE).

barman, m. (← angl. *barman*) (1) (Chil, Kol, Kub, Mex, Portor, LaPlat, Urug): výčepník, barman; (MS).

barnacle, (← angl. *barnacle*) (1) (Chil): vilejš stvolnatý (*Lepas anatifera Linnaeus*); ► mořský živočich kmene členovci, podkmene koryši a třídy svijonožci; obývá povrchové vody od polárních do tropických oceánů; jeho tělo se skládá ze dvou částí: z ohebného stvolu a vlastního těla; larvy žijí volně, ale dospělci jsou připevněni na chaluhách, plovoucích dřevcích, želvách a lodích; největší druh, vilejš stvolnatý, má stvol až 80 cm dlouhý; (MS).

barniz, m. [Š: *regaño*] (1) (Guat): vynadání, napomenutí; (2) **dar** ~ [Š: *regañar*] (Guat): nadávat, pokárat, vynadat, napomínat; př.: *¡Cuques cabrones, ríndanse! Y los otros: ¡Ríndanse ustedes, hijos de la rechingada! Y así, mientras se daban barniz*; (RR).

barnizada, f. (1) (Am): lakování; př.: *barnizada de laca* lakování; *barnizada con pistola* lakování pistolí; (JD).

baro, m., hovor. (1) (Kub): peso; bankovka; prachy; (JD).

baronesa, f. (1) (Hond): nákladní auto přizpůsobené na převoz lidí; (RAE).

barqueta, f. (1) (Kol): kánoe; (JD).

barquilla, f. (1) (Kub): oplatka, trubička, kornoutek; (RAE). • (2) (Portor, Dom): kornoutek na zmrzlinu; (AM).

barquillo, m. (1) (Kub): kornoutek na zmrzlinu; (JD).

barquinada, f. (1) (Arg): náhodný, šťastný karambol v kulečnicku; (JD).

barquinazo, m. (1) (Salv, Hond, Mex): bouchnutí, žuchnutí, bouchanec sebou o zem; (RAE, MM). • (2) (Kol, Hond): kotrmelec; (3) (Kol): trhnutí, šklubnutí, cuknutí; (MM).

barquinear, (1) (Am): kymáčet, naklánět se; (JD).

barra, f. (1) (Am; JižAm; Arg, Bol, Kol, Chil, Ekv, Guat, Per, Urug, Ven): obecenstvo, které se účastní zasedání soudu, sněmu nebo sdružení; (2) (Am; Chil, Kol, Ekv, LaPla): dav fanoušků, fanoušci; př.: *en una competición o espectáculo deportivo, grupo de personas que alientan a sus favoritos* (Arg); *las barras de los colegios finalistas saben estimular en forma continua* (Ekv); (3) (Am, JižAm): akcie nebo podíl důlní společnosti/podniku; akcie nebo podíl firmy zabývající se těžbou; ► nepoužívá se v Per; (4) (Arg, Bol, Kol, Kost, Par, Urug): skupina přátel se společnými zájmy, obvykle našťevují i stejná místa; (5) (Kol, Kost, Guat, Hond, Nik): příznivci politické strany; (6) (Ekv): přidělené místo pro veřejnost ve sněmovně nebo na úředně povoleném shromáždění; (7) ~ **brava** (Arg): skupina fanatických fanoušků fotbalu, kteří mají ve zvyku se chovat násilně; ■ Syn.: *barrabrava*; (8) ~ **brava** (Arg): každý z těchto jedinců; (9) ~ **de abogados** (← angl. *bar*, [Š: *colegio de abogados*]) (Mex): advokátní komora; (10) ~ **s del día** pl. (Urug): první záblesky úsvitu; (11) **hacer** ~ (Bol, Chil, Ekv, Per): povzbuzovat v divadle oblíbenosti; (12) **tener alguien** ~ (Chil): být populární, oblíbený; př.: *Juanito tiene mucha barra entre las jovencitas*; (13) **tener buena ~ a alguien** (Chil): mít dobrý úmysl; (14) **tener mala ~ a alguien** (Chil): mít špatný úmysl; (RAE, MM, AM, BDE). • (15) [Š: *cepo*] (Per; Kol, Chil): větev, kláda; př.: *¿Quiere usted que lo cuelgue en la barra, como a un indio?; ... perdido en el anonimato de las filas en marcha o dolido en la barra del calabozo, se consolaría sintiendo ese lejano y esperanzado cariño*; (RR). • (16) (Chil, Per): honěná, vybíjená, skupinová hra; (17) (Arg, LaPla, Kol): parta kamarádů, banda, tlupa; př.: *al vandalismo de las barras de jóvenes que veranaean en la zona*; (18) (Mex: Tabasco, Ven, LaPla): ústí řeky; (19) ~ **de catre** (Antil, Per): břevno; (AM, BDE). • (20) (Am): soudní zasedání; (21) (Kub): veka, chleba; frčka vojenská; př.: *agarrar una ~* dostat frčku; (22) (Chil): basa, lapák; (JD).

barrabrava, m/f. (1) f. (Arg, LaPla): skupina fanatických fanoušků fotbalu, kteří mají ve zvyku se chovat násilně; př.: *los integrantes de sus propias barras bravas pueden tirarle alguna pedrada cuando (los jugadores) no rindem lo esperado ... a la vez que pueden ser atacados del flanco contrario cuando se desempeñan muy bien*; (2) m/f. (Arg, LaPla): výtržník, fanatický fotbalový fanoušek, který má ve zvyku chovat se násilně; př.: *Nosotros no buscamos líos, pero si tenemos*

que defender a alguno vamos para adelante. Para el barra brava el fútbol es una religión; (RAE, BDE).

- barraca**, f. (1) (Am; Bol, Chil, Mex, Per, Portor, LaPlá): skladiště; sklad kůže, vlny, dřeva, obilovin a jiného ochodní zboží; (RAE, AM). • (2) (Ekv): stánek na tržišti; (AM). • (3) (← angl. *barrack*) (Am): kasárna; (MM). • (4) (Am): krám, obchod; (JD).
- barraco**, m. (1) (Arg, Mex): určitý druh amerického divokého kance; také jako urážka; př.: - *¡Cayate, barraco! –dije, metiéndole un puñetazo por las costillas;* (RR, MM).
- barracón**, m. (1) (Kub): barák, kde se ubytovávají dělníci; (2) (Kub): velký kanec; (MM).
- barracuda**, f. (1) (Antil, US): soltýn barakuda (*Sphyaena barracuda*); ► antilská divoká jedlá ryba, vyskytuje se také na kalifornských pobřežích, dorůstá do délky několika metrů, má protáhlou hlavu a několik řad tvrdých a ostrých zubů; výraz *barracuda* je staré španělské pojmenování pro dravé ryby z rodu *Sphyaena*, jsou charakteristické štíhlým tělem a dlouhou hlavou zakončenou ve formě kopí; ■ Syn.: *baracuda, picuda*; (MM).
- barragán**, m. (1) (Mex): spodnička; (JD).
- barraganete**, m. (1) (Ekv): druh banánu, který se jí pouze vařený; př.: *...nunca plantó un colino de dominico ni de barraganete; yo conozco dos (variedades de plátano): er barraganete y el dominico;* (RAE, RR).
- barrage**, m. (1) (Am): dělostřelecká přehrada; (2) ~ **de golpes** (Kub): záplava ran; (JD).
- barrajar**, (1) (Am): převrhnout, svalit, hodit na zem; (JD).
- barrales**, m., pl. (1) (Chil): krajnice; (AM).
- barranca**, f. (1) (Arg): zvýšený rovinatý břeh řeky; př.: *...resolví provocar un encuentro en las barrancas de Belgrano (barrio de Buenos Aires), donde yo sabía que Aquella se paseaba todas las tardes entre sus compañeras, al regresar de sus estudios;* (2) (Kol): obchod, stánek na břehu řeky; př.: *durante la Colonia se establecieron a orillas del río Magdalena, en su sector final, ventas, almacenes o puertos que recibían el nombre de barrancas, sin duda porque para ellos se escogían lugares altos y seguros en la orilla; de aquí el nombre de Barranquilla dado a una de esas fundaciones a comienzos del siglo XVIII; su nombre (Baranquilla) nació de la barranca donde se encuentra ubicada y de los lugares donde los indígenas comerciaban sus productos a lo largo del río Magdalena;* (RR).
- barranco**, m. (1) (Pan): okraj svahu; (RAE).
- barranquero**, -ra, adj/subst. (1) adj. (LaPlá): o lidech, ptácích, zvířatech: žijící v kaňonech; (2) **loro** ~: papoušek patagonský (*Cyanoliseus patagonus*); ► hnízdí v dutinách, které si vyhloubí do pískovcových útesů; jejich hnízda bývají dobře ukryta mnohdy až 3 metry hluboko v útesu; v pískovcových skaliscích vytváří spleť chodeb, které mnohdy vedou do hnízda sousedního páru; (MM). • (3) m. (Am): obyvatel rokle, údolí; (4) m. (Arg): křikloun; (JD).
- barraquero**, m. (1) (Ekv): prodavač, který má své místo (svůj stánek) na veřejných trzích; př.: *mi casa es un nido de cobradores: cobra el lechero, el panadero, el carnicero, el carbonero, el barraquero;* (RR). • (2) (Arg): skladník; (MM).
- barraquear**, tr. (1) (Dom): nahnat strach; (AM).
- barraquete**, -ta, m/f. (1) (Dom): tlusté, nemotorné dítě; (AM).
- barraqueto**, -ta, adj. (1) (Kol: Riohacha): tlustoučký, buclatý, zavalitý, podsaditý, břichatý; (AM).
- barreal**, m., vulg. (1) (StřAm, Arg, Kol, Chil, Urug): bahniště, hlinitý, jílovitý terén; (AM).
- barrealoso**, -sa, adj. (1) (Salv): o terénu: blátivý; (2) (Nik): o terénu: hladký, kluzký; (RAE).
- barrear**, tr. (1) (Ven): povalit zvíře tím, že mu znemožníme pohyb; spoutat, svázat; př.: *apenas había caído (el torro) y ya tenía encima a los peones; -Guayuguéalo tú, Pajarote –ordenó Antonio-, que yo lo mancornó, mientras Carmelito lo barrea;* (RR).
- barrecaños**, m. (1) (Kost): zaměstnanec obce, který má na starosti úklid fontán (*de los caños*); př.: *los niños de la calle, los conductores de los autobuses, los barrecaños, los taxistas que lavan su auto en la madrugada con el agua de las fuentes de los parques, los trameros del mercado ... casi todo el mundo lo sabe;* (RR).
- barredera**, f. (1) (Kub): konstrukce na sušení tabáku v tabákové výrobě; (2) (Ekv): obložení, obklad, malba na spodní části stěny; (RAE).
- barredura**, f. (1) (Kol): v hornictví: vytěžení zlaté rudy; (AM).

barrejobero, m. (1) (Kol, Kub): odstranění překážek, zábran; (2) srovnat všechno se zemí; př.: *hacer barrejobero*; (AM).

barreminas, m. (1) (← angl. *mine sweeper*) (Am): minolovka; (MM).

barrenador, m. (1) (Salv, Hond): obecné pojmenování různých typů motýlů (*Lepidoptera*), kteří útočí na listy a stonky kukuřice a jiných travin; ► dospělí jedinci mají smetanovou nebo světle šedou barvu; (2) (Mex): muší larva, která se vyvíjí v ranách savců; (RAE).

barrenaguía, f., tech. (1) (Am): zbjéčka; (JD).

barreñar, (1) (Am): vrtat; navrtat, provrtat, vyvrtat; (JD).

barrenillo, m. (1) (Kub): utkvělá myšlenka, mánie, zaslepený předsudek; (RAE). • (2) (Kub): naléhání; (3) (Mex): neustálá obava, znepokojení; (MM).

barreno, m. (1) (Chil, Mex): mánie, vrtoch; (2) *llevar/seguir el ~*.(Mex): přizpůsobit se přání někoho; (AM).

barreño, m. (1) (Guat): starobylá lidová píseň; (AM).

barrer(se), tr/zvrat (1) *~se*, zvrat. (Mex): o koni: leknout se a uskočit, splášt se; (RAE). • (2) *~se*, zvrat., plazit se, vléci se, plížit se; (AM). • (3) tr. (Kol): porazit, rozdrtit, přemoci; (4) **comprar algo al ~** (Arg, Par, Urug): koupit zboží bez rozdílu, bez vybírání, jako celek; (MM).

barrería, f. [Š: *barbaridad*] (1) (Kost): barbarství; nesmysl; nehoráznost; př.: *tío se me soltó el autista, está haciendo barrerías: coge sillas, bota mesas, fue al excusado y sacó un balde lleno de mierda, le pegó a la maestra...; y vamos a ver ahora con qué vas a pagar las barrerías que hiciste; vamos a ver si te alcanza el sueldillo para pagar*; (RR).

barrero, -a, adj/subst. (1) m. (Arg, Bol, Par, Urug): půda obsahující ledek; (2) adj. (Urug, Arg): o koni: dobře cválající v bažinách nebo na obtížné dostihové dráze; př.: *por la sangre de mi viejo salí bastante barrero, y en esas biabas (atracos) de barrio figuré siempre primero*; (AM, MM, RR).

barresuelo, m. (1) (Dom): spodní listy tabáku; (AM).

barreta, f. (1) (Hond): tyč ze dřeva se špičkou na konci, která se používá na dělání děr v zemi, do kterých se sejou semínka a zrna; (RAE). • (2) (Arg, Bol, Mex, Per, Dom): zednický krumpáč; (AM, MM). • (3) (Per): zlaták, zlatý sol; (JD).

barreteado, -da, adj. (1) (Portor): kropenatý, barva kohoutů; ► ve Ven se mluví o *tigres barreteados*, označující barvu; (AM).

barretear, tr. (1) (Arg, Bol, Chil, Guat, Hond, Mex, Per): kopat krumpáčem; (AM).

barretón, m. (1) (Kol): rýč; (RAE). • (2) (Ven; Kol): dřevěná nebo železná lopata, úzká a pevná, slouží k hloubení jam v zemi; (3) **echar ~** (Ven; Kol): rýt; př.: *se había enmontado otra vez, así que no quedaba sino subir y ponerse a echar pala y barretón; ... -Acordate que nos ofrecieron hacer un camino bueno hasta la carretera; dijeron que nos iban a dar unas palas y unos barretones*; (RR). • (4) (Kol): hornický krumpáč; (5) dlouhá špičatá hůl sloužící k zasévání cukrové třtiny, kukuřice a dalších rostlin; ► na Kub tento nástroj nazývají *jan*; (AM).

barriada, f. (1) (Bol, Hond, Nik, Per): chudinská čtvrť; př.: *las cosas han empeorado mucho ..., las barriadas han proliferado y, a la miseria y el desempleo, se ha añadido la matanza* (Per); *No hacemos distingo. Hablamos de barrios y barriadas sin distinción*.(Per); (RAE, BDE).

barrial¹, adj/subst. (← *barro*) (1) adj. (Mex, Kol): o půdě: hlinitá, jílovitá; (2) m. (Am): bahniště; (RAE). • (3) m. (Mex): jílová půda; (MM).

barrial², adj/subst. (1) adj. (Am): předměstský, periferní, čtvrt'ový; (RAE).

barricar, m. [Š: *empalizar*] (1) (Pan): obehnat kolovou hradbou nebo plotem; př.: *gastó entonces dinero no presupuestado para barricar el gallinero*; (RR).

barrida, f. (1) (Arg, Kol, Kub, Urug): razie, policejní záťah; (2) (Salv, Nik, Urug): hromadné propouštění zaměstnanců; (3) (Urug): u zkoušky: hromada nedostatečných; (RAE, MM). • (4) (Arg, Kol, Chil, Per, Portor, Ven): zametání, metení, smetení; (AM, MM). • (5) (Mex): rozmazání obrazu v televizi; př.: *-da de la imagen*; (JD).

barridura, f. (Chil), viz: *barredura*; (JD).

barriga, f. (1) **tener alguien ~ de músico** (StřAm, Mex): hodně jíst; (2) **tener alguien la ~ pegada al espinazo** (Kub, Ven): mít velký hlad; (3) **tirarse alguien de ~** (Kub): udělat všechno možné

k dosažení něčeho; (RAE, AM). • (4) **coger ~ (salir con una ~)** (Ven; Kol): otěhotnět, přijít do jiného stavu; př.: *no te vitoquees tú porque el zoquete ese te enamore ¿oíste? porque no es ningún santo y si sales con una barria, ¡Dios te salve!*; (RR). • (5) **tener ~ de almofrez/ de estudiante/ de demandante/ de pregonero** (Mex): cpát se jako zjednaný; (JD).

barrigón, -na, m/f. (1) m. [Š: *muchacho, chico, crío*] (Portor, Ven; Antil, Kol): chlapec, hoch, klučina, klouček, dítě; př.: *por suerte tu mamá se portó bien; sólo ocho barrigones; allá en el rancho dejé una mujecita (mujercita) y tres barrigones que me esperan con plata (dinero) pa sacá (para sacar) las tripas de mal año*; (RR). • (2) **el que nace ~, aunque lo fajen** (Antil, Kol, Mex, Per, LaPla): kdo má špatné zlozvyky, ten se jich nikdy nezavíjí; je marné bojovat proti přirozenosti člověka; ■ Var.: *el que nace barrigón, aunque lo fajen de chico* (Per); *el que nace para omligón, aunque lo fajen cien veces* (Kol); *el que nace barrigón, es al ñudo que lo fajen* (LaPla); (AM). • (3) m. (Am): mrně, harant; (4) f. (Am): holčička, mrně, děťátko; (JD).

barriguista, m. [Š: *arribista*] (1) (Pan): kariérista, zbohatlík; člověk, který jde tam, kam fouká vítr; př.: *¡grandísimo ladrón, barriguista de mierda!*; (RR).

barril, m. (1) (StřAm, Kol, Mex, Per, Dom): bubínek revolveru, papírový drak; (2) **comer del ~¹** (Kol): jíst nekvalitní potraviny, špatně se stravovat; ► nářážka na způsob stravování vězňů; (3) **irse al ~** (Kub): zruinovat se, rozpadnout se, přijít na mizinu, zničit se; (AM). • (4) **comer del ~²** (Kol): jíst ze společného talíře; (MM). • (5) (Am): psaníčko; (6) **~ sin zuncho** (Chil): tlust'och; (JD).

barrilaje, m. (1) (Mex): sudy; (RAE).

barrilete, adj/subst. (1) m. (Arg): papírový drak; př.: *el campeón mundial de barrilete* (Arg); (2) (Kub, Urug): papírový drak ve tvaru šestiúhelníku, který je vyšší než širší; (3) (Mex): advokátní koncipient; ► advokát, který pracuje v kanceláři jiného advokáta jako asistent; jestliže není advokát, říká se mu *tinterillo*; (RAE, AM, BDE). • (4) (Bol): koketa; (5) **~ sin cola** (Arg): neposedná, neklidná žena; (AM). • (6) adj. (Bol): o ženě: koketní; (MM). • (7) m. (Arg): ohava, šereda o ženě; (JD).

barrilla, f. (1) (Bol, Per): hustě koncentrovaný nerostný prach; př.: *~ de estaño, ~ de cobre; trenes que llegan con víveres y materiales y que parten llevando barrilla de estaño*; (RAE, AM, MM, RR). • (2) (Bol): koncentrovaný prach z kovu; (RR). • (3) (Bol, Per): ryzí, přírodní měď; (AM).

barrio, m. (1) (Per): skupina mladíků/adolescentů, kteří bydlí ve stejné čtvrti; př.: *mis primos tenían un barrio, amigos con quienes se reunían frente a sus casas a conversar y a patear pelota y hacer tiro al arco, y me llamaban a jugar con ellos*; (2) **el ~ de los ñatos** [Š: *cementerio*] (Kost): hřbitov; viz též *Quinta del Ñato*; př.: *si este cabrón de Yobani no me manda para el barrio de los ñatos jalándome así como me lleva, es porque Él está conmigo y no me va a abandonar*; (RR). • (3) **estar para el otro ~** (Mex): být na umření; (JD). • (4) (Ven, aj.): chudinská čtvrť; př.: *hasta no hace mucho tiempo los organismos oficiales asumían la actitud de decir que los barrios no pertenecían al crecimiento ordenado y planificado de la ciudad, que eran ilegales* (Ven); (BDE).

barriotero, -ra, adj/subst. (1) adj., despekt. (Kub): nevychovaný; (RAE). • (2) adj. (Kub): předměstský, periferní; př.: *gente barriotera*; (AM, JD).

barro, adj/subst. (1) adj. (Kol): znuděný; nudný; ošklivý; falešný - použ. se též o špatné hře či o ošklivém kousku; př.: *pensé en irme con Ricardo, dejar el estudio, aventurarme y lanzarme de frente a la vida, pero estar solo es muy barro*; (2) **batir ~** [Š: *correr*] (Kost): běžet, utíkat; př.: *eso sí, cuando volvió el señor inspector, se tuvo que regresar a pie batiendo barro; después de ensillar, comenzó a batir barro por el camino*; (RR). • (3) m., fig. (Arg, Urug): chyba, omyl, přehmat, klopýtnutí, nešikovnost, hloupost; (4) **~ cipey** (Portor): jílovitá hlína, která částečně pokrývá ostrov, z velké části je bílé až nažloutlé barvy, nebo dokonce namodralá a růžová; (5) lepkavá, nepropustná a úrodná hlína bohatá na cukerin; (6) **~ colorado** (Portor, LaPla, Per): hlína bohatá na kysličník železnatý a málo na písek; (7) **vender algo por ~ y tierra** (Kol): prodat levně, prodat za babku; (AM). • (8) m. (Mex): prachy; (9) (Ven): stavební materiál z hlíny a slámy; (JD).

barros jarpa, m. (1) (Chil): žaket; př.: *se casó con barros jarpa muy elegante* (Chil); (2) (Chil): sendvič; ► rozpuštěný sýr a plátky šunky na bílém chlebu; př.: *A esta hora de escaso tráfico ... en los bares y restaurantes los parroquianos consumían Barros Jarpas y Barros Lucos - ¿Cuál era la diferencia? A Judit la confundían estos nombres de persona amigas de su abuelo con que bautizaron sandwiches para hombres; en cambio, los completos de limón le parecían tan contemporáneamente unisex – acompañados de esbeltas garzas de oro espumoso.* (Chil); ► oba významy jsou odvozené od jména chil. ministra zahraničí v letech 1932-1938, který se jmenoval Ernesta Barros Jarpa, byl to elegantní muž, známý tím, že si velmi oblíbil zapečené sendviče se šunkou a sýrem; viz též: *barros luco, completo a garza*; (BDE).

barros luco, m. (1) (Chil): sendvič s masem a sýrem; ► odvozeno od jména chil. prezidenta v letech 1910-1915; př.: *los hambrientos parroquianos solicitan un Barros Luco* (Chil); (BDE).

barroso, -sa, adj. (1) (Arg, Per, Par): o zvířeti: popelavé barvy; (2) (Guat): o hovězím dobytku: bělavé barvy; ► i v Braz; (AM, MM).

barrumbada, f. (1) (Am): nesmysl; (JD).

barrunto, m. (1) (Portor; Mex): silný severní vítr který předchází dešti; vlhké a zamračené počasí, které buď předchází dešti anebo provází dešť; př.: *ave blanca, voladora, con patas largas y rabo delgado que por lo regular aparece en tiempos de barrunto o de tormenta*; (RR).

bartender, m/f. (← angl. *bartender*) (1) (Mex): výčepník, barman; (MS).

bartola; f. (1) *echarse a la ~* (Arg, Mex, Par, Urug): lenošit, zahálet; (MM).

bartolear, intr. (← *Bartolo*; ► lit. postava) (1) (Chil): zahálet, lenošit, povalovat se; (RAE).

bartolina, f.(1) (Kub, Salv, Hond, Guat, Mex, Portor): cela, kobka, žalář; (RAE, AM).

bartolón, m. (1) (Hond): úl; (AM).

bartular, intr. (1) (Chil): hloubat, přemítat, uvažovat; ■ Var.: *bartulear*; (AM).

bartulear, tr. (1) (Chil): přemítat, hloubat, dumat; (MM).

bartuleo, m. (1) (Chil): hloubání, dumání; (JD).

barullento, -ta, adj. (1) (Arg, Urug, Par): způsobující velký kravál, rámusivý, hlučný; ■ Var.: *barullero*; (AM, MM).

barzola, f. (← *María Barzola*; ► bol. revolucionářka z poloviny XX. stol.) (1) (Bol): násilnická, agresivní žena; (RAE).

barzón, -na, adj/subst. (1) adj. (Hond): o osobě: líný; (2) m. (Arg): malý kruh ze železa, dřeva nebo kůže, kterým prochází oj pluhu v jařmu; (3) m.(Kost, Salv, Hond): řemen volského postroje; ► silný a široký řemen, nebo konopný provaz, který se užívá k zapřazení volů; (RAE).

el Barzón, m. (1) (Mex): sdružení vlastníků, především zemědělců, k ochraně majetku; př.: *en tanto que los integrantes de El Barzón continúan sosteniendo que son una asociación sin afán de lucro, grupos exteriores señalan que la agrupación está sirviendo como plataforma política a personas con inquietudes políticas*; (Mex); *Alfonso ... líder capitalino de el Barzón*; (BDE).

barzoneada, f. (1) (Salv, Nik): výprask; (RAE).

bas, m. (1) (Mex): opice, která se vyskytuje na jihovýchodě Mex a ve StřAm; (MM).

basachic, m. (1) (Mex): indián z kmene Tarahumara z mex. státu Chihuahua; (2) jazyk těchto indánů; (MM).

basalicón, m. (1) (Am): mast královská; (JD).

basáride, f. (← *Bassariscus astuta*) (Mex, US): fret kočičí (*Bassariscus astutus*); ► masožravý savec, nazývaný také *cacomizcle*, žije v Mex a na jihu US, svým vzhledem připomíná lasičku, na ocase má osm černých kroužků; (MM).

basaseachic, m. (Mex), viz: *basachic*; (MM).

bascosidad, f. (1) (Ekv): nelibozvučné, urážlivé, neslušné slovo; (2) hnus, odpor, nechut', odporná věc; (AM).

bascoso, -sa, adj. (1) (Ekv, Kol): sprostý, neslušný, vulgární, nedůstojný; (2) adj. (Ekv, Kol, Ven): zanedbaný, neupravený, hnusný, odporný; (AM, MM).

basculador, m. (1) (Kub): výklopník; ► mechanické zařízení používané v kamionech, nákladních autech, vagoncích a ostatních vozidlech, k vyklopení nákladu; (2) místo v cukrovaru, kde se přijímá a vykládá cukrová třtina před drcením; (RAE). • (3) (Am): váha decimálka, (JD).

base; f. (1) **no llegar alguien a primera** ~ (Mex): nedosáhnout počátečního vytyčeného cíle; (RAE). • (2) **tener** ~ (Ekv: Azuay): být opěťovaný v lásce; (AM). • (3) **me cogieron fuera de** ~ (Kub): načapali mě při tom; (4) **en ~ a u.c.** (Arg): na základě čeho; (JD).

baseball, m. (← angl.) (1) (Am): baseball; ► kolektivní pálkovací míčová hra; (MM).

baseballista, m/f. (← baseball) (1) (Am): hráč baseballu; (MM).

basebolero, adj/subst. (← angl. *base ball*) (1) m. (Antil): hráč baseballu; (2) adj., baseballový; (AM).

basilar (bacilar), viz.: *vacilar*; (RR).

basilisco, m. (1) (Mex): bazilišek; ► ještě z čeledi leguánovitých; (MM).

basketball, m. (← angl. *basketball*) (1) (Am, US): basketbal, košíková; (MS).

basketbolizar, m. (← angl. *basketball*) (1) (Am): ve sportovní řeči: aplikovat na jiný sport některé charakteristiky baseballu; (MM).

básquet, m. (← angl. *basketball*) (1) (Am): basketbal; ■ Syn.: *basquetbol*; (RAE).

basquetbol, m. (1) (Am): basketbal; ■ Syn.: *básquet*; (RAE).

basquetbolero, -ra, adj/subst. (← angl. *basketball*) (1) adj. (Am): basketbalový; (2) m/f. basketbalista/-ka; (MM).

basquetbolístico, -ca, adj. (← *basketball*) (1) (Am): basketbalový; (MM).

basquetero, adj., sport. (1) (Kol): basketbalový; (JD).

basta, f. (1) (Bol, Chil, Ekv, Per): obruba, lem; př.: *un pantalón de pana ... manchado de sangre en las bastas, especialmente la izquierda* (Ekv); (2) (Ven): steh; (RAE, BDE).

bastante, adv. (1) (Arg, Bol, Chil, Kol, Per): velmi, moc, hodně; př.: *aunque a veces se usa con el sentido que tiene en la norma de la Península – no poco ni mucho, ni más ni menos; no poco-, lo más frecuente es que se use, por los hablantes cultos del español de Santiago de Chile, para denotar un alto grado de intensificación, sólo levemente inferior a muy o mucho* (Chil); *bueno, doctor, bastante interesante su charla, le agradezco mucho* (Kol); (BDE).

bastantear, tr. [Š: *observar, probar*] (1) (Kost; Nik): pozorovat; vyzkoušet; kontrolovat; př.: *y con los ojos muy abiertos, en vez de mirar el camino, venía viéndole la cara a Sabino, para ir bastantear la situación en que se encontraba*; (RR).

bastar, tr., arch. (← *basta*) (1) (Ven): stehovat; (RAE).

bastardear, tr. (1) (Arg): falšovat, padělat, (MM).

bastedad, f. (1) (Kol, Guat, Hond, LaPla): hrubost, drsnost, neopracovanost; (2) (StřAm): dostatek, nadbytek, množství; (AM).

bastereado, -da, adj. (1) (Urug): osedlaný; (2) (Arg, Urug): poraněný, odřený; ► kůň, který má kvůli nadbytku práce poraněná, odřená bedra od sedla; ■ Var.: *basteado* (Arg); (AM).

basterear, intr. (1) (Urug): poranit koně častým třením sedla; (AM).

bastidor, m. (1) (Kol, Chil): žárlivost; (2) (Kub, Dom): drátěnka; (AM). • (3) (Am): žaluzie, roleta; (JD).

bastill(e)ar, tr. (1) (Am): obroubit, olemovat; (JD).

bastimentera, f. (1) (Ven): kabelá, mošna, cestovní vak; (AM).

bastimento, m. (1) (Nik): příloha, většinou chléb, kukuřičné placky, banány na vaření atd., která se podává s jídlem; (RAE).

bastión, m. (← it.) (1) (Kol): každá z podpěr z kamene, nepálené, nebo pálené cihly, které podpírají přístřešek u konstrukcí, jako jsou sýpky, pece, přístřešky z větví atd.; (2) (Kol, Mex): základní myšlenka/idea nějaké teorie; *El amor de Dios y el amor al prójimo son bastiones del cristianismo*; (RAE). • (3) (Kost): zábradlí, balustráda mostu; př.: *sueño de puente, sí; con bastiones de mampostería*; (RR).

basto; m/f. (1) **cabezada del ~**, viz.: *cabezada*; (RR). • (2) m. (Arg, Kol, Kub, Chil, Ekv, Mex, Per, Urug): podložka jezdeckého sedla; ► užívá se také v pl.; (AM, MM).

bastón; m. (1) ~ **de San Francisco** (Kub): *Leonotis nepetaefolia*; ► jednoletá rostlina z čeledi hluchavkovitých (*Lamiaceae*), dorůstá více než metr vysoko a roste v písčitém terénu; (RAE). • (2) ~ **de cocomaco** (Chil): švihácká hůlčička; (JD).

bastoneada, bastoneadura, f. (1) (Arg): výprask holí; (JD).

bastonero, -ra, m/f. (1) m/f. (Mex): člen skupiny fanoušků na sportovním utkání, který má v ruce hůl a hlučně podporuje svůj tým; (2) m/f. (Mex): dirigent skupinky hudebníků pochodujících v průvodu; (3) m. (Urug): voják, který drží hůlku v ruce a diriguje defilující hudební skupinu; (4) m. (Ven): darebák, lump, padouch; (RAE).

basuco, m. (1) (Kol, Ven): směs kokainu a heroinu užívaná drogově závislími; (2) hovor. (Kol): cigareta ubalená z kokainu, marihuany a dalších látek; ■ Var.: *bazuco*; př.: *me sollaba con pegante o en ocasiones me daba en la cabeza con basuco; resentidos y sin control, terminaron por drogarse con marihuana y bazuco, hasta un punto que no era posible respirar en la humareda del cuarto; la droga estaba prohibida ... pero los adictos encotraban siempre la manera de burlar la vigilancia de sus superiores; la de rutina era la marihuana, pero en tiempos difíciles se recetaban unas olimpiadas de bazuco que hacían temer cualquier descalabro*; (RAE, RR).

basura (basurilla), f. (1) (Kub, Kost): přípravek či preparát k čarování a zaklínání; př.: *-¡Ah, tú te vestiste de colorado y estuviste debajo del piñón florido viendo pasar el cadáver de María Luisa! Por tu culpa se quemó; le echaste basura, María Armenteros, pero yo soy el que va a ver pronto pasar el entierro de tu madre y el tuyo, ¡asesina!; ¿Vos creés que Ñor José Serrano ha hecho lo que ha hecho a las puras buenas? ¡Qué va! ¿Sabés por qué todo le sale bien? Porque tiene 'Basurilla'*; (RR). • (2) (Kub): šupáctví, šupárna; popelářský vůz; (3) **hablar mucha** ~ (Kub): mluvit sprostě; (4) **tírar a ~ a u.p.** (Kub): kopat do koho, kašlat na koho; (JD).

basuraje, m. (1) (Ven): odpadky, smetí; (JD).

basural, m. (1) (Am; StřAm, Arg, Kol, Chil, Per, Urug): smetiště, skládka odpadků; (RAE, AM).

basurear, tr. (1) hovor. (Arg, Bol, Ekv, Par, Per, Urug): napadnout, urazit, chovat se k někomu velmi zle; (RAE). • (2) (Arg, Urug): porazit, přejet, odrovnat, zničit; (3) dotknout se někoho, ponížit; (MM). • (4) (Am): vynadat komu; (JD).

basureo, m. (1) (Mex): hromadění odpadků na venkově; (2) vyloupání fazolového lusku; (MM).

basurero, -a, adj/subst. (1) adj. (Chil): spojený s odpadem, smetím; odpadkový; př.: *un gato ... saltó bruscamente desde el interior de un tarro basurero*; (RR). • (2) m. (Am): auto na odpadky; (JD).

basuriento, -ta, adj. (1) (Kol, Chil): špinavý, nečistý, odporný; (AM).

basurilla, f. (1) (Kost): očarování, okouzlení, uhranutí, uřknutí, viz též: *basura*; (AM).

basurita, f. (1) (Kub): spropitné; (2) o něco více; (AM). • (3) (Kub): nicotnost, prkotina; (JD).

bata, f. (← it.) (1) (Kub): oblečení děvčátka; (2) ~ **de maternidad** (Kub, Ven): mateřské šaty; (RAE). • (3) (Chil): baseballová pálka; ■ Syn.: *bate*; (4) pálka, se kterou pradleny tloučou namočené prádlo; (AM).

batacazo, m. (1) (JižAm; Arg, Chil, Per, Urug): nečekané vítězství závodního koně; př.: *dar el batacazo*; (2) šťastná náhoda, jakékoliv jiné překvapivé, nebo šťastné vítězství, nebo úspěch; př.: *esta carta podía ser un batacazo* (Chil); (RAE, MM, BDE).

bataclana, f. (1) (Am; Arg): barová tanečnice; (2) chóriska, děvče ze souboru; (JD, BDE).

batajola, f., vulg. (← *batahola*) (1) (Kol): zápas, hádka, rvačka; (2) dovádění, nezbednost, neplechy, uličnictví; (AM).

batajolear, intr., vulg. (← *batahola*) (1) (Kol): zápasit, bojovat, rvát se, vyhledávat spory; (2) zlobit, lumpačit, dělat vylomeniny; (AM, MM). • (3) (Kol): dělat kravál; (JD).

batalla, f. (1) (Mex): pouliční boj, bitva; (JD).

batallero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Mex): ztřeštěný; (AM). • (2) m. (Mex): ztřeštěnec; (JD).

batalloso, adj. (1) (Kub): zlobivý; př.: *¡qué niño más ~! to dítě ale zlobí!*; (JD).

batán, m. (1) (Bol, Per, Ekv): plochý kámen, na kterém se pomocí druhého, kulatého kamene krouživým pohybem drtí zrní, kávová zrna, paprikové lusky apod.; (2) (Kol): obchod, nebo místo, kde se prodávají hrubé vlněné výrobky; (3) (Kol): hrubé vlněné výrobky, jako např. deky, přehozy, matrace, ponča; (4) (Per): kyčel, bok; (RAE, AM). • (5) (Kol): dřina, námaha, štvání se; (6) **coger** ~ (Dom): oblíbit si, nadchout se pro něco; (AM). • (7) (Kol): tloušťka tkaniny; (8) (Chil): čistírna, barvírna; (MM).

batanga, f. (1) (Mex): pramice, vor; (JD).

bataola, f. (1) (Kub): plandavé kalhoty; (JD).

bataólico, adj. (1) (Kub): plandavý; př.: *pantalón ~*; (JD).

atará, viz: *atarás*; (MS).

atarás, -sa, adj/subst. (← guar. *mbatará*) (1) adj. (Arg, Urug, Par): o peří kohouta: kropenatý, šedý s bílým žíhováním; ■ Var.: *atará*; *ataraz*; (2) adj., fig. (Arg): o bankovce: o hodnotě deseti pesos; (AM). ● (3) f. (Arg, Par, Urug): kohout nebo slepice, jejichž peří je jako olovo s bílými rýhami, pruhy, čarami; (4) f. (JižAm): pták; (5) f. (Arg, LaPla): bankovka v hodnotě deseti pesos; (MS).

atarasa, viz: *atarás*; (MS).

ataraz, viz: *atarás*; (MS).

ataraza, f. (1) (Arg): kvočna, slepička; (JD).

atata, adj/subst. (1) f., hovor. (Arg): starý automobil; (2) f. (Arg, Urug, Par): tréma, zakřiknukost, zaraženost, nedostatek slov, nebo malá odezva v důsledku rozpaků, nesouhlasu, překvapení, údivu, nebo nesmělosti; (3) m/f., hovor. (Arg): hlupák, stydlín; (RAE, MM). ● (4) ~ **de las piernas** [Š: *pantorrilla*] (Portor; Kol, Dom, Ven): lýtko; ► v Braz: *batata de perna*; př.: - *Prepárate a jalar pata –decía– que tengo hormigas en las batatas*; (5) **Batata**, m. (Kub): v konžském náboženství: kněz, duchovní otec; př.: *y empezaba a mandar el Batata*; (6) f. [Š: *papanatas*; *pusulánime*, *gallina*] (Arg, Portor, Par, Urug): jelimánek, ťulpas; zbabělec, strašpytel; př.: *el supervisor hacía inútiles esfuerzos por detener a la gente y clamaba desafortadamente: ‘No corran; no sean puertorriqueños batatitas.’*; (7) ~ **blanca** (~ **mameya**), f. [Š: *boniato*] (Bol): povijnice jedlá; sladký brambor, boniat; př.: *se fue derecho al centro espiritista de Toya Gerena y me hizo un salamiento con batata mameya y churra de cabro*; (RR, AM). ● (8) f., metaf. (Portor): cvalík, tloušťík; (AM). ● (9) (← arauc., taíno) f. (Am): povijnice batátová (*Ipomea batatas*); ► domorodá rostlina z Am, objevená Španěly ve velkých Antilách; představovala jednu z hlavních potravin indiánů; lodyhy jsou ovjívivé; listy srdčité; květy nálevkovité až 5 cm dlouhé; kořenové hlízy batátů, tzv. sladké brambory, jsou významnou složkou výživy v tropických oblastech; jsou sladší než klasické brambory; v tropické Am se vyskytuje hodně druhů; má hodně lokálních názvů; (10) adj. (Portor, Urug): naivní, hloupý, slabošský, zbabělý; (MM). ● (11) f. (Am): pracka, hnáta, noha; (JD).

atatazo, m. (1) (Chil, Per, Arg): nečekané vítězství závodního koně; př.: *dar el batacazo*; viz též: *batacazo*; (2) šťastná náhoda, jakékoliv jiné překvapivé, nebo šťastné vítězství, nebo úspěch; př.: *me aseguró que el 4 de setiembre, en las urnas, Feín daría el batacazo*; viz též: *batacazo*; (RAE, AM). ● (3) (Portor, Per): rána do hlavy; (AM). ● (4) **dar** ~ (Am): neočekávaně vyhrát; (JD).

atatero, -ra, adj/subst. (1) m. (Portor): chudý rolník, student agronomie; př.: *a Peyo no le gustaba que le llamaran mister: ‘Yo he sido atatero de la Cuchilla, y a honra lo llevo.’*; (RR). ● (2) adj. (Portor): naivní, hloupý; (AM).

atatilla, f. (1) (Ekv; Kol): běžná popínavá rostlina, z čeledi svlačcovité; (*Ipomoea quinquefolia*, *I. sericantha*, atd); př.: *la selva se hizo menos densa; rastrojales antiguos asomaron por la oblicuidad de la luz; las atatillas corrían profusas por los troncos y las copas de los arbustos, y se aventuraban hasta cubrir las matas de platanillo y hoja blanca*; (RR). ● (2) (Par): *Pfaffia tuberosa*; ► rostlina z čeledi laskavcovité (*Amaranthaceae*); má léčivé vlastnosti; (MM).

atatín, m. (← zdobně slova *atata*) (1) (Portor, Kol, Kost): jméno pro rostliny z čeledi svlačcovité (*Convolvulaceae*) s oddenky menšími než má rostlina *atata* (viz), např: *Pharbitis pubescens*; (MM).

atatita, viz.: *atata*; (RR).

atato, -ta, adj/subst. (1) adj., hovor. (Kol): o člověku: tlustý, břichatý, malého vzrůstu; (RAE). ● (2) adj. (Kol): načernalý, nafialovělý; ► v souvislosti s barvou odrůdy brambor *Ipomoea batata*; (AM).

atatazo, m. (1) (Kost): úspěch, nebo příznivá náhoda; (2) (Pan): lež řečená pro vychlouvání se; (3) **ser algo un ~**, hovor. (Kub): být velice kvalitní; (RAE). ● (4) (Kub): skvělý úspěch; př.: *es un ~ to je skvělé; la chica es un ~ to je čupr holka*; (JD).

bate, m. (1) [Š: *jugador de béisbol*] (Portor): hráč baseballu; př.: *el hijo de Perucho era el Baby Bull, el bate más caliente de los Gigantes de San Francisco después del también cangrejero Willie Mays*; (2) **al** ~ [Š: *sin entender nada*] (Kost): bez potuchy, nerozumět ani zbla; př.: *Mendoza tenía un desorden completo en el taller, y Perica se los trajo (los ejes) al bate, uno es de safari y el otro de land rover corriente*; (RR). • (3) (← angl. *bat*) [Š: *garrote*] (Antil, Kol): páłka; (4) (Kub): čmucha; (5) (← *batir*) (Kol): nápoj z ovocné šťávy; (AM). • (6) (Am): hokejka; (7) **estar en el** ~ (Kub): být u vesla, u žlabu; (8) ~s, pl. (Kub): hůlky, tyčky hubené nohy; (JD).

batea, f. (1) (← karib.) (Am): kád' na praní; př.: *pero en la actualidad la batea americana es, por antonomasia, el recipiente en que se lava la ropa* (Per); *plomería en general a domicilio: reparaciones cañerías, baños, fregaderos, bateas, calentadores, etc.* (Ven); (RAE, BDE). • (2) (← ind.) (Am): miska, žejdlík, vědro, džber, bárka; (AM). • (3) (Am): miska na rýžování zlata; (4) (Kub): pramice, člun; (MM). • (5) (Am): pekáč; př.: *~de chicharrones pekáč se škvarky*; (JD).

bateador, -ora, adj/subst. (1) (Kost): o člověku, který najde přibližné vysvětlení na všechno, jen aby nevypadal jako nevzdělanec/ignorant; př.: *los ticos (costarricenses) somos una sarta de bateadores, a nadie le gusta decir que no sabe*; (RR). • (2) (← *bate*) m. (Am): pálkař, odpalovač; (MM).

batear, tr/intr. (1) tr., hovor. (Kost, Kub): správně zodpovědět otázku u zkoušky, nebo v podobné situaci; (2) intr. (Kub): hodně jíst; (RAE). • (3) intr. (← *bate*) (Antil, Kol, Mex, Pan, Per): odpálit míč baseballovou pálkou; (4) tr. (Kol): protahovat, oddalovat vyřízení nějaké povinnosti nebo závazku; (AM, MM). • (5) (Am): tlouct, klepat; (JD).

bateíta, adj. (1) (StřAm): klepařský, klepavý; (AM).

batelón, m. (1) (← *batel*) (Bol, Kol, Ekv, Per): dlouhý dřevěný člun, který se používá k přepravě dobytka a zboží; (AM, MM). • (2) (Am): velký člun; (JD).

bateo, m. (1) hovor. (Kub): horlivá diskuze, rázný protest; (RAE). • (2) [Š: *baile*] (Kost): tanec; př.: *vea, doncito, si usted quiere mover el esqueleto esta noche, yo lo llevo a un bateo bien tuanis (estupendo) donde hay unos pollos postea*; (RR).

batería; f. (← fr.) (1) **hacer** ~s, hovor. (Bol): o dítěti: lumpačit, zlobit, dělat špatnosti; (RAE). • (2) (Ven; Kol): soubor náčiní a potřeb, které se používají k výrobě přírodního nerafinovaného cukru a výrobků z něj - *panela*; př.: *también hay riales (reales) míos gastaos (gastados) en la composición que hubo necesidad de hacer (necesidad de hacer) en las baterías*; (RR). • (3) (Guat): obtíž, nepříjemnost, nepatřičnost, drzost; (4) ~s, pl. (Kol): škoda, zkáza, újma; (5) **dar** ~ (Mex): způsobit problém, dělat starosti, trápit, zlobit; př.: *los niños dan mucha ~ a las madres; la tiple X es la que da batería*; (6) (Guat): obtěžovat, překážet, vyrušovat; (7) dostat se do šlamastyky, zavařit si; (AM, MM). • (8) (← angl. *battery*) (Am): akumulátor, baterie; (9) v baseballu: kombinace akcí nadhazovače (*pitcher*) a chytače (*catcher*); (10) odpálení míče pálkou; (MM). • (11) sport. (Am): odpalovači; (12) (Kol): runda nápojů; (JD).

batey, m. (← karib.) (1) (Antil): osada domorodého obyvatelstva vytvořená z domů, služících k různým účelům (obytná budova, sklad pro uchování cukrové třtiny, atd.); (RAE). • (2) (← taíno *batéy*, [Š: *pelota, juego de pelota, plaza donde se juega a la pelota*]) (Antil): nádvoří, dvůr, pláček; př.: *la pelota llamaban en su lenguaje batéy ...y al juego y también al mismo lugar batéy nombraban* (Las Casas); *... la casita está situada en un rincón pintoresco; su batey, limpio y plano, es triangular* (Portor); (3) **ensuciarle a uno el** ~ (Portor): otočit se k někomu zády; (AM, MM, BDE). • (4) (Am): areál cukrovaru; (JD).

batibolear, tr. (1) (Dom): ovlivňovat, zařídit, postarat se; (AM).

batiboleo, m. (1) hovor. (Am; Kub, Mex): kravál, povyk, zmatek, chaos, randál; (RAE, AM). • (2) (Dom): dřina, štvání, pobíhání, honička; (AM).

batica, f. (1) (Kub): župánek; př.: *~de embarazada šaty pro těhotné*; (JD).

batica-delantal, m. (1) (Kub): šatová zástěra; (JD).

batición, f. (1) (Kol, Kub, Mex; Tabasco, Ven): mlácení, tlučení, bití; (AM).

baticola; f. (1) *ser una mujer de la ~ floja*, (Ekv, Per): být žena lehkých mravů; (2) *tener la ~ floja*, hovor. (Per): mít průjem; (RAE). • (3) (Bol): bederní rouška; (AM). • (4) (Par): dětská plenka; (MM).

baticolearse, zvrat. (1) (StřAm): o koni: třít ocas kvůli použití podocasníku; (2) (Ven): pohybovat se s ladností, napařovat se; (AM).

batida, f. (1) (Per, Portor): výprask, rvačka, pranice, nakládačka, nářez; (2) (Kub, Dom): útok na kohoutích zápasech; (3) (Per): pronásledování; ► to co označuje anglický výraz *raid*; ► i v Braz; (AM). • (4) (Arg, Per): policejní razie na místech, kde policie předpokládá, že se shromažďují lidé, kteří páchají nelegální činností; ► hrají o peníze, prodávají a kupují ukradené věci; tito porušovatelé zákona jsou předvedeni před soud nebo zadrženi a potrestáni; (MM).

batido, m. (1) (Salv): brynda, patok s příměsí papriky (*Capsicum*); (2) (Guat): atol; ► šlehaný nápoj připravený z kukuřičné mouky s přidavkem barvicích látek např. kakao atd.; (AM).

batidor, -ra, m/f. (1) vulg. (Arg, Bol, Urug): udavač, donašeč; (RAE). • (2) m. (Guat, Hond): nádoba na vaření čokolády; ► v jižMex: Campeche, Chiapas, Tabasco a Yucatán je to velká dřevěná nádoba o výšce 20 centimetrů; ve zbytku Mex se používá nádoba z hlíny, kterou nazývají *chocolatera*; (AM).

batifondo, m. hovor. (1) (Arg): zmatek, chaos; (RAE). • (2) (Arg, Par, Urug): randál, motanice, povyk, křik, nepokoj; (AM, MM).

batifondio, m. (1) (Am): pozdvižení, poprask; (JD).

batijuela, f. (1) (Arg): malá miska; (AM).

batilana, m/f., vulg. (1) (Arg): udavač; (RAE).

batilongo, m. (1) (Kub): dlouhý dámský kabát; (AM). • (2) (Kub): dlouhý župan; (JD).

batintín (batistín), m. [Š: *soplón*] (1) (Arg): donašeč, udavač; př.: *andá con cuidado; vos sabés lo que les espera a los batintines*; (RR).

batir(se), tr/intr/zvrat. (← lat.) (1) tr., vulg. [Š: *delatar*] (Arg, Bol, Urug): udat, prozradit, donášet; viz též: *batintín*; př.: *y ahora hace dos semanas que no pisa la calle me batió la hermana, sepultada en vida*; (2) tr. (Kub, Urug, Ven): pročesávat vlasy od kořínek ke konečkům; (RAE, RR). • (3) intr. (Arg; Urug): říct, povědět - většinou důvěrně; př.: *viejo rincón de mis primeros tangos donde ella me batió que me quería*; (4) tr. [Š: *pitorrearse de uno*] (Per): udělat si legraci (z), vysmát se (komu); př.: *el serrano Cava ya estaba medio loco de tanto que lo batían por sus pelos y su brillantina que echaba un olor salvaje a podredumbre*; (5) ~se, zvrat. (Mex): rozvařit se (o rýži); př.: *obviamente el arroz se le batió, la carne se le saló y el postre se le quemó*; (RR). • (6) tr. (Chil, Guat, Per): vymáchat prádlo; (AM). • (7) (Arg): foukat, vanout; (MM). • (8) ~se **el parche**, fam. (LaPla): vychloubat se, chlubit se; př.: *para explicar la compleja técnica que domina ... no se bate el parche: así de sencillo lo explica* (Urug); (BDE).

batista, f., zool. (1) (Kub): dravý pták urubitinga; (JD).

batistato, m. (1) (Kub): batistovská diktatura; př.: *gente del ~ Batistovi lidé*; (JD).

batistero, -a, adj/subst. (1) (Kub; Ven): přívrženec kubánského diktátora Fulgencia Batisty (1901-1973); př.: *toda la Calle Real danzando en torno nuestro, con los italianos, los cubanos batisteros y lo chulos*; (RR).

batistiano, adj., pol. (1) (Kub): batistovský; (JD).

batistín, m. viz.: *batintín*; (RR).

batitú, m. (1) (Arg): bartramie dlouhoocasá (*Bartramia longicauda*); ► pták, který dosahuje výšky až 25 cm, má dlouhé nohy, malé tělo a dlouhé křídla; peří okrové barvy s tmavými skvrnami; jeho maso je ceněné; žije v řekách, lagunách a mokřinách; (MM).

bativoleo, m. (1) (Am): povyk, poprask, kravál; (JD).

bato, m. (1) [Š: *amigo*] (US): kamarád, přítel; př.: *la guadalupe de bronce ha parido a mi pueblo, al infante, a los niños, - a los batos, a la plebe, - a la gente*; (RR). • (2) (Chil, Hond, Mex): figurka pastýře v jesličkách; (3) (Arg): čáp jabiru (*Jabiru mycteria*); ► velký brodivý pták z čeledi čápovitých; obývá území StřAm a JižAm v rozmezí od Mex až po Arg, s výjimkou západních And; je jediným zástupcem rodu Jabiru; jeho název přitom pochází z jazyků tupí-guaraní a v doslovném překladu znamená „nafouklý krk“; (MM).

bató, m. (← fr. *bateau*) (1) (Hond): člun větší než kanoe; (AM).

batola, f. (1) (Ven): druh ženského oděvu, z jednoho kusu, široký, dlouhý a bez knoflíků; (2) oblečení venkovanky; (RAE). • (3) [Š: *bata*] (Kol): župan, pracovní plášť; př.: *no supe a qué horas me cambiaron la ropa por una batola azul, de virgen o de loca, según se la mirara, y me encaramaron en unas andas, como estatua en procesión de Semana Santa*; (RR).

batón, m. (1) [Š: *bata de mujer*] (Arg): dámský župan, dámský pracovní plášť; př.: *fíjese que en tanto yo hablaba, el batón de la prostituta se había entreabierto encima de sus senos; en sus tertulias íntimas con doña Casta y doña Pura, tras devorar un horror de bizcochos mojados en vino dulce, ¿no se arremangaban ustedes los batones, para lanzarse a un loco bailoteo sobre sus piernas artríticas?; la vieja se turbó*; (RR). • (2) (Am): župan, župánek; kabátek; pracovní plášť; (JD).

batucar, tr. (1) (Am): skotačit; (JD).

batuque, m., fam. (← braz. port., [Š: *cierto baile inmoral*]) (1) (LaPla): kravál, randál, poprask, povyk, rambajz; (AM, MM).

batuquear, tr/intr. (1) tr/intr. (Kub, Ven): přemísťovat něco zmateně a silou z místa na místo; (RAE). • (2) intr. (LaPla): tropit randál, rámus, povyk; (3) tr. (← *batir*) (Guat): vyčítat, kárat, napomínat, trestat; (4) obtěžovat, otravovat, překážet; (AM). • (5) (Am): mávat; třepat, otřásat, cloumat něčím; zabrat vesly; (6) (Kub): vynadat komu; otravovat koho; (JD).

batuqueo, m. (1) (Kub): činnost nebo výsledek činnosti *batuquear*; (RAE).

baúl, m. (← fr. *bahut*) (1) [Š: *maletero*] (Arg, Kol, Kub, Guat, Hond, Urug, Portor): kufr automobilu; př.: *casi destrozado por los golpes, Pedro fue a parar al baúl del Ford Falcon* (Arg); *montamos con bastante trabajo la bicicleta en el baúl del Toyota; se avinieron a venderles dos cubiertas; como no le alcanzaba el dinero, compró dos cámaras; puso una, la infló ... y guardó la otra en el baúl*; (RAE, RR, BDE).

baula, f. (1) (Hond): kožatka velká (*Dermochelys coriacea*); ► mořská želva žijící v teplých oblastech, dlouhá 190 až 250 cm, váží až 590 kg, je největší na světě, nemá zuby, pro obživu používá své ostré a silné zobákovité čelisti, tělo má sudovitý tvar, ocas je špičatý, a její krunýř je černý se sedmi podélnými hřebínky; př.: *Playa Grande, parte del refugio, es uno de los sitios más importantes del mundo para el desove de la tortuga baula (Dermochelys coriacea), la más grande de todas las tortugas marinas*; (RAE, RR).

baulera, f. (1) (Arg): vzdálená místnost nacházející se obvykle ve sklepe bytového domu; kumbál, komora; (RAE).

bauloso, adj. (1) (Mex): skvělý, nádherný; př.: *~ espectáculo*; (JD).

baure, m. (1) (Am): indiánský aravacký kmen, který žil na březích řek Blanco a Negro, přítékajících z Baure, na severovýchodě Bol; (2) jazyk těchto indiánů; (MM).

bausa, f. (1) (Per): lenošení, zahálka; (RAE).

bausano, adj/subst. (1) adj. (Salv): zahálčivý, lenivý; (AM). • (2) m. (Salv): flákač; (MM).

bauseador, -ra, adj/subst. (1) adj. (Per): zahálčivý, lenivý; (AM). • (2) m. (Per): lenoch, flákač; (MM).

bausero, -ra, m/f. (1) (Per): lenoch; (RAE).

bautizar, tr. (1) (Kub): pančovat, ředit vodou jinou tekutinu; (RAE). • (2) (Mex): být kmotrem, -ou (při křtu); př.: *quien más lo aborrecía era su padre, por más cierto mi compadre; porque yo le bauticé al muchacho*; (RR). • (3) (Arg): přidat lihovinu do kávy, čaje; (JD).

bauyúa, f. (1) (Kub): avokádovník; (RAE).

bauzarigames, m., pl. (1) (Mex): skupina domorodých indiánů; ► v roce 1763 vytvořila pod vedením Manuela de la Cruz misii (dnes Villa de Buenaventura) v okrese Moncloa, uprostřed státu Coahuila; (MM).

bavanita, f. (1) (Urug): skromné děvče; (AM).

baviera, f. (1) (Chil): černé pivo; (JD).

baya, f. (1) (Chil): *chicha*; ► nápoj z vinných hroznů; (AM). • (2) (Per): katafalk; (JD).

bayabe, m. (1) (Kub): tlustý provaz; (JD).

bayahonda (bayaonda), f. (1) (Dom; Portor): druh divokého akátu, akácie; př.: *solo en su rancho que ocultan las bayahondas*; (RR).

bayajá, m. (← ind.) (1) (Antil, Kub): velký kostkovaný šátek, který používají vesničanky; (AM, MM). • (2) (Am): kostkovaná látka; (JD).

bayeta, adj., fig. (1) (Kol): o muži: chabý, mdlý a nedbalý; př.: *Juan es un bayeta, o un bayetas*; (2) pl. plenky; ► vesnické plenky jsou často zhotoveny z dobře savé látky; př.: *estar en bayetas* být v plenkách; (AM).

bayetilla, f. (1) (Ekv): látka podobná flanelu, ale jemnější a hustěji tkaná; př.: *-Allí te compro el bolsicón de bayetilla. -Yo no quiero de bayetilla. -Aunque sea de paño. ... se dignó mirarle con interés. ¿Lo decía de veras?;* (RAE, RR).

bayetón, m. (1) (Kol): velké vlněné pončo; (2) na severu Valle de Cauca znamená tento výraz pelerína nebo dlouhý flanelový kabát; ► v kol. departamentu Cauca užívají výraz *funfamento* a v dep. Nariño výraz *bolsicón*; (AM). • (3) (Kol): sukně, spodnička; (MM).

bayo, -ya, adj/subst. (1) adj. (Kub): vylekaný; (2) m. (Chil): truhla, která slouží venkovanům jako rakev; (3) **montar en ~** (Ekv): rozzlobit se; (AM).

bayona, f. (1) (Ekv; Esmeraldas): dlouhé kormidlo pramice nebo člunu; př.: *entretanto, la balsa se había metido al recodo, dirigiéndose velozmente a la Peña Rea; el muchacho de la palanca no pudo resistir el golpe y cayó al agua; el viejo maniobró desesperadamente con la bayona, pero fue en vano; ¡Agarra duro la bayona!*; (RR, AM).

bayoneta, f. (1) (Antil, Arg, Kol): jiný název pro rostlinu juka; (2) juka nádherná (*Yucca gloriosa*); ► stálezelený vzpřímený keř z čeledi agávovité (*Agavaceae*); listy jsou pevné, tuhé, mečovité, zašpičatělé až 70 cm dlouhé a 3 cm široké uspořádané do růžice; klasnaté květenství nese bílé květy s červeným nádechem; obvykle ji můžeme vidět v zahradách; (MM).

bayoya, f. (1) (Portor, Dom): povyk, zmatek, kravál, randál, vášnivá hádka, ve které se nikdo nedohodne; př.: *es una ~* je tam plno kraválu; je tam strašný cirkus, je to úplný bordel; (2) nepořádek, chaos, bordel; př.: *esa oficina es una bayoya*; (AM, JD). • (3) (Kub): panděro, pupek; (JD).

bayoyar, intr. (1) (Portor): rámusit, dělat kravál; (AM).

bayoyero, -ra, adj., (1) (Portor): rámusivý, hlučný; (AM).

bayoyo, -ya, adj. (1) (Kub): hojný, četný, bohatý; (2) **ponerse ~** (Kub): rozzlobit se; (3) být popletený strachem; (AM).

bayú, m. (1) (Kub): nevěstinec, veřejný dům; (RAE).

bayúa, f. (1) (Kub): žlutodřev americký (*Xanthoxylum americanum*); ► malý keř až stromek z čeledi routovitých, využívaný indiány jako léčivka; (RAE).

bayunca, f. (1) (StřAm): hospoda, krčma; (AM).

bayuncada, f., despekt., hovor. (1) (Salv, Hond): hlupák, divoch, ztřeštěnec; (RAE). • (2) (Am): pitomost, zbedněnost; (JD).

bayunco, -ca, adj/subst. (1) adj. (StřAm): hrubý, sprostý, neomalený, nevychovaný; (RAE). • (2) adj. (StřAm): plachý, nespolečenský, samotářský; (3) adj. (Guat): název pro obyvatele ostatních středoamerických zemí; ■ Syn.: *guanaco*; (AM). • (4) adj. (Guat): o vesničanovi: nevzdělaný, křupanský, nekulturní, nevychovaný; (MM). • (5) m. (Am): křupan; (6) m., hanl. (Am): Středoamerikán; (7) f. (Am): putyka; (JD).

bayunquear, intr. (1) (StřAm): dělat hlouposti, dovádět, laškovat; (AM).

bayusco, -ca, adj. (1) (Portor): vzteklý, zběsilý; (AM).

bayusera, f. (1) (Kub): žena, která chodí do nevěstince; (AM).

baza; f. (1) **no hacer ~ con u.p.** (Arg): nemoci se komu vyrovnat; (JD).

bazar, m. (1) (Am): tombola, dobročinný bazar; (JD).

bazuca, f. (← angl.) (1) hovor. (Kol): cigareta ubalená z kokainu, marihuany a dalších látek; (2) (Kub): nádoba; (3) (Salv, Nik): velká válcovitá nádoba podobající se bazuce; (4) (Salv, Nik): nekvalitní alkoholický nápoj, který se pije z této nádoby; (RAE).

bazuco, m., hovor. (1) (Kol): cigareta ubalená z kokainu, marihuany a dalších látek; (RAE).

bazuquero, -ra, adj/subst. (1) adj., hovor. (Kol): závislý na cigaretách z kokainu apod., viz.: *bazuco*; (2) m/f. (Nik): chudý člověk, který pije nekvalitní alkoholické nápoje, viz.: *bazuca*; (RAE).

be alta/grande/larga, f. (1) (Chil aj.): písmeno „b“; viz též: *ve*; př.: *burro se escribe con be larga* (Chil); (BDE).

bea, f. (1) (Kub): dvacetník; (JD).

beata, f. (1) despekt. (Arg, Mex): žena, která chodí do kostela, ale její chování není v souladu s vírou; (MM).

beatería, f. (1) (Mex): zbožňování; (JD).

beaterio, m. (1) (Ekv): jeptišky; (JD).

beauticean, m/f. (← angl. *beautician*): *beauticean peinadora*, *beauticean estilista*: (1) (Portor): kadeřnice; stylistka; (MS).

beba, f. (← angl.) (1) (Arg, Chil, LaPla): holčička; př.: *en setiembre 1984 dio luz a Sierra Jamieson Sneith, uba beba de 3,150 kilogramos* (Arg); (JD, BDE).

bebe, -ba, m/f. (1) (← angl.) (Arg, Hond, Per, Urug): kojeneček; př.: *por fin se animó a que tengamos el bebe* (Per); (RAE, BDE). • (2) m. (Per: Arequipa): reklamní ochutnávka nápoje *chica*; (AM). • (3) m. (Ekv): popíjení; (JD).

bebé, m/f. (← fr.) (1) m. (Am): velmi malé dítě, kojeneček; ► v Arg se užívá také výraz *bebe*; (MM). • (2) f. (Mex): holčička; př.: *una bebé de tres meses de edad*; (BDE).

bebecina, f. (1) (Kol): opilost, opice; (2) neukojitelná žízeň; (AM).

bebeco, -ca, adj. (1) (Kol): albínský; (AM).

bebedero, -ra, m/f. (1) m. (Arg, Kub, Mex, Urug): pramen s pitnou vodou v parcích, školách a veřejných budovách; (2) f. (Kol, Guat): opíjení, popíjení, zvyk pít často, nebo v přílišných dávkách alkoholické nápoje; (RAE, AM). • (3) f. (Nik, Ven; Mex, Guat, Hond, Kol): dlouhé nebo opakované napití se; př.: *las convenciones de los partidos Radical y Conservador fueron celebradas en la capital, con intervalo de un mes entre la euforia de sus correspondientes partidarios, sin faltar las tradicionales bebederas de aguardiente gratuito; ...estando Hilarito en el pueblo hay parranda y joropo y bebedera de aguardiente y ya uno no puede estar tranquilo*; (RR). • (4) m. (Guat, Per): výčep; (AM, MM). • (5) f. (Mex): opilost, opice; (MM). • (6) f. (Am): pití; (JD).

bebelera, f. (1) (Kol): neukojitelná žízeň; (AM).

bebendurria, f. (1) (Per, Kol, Mex): opilost, opice; (AM, MM). • (2) (sevArg): pijatyka, pitka, mejdan, flám; (MM).

bebentina, f. (1) (Dom): nadbytečné požití alkoholického nápoje; (RAE). • (2) (Arg): pití; (JD).

beber; intr. (1) **poner a uno a ~** (Portor): mačkat někomu ruku; (2) **~la o derramarla** (Guat): muset něco udělat jestli nechci skončit špatně; (AM). • (3) **no ~ agua con u.p.** (Mex): nezadávat si s nikým; (JD).

beberaje, m. (1) [Š: *bebida*] (Arg, Urug): nápoj, především alkoholický; př.: *ya compró el beberaje para la fiesta; ya un gringo había instalado una carpa con comida, masas y beberaje*; (2) (Arg; Urug): hromadná pitka; př.: *a la charla interrumpida, cuando el hambre está repleta, sigue el cordial regocijo, el beberaje y la gresca, que apetecen los varones, y las mujeres detestan*; (RR, MM). • (3) (Arg, Urug): pití, nadměrné popíjení alkoholu; (AM).

beberecua, f. (1) (Mex): pití, nadměrné popíjení alkoholu; (AM).

beberueca, f. (1) (Mex): opilost, podnapilost; (MM).

bebesón, m. (1) (Mex): brouček, děťátko; (JD).

bebesona, f. (1) (Mex): děťátko, holčička; (JD).

bebestibles, m., pl. (1) (Am): pití; (MM).

bebetina, f. (1) (Salv, Hond): opilost, nadbytečné požití alkoholického nápoje; (RAE).

bebezón, f. (1) (Per; Kub, Kol): opilost; pitka; př.: *en medio de la vida pastoril y semibárbara de sus moradores, la única distracción que tienen es el tiro al blanco, que les sirve de pretexto para sus grandes bebezones de chicha y chacta (aguardientes de caña)*; (RR). • (2) (Kol, Kub, Guat,

Ven): pití, nadměrné pití alkoholu; (AM). • (3) (Kol, Kub, Guat, Ven): alkoholický nápoj; (MM).

bebezona, f. (1) (Ekv; Pan, Kol): nadměrné množství alkoholického nápoje; př.: *el dueño les dio su buen almuerzo y su buena bebezona*; (RR). • (2) (Am): pitka; (3) opice, namazání; (JD).

bebiata, f., hovor. (1) (Nik): sešlost přátel popíjejících alkohol; (RAE).

bebida, f. (1) (Kost): voda oslazená nerafinovaným cukrem, podává se téměř vždy teplá; je to nejběžnější nápoj lidí na vesnici; př.: *la bebida aguamiel elaborada con raspadura de dulce de caña*; (2) (Arg): napajedlo pro zvířata; př.: *Rosa Inés siguió sacando agua, que apenas caía de cada balde en la bebida, era ávidamente ingurgitada por los animales que se atropellaban para beber*; (3) ~ **blanca**, (Kub; Arg): pálenka, silný alkoholický nápoj; př.: *por la tarde daban viandas, arroz y carne de puerco; bebida blanca y cerveza marca T*; (RR). • (4) **tener mala** ~ (Arg, Kol, Portor, Par, Dom, Urug): být agresivní kvůli alkoholu; (AM, MM).

bebido, f. (1) (Arg): napajedlo zvíře; (2) (Kost): medovina; (3) (Mex): léčivý nápoj, medicina; (JD).

bebita, f. (1) (Am): miminko, hočička; (JD).

bebito, -a, m/f. (1) (Am): panenka, loutka; (2) (Am; Chil, Mex, LaPla): miminko; př.: *dando a luz una bebida que se llamará María José* (Chil); *y mis nenes tan feúchos que son, de bebidos eran ricos, pero ahora tienen los ojos chiquititos* (Arg); (JD, BDE).

bebón, -na, adj., vulg. (1) (Portor): ožralý; (AM).

beca; f. (1) **tener una** ~ (Kub): mít všeho habaděj; (2) **vive en** ~s (Kub): bydlí na koleji; (JD).

becado, -da, adj/subst. (1) adj. (Am): o studentovi: mající stipendium; (MM). • (2) **estar** ~ (Kub): žít si jako pánbůh; (3) m. (Am): stipendista; př.: *porque no hay becado que no haya hecho los castillos de la Loire* (Arg); (4) f. (Am): stipendistka; (JD, BDE).

becar, tr. (1) (Am): dát stipendium a u.p. komu; (JD).

becasina, f. (1) (Arg): bekasina jihoamerická (*Gallinago paraguaiiae*); ► pták z čeledi slukovití (*Scolopaciidae*); (MM).

becerrada, f. (1) (Mex): stádo mladých býčků; (RAE).

bedoya, adj/subst. (1) adj. (Kol): hloupý, pošetilý; (AM). • (2) m. (Kol): hlupák, tupec; (MM). • (3) m. (Kol): nemehlo; (JD).

begonia, f. (← *begón*; ► jméno francouzského přírodovědce) (1) (Am): begonie (kysala); (MM).

beguas, m., pl. (1) (Arg): indiánský kmen, který žil v deltě řeky Paraná v XVI. st.; pravděpodobně tvořili část kmene Chaná; (MM).

behique, m. (1) (Antil): šaman indiánského kmene Taínů; (RAE).

béisbol, m. (← angl. *baseball*) (1) (Am): baseball; (MM).

beisbolero, m. (← angl. *baseball*) (1) (Am): baseballista; (MM).

beisbolista, m/f. (← *béisbol*) (1) (Am): baseballista, -ka; (MM).

bejigón, -na, adj. (1) (Ven): tlustý, oteklý, nadutý, nafouklý; (AM).

bejuca, f. (← *bejuco*) (1) (Kol): had bičovka (*Oxybelis*); (MM).

bejucada, f. (1) (Am): lijánový porost; (AM).

bejucal, m. (1) (Am): spleť liján; (AM).

bejuco, m. (← taíno *bejuco*, [Š: *liana*]) (1) (Am): liána; ► druh šlahounovité, popínavé rostliny, která se pne po stromech a visí z nich; typická pro tropické oblasti; díky její odolnosti z ní indiáni zhotovovali mosty; př.: *me acerco poco a poco a las ruina, mirando los bejuco y raíces que brotan de los paredones* (Ven); *la del indio que venía a la ciudad en sus piraguas para ofrecer guayabas, bejuco, medicinales* (Kub); (2) určité popínavé rostliny; (3) ~ **de campanilla** (Kub): povijnice; ► tropická popínavá liána z čeledi svačkovitých (*Convolvulaceae*), běžná na Kub, kvete o vánocích; (RAE, BDE, MM). • (4) (Portor): nitrožilní vstřík, injekce drogy; př.: *traspasar ese corredor mítico de violencia es casi asegurarse una cañona a manos de algún teco de bejuco desesperado*; (5) [Š: *deuda*] (Kost): závazek, dluh; př.: *la doña me dijo que sacara la plata del Popular (el Banco Popular) cuando supo que yo tenía un bejuco de cien mil cañas no tuve güeco en que meterme*; (6) ~ **de cadena** (Ven): luštěnina, luskovina (*Schnella splendens*) se zakrouceným kmenem; ► používá se k výrobě provazů, motouzů, jako protirevmatický

prostředek a k přípravě odvarů, které měly za účel kadeřit vlasy; př.: *mamá creía en el 'bejuco de cadena'*; *es decir que contra toda evidencia ella sabía muy bien que la reconocida eficacia de dicho encadenado bejuco acabaría por rizar mi cabello en un porvenir cercano y en forma natural o permanente*; (7) ~ **verraco** (~ **del verraco**) (Kub): liána (*Chiococca alba*); ► má různá lékařská využití, zvláště pak proti bolestem zubů a kapavce; př.: *Gonorrea: ... Tisana de bejuco verraco ...*; (8) **no sacar** ~ (Ven): nedosáhnout kýženého cíle; př.: *-¡Ay, doctor! Más vale que usted se vaya y no me diga más ná, porque conmigo no saca bejuco*; (RR). • (9) **cada cual ensarta para su** ~ (Kol: Riohacha): každý hledá své uplatnění; (10) **por el ~ se conoce el ñame** (Portor): ptáka poznáš po peří; (AM). • (11) (Am): dlouhý a odolný šlahoun popínavé rostliny např. břečťanu; (12) ~ **de alcotán** (Salv, Guat): ostříž lesní (*Falco subbuteo*); (MM).

bejuqueada, f. (1) (Am): výprask, bití, nakládačka; viz též: *bejuquear*; (MM).

bejuquear, tr. (1) (Ekv, Guat, Mex, Nik, Portor): klátit, tlouct, nařezat, zmlátit, dát výprask; (2) (Mex): splétat liány; (RAE). • (3) sešlehat, zbít někoho liánou; (MM).

bejuqueda, f. (1) viz: *bejucal*; (MM). • (2) (Am): výprask; (JD).

bejuquero, m. (1) (Kub): liánový porost; (RAE). • (2) (Kol): zapeklitá situace; (MM).

bejuquilla, f. (1) (Kol, Salv, Hond): bičovka (*Leptophis ahaetulla*); ► nejedovatá užovka dlouhá asi 90 cm, noční zvíře, žije ve vlhkých a nízko položených oblastech; (RAE).

bejuquillo, m. (1) (Antil, Mex): pojmenování pro různé druhy popínavých rostlin podobné rostlině *bejuco* (viz); (2) (Kol): zlatý řetízek; (3) (Am): vanilka; (MM).

bejuquiza, f. (1) (Ekv): výprask; (JD).

belduque, m. (1) (Kol, Mex, StřAm, Chil): velký nůž se špičatou čepelí; (RAE, AM, MM).

belén, m. (1) (Mex): netýkavka balsamina (*Impatiens balsamina*); ► rostlina z čeledi *Balsaminaceae*; (2) květ této rostliny; (RAE). • (3) **metrese en ~s** (Arg, Mex): dostat se do potíží, zkomplikovat si život, být v těžké situaci; (MM).

belermo, m. (1) (Ekv): maškara, karnevalová maska; (AM).

beligún, m. (← it. *bello, bellino*) (1) (Urug): naivka, hlupáček, tulpas; (AM).

belinún, m. (← it./janov.) (1) (Arg, Urug): hlupák, moula; (MM).

belitre, adj. (1) (Kol, Dom: Cíbao): křehký, slaboučký, chatrný, lámavý; (AM).

beliz, m. (1) (Mex): kufřík; ■ Var: *veliz*; (AM, MM).

bell-boy, (← angl. *bellboy*), (1) (Kub, Mex): hotelový sluha, poslíček; (MS).

bellaco, -ca, adj/subst. (1) adj. (Mex, Arg, Urug): o koni: těžce ovladatelný, jankovitý; (RAE). • (2) adj. (Portor): o oděvu/šatech, jejichž barvy se k sobě nehodí; př.: *la camisa de manga larga, que sobresale excesivamente hasta casi ocultar la mano, es un estallido floripondio donde el color chinita compite, cual camisa bellaca vintage 72, con un negro nacionalista y casi pendenciero*; (3) m. viz: *bellaqueada* a *bellaquearse*; (RR). • (4) adj. (Ekv, Pan): odvážný, statečný; (5) (Portor): chlípny, necudný, nemravný; (6) m. (Mex: Tabasco): velký banán; ► nazývaný také *hartón*; (7) (výchPer): vanilka; (AM). • (8) adj. (Am): neposlušný o dítěti; (9) m. (Am): jankovitý kůň; (JD).

bellaqueada, f. (1) (Arg, Urug): o koni: vzepření se a prudký výskok za účelem shodit jezdce; př.: *el gargantilla se alzó 'como leche hervida'*; *Valerio, de cuerpo pequeño y ágil, seguía a maravilla los lazos de una 'bellaqueada' sabia en vueltas, sentadas, abalanzos y cimbrones*; (RR). • (2) (Am): jankovitost; (JD).

bellaqueador, adj. (1) (Am): jankovitý, vzpínající se; (JD).

bellaquear, intr. (1) (Arg, Bol, Urug): o koni: vzpínat se, za účelem shodit jezdce; př.: *mi reservado me costó un día de lucha, bellaqueando al menor descuido bajo el lazo, en una atropellada, por cualquier motivo*; (RAE, RR, AM). • (2) (Arg, Bol, Urug): vzepít se něco udělat; (AM).

bellaquera, f. (1) (Portor): nemravnost, chlípnost, necudnost; (AM). • (2) (Pan): ničemnost, darebáctví; (JD).

bellísima, f. (1) (StřAm, Kol, Ekv, Per, Ven): popínavá rostlina z čeledi rdesnovitých s trojbarevnými květy - bílými, světle růžovými a sytě červenými; (RAE).

bellota, f. (1) (Kol): čajot (*Sechium edule*); ► středoamerická popínavá rostlina z čeledi tykvovitých, pěstovaná zejména pro jedlé plody podobné tykvi; (2) (Kost): zrnko kávy připravené ke zpracování; př.: *una jaula de alambres de oro en los que había ensartado rubíes del tamaño de una bellota de café*; (3) (Hond): šiška; (4) (Hond): slupka banánu; (5) pl. (Kost): lidské oči; (RAE, RR).

belly-landing, (← angl. *belly landing*) (1) (Portor): přistání letadla bez podvozku; (MS).

belt, (← angl. *safety belt, seat belt*) (1) (Portor): bezpečnostní pás; (MS).

bemba, f. (1) viz.: *radio bemba*; (RR). • (2) vulg. (Antil, Kol, Ekv, Per, Ven): tlusté černošské pysky; (AM).

bembe, m. (1) (Portor, Antil): tlusté pysky; (RAE).

bembé, m. (1) (Kub): rituál afr. původu charakteristický údery do bubnů; (RAE). • (2) (Kub): starý africký tanec; (AM)

bembetear, intr., hovor. (1) (Kub, Portor): drbat, pomlouvat, klepat; (RAE). • (2) (Kub): žvanit; (JD).

bembeteo, m. (1) (Kub, Portor): drb, pomluva, klep; (RAE). • (2) [Š: *charla, parloteo*] (Portor): povídání, tlachání, klábosení; př.: *molestias en collar: primero el calor, del calor el sudor, el tapón, el previsto bembeteo con su mujer, alimentada su mujer con cápsulas de jodeína; las doñas, más noveleras que llorosas, no dejan el bembeteo, que si el cáncer del páncreas, que si fue de momento, que si él se veía lo más bien*; (RR).

bembita, f. (1) (Kub): čumáček; (JD).

bembo, -ba, adj/subst. (1) adj. (Salv, Mex): hloupý, nerozumný; (2) (Mex): o člověku: mající výrazné rty, pyskatý; (3) m., vulg. (Antil, Ekv, Kub, Per, Portor): černošské tlusté pysky; (4) f. (← afr.) (Am): ústa s tlustými rty; př.: *boca de labios gruesos y abultados*; (5) ~a de perro, m/f., hovor. (Kub, Ven): užívá se, když se chceme o někom vyjádřit s despektem; (6) *estirar la ~a*, hovor. (Kub): našpulit ústa do určité polohy, která vyjadřuje rozzlobenost, nebo špatnou náladu; (RAE, AM, BDE).

bembón, -na, adj/subst. (1) adj. (Am; Antil, Kol, Per, Ven): pyskatý, s výraznými rty; (RAE, AM). • (2) m. (Am): hamoun; (3) m., čumák, tlama; (4) m., otlemenec; (JD).

bembudo, -da, adj. (1) (Antil, Kol, Hond, Mex: Tabasco, Ven, Per): pyskatý, s výraznými rty; (RAE, AM).

bencina, f. (1) (Chil): benzín; př.: *la rebaja es de 5% y 2% en los valores del kerosene y la bencina, respectivamente* (Chil); (BDE).

bencinero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Chil): benzinový; (2) f., benzinka, čerpací stanice; př.: *salto armado perpetraron en bencinera* (Chil); (RAE, BDE).

bendición; f. (1) *echarle la ~ algo* (Am): považovat něco za ztracené, udělat nad něčím kříž; (MM).

bendito, -ta, adj/subst.; (1) *ay, bendito*, citosl., hovor. (Per, Portor): pozhnaný; (2) *saber alguien algo como el ~*, hovor. (Chil): znát něco velmi dobře, mít něco v malíčku; (RAE). • (3) m. (LaPla, Arg): Boží muka; ► přístřešek, kam se umístí obrázek nebo soška svatého; vyskytují se často na venkově k uctívání poutníků; (4) m. (Ven): mezi venkovany: místní farář, kněz; (5) ¡~!, citosl. (Portor): výraz úcty, kajícínosti; (6) *en un ~* (Per, Portor): v mžiku, co by řekl švec; (7) *no creerle a uno ni el ~ en cruz* (Mex): nevěřit mu nos mezi očima; nic mu nevěřit, protože je lhář; (AM). • (8) m. (Arg): pastýřská chýše přístřešek, úkryt z větví; (MM). • (9) m. (Arg): modlitba; (JD). • (10) citosl. (Nik, Pan, Kub, Portor, Chil): jeжда!; vyj. překvapení; ■ Var.: *alabao*; (DA).

beneficiada, f. (1) (Kost): zpracování kávy, výrobní proces kávy; př.: *la beneficiada sólo puede ser efectuada por personal experto*; (RR).

beneficiar(se), tr/zvrat. (1) (Am): zpracovávat zemědělské produkty; (2) (Bol, Chil, Guat, Hond, Portor, Ven): rozčtvrtit a prodat dobytče, nebo jiné zvíře pro maloobchod; (3) (Kub): vykastrovat zvíře a podnitit tak jeho fyzický vývoj; (RAE). • (4) tr. (Am): zabít dobytek k veřejnému prodeji; (5) (Guat): připravovat v zařízeních zvaných *beneficios* (viz) kávu, curk, rýži atd. k domácí potřebě nebo k vývozu; (6) ~se, zvrat., zabít se, zavraždit se, zastřelit se; př.: *la escolta se*

- benefició al reo*; (AM). • (7) (Guat): zastřelit, popravit, zabít, zavraždit; (8) ~ **una mina** (Am): dolovat; (9) ~ **una res** (Am): čtvrtit dobytek; (JD).
- beneficio**, m. (← lat.) (1) (Am): statek, kde se pěstují, připravují a zpracovávají zemědělské produkty; (2) (Ven): zabití zvířete a jeho příprava pro konzumaci člověkem, porážka dobytka; (RAE). • (3) (Kost; Nik): továrna určená k průmyslovému zpracování kávy; př.: *vendió el café de sus beneficios ganándose el ciento por ciento, mientras pagaba a sus peones salarios de hambre; está llegando gente todos los días; y dicen que el otro sábado viene un contratista 'e (de) La Línea con toda una cuadrilla' e piones (de peones) pa (para) los trabajos del Beneficio*; (4) (Arg): oslava, jejíž zisk je určen na dobročinnost; př.: *y hay un lío porque lo están esperando que tienen que bailar juntos en un Beneficio*; (RR). • (5) (Chil): hnůj; (AM). • (6) **dar** ~ (Arg): chovat se drze; (7) ~ **de pobreza** (Am): osvobození od procesních poplatků; (JD).
- benequén**, m. (1) (Mex; Tabasco): půllitrová odměrka na vápno; ► takto se jmenuje i nádoba z palmových listů *yagua*, ve které se prodává vápno; (AM).
- benque**, m. (1) (Hond): břeh řeky; (2) dílna na řezání dřeva, umístěná zpravidla na břehu řeky; (AM).
- benteveo**, m. (← onomatopoický výraz pro ptačí zpěv) (1) (Arg, Urug): tyran bentevi (*Pitangus sulphuratus*); ► pták asi 25 cm dlouhý s rozpětím křídel asi 50 cm, má sivě žluté peří na hrudi a břiše, má černou hlavu s bílým pruhem nad očima a hnědý hřbet; živí se ovocem a malými obratlovci, vyskytuje se v centrech měst i ve volné přírodě; viz též: *benteveo*; ■ Syn.: *bienteveo, cristofué, pitogüé, pitojuán, quetupí, quintobé, tristefín*; (RAE, MM).
- beque**, adj/subst. (1) (Kost): koktavý, koktající; (MM).
- bequista**, adj/subst. (1) adj. (StřAm): stipendijní; (AM). • (2) m/f. (StřAm, Mex): stipendista, -tka; ■ Syn.: *becado*; (MM).
- berbecí**, m. (1) (Kol): popudlivec, bručoun, vztekloun; (AM).
- berbén**, m. (1) (Mex): kurděje; (AM).
- berbería**, adj/subst. (1) adj. (Hond): žlutý; ► žlutá barva se extrahuje z rostliny nazývané oleandr nebo *berbería*; (AM). • (2) f. (StřAm, Mex, Hond): adelfa, oleandr; ■ Syn.: *laurel rosa*; (MM, JD).
- bereco**, -ca, adj. (1) (Salv): hloupý; (RAE).
- berengo**, -ga, adj. (1) (Mex): hloupý, naivní; (RAE).
- berenguela**, f. (1) (Bol): kámen podobný mramoru, hodně průhledný; (RAE). • (2) (Per): amulet z kamene nebo síranu vápenatého; ► *piedra berenguela* je to samé co *piedra huamanga* (síran vápenatý), který se používá k výrobě amuletů; (AM).
- berenjena**, f. (1) vulg. (Am): ocas, pyj; (2) **por las ~ puras** (Chil): jen tak, pro nic za nic; (3) **tener sus ~** (Ven): mít své stinné stránky; (JD).
- bereque**, adj. (1) (Guat): neupřímný; ► obvykle se používá v souvislosti s očima; (AM).
- bergantín**, m. (1) (Portor, Dom): rána do oka, která zanechá monokl; (AM).
- berlín**, m. (1) (Chil): smažený nebo pečený koláč, kulatý a nadýchaný, sypaný cukrem; (RAE).
- berlina**, f. (← it.) (1) **en ~** (Arg, Bol): vystavený posměchu opovržení lidí, ať už oprávněně nebo ne v některých hrách, v situacích udělování trestu; (2) (Bol, Per): odděleně; př.: *estar, quedar, poner en ~*; (RAE). • (3) (Arg): úzká cela, kde si odsouzený nemůže lehnout; př.: *se acuerda de la 'vida', de los 'manyamientos' (desfile de delincuentes ante la policía), de las noches pasadas en la 'berlina'*; (RR).
- berlinés**, m. (1) (Arg): sladký měkký chléb plněný cukrářským krémem, nepeče se, ale smaží; (RAE).
- berma**, f. (1) (Chil): krajnice; př.: *trabajos de bermas; éste, cuando vio que el vehículo de pasajeros trataba de adelantarlo, se cargó hacia la berma, para darle paso* (Chil); (2) (Per): bílá čára oddělující jízdní pruhy nebo místo na parkování; (BDE).
- bermegal**, m. (1) (Ven): hliněný džbán, do kterého stéká voda filtrovaná pórovitým kamenem; (MM).
- bermejál**, m. (1) (Kol, Kub): půda načervenalé barvy; (AM).

bermejo, -ja, adj. (1) (Kub, Mex): o dobytku: slámové barvy; (2) (Dom): výjimečný, jedinečný; př.: *bermejo médico; bermejo cuchillo*; (3) jediný; př.: *sólo tengo este bermejo peso*; (4) ~ **encendido/indio** (Kub, Dom): o zapřaženém dobytku: červený, rudý; (AM, MM).

bermuda, f. (1) (Antil, Mex): troskat prstnatý (*Cynodon dactylon*); ► tráva z čeledi lipnicovitých (*Poaceae*); stébla dorůstají výšky až 30 cm; roste na savanách; slouží jako potrava pro dobytek; (MM).

Bermudas, (← angl. *bermudas*) (1) (Mex): krátké kalhoty; (MS).

Bernardo; m. (1) **estar hecho un** ~ (Ekv): být velmi podrážděný, rozzlobený, rozbouřený, vztekly, zběsilý; (2) **ser/no ser, ningún** ~ (Ekv: Azuay): být či nebýt člověk, který se nechá někým vodit za nos; (AM).

bernegal, m. (1) (Ven): nádoba, do které stéká filtrem destilovaná voda; (RAE).

bernia, adj/subst. (1) m/f. (Hond): lenoch, lajdák, flákač; (AM). • (2) adj. (Hond): líný, lajdácký, zahálčivý; (MM).

berraco, -a, berraquera, (1) viz *verraco; verraquera*; (RR). • **berraco**, m. (2) (Kub): divoké prase; (JD).

berrán, m/f., vulg. (1) (Dom): milenec prostitutky, prostitutka; (2) obtíž, nesnáze, svízele, zlost, vztek; (AM).

berreado, adj. (1) (Kub): nabručený; (JD).

berrear, intr. (1) (Am): o dítěti: brečet, řvát, ječet; (2) křičet, řvát, ječet, vřískat, naříkat; (3) (Ekv): rozzlobit se, rozčlít se; (MM). • (4) (Kub): bručet, vrčet; (JD).

berrejo, -ja, adj. (1) (Nik): o člověku: vyhublý a bledý kvůli nemoci; (RAE).

berrenchín, m.(1) (Ekv: Azuay): podráždění kůže; (AM). • (2) (Kub, Portor): pach lidského těla; (3) zloba, vztek, nával zlosti, silný nárek; (4) dětský řev, křik, jekot; (MM). • (5) **esto me huele a** ~ (Kub): v tom čmuchám nějakou čertovinu; (JD).

berrenchinarse, zvrat. (1) (Ekv: Azuay): podráždit si kůži; (AM).

berrendo, -a, adj/subst. (1) adj. [Š: *colérico, furioso*] (Per; Portor): vznětlivý, zlostný, vztekly, zuřivý, cholerickejší; př.: *dos o tres negros de Pabur y Chapica (pueblos del Perú), medios (medio) berrendos, largos como vainas de sable y feos hasta asustar, montaban guardia a las puertas de la casa*; (RR). • (2) m. (StřAm, Mex): vidloroh americký (*Antilocapra americana*); ► přežvýkavec podobný jelenovi, má vidlicovitě rozvětvené rohy, jejichž konce jsou ohnuté dozadu; tělo je porostlé světle hnědou srstí, břicho a spodní části hlavy a krku jsou bílé; žijí ve stádech na Velkých pláních, oblast jejich výskytu však zasahuje i do Skalnatých hor a polopouštních oblastí na jihozápadě US a na severu Mex; (MM).

berrenque, m. (← *rebenque*) (1) (Kol): bič, karabáč; (AM, MM).

berrenque, m. (1) (Par, Ven): bič, karabáč; (MM).

berreta, adj., hovor. (1) (Arg): nekvalitní; př.: *es una confección muy berreta*; (RAE).

berretín, m. (1) hovor. (Arg, Urug, LaPla): rozmar, mánie, umíněnost, vrtoch; př.: *el electorado capitalino es el más sofisticado del país y sus berretines no indican, precisamente, una tendencia* (Arg); (RAE, BDE).

berriadora, f. (1) (Kol): opilost, pitka, opice; (AM).

berrietas, m., pl. (1) (Kol): uplakánek, ufnukánek; (AM).

berrinchar, intr. (1) (Dom): protestovat proti něčemu; (AM).

berrinche, m. (← lat.) (1) hovor. (Kub) nepřijemný pach, který vydávají kozy; (2) (Pan, Per): pach moči; (RAE). • (3) (Ekv): hádka, spor, pře; (4) (Kol: Riohacha): chátra, holota; (5) (Portor): zápach; (AM). • (6) (Mex): charakteristický pach produkovaný samčími pohlavními orgány; (MM). • (7) (Ven): motanice; (JD).

berrinchudo, -da, adj. (1) (StřAm, Mex): vztekavý, vznětlivý, nedůtklivý; ■ Var.: *berrinchoso*; (AM). • (2) (Mex): o osobě nebo zvířeti: vzrušený, háravý; (MM).

berro, m. (1) (Ven): silný a hořký alkoholický nápoj vyrobený z řeřichy seté/potočnice lékařské (*berro*), namáčené v kořalce; př.: *con eso le pago al musiu (señor) y me pego un berro, que con algo hay que celebrar el Carnaval; es 'trashumante' y trasnochador de 'berro' y tostada*; (RR). • (2) (Kub): vztek; (3) **coger un** ~ (Kub): naštvat se; (4) **tener un** ~ (Kub): být naštvaný; (JD).

berrochar, intr. (1) (Kol): povykovat, hlučet, rámusit, dovádět; (AM).

berroche, m. (1) (Kol): zmatek, nepořádek, povyk, křik, nepokoj; (AM).

berrochón, -na, adj. (1) (Kol): výtržník, uličník; (AM).

berrodo, m. (1) (Urug): jelito z prasečí krve a krup; (2) hovor., zmatek; (RAE).

berrugosa, f., viz.: *verrugosa*; (RR).

bertoldino, m. (1) (Per): hlupák; (JD).

besaflor, m. (1) (Ven): kolibřík; (MM).

besana, f. (1) (Kub, Mex): orná půda; (MM).

bésbol, m. (← *baseball*) (1) (Am): baseball; (MM).

besito, m. (1) (Arg, Kol, Ekv, Per, Portor, Urug): pusinka z pšeničné mouky, kokosu atd.; (AM).

beso, m., hovor. (← lat.) (1) (Ekv): vzdušný polibek; (RAE). • (2) **pegar un ~ al jarro** (Arg): pít jako duha; (JD).

besotear(se), tr/zvrat. (1) (Arg, Urug, Mex): hubičkovat (se); (AM).

bestia, f. (1) (Mex): jízdní zvíře; (MM).

bestiún, m., hovor. (1) (Urug): neznalec, tupec, omezenc, ignorant; (2) mezi ženami: dobře vypadající muž, fešák, elegán; (RAE).

best-seller, (← angl. *bestseller*) (1) (Chil, Kol, Ven): nejvíce prodávaná kniha; (MS).

beta; f. (← kus provazu) (1) **estar criado a toda ~** (Ekv): vyrůstat svobodomyšlně, nedbat zákonů; vyrůstat jako dříví v lese; (AM).

betabel, m. (1) (Mex): řepa; př.: *tuna, jitomate, chayote, papa y betabel* (Mex); (RAE, BDE).

betarraga/beterraga, f. (← fr.) (1) (Chil, Per): řepa; př.: *allá, la betarraga es considerada como uno de los mejores remedios para la tos* (Chil); *no vendían otro tipo de especies, aparte de las verduras, entre las cuales había beterragas* (Chil); (BDE).

beterava, f. (1) (Arg): řepa; (RAE).

betonera, f. (1) (Chil, Kub): míchačka na beton; př.: *murió electrocutado mientras operaba una betonera* (Chil); (BDE).

betoya, m. (1) (Am): indián původem z kmene Čibča; ► z oblasti pramenů řeky Casanare v Kol; (2) jazyk těchto indiánů; (MM).

betún, m. (← lat.) (1) (Salv, Hond): utřená směs cukru a vaječného bílku, kterou se potírá mnoho druhů zákusků a sladkostí; (RAE). • (2) (Kub): roztok z tabáku macerovaného ve vodě, kterým se kropí nezpracovaný tabák, aby lépe kvasil; (AM). • (3) (Kub): omítka; (4) (Chil): poleva; (JD).

betunear, tr. (1) (Kub): kropit *betúnem* (viz) nezpracovaný tabák; (2) (Kub, Ekv): nakrémovat, vyleštit boty; (AM).

bezote, m., arch. (1) (Mex): u indiánů: ozdoba ve spodním rtu; (AM).

biaba, f. (← it./ Piamonte *biava*, [Š: *paliza*]) (1) (Arg, Urug): výprask, nakládačka, facka, rána; (2) **dar la ~¹**: porazit, udeřit, praštit; (AM). • (3) **dar la ~²**: namlátit, zmlátit, nařezat; (MM). • (4) (Am): rvačka, pračka; (JD).

biabar, arg. (1) (Arg): přepadnout; (JD).

biabista, m. (← *biaba*) (1) (Arg): lupič, který svou oběť nejdříve omráčí a pak okrade; (MM).

biajaca, f. (1) (Kub): cichlida kubánská (*Nandopsis tetracanthus*); ► sladkovodní ryba hojně žijící v řekách a jezírkách, má jedlé maso; (RAE). • (2) (← karib. *diajaca*) (Antil): sladkovodní ryba; ► jsou dva různé druhy; ■ Syn.: *biajaiba*; (MM).

biajaiba, viz: *biajaca*; (MM).

biao, viz: *bijao*; (MS).

bibí, m. (1) (Portor): kojenecká láhev; (RAE). • (2) (Arg, Urug): rostlina podobná kosatci, s hlízovitým kořenem, který má chuť plodu kaštanu; (MM). • (3) bot. (Am): kosatec; (4) bot. (Mex): strom mýdlový; (JD).

bibicho, m. (1) (Hond): čiča, micka; (JD).

bibijagua, adj/subst. (1) f., hovor. (Kub): velmi aktivní a pilný člověk, šikula, včelička; (2) **saber más que las ~s** (Kub): být velice bystrý, důvtipný, rozumný; (RAE). • (3) f. (Kub): velký mravenec žijící na Kub; ► velmi pracovitý a důmyslný - odtud násl. fráze; (4) **ser una ~ (saber**

más que las ~s [Š: *saber más que Lepe*] (Kub): mít za ušima; být velmi obratný, hbitý, pečlivý, zručný, důmyslný a prozíravý; př.: *de las hormigas bravas y especialmente de las bibijaguas muy sagaces según el vulgo, que también dice de ellas como de las cucarachas para señalar la inteligencia y habilidad de un individuo, 'ese sabe más que las bibijaguas'*; (RR). • (5) arch. (← karib.) (Antil): mravenec podobný mravenci *bacacho* z Ven; (6) adj., o osobě: pilný, pečlivý, hbitý, pracovitý; (MM). • (7) m. (Kub): mrňous; (JD).

bibijagüera, f. (1) (Kub): mraveniště; viz: *bibijagua*; ■ Var.: *bibijaguero*; (AM).

biblia, f. (← lat.) (1) (Bol): nápoj připravený smícháním vajíčka, skořice a sladkého vína; (RAE). • (2) fog. (StřAm): bystrost, zručnost, chytrost; př.: *ese negocio requiere mucha biblia*; (AM).

bibliorato, m. (1) (Arg; Par, Urug): kartónové desky (pořadače) s kroužkovou mechanikou pro třídění papírů; př.: *toda la oficina silenciosa, sin público, con los escritorios mugrientos, llenos de carpetas y biblioratos* (Urug); *se forzaron cajas fuertes, secuestraron libros comerciales, se voltearon cajones y rompieron biblioratos* (Arg); *había largos armarios con puertas de vidrio donde se guardaban expedientes bajo llave y, en estantes verticales, los biblioratos y libros de consulta; el telegrafista había vuelto a su trabajo... mientras colocaba papeles en un bibliorato, canturreaba muy bajo, más bien para llamar la atención de la mujer*; (RR, MM, BDE).

biblioteca, f. (1) (Arg, Par, Urug): skříň na knihy; knihovna; (MM).

bicameral, adj. (← angl. *bicameral*) (1) (Am): dvoukomorový (parlamentní systém); (MS).

bicha, f. (← lat.) (1) despekt., hovor. (Salv, Hond): holka; (2) hovor. (Salv): něčí dívka, přítelkyně; (RAE). • (3) (Ven): kostka, se kterou se uzavírá partie domina; (AM). • (4) (sevEkv): užovka; (5) (Mex): podpěra lampy nebo svícnu, ve tvaru ženské postavy; (6) (Per): hrnec; (MM). • (7) (Ven): krám, věcička; opice, opilost; (JD).

bichada/vichada; f. (1) **dar/echar una ~** (LaPla): pohlédnout, vrhnout letmý pohled, mrknout se; (BDE).

bichadero, m. (1) (← *vichar*, [Š: *espíar*]) (Arg, Urug): hlídková věž; ► používá se více než výraz *bicheadero*; ■ Var.: *vichadero*; (AM, MM).

bichaje, m. (1) despekt., lid. (Ven): zvířata; př.: *todo lo que valía la pena lo arreó para su madrina (rebaño), dejándome a mí solamente el bichaje malamañoso*; (RR).

bichar, tr. (1) (Ven): opracovávat dřevo; (AM).

bichará, m. (← port.) (1) (LaPla): vlněné černobílé pruhované pončo; (AM).

bicharaco, m. (1) (Ven): krám, harampádí; ■ Var.: *bicharanga, bicharango*; (JD).

bicharra, f. (1) (Per): hliněná kuchyně; (AM).

bichazo, m. (1) (Ven): rána, bouchnutí; (JD).

biche¹, adj/subst. (1) adj. (Kol): o ovoci: nedozrálý; př.: *apenas si almorzó un plato de mazamorra de maíz biche que Fernando Barriga le llevó al dormitorio mientras escribía* (Kol); (RAE, BDE). • (2) adj. (Arg): o zelenině: nezralá; o člověku: slabý, bledý; (3) adj. (Kol): nedodělaná, nedokonaná věc; (4) (Kol): druh pálenky, kořalky; ► vypálená pomocí destilačních přístrojů ze třtinového cukru, pobř. Tichého oceánu; (5) **madurarse ~** (Kol): být uveden, honosit se s předstihem; (MS). • (6) adj. (← kič. *huischí*) (Kol): nevyvinutý; ► užívá se v souvislosti s rostlinami, zvířaty a metaforicky o událostech, které nás teprve čekají, které vidíme mlhavě a které jsou teprve v zozkvětu; (AM). • (7) adj. (Mex: Oaxaca): blond, světlý; (8) prázdný; (9) houbovitý, pórovitý, ochablý; (10) m. (Per): velký hrnec; (MM).

biche², m. (← keč.) (1) (Mex): rostliny; (2) (Mex): plavovlasí, blondáci; (3) ~ **manso**, ~ **silvestre** (Mex): názvy rostlin; (4) **bichón** (Mex): rostlina; (MS).

bicheadero, m. (1) (Arg, Urug): hlídková věž; viz: *bichadero*; (AM, MM).

bichear, tr. (1) viz: *vichear*; (RR). • (2) (Arg, Urug): střežit, hlídat; (3) pátrat, rozhlížet se, zkoumat; (4) špehovat; (MM).

bicheo, m. (1) (Am): střežení; (2) špehování; (JD).

bichento, -ta, adj., vulg. (1) (Per): závistivý, nepřejčný, rozzlobený, rozhořčený; (2) (Kol): nezralý, nevyvinutý; (AM).

bichera, f. (1) (Urug): rána, jizva na kůži dobytka; (2) (Kol): průjem u ptactva; (AM). • (3) (Arg): cizopasní červi u zvířat; (4) (Pan): zlodějka; (JD).

bicherío, m. (1) (Am): havěť; (2) šelmy, dravci, bestie; (MM).

bichi, viz: *biche*², (MS).

bichicome, m/f. (1) [Š: *mendigo, pordiosero*] (Arg, Urug): nemajetný člověk, bezdomovec, žíví se z odpadků, žebrák, prosebník; př.: *un gran parque, el Parque Capurro, lleno de recovecos, cavernas, escalinatas de ópera y senderos ocultos que en ocasiones hasta se enriquece con la aparición de algún bichicome, que es como los uruguayos llaman a los clochards*; (RAE, RR).

bichicuma, m. (1) (Chil): chudý Angličan; chudý cizinec nebo cizinec nízkého původu; (2) (LaPla): pobuda, tulák; (MS). • (3) (← angl. *beach-comber*) (Per): evropský námořník, který zůstává na pevnině a lelkuje; (AM).

bichín, -na, adj/subst. (1) adj. (Hond): o člověku: s chybějícím nebo zlomeným zubem; (2) adj., o nádobě z pálené hlíny, porcelánu, nebo ze skla: s uštípnutým kusem okraje; (3) adj., o provazu, oblečení, látce: roztřepený, rozpáraný; (RAE). • (4) adj. (StřAm): o člověku: mající zaječí pysk; (AM). • (5) m. (Am): zaječí pysk; (JD).

bichino, -na, adj. (Hond), viz.: *bichín*; (RAE).

bichito, m. (1) ~ **de luz** (Arg): světluška; (RAE). • (2) **matar el ~**, viz.: *bicho*; (RR).

bicho, -cha, m/f. (1) m. (Salv, Hond): chlapec, hoch, mladík; (2) ~ **bolita**, m. (Arg): červec nopálový (*Dactylopius coccus*); (3) ~ **canasto**, m. (Arg, Urug): *Oiketicus kirby*; ► housenka, která vytváří na větvích stromů visící a seschlé zámotky ve formě kuželovitého košíku; (4) ~ **candado**, m. (Arg): *Diloboderus abderus*; ► brouk tmavé barvy asi 2 cm velký; samec má dvě pohyblivá klepeta, která se svírají jako pinzeta; (5) ~ **de cesto**, m. (Arg): viz: *bicho canasto*; (6) ~ **de luz**, m. (Arg, Urug): světluška; (7) ~ **feo**¹, m. (Arg): viz: *benteveo*; (RAE, MM). • (8) ~, **-ito, (-a)**, m/f. (Salv, Kost, Arg; Guat, Kol): dítě - není desp.; př.: *yo le digo al bicho no te metás en cosas, ya ves que nosotros gracias a Dios somos pobres pero no nos falta nada; no tenemos lujos pero comemos bien; y el cipote (niño) se ve que entiende; qué bicho más raro es Perica, se ha pasado toda la tarde hablando solo, tiene un murmulito de lo más chistoso; el bichito tiene ocho meses, y el grandulón un año y medio pasados ... pero por suerte son varoncitos ¿no? no importa tanto que no sean lindos... nené se sintió pobre, no tenía para mostrar más que dos niños poco agraciados*; (9) m. (Kub, Urug; Arg): vychtralec, vynalézavec; př.: *tío era un bicho, así, del aire, le había inventado un negocio; ¡La pucha que había sido vivo usted! ... ¡Ja, ja, ja, que había sido bicho! ¡Me gusta ese escarmiento! Así no tendremos que proceder y recibirán una buena lición esas locas ...*; (10) ~, ~**a**, m/f. (Kost): kdokoli, kterýkoli člověk; př.: *pero una bicha toda sádica como esa que tuvo Esteban tampoco sería el toque, de eso también comí*; (11) (Ven): předmět jak malých tak velkých rozměrů; př.: *¿Y después, a la hora de bajar, si el bicho estaba repleto? Tonterías. Un libre es lo mejor*; (12) [Š: *idea, ocurrencia*] (Chil): myšlenka, nápad; př.: *parece que tienes muy metido el bicho de embarcarte en un ballenero*; (13) ~ **de sexta** (Urug): vlkodlak, sedmý syn, který se podle venkovské pověsti mění ve vlka v pátek při úplňku; ► užívá se při hranicích s Braz a pochází z '*bicho de sexta feira*', neboli od pátku, který připadá na tento den; př.: *mas lo que son las chicas, te garanto que han de estar estudiando (estudiando), para bicho de sexta! '¡Pucha mujeres fieras...!' – 'Hai (hay) que ser corajudo, el que las pele!'*; (14) **curarle el ~ a alguien** (Kol): viz: *meterle los ~s en el corral a alguien*; (15) **matar el bichito** [Š: *matar el hambre, gusanillo*] (Chil, Arg): ukojit hlad; uhasit žízeň; př.: *-¡Ah, eso es muy bueno para matar el bichito!; a la verdad, nuestra hambre bien nos podía hacer ver cualquier cuadrúpedo comible, pues eran las diez, y desde las dos de la madrugada, no habíamos 'matao el bichito' más que con unos cimarrones (mates amargos sin azúcar)*; (16) **meterle los ~s en el corral a alguien**, tr. (Ven): dát na pamětnou (někomu), dát za vyučenou (někomu) - lid.; př.: *el mismo Antonio llevó las cartas y por el camino se hizo estas reflexiones: -A doña Bárbara ... algún día tenía que venir quien le metiera los bichos en el corral; replicó Balbina (Paiba): -¿Y ese resuello, don Guillermo? Usted siempre ha comprado ganado luzardero (de Santos Luzardo) cachapeado sin ponerle inconvenientes. ¿Es que también a usted le ha metido los bichos en el corral el patiquincito de (la hacienda) Altamira?*; (17) **picarle un ~ a uno** (Arg; Urug): fráze, která vyjadřuje, že někdo se chová zvláště nebo působí mrzutosti; př.: *Qué bicho te picó! Qué tengo yo que sabé esa cosa (saber esas cosas)!*; (18) ~ **de buey**, viz: *~buey*; (RR). • (19) m.

(Per): zlost, zármutek, beznaděj; (20) mrzutost, podráždění, hněv; (21) (Kol): nemoc, cholera ptáků, (*Proctitis*); (22) (Ekv: Azuay): odumírání, sešlost; (AM). • (23) m. (Am): obecně: zvíře; (24) m., hmyz, havěť; (25) m., zvláštní, podivné, neobvyklé zvíře; (26) m. (Arg, Kub, Par, Urug): larva, kterou moucha klade do ran dobytka; (27) m. (Arg, Kub): penis, mužský pohlavní orgán; (28) ~ **moro**, m., *Epicauta adspersa*; ► hmyz červené barvy s bílými skvrnami, napadající zeleninu; viz: *bichomoro*; (29) ~ **feo**², m., hvízdání, pískání; ► napodobuje zpěv ptáka tyrana bentevi; užívá se s úmyslem někomu se vysmát nebo někoho urazit, otrávit; (MM). • (30) **le cogió el** ~ (Kub): dostal rakovinu; (JD).

bichobuey (bicho de buey), m. (1) [Š: *vergajo*] (Kub): býkovec, karabáč; př.: *otro policía le descargaba el bichobuey en la espalda, arrinconaba al Mai, lo revolcaba en el suelo, empezaba a patearlo*; (RR).

bichoco, -ca, adj. (1) (Arg, Bol, Chil, Urug): o zvířatech: chromý; ► v Chil a Urug i subst.; (2) (Arg, Bol, Chil, Urug): o lidech: starý, senilní; ► v Chil a Urug i subst.; (RAE, MM). • (3) (← port. *bichoca*) (Arg, Bol, Chil, Urug): starý a téměř nepotřebný; ► říká se tak zvířeti, které trpí nemocí *bichoquera*; v Chil se tento výraz vztahuje přednostně k mulám; (AM).

bichofeo (bicho feo), m. (1) (Par, Arg; Urug): pískání, hvízdání napodobující zpěv brodivého ptáka tyrana bentevi (*Pitangus sulphuratus*); zpěv tohoto ptáka; viz též: *bienteveo*; př.: *oía sus risas y sus silbidos, los inimitables bichofeos de los mellizos; y un día, por probarnos, jugando, me dejaste de recuerdos este pajarito que me canta todas las mañanas: ¡bicho-feo! ¡bicho-feo!*; (RR).

bichomoro, m. (1) (Arg): španělská muška; (2) *Epicauta adspersa*; ► hmyz červené barvy s bílými skvrnami, napadající zeleninu; (MM).

bichoquera, f. (1) (Arg, Bol, Urug): svalové boule, nádory, které se objevují u starých nebo hodně pracujících zvířat; (AM). • (2) (Am): neduživost starého koně; (JD).

bichorno, m. (1) (Kub): list tabáku velmi špatné kvality; (RAE).

bichoronga, f. (1) (Ven): bezvýznamná věc; (2) lehká ženština; (AM).

bichunga, f. (1) (Ekv): šněrovačka; (AM).

bicicleta, f. (1) (Kost): trojkolka; (JD). • (2) **hacer la** ~ (Arg): odložit platbu dluhu za účelem spekulace s penězi; př.: *todos te pagan siempre puntualmente, y no te hacen la bicicleta como acá, que muchas veces te pagan atrasados*; (BDE).

bicimoto, f. (1) (Am): moped, motokolo; (JD).

bicoca, f. (1) (Arg, Bol, Chil): kněžská čepička; (2) (Chil): cvrnknutí; (AM, MM). • (3) **me dijo una ~ de cosas** (Kub): pověděl mi řůru věcí; (JD).

bicoque, m. (1) (Bol): kapoun; (AM).

BID, m. (1) (Am): Meziamerická rozvojová banka (*Banco Interamericano de Desarrollo*); př.: *el economista chileno Felipe Herrera, ex-presidente del Bando Ineramericano de Desarrollo (BID), dio también su opinión* (Mex); (BDE).

bidel, m. (← fr. *bidet*) (1) (Antil, Kol, Per, Mex, Urug, Ven): bidet; (AM).

biela, intr. (1) (Ekv): hodně vychlazené pivo; př.: *después iba a parar en algún rincón de la Tola, y una vez instalado, pedía cuatro bielas para sacarse los demonios de encima, el aroma a sexo y rencor en los ojos, la mirada perdida*; (RR).

bien; m. (1) ~ **que** (Arg; Kost): velmi; ► fr. následovaná slovesem v osobním tvaru; př.: *¿A la noche acaso no podríamos haber seguido con (la película) los zombis?, bien que te gustaba, no me digas que no; ¡Bien que admiraste mi lirismo –le recordé- cuando me tocó redactar la necrología del Fundador del diario! ¿Me negarás que lloraste al leerla?*; (2) **ni** ~ [Š: *no bien*] (Par, Arg; Urug): sotva, jakmile, sotvaže; př.: *aquietó su corazón diciéndose que mañana, ni bien se levantara haría algunas poesías...; pero yo he hecho muchos méritos en la vida, y ni bien cuento algo de mi vida la gente para la oreja*; (3) **bien-te-veo**, viz: *bienteveo*; (RR). • (4) ~ **que mal** (Am): v každém případě; (JD).

bienestante, adj. (1) (Arg): zámožný, dobře postavený, bohatý; (JD).

bienhechuría, m. (1) (Ven): chatrč; (2) (Ven, Kub): úpravy provedené na pronajaté nemovitosti; (RAE, AM).

- bienmesabe**, m. (← *bien me sabe*) (1) (Antil, And., Can., Ven): sladkost ze žloutků, mletých mandlí, cukru, apod.; (RAE, MM).
- bienteveo**, m. (← *bien a te veo*) (1) (Arg, Mex): tyran bentevi (*Pitangus sulphuratus*); ► pták asi 25 cm dlouhý s rozpětím křídel asi 50 cm, má sivě žluté peří na hrudi a bříše, má černou hlavu s bílým pruhem nad očima a hnědý hřbet; žíví se ovocem a malými obratlovci, vyskytuje se v centrech měst i ve volné přírodě; viz též: *benteveo*; (2) (Hond, Guat, Nik): druh oparu, který zanechává na celém těle modrofialové skvrny; viz též: *cativí*; př.: *se encuentra en abundancia (la planta llamada 'mechoacán') y sirve para curar las manchas de la piel, no de las comunes, sino manchas producidas por la enfermedad conocida por cativí o bienteveo*; (RAE, RR). ● (3) (Portor; Kub): velmi běžný druh ptáčka (*Scolecophagus atroviolaceus*); ► má černou barvu s odlesky do fialova, hnědé oči a zobák na konci zahnutý; žije v hejnech a žíví se larvami a hmyzem; př.: *preparaban los conucos que habían de sembrarse en la primavera; ya andaba el bienteveo saltando de árbol en árbol, trayendo en su pico el júbilo de las floraciones; nadie aplaudió; sólo se oyó el canto del bien-te-veo en una rama del cupey (copey)*; (RR).
- bienvestida**, -o, m/f. (1) (Kub): *Gliricida septum*; ► rostlina z čeledi motýlokvětých (*cacahuanance*, *totí* nebo *piñón florido*) - lid.; v Am se používá kvůli stínu na kakovníkových plantážích; říká se jí též *madre del cacao*; př.: *cuando el caballo comience a subir la cuesta y venga despacito bajo la sombra de los bienvestidos*; (RR).
- bife**, m. (1) (← angl. *beef*) (Am, Arg, Chil, Par, Per, Urug, Portor, Bol, LaPla): biftek; př.: *mezclando vino y cerveza y limonada ... o tolerando Porgy and Bess con bifés a la plancha y pepinos salados* (Arg); (2) hovor. (Arg, Par, Per, Urug): pohlavek, facka; (3) hovor. (Arg): záně na hýždích; ► způsobený jízdou na koni; (RAE, AM, MS, BDE). ● (4) (Arg, Urug): odřenina, rána, zranění; (AM).
- bifé**, m. (1) (Ven): bufet; (JD).
- biftec**, m. (← angl. *beefsteak*) (1) (Am): biftek; ■ Var.: *bistec*; (MM).
- bifurcar**, tr. (1) [Š: *desviar*] (Kost): svést (z cesty); odrazit; odklonit; př.: *la placa que desde la puerta de una casa, bifurcaba la luz vespertina*; (RR).
- bigarro**, m. (1) (Ven): velký a divoký býk; př.: *con nosotros, entre los de allá, iba el viejo don Torres, que es una de las mejores sogas de Arauca, y en el reparto que en la carrera nos hicimos, le tocó un bigarro, araguato (de color leonado oscuro) por más señas*; (RR).
- bigote**; m. (← něm.) (1) ~s de **aguacero**, pl. (Mex): knír zatočený směrem dolů; (RAE). ● (2) **costar un** ~ (Guat): stát krvavé peníze, spoustu peněz; stát hodně (úsilí); př.: *después me quedo viendo estrellitas y sombras amarillas y me cuesta un bigote distinguirla; sólo veo su sombra contra la luz*; (RR).
- bigotera**; f., hovor. (← *bigote*); (1) **salirle a alguien la ~ al revés** [Š: *salir el ~ por la culata*] (Ekv): mít opačný efekt, než který se očekával; (RAE).
- bigotuda**, adj/f. (1) (Urug): o střevíci nebo o plátěné botě, jejíž podrážka z konopí či z esparta je roztrěpená obnošením; př.: *clazando alpargatas 'bigotudas', enseñaba sus torcidas pantorrillas al aire; un tape (indio tape) de alpargatas bigotudas que viajaba impaciente por incorporarse a las tropas revolucionarias para calzar botas de potro que, según mentas, repartirían en la patriada*; (RR).
- bigua**, m. (← guar. *mbiguá*) (1) (Arg, Par, Urug): kormorán olivový (*Phalacrocorax brasilianus*, *Phalacrocorax olivaceus*); ► pták z řádu veslonozí, jeho peří je tmavě olivové barvy; žije v povodí řeky La Plata; (MM).
- bihagual**, viz: *bijagual*; (MS).
- bihao**, viz: *bijao*; (MS).
- bija**, f. (← karib. *bija*, „rudý, červený“) (← taíno *bixeix*) (1) (Kol, Kub, Dom, Antil, Ven): oreláník barvířský (*Bixa orellana*); ► keř čeledi zimostrázovitě (*Bixaceae*); má střídavé oválné listy na dlouhém řapíku, červené vonné květy a oválný masitý plod s mnoha semínky; pěstuje se v teplých oblastech Am; z uvařeného plodu se vyrábí osvěžující a léčivý nápoj; ze semínek se macerováním získává látka červené barvy, kterou dříve indiáni užívali k malování na tělo a v dnešní době se toto barvivo užívá v malířství a barvárnách; ve Ven se tímto barvivem obarvuje jídlo; př.: *él mismo quemaba los troncos de bija en el dormitorio para que nadie percibiera el*

- tufo de mortecina de la madre moribunda*; (2) plod tohoto stromu; (3) semeno tohoto plodu; (4) barvicí pasta, která se připravuje ze semene; (RAE, MM).
- bijagua**, f. (1) bot. (Kost, Salv): *Calathea insignis*; ► divoká rostlina z čeledi marantovitých; listy slouží na obalení potravin; (RAE). • (2) (← aw/karib.) (Kub, Ekv, Guat, Mex, S): rostlina z čeledi zázvorovitých (*Alpinia renealmia*); ► bylina dva metry vysoká; (MS).
- bijagual**, m. (← aw/karib.) (1) (Kol, Kub, Mex): místo, kde se hojně vyskytují rostliny *Alpinia renealmia*; viz: *bijagua*; (2) (Ven): místo, kde se hojně vyskytují rostliny *Heliconia bihai*; viz: *bijao*; (MS).
- bijáguara**, f. (← aw/karib.) (1) (Kub): *Colubrina arborescens*; ► strom z čeledi řešetlákovitých; (MS).
- bijaguaral**, m. (← aw/karib.) (1) (Kub): místo, kde se hojně vyskytují stromy z čeledi řešetlákovitých; viz: *bijáguara*; (MS).
- bijao**, m. (← taíno *bihao*) (StřAm, Ant, Kol, Ekv, Hond, Pan, Ven, Mex): *Heliconia bihai*; ► druh rostliny vyskytující se v teplých, vlhkých místech; má listy podobné banánovníku dlouhé asi 1 metr; užívají se k balení jídla nebo k zastřešení venkovských obydlí; (RAE, MS).
- bijarrazo**, m. (1) (Mex): třísknutí; (JD).
- bijirita**, adj/subst. (← aw/karib „ptáček“) (1) f. (Antil): ptáci z čeledi lesňáčkovitých (*Dendroica palmarum*); (2) f. (Kub): papírový létající drak, bubínek; (3) f. (Kub): výsměšná přezdívka; ► prisouzená Kubáncům během války za nezávislost v letech 1868 – 1876, naopak Španěly nazývali gaunery; (4) adj. (Kub): malý, nepatrný, drobný; (5) f. (Kub): pojmenování pro Kubánce, jehož otcem je Španěl; (6) **empinar la** ~ (Kub): přihýbat si, rád se napít, pít (o alkoholu); (7) (Kub): dělat pokroky v obchodování, kšeftovat; (MS). • (8) m. (Kub): mrně, kotě; (9) zool. (Kub): kolibříček; (JD).
- birijita**, viz: *bijirita*; (MS).
- bijol**, m. (1) (Kub): barvivo bixin; ► prášek, který se získá rozdrčením semínek z plodu stromu oreláník barvířský; používá se jako náhrada šafránu, k ochucení a obarvení pokrmu do žluta; (RAE).
- bijorria**, f. (1) (Dom): obtíž, nepříjemnost, pohroma, kalamita; (AM).
- bikini**, m/f. (← název polynéského ostrova) (1) (Am): bikiny; ► dvoudílné dámské plavky s kalhotkami začínajícími pod boky; bikiny jsou pojmenovány podle atolu Bikiny (součást Marshallových ostrovů); (MM).
- bilabarquín**, m. (← fr. *vilebrequin*) (1) (Ekv): svidřík; ► jednoduchá ruční vrtačka; v Chil v Chiloé se používá výraz *birabarquín*; (AM).
- bilé**, m. (1) (Mex): rtěnka; (RAE).
- bilenda**, f. (1) (Dom): prospěch, zisk, užitek; (AM).
- bilí**; adj. (1) **ser una cosa un** ~ (Portor): snadno proveditelný, dosažitelný; (2) znamenitá, výborná věc; (AM).
- bilimbique**, m. (1) (Mex): bankovka; ► vydávaná během konstituční revoluce z roku 1913; (RAE). • (2) (Mex): prkotina; př.: *un ~ de 5 pesos* mizerných 5 pesos; (3) pl., tšesky plesky; (JD).
- bilis**; f. (1) ~ **derramada** (Mex): rozčlenění, namíchnutí, rozhořčení; (2) **hacer alguien** ~ (Mex): urazit se; (RAE). • (3) **derramarle a alguien la** ~ (Guat): rozčlít někoho, hnout někomu žlučí - přen.; př.: *-j Vos sí que dialtiro sos liso –la Masacuata estaba hecha una chichigua-*, *desconsiderado, que sólo servís para derramarle a uno la bilis*; (RR). • (4) **hacer** ~ (Mex): mít kuráž, nebát se; (AM).
- bill**, m. (← angl. *bill*) (1) návrh zákona; zákon; (2) (Arg, US): účet, faktura; (MS). • (3) ~ **de indemnidad** (Am): politická imunita; (MM).
- billamarquín**, m. (1) (Kol): vrtačka, kolovrátek; (RAE).
- billarán**, m. (1) (Portor): tanec; (AM).
- billarda**, f. (← fr. *billard*); (1) (Mex): past na lovení ještěřů; (RAE). • (2) (Guat, Hond, Mex: Tabasco): návnada na chytání ryb velké velikost; ► klacek, na který se klade návnada, je zaostřený na obou koncích a přivázaný na provaz; (AM).
- billardear**, (1) (Mex): chytat na návnadu; (JD).

billarear, intr. (1) (Mex) : hrát biliár; (JD).

billarero, m. (1) (Mex): majitel kulečnicku; (2) hráč kulečnicku; (JD).

billeteaje, m. (1) (Am): plno peněz; př.: *ganar su buen ~ con u.c.* nadělat si čím plno peněz; (JD).

billete, m. (← fr. *billet*, fr. ant. *bullete*, „dokument“) (1) (Ven, Chil): peníze, hodně peněz; př.: *ese fulano tiene mucho billete; todos esos viajes le costaron un billete* (Ven); (RAE, BDE). ● (2) ~s **casados** (Pan): balík s losy, jejichž čísla nelákají lidi, prodávají se spolu s těmi, jejichž čísla mívají větší úspěch; př.: *Arnoldo, el prieto chancero que vende los billetes casados, salió con un compadre y dos amigos*; (RR). ● (3) (Portor, Dom): záplata; (AM).

billetear, tr. (1) (Ekv): podplatit veřejné činitele; (RAE).

billetera, f. (1) (StřAm, Chil, Arg): náprsní taška, peněženka; (AM, MM). ● (2) (Am): prodavač losů; (JD).

billettero, -ra, m/f. (1) m/f. (Antil, Mex, Pan): prodavač lístků do loterie; (2) m. (Salv, Ven): člověk, který prodává lístky do loterie; (RAE). ● (3) m. (Am): pošťák; (4) m. (Mex): kontrolor jízdenek; (JD).

billullo, m., slavn., hovor. (1) (Chil): bankovka; (RAE).

bilocarse, zvrat. (1) (Arg): pomátnout se, zbláznit se; ► v Ekv v Azuay nazývají výrazem *bilocado* pomatence a blázna; (AM).

bilongo, m., hovor. (1) (← afr.) (Kub): čarování, uhranutí, kouzlo; ► v Braz se používá tvar *milonga* [Š: *remedio, hechizo, talismán*]; (RAE, AM). ● (2) **tener ~** (Kub): obtížný, komplikovaný, mající háček; (AM).

bilonguear, tr. (1) (Kub): začarovat, očarovat, uřknout; (AM).

bilonguero, -ra, adj. (1) (Kub): čarodějnický, čarovný, kouzelný; (AM).

bilma, f. (1) (Am): obklad, náplast; (JD).

bilmar(se), tr/zvrat.(← *bilma*); (1) tr. (Sal., Mex): obvázat, zavázat, bandážovat; (RAE). ● (2) tr. (Am): dát obklad, náplast a u.p.; (3) ~se, zvrat. (Am): vzít si obklad; (JD).

bilqui, m. (← keč.) (1) (Arg, Bol): velká kád', velký hliněný džbán; (MS).

bilque, m. (← keč.) (1) (szArg), viz: *virque*; ■ Syn.: *bilqui, vilque*; (MM).

bilqui, m. (1) (Arg), viz: *vilque*; (MM).

bilullo, m. (1) (Chil): prachy; (JD).

bilz, m. (1) (Am): minerálka; (JD).

bimba, f. (1) (Hond): dlouhán; (2) ústa s tlustými pysky; (3) (Mex): opilost, pitka; (4) (Kol): indiánský strunný nástroj připomínající luk; ► skládá se z oblouku zhotveného z ohebného dřeva a struny z odolné liány; (5) **dejar a uno colgano ~** (Kol): nechat někoho čekat; (AM).

bimbalote, m. (1) (Mex): vesnický přístroj podobný váhám, opatřený kbelíkem/vědrem, kterým se nabírá voda pomocí pohybu nahoru a dolů; př.: *a orillas de un arroyuelo, Pifanio estaba tirando rudamente de la soga de un bimbalote; una olla enorme se volcaba sobre un montón de hierba fresca, y a las postreras luces de la tarde cintilaba el chorro de cristal desparramándose en la pila*; (RR). ● (2) (pravděpodobně ← *guimbalete*) (Mex): dětská houpačka; ► na obou koncích dlouhého bidla, které je uprostřed podepřené, sedí děti a houpou se nahoru a dolů; (3) vodní čerpadlo; (AM). ● (4) (Mex): dlouhá válcová kláda používaná na hřeben venkonských domů; (MM). ● (5) (Mex): kůl, kolík; (JD).

bimbo, adj/subst. (1) m. (Kol): krocán; (MM). ● (2) adj. (Mex): namazaný; (3) m., hlupák; (4) m., mazavka; (JD).

bimensual, adj. (1) (Am): čtrnáctidenní; (MM).

bimensuario, -ria, adj/subst. (← angl. *bimonthly*) (1) adj. (Am): vycházející/konající se jednou za dva měsíce, každé dva měsíce; (2) m., publikace, která vychází každé dva měsíce, dvouměsíční; (MM).

bimotor, m. (← angl.) (1) (Am): dvoumotorové letadlo; (MM).

bina, adj/subst., viz: *vino, -a*; (RR).

binazo, m. (1) (Kost): pomluva, klep; (RAE).

bincha, f. (← map. *huincha*) (1) (Arg, Chil, Par, Per, Urug): čelenka do vlasů; ► v Chil se nepoužívá výraz *bincha*, ale *huincha* a vulgárně *guincha*; ■ Var.: *vincha* (LaPla); (AM).

binde, m. (1) (Kol): pohrabáč; (2) ohniště; (AM).

binear, tr. (1) (Kost): vysmívat se, posmívat se, slídit, čmuchat; (RAE).

bingarrote, m. (1) (Mex): pálenka vyrobená z *binguí* (viz); (RAE).

binguí, m. (1) (Mex): druh alkoholického nápoje; ► připravuje se zkvašením pečené agáve; (RAE).

binóculo, m., pl. (1) (Ven): divadelní kukátko; (JD).

biñuelo, m. (1) (Kol): kobližka; (JD).

binza, f. (1) (Mex): semenný provazec; (MM).

biógrafo, m. [Š: *cinematógrafo*] (1) (Chil, Arg, LaPla): biograf, kino; př.: *no había ni biógrafo ni televisión* (Arg); *ésa fue su perdición: empezar su trabajo con un número tan hecho ya en circos, biógrafos y teatros y tan conocido por los aficionados a los espectáculos de varieté; -Pero aquellos circo grande (aquellos circos grandes) de mi tiempo, de eso no hay más. Se terminaron ...Lo (los) mató el biógrafo. -El biógrafo? Qué es el biógrafo? -El cine le dicen ahora;* (RR, BDE).

biósfera, f. (1) (Am): biosféra; (RAE).

birar, viz: *virar*; (RR).

biraró, m. (1) (Arg, Urug): viz: *viraró*; (RAE). • (2) (← guar. *ibira-ró*, [Š: *palo amargo*]) (Arg, Bol, Braz, Par): *Pterogyne nitens*; ► vysoký am. strom z čeledi trubačovité (*Bignoniaceae*); jeho dřevo je červenohnědé s tmavším žlhaním a zajímavou kresbou, připomínající mahagon; pochází z Braz, Arg a Par; říká se mu též *ybyraro* či *amendoim*; slouží zejména k výrobě nábytku, okrasných dřív a při vnitřních truhlářských pracích; viz též: *tipa*; ■ Var.: *tipa colorada*, *tipa blanca* (Arg: Chaco, Salta, Jujuy); (MM).

birdie, (← angl. *birdie*) (1) (Chil): úder v golfu (výsledek na jamce zahrnaný na jednu ránu pod par); (MS).

biribí, m., žert. (1) (Portor): veselá, rušná slavnost; (AM).

birijí, m. (1) (Antil): strom z čeledi myrtovité; (2) (Kub, Portor): *Eugenia manticola*; ► strom z čeledi myrtovité (*Myrtaceae*); dorůstá výška až 4 m; jeho dřevo je pružné a odolné; plody se užívají v medicíně; (MM).

birijita, adj/subst. (1) adj. (Kub): mrňavý; (2) m. (Kub): dětský drak; (3) m., mrňous, prcek; (JD).

birimbí, adj. (1) (Kol): o potravě: nemající náležitou trvanlivost, konzistenci; ► přenes.: v souvislosti se slaboučkými dětmi; (AM).

biringo, -ga, adj/subst. (1) adj. (Kol): nahý; ■ Var.: *veringo*, *viringo* (Ekv); (2) m. (Per): pes naháč; (AM).

biriquí, m. (1) (StřAm, Ekv, Per): svidřík; ► vrtací nářadí; (AM).

birlo, m. [Š: *pera*] (1) (Mex): šroub bez hlavy; (RAE).

birlocha, f. (1) (Bol): míšenka nebo indiánka, která přijala šat ženy z vyšší sociální vrstvy; př.: *se llamaba descaradamente feo; Hilda, nombre de birlocha*; (2) (Bol): žena s vytríbeným chováním; (RAE, RR).

birolo, adj. (1) (Kol): šilhavý; (JD).

birome, f. (← *Acrón. de L. Bíró*; ► 1899-1985, maďarsko-argentinský vynálezce; *J. J. Meyne*; ► maďarský průmyslník a dřívější společník; obl. znač.) (1) (Arg, Par, Urug): kuličkové pero, propisovací tužka; př.: *yo hojeaba el montón o hacía que corregía algo con la birome* (Arg); (RAE, BDE).

birondilla, f. (1) (Kol): stříh vlasů; ► jedná se o způsob, jakým si venkované stříhají vlasy, zadní část hlavy vystříhají dohola a vepředu si nechají velké množství vlasů; (AM).

birondo, -da, adj. (1) (Kol): úplně holý, bez peněz; (AM).

birote, adj/subst., viz: *virote*; (RR).

birque, m. (1) (← keč.) (szArg): mísa; viz: *bilqui*, *virque*; ■ Syn.: *bilque*; (MS, MM).

birquina, f. (← keč.) (1) (Bol): hliněný džbán menších rozměrů; (MS).

birragüita, adj. (1) (Kol: Riohacha): tlustoučkový, břichatý, zavalitý; (AM).

birrí, m. (1) (Kol): jedovatý had; (MM).

birria, f. (1) (Kol: Riohacha, Pan): rozmar, umíněnost, hráčská vášeň, přehnaná záliba ve hrách, např. zábava nebo sport; př.: *no quiere estudiar porque tiene una birria con el baloncesto*; (2) (Mex): pečené kozí maso na roštu; př.: *los puestos de atoles, tamales, birria, pancita y otros*

típicos platillos mexicanos; (RAE, BDE, AM). • (3) [Š: *cerveza*] (US; Nik): pivo; př.: *pase otra birra, ese...; -Cantinero, por favor, dos cervezas*; (RR). • (4) **de ~** (Kol): bez zájmu; př.: *jugar de ~*; (AM). • (5) (Arg, Mex): bezcenná věc; (6) nápoj bez chuti; (MM). • (7) (Kol): zášť; př.: *me tiene ~* durdí se na mne; (8) (Pan): nápad; (JD).

birringa, f. (1) (StřAm): lehkomyšlná žena; (AM). • (2) (Am): větroplach; (JD).

birringear, intr. (1) (StřAm): jančit, pobíhat; ► používá se speciálně u žen; (AM). • (2) (Am): pobíhat, potulovat, potloukat se po ulicích; (3) o ženě: být příliš do větru; (JD).

birriñaque, m. (1) (Hond): špatně upečený bochník chleba; (AM).

birrión, m. (1) (Kub): skvrnka, flíček na obličejích ze špatného líčení; (RAE). • (2) (Kub): flek; (AM).

birriondo, -da, adj. (1) (Kol: Riohacha): zapáchající močí; (2) (Mex): vzrušený; (AM). • (3) adj. (Mex): pouliční; (4) lehce/rychle se zamilující; (5) záletný, sukničkářský; (MM).

birrioso, -sa, adj. (← *birria*) (1) (Kost): horečný, horečnatý (s horečkou); (2) (Pan): umíněný, tvrdohlavý, paličatý; (RAE). • (3) (Mex): našťvaný, nasraný; (JD).

birrozno, -na, adj. (1) (Ven: Trujillo): hloupý, pošetilý, naivní; (AM).

birulí, m. (1) (Pan): stéblo divoce rostoucí trávy; (AM).

birusa, f. (1) (Kol: Riohacha): odpad, bezcenná věc; (AM).

bis, citosl. (1) (Arg, Par, Urug): v divadle, na koncertě: opakovat!; ► žádost publika o opakování, přidavek; (MM).

bisar, tr. (1) (Arg, Urug): v divadle, na koncertě: žádat o opakování; (2) vyhovět žádosti publika a zopakovat část programu, dát přidavek; viz též: *bis*; (MM).

bisbirindo, -da, adj. (1) (Mex): živý, veselý, rozpustilý; (RAE).

biscambra, f. (1) (Arg, Par): brisca; ► karetní hra; (MM).

bisco, adj. (1) (Mex): šilhavý; (JD).

biscorneado, adj. (1) (Kub): šilhavý; ■ Var.: *biscórneo* (Am), *biscorneto* (Am), *biscoreto* (Hond); (JD).

biscuít, m. (← fr. *biscuit*) (1) (Arg): biskvit, pórovitý porcelán (2) busty, panáčky a další předměty, které se vyrábějí z tohoto porcelánu; (MM). • (3) (Arg): sušenka, suchar, biskvit; (JD).

bisemanal, bisemanario, adj. (1) (Kub): vycházející dvakrát týdně; př.: *revista ~*; (JD).

bisne, m. (1) (Am): kšeft, kšeftík; (JD).

bisnes, m. (← ingl. *business*); (1) obchod, obchodní činnost; ► v Am se používá tvar pl. se stejným významem jako v sing.; (RAE).

bisoreco, -ca, adj. (1) (Kol): šilhavý; (AM).

bisquera, f. (1) (Mex): šilhounství; (JD).

bisque, m. (← angl. *biscuit*) (1) (Mex, US): sušenka; (MS).

bistec, m. (← angl. *beefsteak*) (1) (Am), viz: *bife*; (MM).

bisteque, m. (1) (Am): biftek; (2) Anglák; (JD).

bistongo, adj. (1) (Antil, StřAm, Mex): rozmazlený, zhýčkaný; př.: *niño ~*; (MM, JD).

bitácora, f. (1) (Portor): vysvětlení, klíč; (2) harampádí, pomluva; (AM).

bitamo, m. (1) (Hond): *Pedilanthus tithymaloides*; ► keř z čeledi pryšcovitých; dosahuje až 3 metrů výšky s početnými výhonky; má střídavé listy, které jsou buď oválné nebo podélné; uvnitř načervenalých listenů ve formě boty se nachází malé květy v hlavičkách s plodem v tobolce se třemi laloky (váčky); vyskytuje se v oblasti od Mex až po Surinam a užívá se v lékařství; (RAE).

bitongo, adj/subst. (1) adj. (Am): rozmazlený; (2) adj., afektovaný; (3) m. (Am): rozmazlenec, mazlíček; (4) m., fajnovka; (JD).

bitoque, m. (← *bita*) (1) (Bol, Chil, Ekv, Mex, LaPlá, Kol, Kub, Guat, Pan, Per, Ven, JižAm): kanyla; (2) (Mex, LaPlá): kohoutek (vodovodní); (RAE, AM). • (3) (Kol): surový kaučuk; (4) (Ekv): vývod, ústí; (5) (StřAm): kanál, stoka; (AM, MM). • (6) (Par): boule, otok; (MM).

bitoquear (vitoquear), intr. (1) vulg. (Ven): domýšlet si, vychloubat se, troufat si; př.: *-Me está pareciendo que estás vitoqueando. -¿Vitoqueando de qué? -Eso digo yo. Como te crees muy macho. A cada rato estás diciendo que uno es muchachito*; (RR).

biuti parlor, (← angl. *beauty parlor*) (1) (Kub, Portor): salon krásy, kosmetický salon; (2) (Portor): kaděfnictví; (MS).

bivirí, m. (1) (Per): pánské spodní prádlo (tílko); (RAE).

biyaya, adj/subst. (1) adj. (Kub): dovedný, snaživý, přičinlivý, pečlivý; (AM). • (2) adj. (Kub): čiperný (*niño* ~ čiperka); (3) f. (Kub): neposeda, čipera; (JD).

biyuya, f. (1) (Arg): drobné v bankovkách; (MM).

bizbirindo, -da, adj/subst. (1) adj. (Mex): viz: *bisbirindo*; (RAE). • (2) f. (Guat): drzá, prostořeká, rozpustilá dívka; (AM). • (3) adj. (Mex): o dívce: čiperná; (MM). • (4) m. (Am): čipera; (JD).

bizcochería, f. (1) (Kol): cukrárna; (RAE).

bizcochero, -ra, f. (1) (Mex): malý mravenec; (RAE).

bizcocho, adj/subst. (← *bi-* [Š: *cocido*]) (1) m. (Kol): piškot z krému nebo džemu; (2) m. (Kost): pečený sýrový piškot z kukuřičné mouky; (3) m. (Kost): keks; (RAE). • (4) **mezquinarle a alguien el** ~ [Š: *recortarle la ganancia*] (Arg): odebrat, odříznout, vyfouknout někomu zisk nebo výtěžek; př.: *probablemente lo primero (había hecho el suegro) en odio a él, su yerno, por mezquinarle, como quien decía, el bizcocho, por quitarle, ya que no todo, parte de lo que la ley le daba, de los derechos que, como marido de la hija, el Código le acordaba*; (RR). • (5) adj. (Mex): nekvalitní; (6) adj., zbabělý, ustrašený; (7) **echar/hacer ~s** (StřAm): péct sušenky; (AM). • (8) m. (Kol): těsto; (9) m. (Mex): strašpytel, baba; (JD).

bizcochuelo, m. (1) (Arg, Urug): kyprý, načechraný dort; ► z mouky a vajec vyšlehaných s cukrem; (RAE). • (2) **comer** ~ (Ven): mít dostaveníčko; (AM).

bizcoreto, -ta, adj. (1) (Kol, Hond): šilhavý; (RAE).

bizcorneado, -da, adj/subst. (1) adj. (Dom): šilhavý; (MM). • (2) m/f. (Am): šilhoun; (JD)

bizcornear, intr. (1) (Kub, Portor): šilhat; ► v Dom používají výraz *bizcorneado* pro šilhavého člověka; (AM).

bizcórneo, -nea, adj. (1) (Kub, Portor): šilhavý; (AM)

bizcorneto, -ta, adj., slavn., hovor. (← *bizcuerno*); (1) (Kol, Mex, Ven): šilhavý; morf. v Kol použ. pro m. formu *bizcorneta*; př.: *Raúl está bizcorneta*; (RAE).

biznaga, f. (← nah. *huitznahuac*, „obklopen, obtočen trny“) (1) (Mex): rodové jméno různých trnitých kaktusů; (2) ~ **confitada** (Mex): acitrón; ► kandované ovoce; měkké části kaktusu *Echinocactus platyacanthus*, který se k tomuto účelu používá asi nejčastěji, jsou vyříznuty ze stonku, a poté naloženy do cukerné kaše; (RAE). • (3) (Mex): *Echinocactus platyacanthus*; ► sudovitý kaktus; nízký kaktus; (MM).

bizquera, f. (1) (Kol, Portor): šilhavost, šilhání; (AM).

blablá, m., hovor. (1) (Chil, Salv, Mex): tlachání, blábolení; (RAE).

bla blá, m. (1) (Am): povídání, klábosení, blábolení; ■ Var.: *blablablá, blablismo*; (JD).

blanca, f. (1) (Guat): třtinový rum; (AM).

blackout, m. (← angl. *blackout*) (1) (Kol, Pan): náhlé zhasnutí, výpadek proudu; (MS).

bladder, m. (← angl. *bladder*) (1) (Chil): duše do míče; (MS).

blancaje, m. (1) (Ven): jméno, které dávají (nekvalifikovaní) pracovníci statkářům z některých oblastí nížin - komukoli, kdo je jejich socioetnického původu - , kteří se účastní sehnání dobytka jen z důvodu vlastního prospěchu při jeho rozdělování; viz též: *blanco*; př.: *-Si usted quiere venirse conmigo... -Gracias, don Antonio. Yo me quedo por aquí con el blancaje. Denomina así el llanero a la reunión de los dueños de hatos que asisten a los rodeos, sin tomar parte en los trabajos y sólo para vigilar sus intereses a la hora del reparto del ganado recogido. En tiempos de José Luzardo, y durante las vaquerías generales, el 'blancaje' lo componían más de veinte propietarios de aquella porción del Arauca*; (RR). • (2) hanl. (Ven): běloch; (JD).

blanco, -ca, adj/subst. (← něm. *blank*); (1) adj. (Dom): zdvořilý; (2) (Ven): pokorný, podřízený; (3) m. (Portor): vynechané místo; (4) ~ **de orilla**, m/f. (Ven): chudý Španěl, který v době kolonizace žil na perifériích města; (5) **en** ~, hovor. (Arg): legálně; (RAE). • (6) m/f. (Ven, Kol, Ekv, Bol): bohatý nebo mocný člen vyšší společenské třídy, evropského, indoamerického či afroamerického původu, který usiluje o to pokračovat v cestě kulturních západních vzorů; př.: *cuando se tiene un hijo con palabra de casamiento se disculpa la falta; -Sí señor, y como las blancas los tienen también, nada de particular es que los pobres nos resbálemos (resbalemos); si en la provincia solamente los blancos andan a caballo... ¿Quién te ha dicho que eres blanca? - pregunté a Tránsito-; y blanca como pocas. La muchacha se puso colorada como una guinda* al

responderme: *-Las que yo digo son las gentes ricas, las señoras; -Vamos... no hay que sacrificarnos de gana! No hay que ser carne de blanco!; muy temprano vino el corregidor, el único blanco –léase mestizo- del pueblo, y se lo llevó a la cárcel; (7) m.* (Ekv): patron, zaměstnavatel, statkář, farmář, majitel půdy, i když je míšenec (Indián) nebo mulat (černocho); viz též: *blancaje*; př.: *para nosotros (los peones), nada; todo para patronas, para blancos; el doctor Sandoval (un hacendado cholo) ... se detuvo ante la casa de Jaramillo, y viendo el arroz, le dijo: -Parece regularona la semilla. -No, blanco, buena es; ¡Hola! Gran Lucas –díjole Jorge al apearse- ¿qué tal de vida? –Así, así, patroncito, coji-cojeando como siempre –contestóle Lucas, teniéndole de las riendas al caballo de Jorge- ¿y su merced y el compadre y las niñas? –Bien, gracias. ¿Conque ustedes de a fiesta, no? –Y con buen humor, por más señas, blanquito. A buen tiempo llega su merced; ahora sí que hay chiquillas de relamerse y su merced puede hacer su agosto; (8) adj/subst.* (Urug; Arg): přívrženec politické strany *Partido Nacional*, nebo *Partido Blanco*; ► konzervativní politická strana, jedna z tradičních politických uruguayských stran; př.: *los escrutinios habían empezado a indicar, sin duda alguna, la derrota del Gobierno y el triunfo del Partido Nacional; era el 30 de noviembre de 1958 y también en Montevideo ganaban los blancos; ambos, que por lo alto enfrentaban a los blancos, en la chiquita, o no tan chiquita, enfrentaban o combatían el batllismo; los blancos eran más, pero los otros disponían de mejor armamento y los diezmaron desde lo alto de un cerro; (RR).* • (9) ~ **rejalbido** (Ven): o člověku: bledule; (10) **ellos son ~os y se entienden** (Antil, Kol): lidé se stejnými zájmy, kteří se navzájem podporují; (AM). • (11) ~ **como un coco** (Kub): bílý jak padlý sníh; (JD). • (12) adj/subst. (Urug): týkající se/vztahující se k uruguayské politické straně *Partido Blanco*; př.: *después de que el Partido Nacional o Blanco [del Uruguay] presentó en el senado su propio proyecto sobre las violaciones de los derechos humanos (Arg); los tradicionales partidos uruguayos Nacional (o Blanco, centroderecha) y Colorado (liberal) competían voto a voto; (BDE).*

blancón, adj/subst. (1) adj. (Mex): bělavý; (2) hanl., bělošský; (3) m/f., hanl. (Mex): běloch; (JD).

blanconazo, -za, adj/subst. (1) adj. (Kub): o mulatovi: velmi světlý; (AM). • (2) m., hanl. (Kub): bělouš, světlý mulat; (JD).

blandengue, m. (1) (Urug): kavalerista prezidentské gardy nebo soudního dvoru Uruguayské východní republiky; (RAE). • (2) (Arg): voják vyzbrojený kopím a šavlí, který bránil provincii Buenos Aires; (MM).

blandenguería, f. (1) (Kub): pitomost; (JD).

blandión, adj. (1) (Mex): slaboučký; (JD).

blando, adj. (1) (Kub): zaostalý; př.: *niño ~*; (JD).

blandujearse, zvrát. (1) (Mex): povolit, uvolnit se; (2) povolovat, couvat, ustupovat; (JD).

blandujeo, m. (1) (Mex): povolování; (JD).

blandura, f. (1) (Mex): běhavka; přeháňka; (JD).

blanqueada, f. (1) (Guat, Mex, Per, Portor, LaPla): bílení; ► bílení zdí vápnem; (AM).

blanqueado, m. (1) (Chil, Guat, Per, Portor, LaPla): bílení; (2) (Kol): těsto z medové melasy s anýzem, ořechy atd.; ► liší se od sýrového pečiva *alfandoque*; (AM).

blanquear, tr., hovor. (1) (Kub, Ven): o baseballovém družstvu: zvítězit s čistým štítem; (RAE). • (2) (Bol): vybrat si za terč, ostřelovat; popravit člověka střelbou, většinou nezákonně a zákeřně; př.: *-¡No podemos dejar que se muera uno de los nuestros! ...-Quién se moverá para que lo blanqueen? –dijo un obrero de ojos redondos, que se agrandaron más al agregar desafiante: ¡Lo que es a mí, nadie me mueve de aquí!;* (RR). • (3) ~ **a uno** (Bol, Mex): mřít na někoho; (4) ~**le los ojos a uno**¹ (Kol): dívat se na někoho výsměšně; (AM). • (5) ~**le los ojos a uno**²: házet očkem po kom; (JD).

blanquiazul, adj/m. (1) (Mex): mexická politická strana Strana národní akce (*Partido Acción Nacional*); vše související s touto stranou; př.: *al exdiputado del blanquiazul* (Mex); (BDE).

blanquillo, -lla, m. (1) (Arg, Urug): strom z rodu pryšcovitých; ► má bělavou kůru a jeho tvrdé dřevo se užívá na výrobu pilířů a přiček; (2) (Bol, Chil, Per): bílá broskev; (3) (Guat, Hond, Mex): slepičí vejce; př.: *en la mañana nos daban un par de blanquillos, avena, pan y café con leche de bote* (Mex); *oye, chatita, deja a mi sargento que fría los blanquillos y caliente las gordas; tú ven acá conmigo;* (4) hovor. (Guat, Hond, Mex): varle; (RAE, RR, BDE).

blanquín; m. (1) ~ **de gallina** (Kub): slepičí vejce; (AM).

blanquiñoso, -a, adj. (1) (Per): bílý (desp.), bělošský (i subst.); př.: *-No me gusta que me tutees, cholo de porquería... ¿Qué te pasa, blanquiñoso?*; *imparcialmete el cantor proclamaba la desgracia; hoy me pasaron el dato, el blanquiñoso que la tenía la bandonó; el sargento Cabrera interrumpió el vals y ordenó a la banda arremeter con el 'Ataque de Uchumayo'*; (RR).

blanquiza, m. (1) (Dom: Cibao): předtucha, tušení; (AM).

blanquizal, blanquizar, m. (1) (Mex): mořské dno vhodné pro pěstování ústřic; (JD).

blaquín, (← angl. *blacking paste*) (1) (Dom): krém na boty; (MS).

bledo, m. (1) (Kub): venkov; třtina; př.: *ir al ~* jet na venkov; *jít na brigádu*; (JD).

bleff, m. (← angl. *bluff*) (1) (Arg): bluf, trik, lež; (MM).

bleque, m. (1) (← angl. *black*), (Arg, Mex, Par, Urug): černá pryskyřičná látka podobná dehtu; (MS). • (2) (Am): nečistý dehet; (JD).

blind, (← angl. *blind*) (1) (Chil): v pokeru: blind; ► sázka, kterou musí provést dva hráči sedící přímo po levé ruce rozdávajícího; touto sázkou začíná akce v prvním kole sázek a provádí se před rozdáním karet; (MS).

bloaut, (← angl. *blowout*) (1) (US): prasknutí pneumatiky; (MS).

bloc, m. (1) (Arg, Guat, Hond): náhon u aut (ze spalovacího motoru); (RAE).

block, m. (← angl.) (1) (Am): blok na psaní; (MM).

blóf, m. (1) (← angl. *bluff*) (StřAm, Mex, Portor): bluf, blufování, žvást; naparování; (MM).

blofeador, m. (1) (Am): chvastoun; lhář; (JD).

blofear, intr. (← angl. *bluff*) (1) (StřAm, Mex, Portor): vytahovat se, předvádět se, chvástat se; (MM).

blofero, -ra, adj. (← *blofear*) (1) (StřAm, Portor): chvástavý, domýšlivý, chlubitý; (MM).

blonda; f. (1) **estar en ~** (Ekv): být opilý; (AM). • (2) (Arg): kadeř, kudrna; (MM).

blondo, -da, adj. (1) (Guat): o vlasech: rovný, hladký, zplihlý; (2) (Mex): o vlasech: kadeřavý, kudrnatý; (MM).

bloomer(s), m., (pl.) (1) (Am; Kub, Ven): kalhoty dámské; viz též: *blúmers*; př.: *~ de piernita* kalhoty s nohavičkou; *~ de vieja* bombardáky; (JD, BDE).

bloque; m. (1) ~ **de casas** (Antil): blok domů; (2) ~ **de papel** (Am): notes; ► v Per se více používá angl. slovo *blocs*; v Braz výraz *blóco de papel*; (AM). • (3) (← angl. *block*) (Am): blok něčeho; (4) přenes.: politický blok apod.; př.: *el bloque parlamentario*; (MM).

bloquear, tr. (← angl. *to block*) (1) (Am): blokovat, bránit, znemožnit; (MM).

bloquista, m. (1) (Kol): člen politického bloku; (JD).

bluejeans, m. (← angl. *blue jeans*) (1) (Kol, Ven): džíny; (MS).

blues, (← angl. *blues*) (1) (Chil, Kub): tanec; (MS).

bluff, m. (1) (← angl. *bluff*) (Am; US): chvastounství, vychloubání, kterým se někdo snaží zapůsobit na ostatní; (2) (Kol, Mex, Nik, Dom): podvod, bluf, faleš; (3) (Kol, Mex, Nik, Dom): blufování v pokeru; ► sázení nebo zvyšování, které má za cíl přesvědčit ostatní, že hráč má v ruce lepší karty než ostatní; (MS). • (4) **ser alguien/algo puro ~** (Am): být falešný; (MM).

blúmer(s), m., (pl.) (1) (← angl. *bloomers*) (Kub, Ven): dámské kalhoty; př.: *Las prendas femeninas están en continua renovación, y aún más sus nombres. En lugar de pantaletas se está usando, púdicanete, el anglicismo bloomers. De otros tiempos todavía se conserva el fondo, que hoy se diferencia del medio fondo (aquí no se conocen las enaguas)*. (Ven); *Se ven las nalgas reflejadas en la vitrina de cosas para damas. Nalgas para llenar lo blúmers acomodados como hojas caídas* (Ven); (2) (Kub): krátké pánské spodky; (MS, BDE).

blueprint, (← angl. *blueprint*) (1) (Kub): modrotisk; (MS).

blusa, f. (1) (Chil; Arg): lehká košile jak pánská tak dámská; př.: *me palpan el cuerpo, pese a que no llevo sino un blue jean muy estrecho y una blusa*; (RR). • (2) (Am): dámská halenka, blůza; (MM). • (3) (Kub): košile; př.: *~ de dormir* noční košile; (JD).

boa, m/f. (1) m., hovor. (Hond): úlisný, podlézavý člověk; (RAE). • (2) f. (Am): hroznýš; ■ Syn.: *lampalagua*; ■ Var.: *boha*; (MM).

bobadal, m. (1) (Arg): bažina; (JD).

bobby pins, (← angl. *bobby pins*) (1) (Portor): sponky do vlasů, vlásenky; (MS).

boberá, m/f. (1) (Kub): hlupák, naiva; (AM).

bobeta, adj/subst. (1) adj. (Arg, Urug): hloupoučký; ■ Var.: *bobetas* (Kol); (AM). ● (2) m/f. (Am): hlupáček, hlupák; př.: *el ~ de Juan* ten hlupák Jan; (JD).

bobicomio, m. (1) (Kol): cvokárna blázinec; (JD).

bobito, m. (1) zool. (Kub): pták lejsek; (2) kabátek; košilka; př.: *~ de dormir*; (JD).

bobo, **-ba**, adj/subst. (1) m. (Kub): opice (karetní hra); ► rozdělí se všechny karty z balíčku mezi spoluhráče a jedna karta se nechá skrytá na stole; hráči si vyměňují své karty tak, aby vytvořili karetní dvojice, kdo se jako poslední zbaví všech karet, prohrává; (2) **~ de la yuca**, m/f., hovor. (Kub): pošetilec, hlupák, domýšlivec; (RAE). ● (3) viz: *cosa boba*; (4) **pájaro** ~ (Kost; Mex): momot skořicový (*Baryphthengus martii*); ► pták čeledi momotovitých; je rozšířený v teplých oblastech, tam žije v lesích; létá tiše ze stromu na strom; hnízdí na zemi; ■ Syn.: *turco, pájaro cú*; př.: *un pájaro bobo lo siguió largo rato, saltando de árbol en árbol, hasta que se volvió cansado de aquel hombre sin importancia*; (RR). ● (5) m. (Portor): dětský dudlík; (6) m. (Kol: Riohacha, Kub, Portor): karetní hra; (7) m., hráč, kterému v tého hře zůstane jen kulové eso; (8) **estar ~ algo** (Kub): být něčeho nadbytek (osob, zvířat, věcí); (AM). ● (9) m. (Antil, StřAm, Mex): sladkovodní ryba; ► ryba bez šupin, její bílé maso je jedlé ale bez chuti; pojmenování je odvozeno od lehkosti s jakou se nechá chytit; (MM). ● (10) m. (Arg): cibule, hodinky; (11) **los cocodrilos andan ~os por allí** (Kub): je tam plno krokodýlů; (12) **~ de Batabanó** (Kub): hloupý Honza; (JD).

boboliche, adj. (1) (Per): hloupý, naivní; (AM).

boboré, adj. (1) (Pan): o ovoci nebo o zvířecím orgánu: zdvojený; př.: *ese es un plátano boboré; el niño tiene un dedo boboré*; (RAE).

boborote, adj. (1) (Kol: Rioacha): strašně hloupý; (AM).

boca, f. (1) (Kost, Salv, Hond, Guat, Nik, StřAm): chuťovka, jednohubka; př.: *aquí se sirven excelentes bocas; donde se reúnen a ... comer tapitas (botanas en México, bocas en El Salvador, pasapalos en Venezuela...)* (Mex); *un whisky y un coñac... ¡Y unas boquitas!*; *en todo caso, la cerveza tiene una gama limitada de imperativos categóricos previos, es decir, de bocas o bocadillos, realmente necesarios; Castañeda lo esperaba en el comedor con cervezas heladas y bocas que él mismo había estado friendo en la cocina; y aquí llegaban ellos, la mayoría de las veces a llevarse los huevos de tortuga bara 'bocas' se sus borracheras*; (2) **~s**, pl. (Kost): v uhelných dolech: těžké kusy uhlí, které se umístí nad ty lehké; (3) **~ de verdulero** (Mex): hrubý, sprostý, neomalený člověk; (4) **~ floja**, hovor. (Ven): netaktní, indiskrétní člověk; (5) **hacerse alguien de la ~ chiquita**¹ (Mex, Portor): odmítnout s opovržením, dělat okolky; (6) **poner ~s** (Ekv): žádat o doporučení; (7) **que la ~ se te haga a un lado** (Urug): přát někomu něco zlého; (8) **que la ~ se te haga chicharrón**, expr. (Mex): ať se ti nezkriví pusa; ► použ. když někdo mluvil o špatných věcech; (9) **saberle a alguien la ~ a medalla** (Mex): dlouhou dobu nemluvit, dlouho neotevřít pusy; (10) (Mex): mít kocovinu; (11) **tener alguien la ~ salada** (Kub): často správně ohadnout svá negativa; (RAE, RR, AM, MM, BDE). ● (12) **~ de chicharra** (Portor): užívá se o člověku, který je křikloun; př.: *Juanita, tu novio te mandó un regalo. -¡Sooó! ¡Gritón! ¡Boca e chicharra!*; (13) **andar, estar con el Jesús en la ~** [Š: *no llevarlas todas consigo*] (Arg): být hodně vystrašený, cítit strach; př.: *cuando me llegó mi turno dije entre mí: '¡Ya me toca!' y aunque mi falta era poca, no sé porqué (por qué) me asustaban; les aseguro que estaba con el Jesús en la boca*; (14) **con la ~ es un mamey** [Š: *del dicho al hecho hay mucho trecho*] hovor. (Portor): skutek utek; př.: *recordó el día en que uno de éstos (recién graduados), disertando sobre agricultura en forma poética, habló sobre las mieses; y Peyo se atrevería a jurar que en su vida jamás 'había ofendido a la tierra'; y dibujando bajo el espeso bigote una sonrisa socarrona musitó: 'Con la boca es un mamey'*; (15) **sentar la de la ~** (Arg): švindlování, fixlování, které spočívá v tom, že se nepozorovaně dá stranou první karta, aby se vytáhla ta následující; př.: *en el nueve y otros juegos llevo ventaja no poca; y siempre que dar me toca el mar no tiene remedio porque sé sacar del medio y sentar la de la boca*; (16) **ventearse la ~** [Š: *vanagloriarse, presumir*] (Kost): vychloubat se, být domýšlivý, dovolovat si; př.: *ai (ahí) anda ventéandose la boca con que usté es uno de sus caballos y dándose taco con que el otro día pasó por donde tía Venada montado en usté; ventearse el hocico*, fr., mluvit ustavičně, mluvit hloupostí; (RR). ●

- (17) **abrir uno tanta** ~ (Mex, Per, Portor): zůstat užaslý, divit se s otevřenou pusou; ■ Var.: *abrir tamaña boca* (Per), *abrir uno la boca*, *abrir la boca al mate* (LaPla); (18) **decir algo a ~ chica** (Ekv: Azuay): říct něco důvěrně; (AM). • (19) **hacerse uno de la ~ chiquita**² (Am): špulit ústa; (20) ~ **de buzón** (Kub): pusa jako vrata; (21) **a ~ chica** (Ekv): pro sebe si říct; (22) ~ **de plato** (Kub): pyskatec; (23) **ser ~ de palo** (Mex): být strašný klid'as; (24) **abrir la ~** (Mex): nedávat si pozor; (25) **abrir la ~ al mate** (Arg): vyvalit oči překvapením; (26) **abrir tamaña ~** (Per): zůstat stát s otevřenou pusou, být celý paf; (JD).
- bocabajear**, tr. (1) (Mex): ponížít, zesměšnit; (2) (Mex): zničit, vyhrát, přemoct, zdolat, vyřídit; (RAE).
- bocabajo**, adj/subst/adv. (1) m. (Kub, Portor): bičování, trestání otroků bičem; (2) m. (Portor): úslužný, podlézavý, úlisný člověk; (RAE). • (3) adj. (Portor): úslužný, lichotivý, úlisný, podlézavý; (4) adv. (Kub, Mex, Per, Portor): na bříše, tváří dolů; (AM).
- bocabierta**, m/f. (1) (Mex): moula, trouba; (JD).
- bocadillo**; m., pl. (1) ~s **amelcochados** (Guat): druh sendviče, obloženého chlebičku; př.: *otros asaltaban las tilicheras de dulces, antes que se acabaran los bocadillos amelcochados, las cocadas*; (RR).
- bocadito**, m. (1) (Am): jdenohubka; (RAE). • (2) (Kub): cigareta v tabákovém listu; (3) ~ **de la reina** (Kub, LaPla): cukroví, pamlsek z bílků, mléka a mouky; (AM). • (4) (Mex): žrádlo; (5) **es un ~** (Kub): je to fešanda, kost; (JD).
- bocado**, m. (1) (Mex): deputát od (nekvalifikovaných) pracovníků; př.: *alrededor de la ceiba de la majada nos esperaban los indios; se acercaron para que toquemos su frente con nuestros dedos y nos hacen entrega del 'bocado': gallinas bien maneadas para que no se escapen, huevos frescos, medidas pequeñas de maíz y frijol*; (RR). • (2) (Arg, Chil, Per, Urug): udídlo; ■ Syn.: *rajaboca*; (MM).
- bocafloja**, adj/subst. (1) adj. (Mex): žvanivý, kecavý; (2) m. (Mex): žvanil, kecal; (JD).
- bocachico**, m. (1) (Ekv; Kol): jedlá říční ryba (*Prochilodus reticulatus*), která měří asi 25 centimetrů; př.: *-Cusumbo, anda a pescar unos bocachicos*; (RR).
- bocacho, -cha**, adj/subst. (1) m/f. (Pan): bezzubý člověk; ► bez předních zubů; (RAE). • (2) adj. (Arg): velkohubý, s velkými ústy; (3) adj., indiskrétní, všechno co ví poví; (MM). • (4) adj. (Arg): upovídáný; (5) m. (Arg): povídálek; (JD).
- bocamanga**, f. (1) (Arg): záhyb, lem u kalhot; viz též: *botamanga*; př.: *ahora estaba ahí, frente a su silla, sentado sobre la carpea, ... con el saco (americana) de pana raído, las bocamangas deshilachadas, los botines rotos*; (RR). • (2) (Mex): na oděvu: otvor pro hlavu, výstřih; (3) **abriéndole ~ , cualquier hilacho es jorongo** (Mex): když nedržíme věc, kteou si přejeme, můžeme ji nahradit jakoukoliv jinou; (AM). • (4) (Mex): průrámek šatů; (JD).
- bocamejora**, f., horn. (1) (JižAm): pomocná šachta; ► nepoužívá se v Per; (AM).
- bocamina**, f. (1) (Arg, Chil, Ekv): vchod do šachty; (MM).
- bocana**, f. (1) (Kol, Ekv: Esmeraldas, Guat, Nik, Per): ústí řeky; (AM).
- boca-negra**, m., arg. (1) (Chil): revolver; (AM).
- bocarada**, f., hovor. (1) (Hond, Kol, Chil, Guat, Ven): obláček dýmu; (RAE, AM). • (2) (Kol, Chil, Guat, Ven): sousto, doušek, hlt; (AM).
- bocatán, -ana**, adj. [Š: *chismoso, hablador*] (1) (Per): klepašský; hovorný; př.: *-Como ciertas mujeres –añadió alguien, mirando de reojo a la que tenía al lado. –Y así no dejan de gustarte todas, bocatán –respondió la aludida*; (RR).
- bocatería**, f. (1) (Ven): chvástounství, vychloubání, naparování; (AM).
- bocatero, -a**, adj/subst. [Š: *fanfarrón, jactancioso*] (1) adj. (Ven; Kub, Hond): chvástavý, chlubitivý, fanfarón; př.: *yo que les oigo, y que les conozco y sé que con ellos falla el dicho de que 'perro que ladra no muerde', me dije: -¡Ahora es cuando te quiero ver, Hilario! Porque esos no son mancos ni bocateros*; (RR). • (2) m/f. (Kub, Ven): chlubil, výtaha; (MM).
- bocatoma**, f. (1) (Arg, LaPla, Kol, Chil, Ekv, Guat, Per): hydrant; (AM, MM). • (2) (Am): stavídlo; (JD).
- boceto**, m. [Š: *retrato-robot*] (1) (Portor): skica, náčrt; př.: *el paquete, conteniendo un diccionario español-inglés y viceversa, que a su vez llevaba una abertura entre sus páginas con una bomba*

de fragmentación, fue entregado en el mencionado municipio por una mujer de la que se intenta hacer un boceto; (RR).

bocha; f. (1) a ~ , hovor. (Urug): hojně; (RAE). • (2) (Arg; Urug, Par): hlava, makovice, palice - především když je plešatá; viz též: *bocho*; př.: *la bocha pelada está fría, el pelo la tiene calentina a la bocha*; (RR, MM).

bochar, tr., hovor. (1) (Dom, Urug, Ven, Mex): dát košem, odmítnout; (RAE, AM). • (2) (← it.) [Š: *suspender en un examen*] (Arg; Urug, LaPlá): propadnout u zkoušky; př.: *en las universidades ... quienes mostraban certificados de trabajo prácticamente no podían ser bochados*; *Matemáticas, Química y Física, dos que me bochen y se va todo a la mierda*; (RR, BDE). • (3) (Mex): vynadat komu; (JD).

bochazo; m. (1) **dar/echar un ~ a u.p.** (Ven): vynadat komu; (JD).

boche¹, m. (1) (Hond): vyhubování, kárání, většinou doprovázené gesty; (2) (Ven): rána dřevěnou koulí; (3) **dar ~/un ~ a alguien**, hovor. (Mex, Ven): odmítnout, dát košem; (4) **echar un ~ a alguien**, hovor. (Portor, Dom): vyčítat, kárat, hubovat někomu; (RAE, AM). • (5) despekt. (Arg): Němec; př.: *los boches empezaron la guerra; -¡Un bárbaro teutón! -dijo Franky. Todos estos boches tienen la cabeza en forma de obús*; (RR, MM). • (6) (Portor, Dom: Cibao, Ven): vynadání; (7) (Ven): urážka, ponížení, pokoření; (8) (Chil): pšeničná slupka; (9) **darse/llevarse un ~** (Mex: Tabasco): narazit; (AM).

boche², m. (← *bochinche*) (1) (Bol, Chil, Ekv, Per): spor (hádka); (2) (Bol, Chil, Ekv, Per): kravál, randál, rozruch, povyk; př.: *-Si no es para tanto - apaciguó Adriana-. ¿Para qué armas boches? Déjala comer tranquila.* (Chil); (RAE, AM, BDE).

bocheche, m. (1) (Portor): otok, opuchlina; (AM).

bochi, m. (1) (Chil): kravál; (JD).

bochicha, f. (1) (Arg): panděro, velké břicho, pupek; (JD).

bochichudo, adj/subst. (1) adj. (Arg): břichatý; (2) m/f. (Arg): břicháč; (JD).

bochín, m. (1) (Arg): kuželka, kulička; (JD).

bochinche, m. (1) hovor. (Pan, Kol, Portor): pomlouvačný klep, pomluva, drb; ► jako protiklad k *bola* - výmysl - ne bezpodmínečně zlomyslný; viz: *bochinchero* a *bochinchoso*, -a; př.: *pues, como todo el mundo sabe, el único propósito de esos grupos es viajar a Panamá ... vendiendo drogas según el bochinche de una radiobemba*; (RAE, RR, AM). • (2) (Mex): taneční zábava; (3) výčep, krčma; (AM).

bochinchear, intr. (1) (Arg, Chil, Per, Portor, Urug): rámusit, dělat kravál, pozdvižení; (AM).

bochinchero, -a, adj/subst. (1) adj. [Š: *chismoso*] (Portor): klepařský; říkající věci, které by říkat neměl; viz též: *bochinche* a *bochinchoso*, -a; př.: *aquí, a mi lado, en esta tumba tomada por asalto, se apretujan cuatro hembras bochincheras que permanecieron en el bembeteo aún cuando el espontáneo juzgaba nuestra gratitud con el Cortijo muerto*; (RR). • (2) adj. (Arg, Chil, Per, Urug): výtržnický, neurvalý, hulvátský; (MM). • (3) m. (Mex): fláma; (4) f. (Kub): drbna, klepna; (JD). • (5) m/f., fam. (Mex, aj.): výtržník, provokatér, buňič, štváč; př.: *aquel iluso de treinta años, metido a bochinchero idealista* (Mex); (BDE).

bochinchoso, -a, adj/subst. (1) m/f.(Pan): mající zálibu v *bochinche* - zlomyslných klepech; šířící klepy; viz: *bochinche* a *bochinchoso*, -a; př.: *querían macarrones, viejas bochinchosas, ahora coman macarrones*; (RR). • (2) adj. (Kol, Pan, Per, Portor, Dom): křiklounský; (3) adj. (Port): nedůtklivý, urážlivý, háklivý; (AM). • (4) adj. (Portor): lechtivý; (JD).

bocho, -a, m/f. (1) (Arg; Urug): lebka, hlava; rozum; př.: *romperse el bocho* - létat si hlavu; *así que todos los chicos habitués, sobre todo los que van a la Alliance se rompieron el bocho repasando la historia, la geografía y la numismática de la Douce France*; (RR). • (2) m. (Mex): Volkswagen brouk; (BDE).

bocín, m. [Š: *caja*] (1) (Kol): prstenec o průměru 5 cm, který se užívá při hře turmequé; ► původem indiánská hra, která spočívá v házení kovových kotoučů nebo disků do prstence umístěného na zemi ve vzdálenosti asi 30 m od hráče; (2) **dar alguien en el ~**, hovor. (Kol): zasáhnout v nějakém případě; (RAE).

bocina, f. (1) (Kub): reproduktor, tlapač, amplión, naslouchátko; (2) [Š: *auricular de teléfono*] (Hond, Mex, Ven, Ekv): telefonní sluchátko; př.: *cada vez que llaman al teléfono de mi casa y*

preguntan ¿con quién hablo? se me sube la mostaza a la nariz, cuelgo la bocina en el gancho y no contesto; (RAE, RR). • (3) (StřAm, Kub, Mex, LaPla): klakson; (4) (Arg, LaPla, Kol, Chil, Ven): naslouchátko pro nedoslýchavé; (AM, MM). • (5) (StřAm, Kub, Mex, LaPla): poklice na kolech auta; (MM).

bocioso, adj. (1) (Guat): volatý, mající vole; (JD).

bocol, m. (1) (Mex: Tamaulipas): tlustá kukuřičná placka smažená na loji; (AM).

bocón, -ona, adj/subst. (1) adj. (Salv): lživý, prolhaný; (RAE). • (2) m., arch. (Per): stará stělná zbraň; (AM). • (3) m. (Antil): *Cetengraulis edentulus*; ► mořská ryba o délce 15 cm; má paprskovité ploutve, velké oči a ústa; (4) adj. (Kub, Chil): pomlouvačný, klepavý, klevetivý, chvástavý; př.: *las calumnias de una china bocona contra su propia hermana* (Chil); (MM, BDE). • (5) adj. (Mex): indiskrétní; (6) m. (Am): klepal; (7) **meterse de** ~ (Kub): otvírat si hubu; (JD).

bocona, f. (1) (Pan): hudební nástroj; ► nástroj podobný kytáře, se čtyřmi strunami; (AM).

boconada, f. (1) (Dom): chvástání, napařování; (AM).

boconear, intr. (1) (Dom): chvástat se; (AM).

boconería, f. (1) (Portor, Dom): chvástání, napařování; (AM). • (2) (Kub): velkohubost; (JD).

bocú, m. (1) (Kub): buben; (JD).

boda, f. (1) (Mex: Zac.): skvělá hostina, hody; (2) oběd; (AM).

bodas de diamante, f. pl. (1) (Am): 75-té výročí svatby; viz též: *bodas de plata*; (MM).

bodas de oro, f. pl. (1) (Am): 50-té výročí svatby; viz též: *bodas de plata*; (MM).

bodas de plata, f. pl. (← angl. *silver wedding anniversary*) (1) (Am): 25-té výročí svatby; (2) přenes. (Am): jakékoliv jiné 25-té výročí; př: *bodas de plata de la enseñanza*; (MM).

bodega, f. (1) (Kost, Ekv, Hond, Mex): sklad; př.: *oprimió primero la tecla que indicaba CORTINA DE SEGURIDAD. BODEGA DE MERCANCIAS* (Mex); *donde se construirá una bodega de la tienda Elektra* (Mex); (2) (Kub, Mex, Ven): krám, kupectví, hokynářství; ► v Dom se tento výraz vztahuje pouze k obchodu s potravinami v cukrovaru; př.: *La pulpería, como centro social que fue, difiere mucho de la actual bodega. Son establecimientos correspondientes a circunstancias distintas. La bodega es un centro de aprovisionamiento, exclusivamente.* (Ven); *Con lo que fui ahorrando ... compré una bodega. Una bodeguita, casi un puesto de frutas.* (Kub); (3) (Ekv, Salv): komora; (RAE, AM, BDE). • (4) (Am): zavazadlový vůz; (JD).

bodegaje, m. (1) (Chil, Kol, Ekv, Nik): uskladnění, skladování; skladné; ► poplatek za uskladnění; př.: *Bodegaje. Se ofrecen amplias bodegas para cualquier tonelaje de mercadería.* (Chil); (RAE, BDE).

bodegonera, f. (1) (Kub): kupcová; (JD).

bodegonero, m. (1) (Kub): kupec; (JD).

bodeguero, -ra, adj/subst. (1) m/f. (Kub): kupec, -pcová; (2) adj. (Kub): nevzdělaný; (MM). • (3) m/f. (Kub): sklepník, -ice; (4) výčepník, -nice; (JD).

bodoque, m. (1) (Kost, Salv, Guat, Hond): koule z měkké hmoty; (2) (Guat, Hond, Mex): boule; (3) (Guat, Hond, Mex): otok na těle; (4) hovor. (Hond): gumová kulička, která slouží jako zakončení paličky na buben; (5) hovor. (Mex): o dítěti: miláček, drahoušek, zlatíčko; (RAE). • (6) (Par; Urug): hliněná kulička, která se střílí prakem; př.: *no servir ni para bodoques - ve smyslu „nebýt k ničemu“; ¿Y por esto nosotros vamos a pelear? ¿Por esta tierra del Chaco, que ni para bodoques sirve?;* (RR). • (7) (Mex): zmetek; (8) **máquina sacabodoques** (Mex): děrovačka na kůži; (AM). • (9) (Mex): harampádí; (JD).

bodoquera, f. (1) (Ekv): foukačka Indiánů; (JD).

bodoquero, m. (1) (Am): pašerák; (JD).

bodorrio, m. (1) (Mex): hlučná oslava; (RAE). • (2) (Mex): svatební slavnost; (AM).

bodrio, m. (1) (Arg): zmatek, motanice; (2) zmetek; (3) nepořádek, chaos; (MM). • (4) (Arg): fušerská práce; techtle mechtle; (JD).

bofarse, zvrat. (1) (Am): změkhnout, nabobtnat, nafouknout se; (JD).

bofe; adj/subst. (1) **ser alguien un** ~ (Kub, Per): být hodně protivný nebo nemístný; (RAE). • (2) m. (Portor): lehce dosažitelná věc; (3) m. (Portor): snadná práce; (4) (Dom): levná věc, krám; (5)

adj. (StřAm): nepříjemný, protivný; (AM). • (6) m. (Am): protiva, štěnice; př.: *es un ~*; (7) es puro ~ (Chil): to je to nejhorší; (JD).

bofetada, f. (← angl. *buffet*, „rána pěstí, políček“) (1) (Chil): rána pěstí; (RAE).

bofetazo, m. (1) (Mex): facka; (JD).

bofetear, tr. (1) (Ekv, Guat, Portor): pohlavkovat, fackovat; (AM).

bofeteo, m., vulg., žert. (1) (Portor, Dom): žrádlo; (AM).

bofetón, m. (1) (Can., Kub): litografický papír na balení doutníků; (RAE).

bofo, **-fa**, adj/subst. (1) adj. (StřAm): protivný, hnusný, nepříjemný; (2) m. (Hond): ševcovké náradí k začišťování podrážky; (AM).

boga, adj/subst. (1) m. (Kol, Ekv, Guat, Mex, Per): veslař; (2) m. (Kol): čeledín, hulvát, nádeník, pacholek; (AM). • (3) adj. (Kol): nevychovaný; (MM). • (4) f. (Am): veslařka; (JD).

bogar, tr/intr. (1) tr. (Chil): posbírat odpad, který plave na hladině roztaveného kovu vytaženého z pece, odstředit; (RAE). • (2) intr. (Kol): spolkout, vypít na jeden hlt; (AM).

bogotá, m. (← čib. [Š: *señor, cacique principal*]) (1) arch. (Kol): náčelník, stařešina; (2) jméno, které dali vojáci Gonzala Jiménez de Quesada náčelníkovi indiánského kmene Čibča (náčelník oblasti, kolem dnešního města Bogotá) indiánům, kteří jim sloužili, půdě, kterou obývali a městu jimi založenému; (3) indiánský kmen Čibča, který žil až do konce XIX. stol. na severu a východě Pan; (4) indián tohoto kmene; (5) jazyk tohoto kmene; (MM).

bogotana, f. (1) (Nik): bavlněná látka; př.: *la túnica sarracena, muy holgada, es de bogotana blanca, orlada de arabescos de sotache en la boca del cuello, mangas y guardapolvo*; (RR).

bogotazo, m., hist. (1) (Kol): povstání v Bogotě v roce 1948, které bylo vyvoláno zavražděním liberálního předáka Jorgeho Eliécera Gaitána; (BDE).

bogue, m. (1) (← angl. *buggy*) (Chil): bryčka; (AM). • (2) (Chil, US): lehký vůz se čtyřmi koly, čtyřkolka; (MS). • (3) (Am): bugi-vugi; (MM).

boha, viz: *boa*; (MM).

bohanes, m. pl. (1) (Arg, Urug): indiánský kmen, příbuzný kmene Charrúa, který žil na pravém břehu řeky Uruguay na severu Yapeyú; (MM).

bohemia, f. (1) (Am): bohéma; ► společnost bezstarostně a nespořádaně žijících nadaných lidí; (MM).

bohío, m. (← taíno *bohío*, [Š: *choza, cabaña*]) (1) (StřAm, Antil, Ekv, Ven): vesnická chýše, chatrč; př.: *el bohío de Fisco Aguabella era de más rango, porque tenía muebles, cocina grande y árboles alrededor* (Kub); ■ Syn.: *buhío*; (AM, MM).

bohíque, m. (1) (Antil): duchovní a lékař indiánského kmene Taínů (taínos); (RAE).

boicot, m. (← angl. *boycott*) (1) (Am): bojkot; ► komplot, spiknutí skupiny lidí proti majiteli nebo firmě, které spočívá v systematickém odmítání jakýchkoli styků, zejména obchodních a osobních; (MM).

boicotear, tr. (← angl. *to boycott*) (1) (Am): bojkotovat; (MM).

boicotero, m. (← angl. *boycott*) (1) (Am): bojkotování; (MM).

boiler, m. (← angl.) (1) (Mex): kotel, bojler; př.: *el boiler se apagó y la pinche agua está bien helada* (Mex); (BDE).

boina; f. (1) **¡-as!** (Mex): hopla; (JD).

boiquira, f., zool. (1) (Am): chřestýš; (JD).

boite, f. (← fr.) (1) (Arg, Urug): kabaret; (MM).

bojazo, m. (1) (Nik, Kol): silná, prudká rána; (2) (Nik): sklenička alkoholického nápoje; (RAE, AM). • (3) (Am): facan, facka; (JD).

boje, m/f. (1) m. (Am): plíčky; (MM). • (2) m. (Mex): hlupáček; (3) f. (Mex): hlupačka; (JD).

bojedad, f. (1) (Mex): hlupáctví; (JD).

bojete, m. (1) (Ven): vyvažovadlo; ► kus dřeva zabalený do pytlů, kterým povozník vyvažuje náklad tvořený jedním balíkem; (AM). • (2) (Ven): balík, zavazadlo; obal; (JD).

bojo, adj/subst. (1) m. (Ekv, Azuay): svazek, balík, ranec; (2) m. (Kol: Riohacha): malý tlustý obušek; (3) adj., velký; př.: *plátano bojo*; (AM).

bojote, m. (1) (Kol, Hond, Portor, Ven, Ekv, Dom: Cibao): balík, ranec; (2) (Kol, Portor): tlust'och, tloušťák; (3) (Salv): kulička nebo směs z měkké hmoty; (4) despekt., hovor. (Hond): prcek; (5) despekt., hovor., venk. (Hond): lidský výkal ve formě "koule"; (6) **estar de a ~**, hovor. (Dom): mít hodně peněz; (7) **estar alguien hecho un ~**, hovor. (Portor): být špatně oblečen; (RAE, AM).
 • (8) (Ven): vyvažovadlo; ► kus dřeva zabalený do pytlů, kterým povozník vyvažuje náklad tvořený jedním balíkem; (9) (Guat): kus, kousek, malé množství tavné látky; př.: *bojote de cera*; (10) (Kol: Riohacha): hádka, spor, tahanice; (AM). • (11) (Ven): motanice; (12) (Am): svazek; obal; (JD).

bojoteado, adj. (← may.) (1) (Mex): člověk, který nosí po kapsách mince; (2) (Mex): bohatý člověk; (MS).

bojotear, tr/intr. (1) tr. (Ven): zabalit, svázat, omotat; ■ Var.: *bojotar*; (2) vyvážit náklad pomocí *bojote* (viz); (AM).

bojotero, m. (1) (Kol): pracovník v cukrovaru; ► dělá v mlýně balíky z výlisků cukrové třtiny, aby je hodil do vařiče; (RAE).

bol, m. (← angl. *bowl*) (1) (Am): miska na opláchnutí prstů; (2) miska; (MM).

bola, f. (1) (Am): střela, výstřel; ► v pl. se stejným význ. jako v sg.; (2) (Kol): neschopný člověk, budižkničemu; (3) (Kub, Salv, Ven): v baseballu: špatný nadhoz; (4) (Kub): hovézí plátek na biftek; (5) (Mex): spousta, hromada, velké množství; př.: *tengo que decirte un montón de cosas; servir de capataz a una bola de infelices en una fábrica mal montada* (Mex); *o la bola de familias que pasan de la aristocracia a la clase media de la capital*; (6) (Mex, Nik): nepokoj, revoluce, výtržnost, kravál, rozepře; př.: *-Bueno –respondió la anciana [viuda de Emiliano Zapata]-, en la bola todo se valía.* (Mex); *Pero cuando recuerda uno a México en aquellas épocas ... Gavillas de bandoleros que no podían renunciar a la bola.* (Mex); (7) hovor. (Mex, Nik): povstání, rebélie; (8) pl. (Chil, Kub): kriket (hra); (9) pl. (Salv): měna, peníze; (10) ~ **de Berlín** (Mex): sladký křehký chléb plněný cukrářským krémem, který se nepeče, ale smaží; (11) ~ **de lomo** (Arg, Urug): svíčková; ► druh hovézího masa; (12) ~s **criollas**, pl. (Ven): hra v kuličky; (13) **andar como ~ sin manija**¹, hovor. (Arg, Bol, Par, Urug): být zmatený, dezorientovaný, chodit bez cíle; př.: *se aburría atroz, espantosamente, andaba como bola sin manija, no sabía qué hacer a ratos de su bulto*; (14) ~ / ~s, citosl., vulg. (Ven): použ. k vyjádření zamítnutí; (15) **cambiar la ~** (Kub): změnit orientaci nebo dispozice; (16) **comer alguien ~s**, despekt., hovor. (Kub): říct nebo dělat něco nevhodného; chovat se pedantsky nebo arogantně; (17) **correr la ~**, hovor. (StřAm, Kub, Guat, Hond): šířit znepokojivé, nepodložené nebo předtím ignorované zprávy; (18) **dar/darle a la ~** (Kol, Mex): nahmatat; (19) **dar ~ a alguien**, hovor. (StřAm, Chil, LaPla, Kol, Guat, Hond, Nik, Ven): věnovat někomu pozornost; př.: *la policía nunca nos da bola. En lugar de buscar al asesino ...*; (20) (Dom): autostop; (21) **dar alguien ~** (Guat): být průbojný; (22) **dar ~ negra a alguien**, hovor. (Kub, Ven): zabránit někomu realizovat to, co hodlal udělat; (23) (Salv, Ven): vyřadit, odstranit; (24) **echarle ~s a algo**, hovor. (Ven): rozhodně a s odvahou podnikat; (25) **en ~**¹ (Mex, Nik): pohromadě, hromadně, neuspořádaně; (26) **hacerse alguien ~s** (Ekv, Guat, Hond, Mex, Nik): dezorientovat se, zamotat se, být celý popletený; př.: *estoy hecha bolas* (Mex); *si me hago bolas con los números* (Mex); (27) **no dar alguien ~** (Hond): nebýt vhodný pro daný úkol; (28) **parar ~s**, hovor. (Chil, LaPla, Kol, Hond, Nik, Ven): věnovat někomu pozornost; př.: *uno con 35 años de policía, viendo tanto muerto, ... casi que no le para bolas a lo de la muerte* (Kol); (29) **pedir alguien ~** (Dom): stopovat; (30) **poner ~s**, hovor. (Kol, Hond, Nik, Ven): viz: *parar bolas*; (31) **ser alguien una ~**, hovor. (Kol): být obzvláště nešikovný; (32) **tener alguien ~s**, hovor. (Arg, Kol, Hond, Ven): být mazaný; (RAE, MM, BDE, RR). • (33) [Š: *cosa, asunto*] (Kost): věc, záležitost; př.: *cuando el Asceta Minofén se percató sufrió un desgarrador desvanecimiento de sus ilusiones y buscó refugio en Cristo pero hay que tener cuidado con esas bolas*; (34) ~s, pl. (Ekv): koule udělané z nastrouhaného zeleného banánu, jí se s masem; př.: *y cuando yo tuve ya buenos dientes mi plato juerte (fuerte) fue el lorco de bolas y el maduro asao (asado)*; (35) ~ **de apio**; viz: *¡gran bola!*; (36) ~ **de nieve**¹ (Portor): mražená sladkost; př.: *empezó a comer con el tenedor reluciente; pero pronto se decidió por los dedos; la bola de nieve no era fría como había pensado; en cambio, era blanca como el algodón; y dulce como el azúcar*; (37) ~ **perdida**

(JižAm, Arg): kamenná koule velikosti pomeranče uvázaná na provázek; vrhací zbraň s dostatečným dosahem, viz též: ~ *pampa*; př.: *sabe manejar las bolas como naides las maneja: cuanto el contrario se aleja, manda una bola perdida, y si lo alcanza, sin vida es seguro que lo deja*; (38) **armar una** ~ (Per): připravit porci koky ke žvýkání; př.: *Masca, Timoteyo, no tes ay (estés ahí) como pollo engerido –le dijo luego el Simón, presentándole su talego de coca; ambos armaron grandes bolas*; (39) **dar ~ vista** (Arg): při hře v biliár zvané „třicet jedna“: ukázat soupeři očíslovanou kouli, kterou by za normálních okolností znát neměl; poskytnout soupeři výhodu; př.: *un nápoles mercachifle que andaba con un arpista cayó también en la lista sin dificultad ninguna: lo agarré a la treinta y una y le daba bola vista*; (40) **dar en** ~ (Per, Bol, Chil): uspět, mít úspěch; trefit se, uhádnout; př.: *cuando a los cuarenta años todavía no se ha logrado, como se dice, dar en bola, es necesario asegurar el porvenir*; (41) **de** ~¹ [Š: *completamente*] (Ven): zcela, úplně, dočista, skrz na skrz; př.: *persignarse al Diablo no fuera nada; echarle agua a la candela no fuera nada; pero decirle a Matías: ‘¡Yo soy Bolívar!’ paró ese rabo y se fue como cotejo en mogote, ido (loco) de bola, con todo y pacto con Mandinga; aguantas esto dentro de tu estómago y estarás curado de bola*; (42) **echar (la) ~ negra** (Arg): zamítnou kandidaturu, kandidáta nebo něčí žádost hlasováním proti; (43) **¡gran ~!**, cit. [Š: *imbécil, tonto*] (Ven): blbec! idiot! blbče! idiote!; př.: *¿Miedo? ¿miedo de qué? –¡Guá! ¡Tú sabrás, gran bola!*; (44) **hacerse** ~¹ (US): utvářet rozházené nebo nejasné skupinky; př.: *en cualquier lugar público los jóvenes de las mejores familias se hacen bola a morderse las orejas y a tirarse de los labios... de calientes*; (45) **hacer correr la** ~ (Arg): rozšiřovat, nechat kolovat obzvlášť zajímavou zprávu; př.: *vos no hagás correr la bola entre gente que palpita, porque estos datos polenta se brindan por amistad*; (46) **¡(si) no importa gran ~!** [Š: *no tiene importancia*] (Ven): není to důležité, nezáleží na tom; př.: *-Muchas gracias, de verdad, mi hermano, agradecido para siempre; –¡Si no importa gran bola!... Voy ganando cada día más con las peleas, negro; y si no meto mis reales en negocios, se me van*; (RR, AM). • (47) (Ven): tamal; ► plněný kukuřičný list; (48) (Chil): velký kulatý papírový drak; (49) (Kub, Per, Portor): cvrnkání skleněných kuliček; ► dětská hra; (50) (Mex): davové šílenství; (51) hlučná a bouřlivá zábava; (52) (Per): politická lež; (53) ~ **charrúa** (JižAm), viz.: *bola pampa*; (54) ~ **de nieve**² (Kol): transportní policejní vůz; (55) ~ **pampa** (JižAm, Arg, Urug): útočná zbraň; ► kamenné koule svázané provazem; (56) **botar la** ~ (Portor): rčení převzané z hry baseball, které vyjadřuje něco pozoruhodného, překvapivého a mimořádného; (57) **como ~ guacha** (Chil, LaPla): osamocený, opuštěný, jako kůl v plotě; (58) **darle o no a la** ~¹ (Kol, Mex): uhádnout, přijít tomu na kloub; (59) **echar ~s a la raya** (Chil, LaPla): udělat chybu, zmýlit se; (60) **estar de** ~ (Dom): být hodně opilý; (61) na mizině; (62) **estar como** ~ (Portor): být opilý; (63) **estar, o meterse en** ~ (Kub): míchat se do cizích věcí; (64) **hacerse** ~² (Mex): ztrati řád, formaci; ► v souvislosti s vojskem a jakýmkoliv jiným shromážděním; (65) jednat zbrkle, netrefit se; (66) **parar la** ~ (Mex): zahanbit někoho, zesměšnit před ostatními, posmívat se; (67) **raspar la** ~ (Chil, LaPla): zmizet bez varování, zdejchnout se; (68) **sacarse la** ~ (Arg): zbavit se problémů, vytrhnout trn z paty; (69) **como ~ sin manija** (Arg, Bol, Urug): nezadržitelně, bezhlavě; (AM, MM). • (70) ~ **de nieve**³ (Kub, Per, Portor): kuličky; ► dětská hra; (71) **dar o no a la** ~² (Bol, Chil, Per): trefit se nebo minout; (72) **dar/no dar con** ~ (Ekv, Per, Portor): trefit se nebo ne; (73) **no dar pie con** ~ (Mex): pokazit, zkopat, udělat něco špatně; (74) ~s, pl., vulg. (Chil, Kol, Arg, Par, Urug, Ven, LaPla): varlata; (75) **ser uno ~s de agua** (Arg, Par, Urug): mezi vojáky: muž, který nemá děti, je neplodný; (MM, BDE). • (76) **andar como ~ sin manija**² (Am): být jako bezhlavý, běhat bezhlavě sem a tam; (77) (Kub): tah loterie; sport. baseball; (78) **me cuesta una** ~ (Kub): stojí mě to fůru, hromadu peněz; (79) **dar ~ a u.c.** (Chil): nafukovat co, pokládat co za důležité; (80) **darle la patada a la** ~ (Kub): pustit do světa kachnu, lež, pomluvu; (81) **de** ~² (Ven): nadosmrť; (82) **en** ~² (Kol): úplně nahatý; (83) **hacerse ~ con u.p.** (Mex): pustit se do koho; chytit se s kým; (84) ~ **de humo** (Kub): rošťák; (85) ~ **de nieve**⁴ (Kol): zelený anton; (JD).

bolacear, intr. (1) (Arg): říkat hlouposti, plácát nesmysly, lhát; př.: *habla en un lunfardo intenso: dice bolacear*; (MM, BDE).

bolacero, -ra, m/f., hovor. (1) (Arg): lhář; (RAE).

bolacha, f. (← port.) (1) (Bol, Per): surový kaučuk; (RAE, AM).

bolaco, m. (1) (Chil): intrika, lest, trik; (MM).

bolada, f. (1) (Arg, Urug, LaPla, Ven, Bol, Kol, Pan, Portor): šance, výhodná příležitost, příznivá situace, nečekané štěstí, výhodná koupě, šťastná náhoda; př.: *estas boladas no se presentan todos los días* (Ven); (2) (Ekv, Per): pomluva, klep; (RAE, BDE, AM). • (3) viz: *volada*; (4) ~ **de aficionado** (Arg; Urug): zasahování, vstoupení třetí osoby do diskuze, sporu, utkání nebo jiné události, skákání do řeči; př.: *vería primero, haría la prueba, con tiento, con prudencia, a no precipitarse, a no irse de bruces, algo como una simple bolada de aficionado, un simple picholeo para empezar*; (5) **pedir la** ~ (Urug; Arg): navrhnout se na provedení nějakého úkolu; př.: *aquí está mostrada la evolución del coraje de nuestro gaucho; ayer se pedía la bolada (para domar a los potrillos difíciles); hoy se piensa que no hay necesidad de hacerse machucar de gusto, y no se juega la vida arriba de un caballo el más guapo sino el que tiene más necesidad; mas también en este juego voy a pedir mi bolada; a naides le debo nada ni pido cuartel ni doy, y ninguno dende hoy ha de llevarme en la armada (ha de engañarme)*; (RR). • (6) (Arg): kulečnickový šťouch; (7) (Kol, Ekv, Pan, Ven): křivárna, levárna, podraz; (8) (Kub, Guat, Mex): lež; (9) (Chil): pamlsek, pochoutka; (10) blaf, žrádlo; (11) **no haber ~ con uno** (Portor): nemá srovnání; (AM). • (12) (Kol, Ekv, Pan, Ven): partie, hra, klání; (MM). • (13) **son puras ~s** (Per): to jou řeči, povídačky; (JD).

bolado, m. (← *bola*) (1) [Š: *asunto*] (Kost, Salv, StřAm, Chil, Mex): obchod, podnik, práce; viz též: *volado*; př.: *bueno, cuándo en mi puta católica vida iba a soñar yo con esos bolados*; (2) (Kost): úkol, pověření; (3) hovor. (Hond): krásná žena; (4) (Hond): snadno dosažitelná věc; (5) **agarrar alguien ~s** (Kost): nahromadit myšlenky ku svému prospěchu; (6) **agarrar el ~ a alguien** (Kost): rozumět, porozumět; (RAE, RR, AM). • (7) (Mex): milostné dobrodružství, viz též: *volado*; (8) (StřAm): obratný šťouch v biliáru; (9) (StřAm): fáma, povídačka, báchorka; (AM, MM).

boladoras, f., pl., žert. (1) (Guat): rány pěstí; (AM).

bolameca, (← angl. *boiler-maker*) (1) (Mex): topič ve vlaku; (MS).

bolaón, m. (1) (Ven): skvělá příležitost; skvělý obchod; (JD).

bolate, m. (1) (Kol): zmatek, motanice; (AM).

bolazo, m. (1) (Arg, Urug, LaPla): nesmysl, hloupost; (RAE, AM). • (2) **de** ~ (Mex): nazdařbůh; (AM). • (3) (LaPla): falešná zpráva (4) lež; (MM). • (5) **al** ~ (Mex): nazdařbůh; jen tak něco do větru mluvit; (JD).

boldo, m. (← map.) (1) (Am): boldovník vonný (*Peumus boldus Molina*); ► keř z čeledi boldovníkovité (*Monimiaceae*) původem z Chil; má stále zelené listy, bílé květy v krátkých hroznech a jedlé plody; odvar z listů je velmi aromatický a slouží k lékařským účelům; (RAE).

boleada, f. (1) (Arg): lov zvířat pomocí bolasa; (2) (Per): propadnutí u zkoušky; (3) (Mex): čištění bot, krémování obuvi; (AM). • (4) (Arg): hod bolasem; (MM).

boleado, -da, adj/subst. (1) adj., hovor. (Par): popletený, zmatený; (RAE). • (2) ~ (**boliao**) adj. (Ekv): o mačetě: vztyčený do výšky; př.: *levantaba su machete, como una bandera ensangrentada, apenas la víctima se quedaba inmóvil, y otra vez desplegabá su grito aterrador: ¡Machete 'boliao'! ¡Viva Alfaro!*; (RR). • (3) **estar** ~ (Arg): být pošetilý, popletený, nerozumný; (4) udělat něco nevhodného; (MM). • (5) adj. (Am): nalitý, namazaný; (6) adj. (Am): roztlučený; (7) m. (Mex): vyčištění bot; (JD).

boleador, m. (1) (Arg): vrhač bolasa; (2) (Mex): čistič bot; (JD).

boleadora, f. (1) (Kub): naběračka na zmrzlinu; (2) ~s, pl. (Arg, Chil, Par, Urug, JižAm): bolaso; ► lovecká zbraň; skládá se ze dvou nebo tří kamenných koulí, obšitých kůží a pevně připevněných k provazům, vrhají se na cíl za účelem znemožnit zvířeti pohyb omotáním provazu kolem nohou; v Chil použ. také v sg. se stejným významem jako v pl.; (RAE, AM). • (3) ~s **de dos**, pl. (Arg): souprava dvou bolas (namísto tří), používá se k chytání pštrosů a má specifickou podobu; př.: *la paisanada, a caballo, se había desparramado a lo largo de los andariveles en forma de boleadoras de dos, es decir, un poco amontonada en el lugar del pique y el de la raya y raleando a lo largo de la cancha*; (RR).

bolear(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. (Arg, Urug, Chil, JižAm): hodit bolaso, lovit pomocí bolasa; (2) (Mex): natřít, očistit a vyleštit boty; př.: *boleando zapatos* (Mex); (3) tr/zvrat. (Nik, Urug): zmýlit se, být celý popletený; (4) tr/zvrat. (Nik, Urug, LaPla): přivést někoho do úzkých, ošidit ho, nepoctivě s ním jednat; (5) intr. (Par): hodně lhát; (6) ~se, zvrat., hovor. (Arg): zmýlit se, být celý zmatený; (7) ~se, zvrat., venk. (Arg, Urug): o hřběti: vzeprít se a spadnout na hřbet; (RAE, AM, MM, BDE). • (8) ~ **parado, -a** (Arg): soudit předpojatě; př.: *-Me están boliendo parao – retruqué; dejenné siquiera que corra un poco*; (9) ~ **la pierna** (Arg): přehodit nohu přes hřbet koně, aby jezdec sklouzl na opačnou stranu a dopadl na nohy; ► někteří autoři píší sloveso *bolear* jako *volear*; viz též: *pierna*; (10) viz: *boleado*; (RR, AM). • (11) tr. (Bol, LaPla): doběhnout, napálit, zmást, překonat, přemoci někoho; (12) (Kol, Chil, Pan, Per, Ven): vyhodit někoho ze zaměstnání, od zkoušky; (13) ~se, zvrat. (Arg, Urug): o autě: převrátit se za jízdy; (14) stydět se; (15) ~ **el anca** (Arg, Urug): upřeně hledět tváří v tvář; ► úsloví převzané od jezdců, kteří zvedají pravou nohu, aby seskočili z koně a přijali výzvu na souboj; (AM). • (16) tr. (Kol, Chil, Pan, Per, Ven): hlasovat proti přijetí, odmítnout, vyhodit; (MM).

volear, viz: *bolear*.

boleco, -ca, adj. (1) (Guat, Hond): podnapilý, stříknutý, namazaný; (AM).

bolencia, f. (1) (Hond, Guat): opilost, opice; (RAE, AM).

boleo; m. (1) **al** ~ (namísto *a voleo, al voleo*) [Š: *al azar*] (Urug; Arg): nazdařbůh; př.: *la naturaleza arrojó las semillas al boleó para que se reprodujeran en montes espesos, como los algarrobales amazónicos*; (RR). • (2) (Kol): rána, náraz; ■ Var.: *boleón*; (AM). • (3) **de un** ~ (Kol): náraz; (JD).

bolera, f. (1) (Kol): otrava; (2) (Mex): opice, ožralost; (JD).

bolerazo, m. [Š: *fastidio, molestia*] (1) (Portor): nuda, mrzutost, odpor, námaha, obtěžování; př.: *el bolerazo que asestó a todos la nueva Senadora cuando quiso cantar en el hemiciclo porque lo de ella era diz que cantar*; (RR).

bolerear, tr. (1) (Ven): povalit koně uchopením za ocas; (AM).

bolería, f. (1) (Mex): stánek čističe obuvi; př.: *la bolería 'El brillo de oro'*; (JD, BDE).

bolerista, m/f. (1) (Kub): zpěvák bolera; (2) (Kub): skladatel boler; (RAE).

bolero¹, m. (← *bola*) (1) (Kost): kuželka; (2) (Guat, Hond, StřAm, Mex): cylindr; ► v Dom je to žertovný název pro pánský klobouk; (3) (Mex): čistič bot; ► tento výraz se stále udržuje, ačkoliv už je to dlouho co se boty v Mex neleští krémem na boty, který se jmenuje *bola*; př.: *[En México] si quiere limpiarse los zapatos debe recurrir a un bolero, que se los va a bolear en un santiamén* (Ven); *desde los nueve años te avientan como perro a la calle a vender periódicos o a levantar carteras o de bolero* (Mex); (RAE, AM, BDE). • (4) **pelar** ~ (Par): stříhat dohola; ► trest uložený rekrutům, osobním nepřítelům nebo politikům; př.: *y dice que don Cristaldo, el peluquero, le sacó un pedazo de la oreja a Lacú Noguera con la navaja y le tajeó todo el pescuezo a la cara a tres más; a don Robú sí que le peló bolero*; (5) **que es un** ~ (Kost): fráze, kterou se žádá někoho o trpělivost; př.: *suave, suave que es un bolero, ahorita llegamos*; (RR). • (6) (Kol, Portor): volán; (7) (Kol, Kost, Per, Portor, Par): dřevěná hračka, která se skládá z tyče na jedné straně zakončené hrotem a na druhé straně děrovanou koulí přivázanou provázkem; ► hra spočívá ve vyhazování koule do vzduchu a zpětném napichování na hrot tyče; (8) (Urug): tažný kůň; ► v port.: *boleiro*; viz též: *cadenero*; (9) (Kub): dámský kabátek; (10) **de a** ~ (Guat): výtečný, vynikající; (AM, MM). • (11) (Am): výčep; krátek; (12) (Am): podsazení sukně; (JD).

bolero, -ra², m/f. (1) m/f. (Ven): flamendr; (2) m/f., zloděj koní a dobytka, bandita; (AM). • (3) f. (Kol): otrava; (4) f. (Mex): opice, ožralost; (JD).

bolerón, m., aug. (1) (Kol): volán, kanýr; viz též: *bolero*; (AM).

boleta, f. (← it. *bolletta*) (1) [Š: *multa*] (Arg, Urug, Ven, Pan): silniční pokuta; př.: *me hicieron la boleta; de Boquete a San Félix habrá como tres horas de camino; a mí me tomó menos de dos, descontando el tiempo que estuve parado mientras un policía de tránsito me ponía una boleta por exceso de velocidad; es como el policía de tránsito, que se coloca en un lugar visible para que las personas bajen la velocidad y no tenga que ponerle boleta*; (2) (Kol): výhružný list; (3) (Kub, Mex, Per, Portor, LaPla): volební lístek; př.: *el número de boletas anuladas fue enorme* (Mex); (4) ~ **de empeño** (Arg, Mex): dluhopis; (5) ~ **de ubicación** (Kub): vysokoškolský diplom;

(6) ~ **electoral** (Kub): volební lístek; (7) **hacer ~ a alguien**, hovor. (Arg): zabít; př.: *-Que le hagás la boleta. -Está loco. -¡Te digo que lo liquidés, carajo!* (Arg); (8) **pasar la ~ a alguien**, hovor. (Arg, Urug): prokázat laskavost; (RAE, RR, AM, BDE). • (9) (Ven; Portor, Kub, Kol, Ekv, Per, Chil): soudem vystavený dokument, ve kterém se určuje nějaká soudní nebo administrativní záležitost; př.: *aprovechándome de que el coronel no está aquí y haciéndome el mogollón, ya voy a mandar un propio con las boletas de citación*; (10) **hacer la ~** [Š: *multar*] (Arg; Urug): pokutovat, dát pokutu; př.: *viene una cana y te hace la boleta*; (RR). • (11) (Kol, Kub, Chil, Ekv, Per, Portor): soudní obsílka; (12) (Bol, Chil): koncept veřejného spisu; (13) (Arg): předběžná kupní smlouva; (AM). • (14) ~ **de aduana** (Am): celní prohláška; (15) ~ **por exceso de peso** (Arg): účet za nadměrnou váhu zavazadel; (16) ~ **de pasaje** (Kub): jízdenka; letenka; (17) ~ **de sanidad** (Am): zdravotní osvědčení; (18) ~ **bancaria** (Chil): depozitní stvrzenka; (19) ~ **de pago** (Mex): složka; (JD). • (20) ~ **(de venta)** (Chil, LaPlá): doklad, potvrzení o zaplacení, stvrzenka, účtenka, paragon; př.: *vinieron a exigirme que diera boleta de compraventa hasta a la gente que llega a preguntar la hora* (Chil); (BDE).

boletaje, m. (1) (Mex): hlasovací lístky; (JD). • (2) (Mex, Per): lístky, jízdenky, vstupenky; př.: *y habíamos conservado todo el boletaje del anterior asalto al Metro en la cajuela del coche* (Mex); (BDE).

boletear, tr/intr. (1) tr. (Kol): vyhrožovat pokutou; (2) intr. (Arg): lhát; (RAE). • (3) tr. [Š: *denunciar*] (Kol): obvinít, obžalovat; př.: *la suerte negra de mi amigo fue que le robó el televisor a una señora, con tan mala pata que se lo vendió después a un tío de esa misma señora, que se lo compró sin saber de qué televisor se trataba, pero cuando se dio cuenta se lo devolvió a la sobrina y boleteó a mi amigo y es por eso que está preso*; (RR).

boleteo, m. (1) (Kol): vyhrožování; (RAE).

boletería, f. (1) (Am): pokladní; (JD).

boletería, f. (1) (Am; StřAm, JižAm): pokladna, přepážka, prodejna lístků; (2) (Hond): celkový počet lístků nebo vstupenek určený k prodeji; př.: *llegan a último momento a atender la boletería cuando el tren viene ya entrando a la estación* (Chil); (RAE, AM, BDE).

boletero, -ra, adj/subst. (1) adj., hovor. (Arg): prolhaný; (2) m/f. (Am): prodavač lístků, pokladní; př.: *yo era boletero de los canódromos* (Chil); (RAE, BDE). • (3) adj. (Chil): týkající se prodeje lístků, vstupenek; př.: *recordó que debía hacer una consulta, y subiéndose el cuello de la cazadora caminó hasta una de las ventanillas boleteras*; (RR). • (4) adj. (StřAm, JižAm, Mex): prodávající lístky, pokladní; (AM).

boletín, m. (1) (Kub): jízdenka; (RAE).

boletinar, tr. (1) (Mex): vložit poznámku do textu; (RAE).

boleto, m. (1) [Š: *mentira*] (Arg, Par, Urug): lež; př.: *y no confiarte nunca de nadie, sólo de la madre, el que la tiene, al viejo le digo cualquier boleto y todas las tardes me voy al entrenamiento; eso de que la catarsis aristotélica con la tragedia es puro grupo, que hay que ver los boletos que se mandaban esos griegos*; (2) ~ **de compraventa/~ de venta** (Arg): kontrakt, předběžná kupní smlouva; př.: *se citaba casos de individuos que habían sacado en horas el vientre de mal año, con sólo un traspaso de boleto*; (RAE, RR). • (3) (Kost; Kol): karta, kterou se platí zaměstnancům na kávových plantážích a v jiných podnicích; př.: *los sábados por la tarde, hay que ir a las oficinas centrales de la Empresa al cambio de los Boletos, por moneda contante y sonante; llegar todos los sábados con el rollo de boletos que en la mina ganaba*; (RR). • (4) (Am): jízdenka na vlak, lístek do divadla, atd.; (AM). • (5) ~ **de empeño** (Mex): zástavní lístek; (6) ~ **redondo** (Mex): okružní jízdenka; (7) **no dar ~ a u.p.** (Chil): nebrat koho na vědomí; (8) **no le queda ni un ~** (Chil): nemá ani findu; (9) ~ **de quiniela** (Am): sázenka; (10) **tomar ~ sin vuelta** (Chil): odejít do věčných lovišť; (11) ~ **de cargo** (Chil): konosament; (JD).

bolí, adj/subst., fam., pejor. (1) (LaPlá): Bolivijec; př.: *-Desertor ..., seguro. -¡O cuatrero bolí!* (Par); (BDE).

bolíaco, m. (1) (Ven): silná rána kácou o káču (hračka); (RAE).

boliar, (1) (Arg): makat, dřít; (JD).

boliche, m. (← *bola*) (1) (And., Arg, Bol, Chil, LaPlá, Per, Urug): obchůdek, krámek, výčep; př.: *y empezó a ir al boliche y a llegar siempre después de medianoche con un olor a grapa que*

apestaba (Urug); (2) ~ (**bailable**) (Arg, Urug, LaPla): bar, diskotéka; př.: *para los jóvenes, salir un fin de semana significaba pagar, en cualquiera de los siete boliches bailables, una entrada que oscilaba entre lo 15.000 y 25.000 australes*; (3) (Per): viz.: *choloque*; (4) (Portor): nekvalitní tabák; (RAE, AM, BDE). • (5) (Kub): hovězí maso ze stehna; př.: *había boliche, que es carne de res asada en una potente salsa con mucho laurel*; (6) [Š: *bowling*] (Guat; Kost): kuželky, bowling; př.: *Hermenegildo Puac, con calavera blanca, se reía de los doce millones de plantas de banano que terminaba de derribar el viento fuerte, botándolas de los terrenos húmedos donde parecían igual que 'pines' (bolos) de boliche*; (RR). • (7) (Per): pekařství; (8) (Kub): plátky hovězího masa; (9) **caerse de** ~ (Ven): seknout sebou; (AM, MM). • (10) hanl. (Chil): Bolivijánek; (JD).

bolichear, intr. (← *boliche*) (1) hovor. (Arg, Urug): často chodit do krčmy nebo baru; (RAE). • (2) (Arg, Urug): čachrovat, hokynařit, dělat malé obchody; (AM).

bolicheo, m. (1) (Am): obchůdek, hokynaření; (JD).

bolichero, -ra, adj/subst. (1) m/f., hovor. (Arg, Bol, Par, Urug): hostinský, -ská; (2) m/f., hovor. (Arg): osoba, která je zvyklá chodit do krčmy; (RAE). • (3) adj. (Arg): maloobchodní; (AM). • (4) m/f. (Arg, Par, Urug): hokynář, -ka; (5) m., šmelinář, prospěchář, ziskuchtivec, vydřiduch, spekulant; (MM). • (6) f. (**embarcación**) ~a (Per): rybářská loď k chytání sardelů a tuňáků; (BDE).

bolicho, m. (← *boliche*) (1) (Par): maloobchod s různými druhy zboží; (RAE).

bolihoyo, m. (1) (Nik, Kub, Portor): cvrnkání kuliček; ► dětská hra; (RAE, AM).

bolilla, f. (1) (Arg, Bol, Par, Urug): losovací míček; (2) f. (Arg, Par, Urug): lekce v knize; př.: *el profesor no explicó todas las bolillas*; (3) **dar ~ a alguien o algo**, hovor. (Arg): věnovat pozornost; (RAE). • (4) ~ **negra** [Š: *voto en contra*] (Arg): hlas proti; př.: *una punta de camastrones, unitarios orgullosos y retrógrados que manejaban los títeres y no entendían de chicas, que le espulgaban la vida a uno y le sacudían sin más ni más, por quítame allá esas pajas, cada bolilla negra que cantaba el credo*; (5) (**no darle ~, (no) darle mucha ~, (no) darle (ni) cinco de ~ a alguien**) (Arg; Urug): (ne)dbát, (ne)dát na koho; př.: *Graciela y sus cuentos, no le di mucha bolilla*; (RR). • (6) (Arg): kulička; (7) očíslovaná kulička, která se tahá při zkoušce; číslo na kuličce určuje číslo otázky; (MM).

bolillero, m. (1) (Arg, Par, Urug): osudí; (RAE).

bolillo, m. (1) (Kol): policejní obušek; ► symbol autority policistů; (2) (Kub, Salv, Kol, StřAm): palička na buben; ► více užívané v pl. (3) (Ekv, Dom): váleček; (4) (Salv, Mex): veka, houska, druh bílého chleba; př.: *nos comimos dos bolillos y un plátano cada uno porque la comida estaba muy cara* (Mex); (5) **puro ~** (Mex): rozhodně ne; (6) **valer alguien o algo ~** (Mex): mít malý nebo vůbec žádný význam; (RAE, AM, BDE). • (7) (Kol): mříže v okně; př.: *en la fachada conservó la puerta principal y le hizo dos ventanas de cuerpo entero con bolillos torneados*; (8) lid. (US; Mex): anglosas z US, především plavý; př.: *no nos dan quebrada los bolillos porque semos (somos) prietos*; (RR). • (9) (Portor): cívka s nití; (10) **gallos de ~s** (Portor): dětská hra; ► dvě cívky opatřené hřeby plní funkci bojových kohoutů; (AM).

bolín, m. (1) (Mex): řemen; (JD).

bolina, f. (1) (Guat): pitka; (2) **¡a ~!** (Kub): výkřik chlapce, kterému se přetrhne provázek, na který je přivázaný papírový drak; (3) **a media ~** (Mex): podnapilý; (4) **irse de ~** (Kub): unést větrem; (5) fig., ztroskotat, nezdařit se, propadnout; ► v Kol výraz *correr ~* znamená mít smůlu; (AM).

bolincha, f. (1) (Arg, Kost): hra v kuličky; (RAE).

bolinear, intr. (1) (Mex): bičovat, šlehat řemenem; (JD).

bolinero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Chil): hádavý, hašteřivý; (AM). • (2) m. (Chil): výtržník, rváč; (JD).

bolinillo, m. (1) (Kol): čipera; (AM).

bolista, m. (1) (Mex): rebel, buřič, revolucionář; (AM).

bolita, f. (1) (Arg, Chil, Par, Urug): cvrnkání kuliček; ► dětská hra; užívá se více v pl.; (RAE, MM). • (2) [Š: *canica, bola*] (Urug; Arg): kulička, koule; př.: *desde que Víctor está enfermo, ya no me hace gracia jugar solo; me las arreglo con la payana (los cantillos), las bolitas, el trompo; de la Caja del Tesoro de su niñez, buscó una lupa, una escarapela que había*

pertenecido a Carlucho, dos bolitas de vidrio, una pequeña brújula y un imán de herradura; (3) viz: bolitero; (RR). • (4) (Chil): hlasovací kulička; (AM). • (5) (Kub): lotynka; bobek kozí, ovčí apod.; (JD).

bolitero, -a, adj/subst. (1) m. (Portor; Kub): sázkař, osoba, která hraje nezákonnou hazardní hru (podobnou sázce v loterii) zvanou *bolita*; nebo něco s touto hrou spojené; př.: *y aquí, junto a mi lado, mirando hacia el centro comunal por encima del barullo, aparece un ejemplar de la mejor tradición bolitera; calza zapatos blancos, viste un leisure suit ya pasado de moda, el azul del traje tiene un valor antiguamente emblemático, mejor se le conoce por azul eléctrico o bolitero; (RR). • (2) m. (Kub): majitel loterní, sázkové kanceláře; (JD).*

bolívar; subst/adv. (← S. Bolívar; ► 1783-1830; venezuelský osvoboditel JižAm) (1) a ~, adv. (Mex): pustit k vodě, poslat k čertu; př.: *mandar, ir a bolívar; (RAE). • (2) m. (Ven): měnová jednotka Venezuely; př.: te costarían doce mil bolívares (Ven); (AM, BDE).*

boliviano, m. (1) (Bol): zákonné platidlo Bolívie; (AM). • (2) hist. (Bol): bolivijská měna v letech 1867-1963; př.: *sólo 873.000.000 Bs. (poco más de 20 millones de dólares) (Bol); el Servicio Distrital de Caminos requiere de un presupuesto de 25.074.000 bolivianos (Bol); (BDE).*

bolla, f. (1) (JižAm): množství kvalitní vytěžené rudy; (2) (Bol): buňka; (AM). • (3) (Per): cylindr; (JD).

bolleo, m. (1) (Kub): povyk, hádka, rozepře, tahanice; (AM).

bollero, m. (1) (Kol): jitřenka; ■ Var.: *boyero*; (AM).

bollo¹, m. (1) hovor. (Kub): ženské luno; (2) (Mex): chléb ve formě pohárku; (3) (Mex): krém dělaný z mletého kakaa a pinole; ► pinole je kukuřičná jíška, někdy i slazená, smíchaná s kakaem, skořicí a anýzem; (4) (Pan): těsto z měkké kukuřice; (RAE). • (5) ~, ~ito (Ekv; Kol): těsto, jehož základem je zralý banán; př.: *has comido bollo maduro en su propio jugo?; en este momento sentí un paquete húmedo que me ponían en las manos; -Es bollito de maduro con queso, me dijo mi comadre. Diante de señora cariñosa. Se había empeñado en tratarme como a una criatura, y en darme de comer como a un buitres; (RR). • (6) (JižAm, Kol, Ekv): kus stříbra, který se získává z dolů; ► nepoužívá se v Per; (7) (Kub): el primer barro que se echa al azúcar, que no pase de los bordes de la horma; (8) (Kol): pokrm; ► má formu válečku; vyrábí se z kukuřičného těsta, které se zabalí do listů kukuřice a uvaří; kukuřičné těsto může být nahrazeno těstem připraveným z banánové mouky nebo mouky z juky, podle druhu náplně mají různé názvy: *bollo de maíz, bollo de yuca, bollo de plátano*; v Ekv je to houska z mouky hnětené s banány; ve Ven se jedná o plněný kukuřičný list ve tvaru čtverce; (9) (Chil): hrouda hlíny, ze které se vyrábí střešní tašky; (10) (Hond, LaPlá): rána pěstí, bouchnutí; (11) (Kol, Chil): pevný lidský exkrement; (12) (Ven): urážka, nadávka, příkoří; (13) (Dom: Cíbao): zmatek, spleť situace; (14) ~s, pl. (Kol): nesnáz, obtíž; (15) ~ mina (Kub): tamal, ale neplní se; (16) ~ prieto (Kub): sladkost s hřebíčkem nebo jiným kořením; (17) **no pelar** ~ (Ven): nikdy se nezmyšlit, neminout se cíle; (18) **quien nació para ~s, del cielo le llueven hojas** (Kol): osudu neujdeš; ■ Var.: *el que nace pa tamal, del cielo le caen las hojas (Mex); (AM, MM). • (19) (Nik): centík; pl.: prachy; (20) (Am): bochník; (JD).**

bollo², m., hovor. (1) (Arg): bouchnutí (prudká rána); (2) **darse un ~ un vehículo automotor**, hovor. (Arg): srazit se; (RAE).

bollón, -na, adj/subst. (1) adj. (Kol): baculatý; (AM). • (2) m. (Kol): břicháč, tloušťk; (JD).

bolo, -la, adj/subst. (1) adj. (StřAm, Mex: Tabasco, Kub): opilý; př.: *como en esa cantina había pleitos de bolos (Nik); los «bolos», como aquí les llaman a los rusos, no son muy apreciados por los cubanos y los chistes proliferan a su costa; (2) adj. (Kub, Antil, Kol): o ptákoví, především o slepici nebo kohoutovi: bezocasý; ► v Kol se také používá např.: *gallina de bola* („postrádající ocas“); (3) m. (Arg): v představení: menší role s krátkými výstupy; (4) m. (Kub): kus neopracovaného dřeva; (5) m. (Mex): účast na křtu (může být i oznámení o křtu); (6) m. (Mex): kmotrovský dar při křtu; (7) m., hovor. (Ven, Mex, Kub, Portor): bolívar; ► venezuelská měna (apokopa ze slova *bolívar*- lid.); ► v Mex a na Kub označuje peso – žert.; př.: *una buena mascada, cuarenta mil bolos en billetes (Ven); -Un fuerte no te lo puedo dar. Si quieres dos bolos...; Mucho ojo, Pablito, que esos 600 bolos los tengo yo que ver; (RAE, MM, AM, RR,**

BDE). • (8) m. (Per, Bol): žvýkanec, žvanec koky; př.: *nadie pisaba la áspera hendedura sin antes haber dejado en la hornacina de la apacheta, en calidad de ofrenda para la diosa, el bolo de coca que venía mascando*; (RR). • (9) **andar en ~/en ~a** (Kol): chodit nahý; (10) m. (Kub, Portor): slangové označení pesa (měna); (11) m. (Mex): křestní list; (12) m. (Kol): tykev, známá pod názvem *victoria* (*Cucurbita ficifolia*); ► v souvislosti s touto rostlinou vzniklo lidové rčení: *cuando chiquita, hombre, y, cuando grande, mujer*; (13) **ir en ~** (Kub): běžet, uhánět; (14) **tumbar ~** (Kol): mít úspěch; (AM). • (15) m. (Kol): dutá hlava, palice dubová; (MM). • (16) m. (Kub): kůl, kmen; (17) **en ~** (Kol): nahý, nahatý; (JD).

bologote, m. (1) (StřAm): povyk, křik, poprask, kravál; (AM).

bololo, -la, adj. (1) (Hond): o drůbeži, především o kohoutovi: bez peří na ocasu nebo ho má moc krátké; (RAE).

bolombo, -ba, adj. (1) (Kol): tlust'oučký, břichatý, zavalitý; (AM).

bolón, m. (1) (Chil, Arg): základní kámen; (2) (Kub, Mex): dav lidí; (3) (Kub, Mex): mnoho, spousta, hromada; př.: *un bolón de cosas*; (4) ~ **de verde** (Ekv): koule z těsta z rozdrčeného a vařeného zeleného banánu; (RAE, MM). • (5) (Ekv): pečený zelený banán se sádlem a dalšími přísadami jako pepř, sůl; ► tento pokrm se podává s kávou, hlavně na ekvatoriánském pobř.; př.: *se ponen a asar entre las cenizas algunos plátanos verdes; luego se machacan con la piedra de moler hasta que se hagan pasta; esta pasta se amasa con manteca de puerco, pimienta, sal y chicharrón... –Pero eso no es pan, sino bolón, que llaman. –Es lo mismo, tontísima. Mi finao marido, que está en la gloria, no gustaba más desayuno que er (el) bolón*; (6) částka peněz; o bankovkách: svitek; př.: *después recordaba con qué gozo había extraído el viejo el pañuelo colorado del difunto con el 'bolón' de billetes*; (RR). • (7) (Ekv): koule vyrobené ze zeleného banánu smaženého s paprikou, solí atd.; (8) (Dom): skleněná kulička, se kterou si hrají děti; (AM).

bolondrón, m. (1) (Kub): okra, též proskurník jedlý (*Abelmoschus esculentus*); ► krytosemenná rostlina z čeledi slézovitě, která je ceněná pro své jedlé zelené oplodí; pochází z Afriky a pěstuje se v Am; (MM).

bolongo, -ga, adj. (1) (Kol): tlust'oučký, břichatý, zavalitý; (AM). • (2) (Pan): buclatý; (JD).

bolsa¹, adj/subst. (1) f. (StřAm, Mex, Per): kapsička na části oděvu; (2) f., pl. použ. jako sg. m., vulg. (Ven, Kol, Arg): hlupák, tupec, pitomec, naivka; př.: *-¿Hay que saltar la pared? –preguntó Andrés. –Claro, ¿qué quieres? ¿Que nos agarren como unos bolsas?*; (3) ~ **de dormir**, f. [Š: *saco de dormir*] (Arg, Per, Urug): spací pytel; viz též: *bolsón*; př.: *hasta mantas, bolsas de dormir, alimentos* (Per); *ellos dispusieron las bolsas de dormir y las mantas al lado del otro y luego armaron una fogata, sentados en torno de la cual vieron destellar y multiplicarse las estrellas*; (4) **dar como en ~**, hovor. (Arg, Urug): tvrdě slovně napadat; (5) **echarse alguien en la ~ a otra persona**, hovor. (Guat): dosáhnout naprosté podpory; (6) **hacer ~**, hovor. (Arg, LaPlá, Chil): rozbít, zničit něco, rozsekat, roztráskat; (7) (Arg): zranit; (8) **hacerse alguien ~**, hovor. (Arg): zůstat zdrcený příčinou nemoci nebo zklamání; př.: *Lucas procede como perro chico y deja que los grandes se hagan bolsa entre ellos*; (9) **tener alguien en la ~ a otra persona**, hovor. (Hond): považovat to za dosažené, mít to v kapse; (RAE, RR, AM, MM, BDE). • (10) ~s, pl. (Bol, Per): drobné kameny, některé velmi těžké, bohaté na vzácné kovy; (11) adj/m. (Kol: Riohacha): hloupý, pitomý; př.: *ser una bolsa*; (12) **de ~** (Chil): na cizí účet; (13) **volver a uno ~** (Mex): oklamat, napálit někoho; (AM, MM). • (14) f. (Arg): ohřívací láhev; př.: *bolsa termoeléctrica* elektrická ohřívací láhev; (JD). • (15) ~ **de canguro**, m. (Mex): ledvinka, kapsička na peníze; (16) ~ **de gatos**, f. (Chil, LaPlá): zmatek, chaos; př.: *es una bolsa de gatos* (Arg); (BDE).

bolsa²; f., hovor. (1) ~ **negra** (Kub, Chil) černý trh; př.: *muchas personas se han lanzado a los negocios en la 'bolsa negra' (mercado negro)* (Kol); (RAE, BDE).

bolsazo, m. (← *bolsear*) [Š: *calabacear*] (1) (Arg): kopačky dané snoubenci nebo snoubence; př.: *dar bolsazo a u.p.* dát někomu košem; (2) (← *bolsear*) [Š: *engañar*] (Guat): podvod, napálení, klam, léčka; (3) seknutí, rána šavlí; (AM, JD).

bolseada, f. (1) (Salv, Hond, Mex): tajná krádež; (RAE).

bolseador, m. (1) (Mex): kapesní zloděj; (RAE).

bolsear(se), tr/zvrat. (1) tr. (Kost, Guat, Hond, Mex): někoho okrást; (2) ~se, zvrat. (Hond): vyplatit peníze; (RAE). • (3) tr. (Guat; Hond, Mex, Nik, Kost, StřAm): prošacovat, prohlédnout kapsy; př.: *poca resistencia ofreció Juambo, quien, tomando de sopetón, no pudo defenderse de los escobazos y arañazos de aquella que para no perder la costumbre, al tiempo de pegarle y clavetearlo con las uñas, lo bolseaba, sin encontrar en los pobres huecos de trapo hediondo de los bolsillos de su chaqueta, otra cosa que algunos restos de huesos de muerto*; (RR, AM). • (4) (StřAm, Chil, Mex): podvést, zpronevěřit, zneužít; (5) (StřAm, Mex): klamat, lhát, napálit; (6) (Chil): tahat z někoho peníze, přiživovat se na někom; (7) (Arg, Bol, Urug): dát kopačky mezi milenci; (AM). • (8) (Arg): nacpat kapsy; (JD).

bolsera, f. (1) (Mex): kapsářka, zlodějka; (JD).

bolsería, f. [Š: tontería] (1) (Ven): hloupost, nesmysl; viz též: *bolsa* a *bolsón*, -ona; př.: *Andrés siempre tuvo presente la advertencia y agarró casi un miedo salvaje a anotar cualquier dato; mucha gente había caído por esa bolsería*; (RR).

bolsero, m. (1) (Chil): darmožrout, vyžírka; (2) (Mex): kapsář; (AM). • (3) (Am): zaměstnanec burzy; burzián; (JD).

bolsico, m. (1) (Ekv): kapsička na oděvu; (RAE).

bolsicón, m. (1) (Ekv, Kol: Nariño): široká plisovaná sukně, kterou nosí míšenky z horských vesnic, materiál je většinou *chillo* nebo *bayetilla*, dosahuje po kolena; zvaná též 'centro'; př.: *se sentó a su lado, y comenzó a pasarle la mano por los pligues escurridizos del bolsicón nuevo; endomingada siempre con el bolsicón prensado –vistoso abanico ambulante-*; (RR, AM).

bolsicona, f. (1) (Ekv, Kol: Nariño): žena, většinou míšenka, z horské vesnice, která nosívá *bolsicón*; př.: *preludió un sanjuanito ibarriño (de la ciudad de Ibarra) el cornetín en si bemol, un sanjuanito que estaba de moda, Chola (mestiza) bolsicona, y tocaba sólo la banda de Pasa*; (2) (Ekv): ženština z hor, často míšenka; př.: *le hallaron en paños menores en casa de un compadrito de esos, José Ch., sirviéndose choclos con queso en compañía de una bolsicona de lamerse los dedos*; (RR, AM).

bolsillo, m. (1) **Bolsillo** (Urug): národní fotbalový klub Montevidea - *Club Nacional de Fútbol de Montevideo*; př.: *allí cruzó la alegría pa'la tribuna 'de en frente' el 'invicto' nuevamente el Bolsillo mantenía*; (RR). • (2) **estar como ~ de estudiante** (Ven): nemít ani floka; (JD).

bolsilludo, -a, adj/subst. (1) (Urug): (z) národního fotbalového klubu Montevidea - *de Club Nacional de Fútbol de Montevideo*; př.: *¡Y qué pesadilla si fueran, los cuatro, 'bolsilludos'!*; (RR).

bolsiquear, tr. (1) (JižAm): šacovat, obrat, okrást; (RAE). • (2) (Am): prošacovat; (JD).

bolsista, m/f. (1) (Hond, Mex, StřAm): kapesní zloděj; (RAE, AM).

bolsita, f. (1) (Par): dámské kalhoty; (MM).

bolso, m. (1) (Arg): dámská kabelka; (MM).

bolsón, -a, adj/susbt. (1) m. (Arg, Kol, Guat, Mex): údolí mezi horami, poměrně kulaté a někdy protínající řekou, která povoluje odtok ven; (2) m. (JižAm, Salv, Hond, Arg, Chil): školní aktovka, brašna, batoh; ► nepoužívá se v Per ani v oblasti LaPla; př.: *una liceana con bolsón y todo* (Chil); *hice hasta segundo grado, medio aprendí a leer y escribir, pero nunca usé bolsón, pues sólo llevaba un cuaderno de a cinco y un lápiz*; (RAE, BDE, AM, RR). • (3) (Ven): velká kožená brašna pro cestování na koni, s přezkou a krytem; př.: *Lila (la gata), que había parido en esos días, andaba mudando sus gatitos, y no encontró mejor refugio que uno de mis bolsones, en que estaban mi ropa interior y mis pañuelos de mano; y en seguida, desmontando y disponiéndose a sacar algo que llevaba en los bolsones, me dice: 'Aquí vengo a desafiarte para que te pegues conmigo, grandísimo vagabundo.'* 'Y diciendo así, saca el pertrecho para la pelea. ¡Cuatro botellas de whisky!'; (4) m. (Par, Arg): údolí, louka, nížina nebo proláklina; př.: - *Tiene que saber por lo menos dónde está escondido el prófugo. No pudo haberse escapado del bolsón. Mis hombres lo vieron por última vez parapetado tras un caballo muerto, tratando de cubrir la huida de los suyos*; (5) adj. [Š: tonto, -a] (Ekv, Ven, Kol, Arg): hloupý; viz též: *bolsa*, *bolsería*; př.: - *¡A las mujeres no se les pega, bolsón!*; (6) ~ **de dormir**, f. [Š: saco de dormir] (Per): spací pytel; viz též: *bolsa*; př.: *en un rincón de la cabaña tenía instalados sus bolsones de*

dormir, habían inflado las almohadillas de jebe (caucho) y, en un primus (infernillo) portátil, calentaban café; (RR). • (7) (Per): dámská kabelka; (8) (Bol): velké množství, hrouda, kus nerostu; (9) (Mex): jezero, laguna; (10) rozsáhlý pokles půdy; (11) (Arg: Salta): horská louka; (12) m. (Kol, Ekv, Dom): hlupák; (13) m. (Mex, Dom): lenoch; (AM).

bolsota, adj. (1) (Dom: Cibao): pitomý, hloupý, naivní; (AM).

bolsudo, -da, adj. (1) (Kol: Riohacha): hloupý, pošetilý; (AM).

boludear, intr. (1) (Arg, Urug): ztratit čas; (RAE). • (2) fam. (Arg): dělat nebo říkat hlouposti; př.: *-Te tomás el primer avión con destino a Ezeiza y a otra cosa, mariposa. -No boludíés. Estoy atado de pies y manos.* (Arg); (BDE).

boludencia, f., vulg. (1) (Nik): zahálka, lenošení; (RAE).

boludez, f. (1) [Š: *tontería, estupidez*] (Arg, Urug, Par, Bol, Kol, Chil): hloupost, blbost, nesmysl; př.: *todas esas boludeces que se escuchan por ahí; tratemos de saber qué demonios has venido a buscar a la ciudad; -No sé. -Qué boludez; claro que si tenés que decir en el escenario boludeces, por más que elabores vas a decir siempre boludeces, nada más que bien dichas;* (2) (Urug): lhostejnost (nedbalost); (RAE, RR, BDE).

boludo, -da, adj/subst. (1) adj. [Š: *tonto*] (Arg, Urug, Per, Bol, Par, Kol): hloupý, nebo tak působí; př.: *¡Cómo es posible, Manuel que, siendo viejo y barbudo, hagas el triste papel de poeta y de ... boludo!; ¡Bueno! ¡Lo vamos a llevar como sea!... -todos rehuían su mirada: -¿No oyen, boludos? ¡Hay que llevar a ese compañero hasta la camioneta!; -Mirá, don Tito... no es la primera vez... -Pero qué primera vez ni qué perro muerto, no seas boludo; mi círculo de amigos boludos es muy mezclado; la primera vez bailando el bolero 'Nosotros' y haciéndome el boludo le canté un poco y eso fue, dos macanas que se las tragó en seguida;* (2) adj. (Kub): o obuvi: se zaoblenou špičkou; (3) adj. (Salv): zámožný, bohatý; (4) adj. (Mex): mající výrustek; (5) adj/subst. (Urug): tupý, neohrabaný, pomalý, nezodpovědný člověk; (6) adj/subst. (Urug): o člověku: v pubertě, dospívající; (7) adj. (Urug): o věci: velká; (RAE, RR). • (8) adj/subst., vulg. (Bol, Chil, LaPla, Kol): idiotský, debilní, pitomý; př.: *como usted podrá imaginar, el Señor no iba a ser tan boludo como para dejar librado a la casualidad asunto tan importante en el amor como la elección del otro* (Arg); *-¡Acá, boludos, en la esquina!* (Arg); (BDE).

bomba, adj/subst. (1) f. (Ekv; Portor): afroamerický tanec doprovázený bubnem; př.: *ni conga, ni rumba, ni bomba bailaron, caramba;* (2) f. (Portor): velký buben, na který se hraje paličkou; př.: *-Cucha (escucha). ¿Oyes la bomba? Hoy se baila en casa de Ña (doña) Saturna. Hacía tiempito que no bailaban. Oíase la bomba: Tum, tum; prútutu, tum, tum, tum... Eran unos golpes secos. La noche parecía una caja enorme y hueca. -La bomba de ahura no es la de enantes. El negro ha dejado de ser negro; ...también hay quien dice que tiene más golpes que un baile de bombas;* (3) f. (Ekv): taneční prvek, který spočívá v otáčení se - je vlastní hlavně domorodcům z oblasti Otavalo; př.: *se espueleban (espoleaban) de una bomba a otra: ¡Media vuelta!;* (4) f. (Ven): bažina, rašeliniště, bahnitá půda, která se tvoří většinou v cestách stepí a pastvin; př.: *la sabana parece muy llanita, vista así por encima del pajonal (herbazal); pero tiene sus saltanejas y sus desnucaderos. A veces no hay tierra bajo las patas del caballo; pero bombas y saltanejas son peligros de muerte sobre los cuales se pasa volando;* (5) f. (Ven, Ekv): horkovzdušný balón; př.: *detuviéronse en el altozano a presenciar el lanzamiento de las 'bombas', que subían cabeceando lentamente por el aire sereno del amanecer. -Ésa va a caer para los lados de La Marioposa. Mientras una mongolfiera se elevaba, ya otra se estaba inflando de humo;* (6) ~ (~ **de a medio**), f. (Ven): balón, který slouží buď jako dětská hračka nebo jako ozdoba při oslavách; př.: *el cojo ya va lejos con su ramillete de globos, nosotros decíamos bombas de a medio;* (7) ~ **lloradora**, f. (Per): bomba, která vyvolává slzy; př.: *-Lo único que vi fue el humo de las bombas lloradoras;* (8) **fruta-bomba**, viz: *frutabomba*; (9) **peinado de ~**, viz: *peinado*; (RR, MM, AM). • (10) f. (Kub): naběračka v cukrovaru k vybírání zrněk cukru; (11) f. (Antil, Kol, Guat, Per, Portor): lež, falešná zpráva; (12) f. (Arg, Kub, Par, Urug): kulatý papírový drak; (13) f., africký tanec doprovázený zpěvem, ve kterém se hraje pouze na nástroj *bomba*; (14) f., monotóní zpěv, který doprovází tento tanec; (15) f. (Kub): peseta, měna; (16) f. (Kol): hříva, vlasy po ramena; (17) adj. (Per: Huánuco): nepotřebný, zbytečný; př.: *¿Qué tal el Profesor? - Una bomba;* (18) **salir en ~** (Kol): vystřelit, vypálit, rychle odejít; (AM, MM). • (19) f. (Arg): šokující, neočekávaná zpráva;

(20) f. (Chil, Guat, Hond, Per): opilost, opice; př.: *estar con una bomba, estar en una bomba* být ožralý; (21) adj. (Per): zbytečný, nepotřebný, neúčinný; (MM, JD). • (22) f. (Am): sexbomba; (23) f. (Am): bublina; (24) f. (Am): žárovka; (25) f. (Am): cylindr klobouk; píchnutí; bodnutí narážka; prskavka, rachejtle; nafouknutý fald šatů; (26) **estar en ~** (Am): být teprve v zárodku, v plenkách; (27) **ponerse una ~** (Mex): namazat se; (JD). • (28) f. (Chil, aj.): čerpací stanice, benzinka; př.: *fue detenida la noche anterior con una banda de miembros del proscrito MIR al asaltar una bomba de bencina en Pudahuel* (Chil); (BDE).

bombacha, f. (1) (Am): široké kalhoty, pumpky; př.: *el hijo, Willie, lo criticaba porque andaba con breeches, mientras que él llevaba bombachas criollas* (Arg); (2) (Arg, Urug, LaPlá): dámské nebo dětské kalhotky (spodní prádlo); ► užívá se také v pl. se stejným významem jako sg.; ■ Var.: *bombache, bombacho*; př.: *juguemos a que yo estoy durmiendo en la azotea y estoy durmiendo tapada con una frazada peso sin bombachas puestas* (Arg); *el muchacho grande viene, se acerca, ve que la Pocha duerme, le levanta despacio el vestido a floritas verdes, ¡y la Pocha se olvidó de ponerse bombachas!; mi nombre es Nacha, y en esa noche mil y una nachas verán aquí pasar; verán de todo; ¿todo? ... ¡menos mi bombacha!*; (RAE, MM, BDE). • (3) **~/bombachita de goma** (Arg): dětské gumové kalhotky; (BDE).

bombache, m. (Kub), viz: *bombacha*; (MM).

bombacho, m. (Mex), viz *bombacha*; (MM).

bombachón, adj/subst. (1) m. (Arg): šaty pro miminko z jednoho kusu, dupačky; př.: *los tres muñequitos tienen medias blancas largas hasta el bombachón de seda hasta la rodilla*; (RR). • (2) adj. (Per): o kalhotách: širokánský; př.: *-chones pantalones*; (JD).

bombada, f. (1) (Kol): divoké přílivové vlny; (AM).

bombardero, m. (← angl. *bomber*) (1) (Am): bombardér; (MM).

bombardino; m. (1) **pegarse uno de ~** (Dom): vetřít se, přijít bez pozvání; (AM).

bombástico, -ca, adj. (← angl. *bombastic*) (1) (Am): nabubřelý, vychloubačný; (2) (Kub): pochvalný, lichotivý, velebící; (AM, MM).

bombazo, m. (1) (Kol: Riohacha): narážka, náznak; (AM). • (2) (Arg): hloupost, nesmysl; (JD).

bombea(d)o, -a, adj/subst. (1) m. (Portor): lidový tanec, *seis bombeao*; př.: *alguien, un mozo desvaído, le quitó la pareja a Jesús para bailar el 'bombeao'*; (2) adj. [Š: *borracho*] (Kost): opilý; př.: *-Eso porque venías borracha, ¿no? -Sí padre, vengo un poquito bombeada, pero que quiere que haga...;* (RR). • (3) f. (Mex): pumpování; bombardování; bafání; (JD).

bombedador, m. (1) (Portor): zemědělec, rolník; př.: *cuando era larga la cañamiel la cortaban por la mitad en la cepa; eran tajos certeros; y luego las carretas, con su carga, sus bueyes mansos, sus bombeadores, sus cuarteros*; (RR). • (2) (LaPlá): špión, zvěd; (MM). • (3) (Arg): stopař; (JD).

bombedadora, f. (1) (Kub): kladka v cukrovaru, která usnadňuje přelévání šťávy z cukrové třtiny z jednoho kotle do druhého; (AM).

bombear(se), tr/zvrat. (1) tr., hovor. (Arg, Urug): někomu úmyslně ublížit; (2) (Guat): krást; (RAE). • (3) [Š: *dar*] (Pan): dát, darovat; př.: *y por eso también es que desde hace siete años Washington ha bombeado más dinero a este país que durante los primeros sesenta y cinco años de vida independiente*; (4) [Š: *espíar; divisar*] (Arg; Urug, Bol, LaPlá, Per): špehovat, sledovat, slídit, uzříti, spatřiti; viz též: *bombero*; př.: *se venían tan calladitos, que yo me puse en cuidado; tal vez me hubieran bombiado y me venían a buscar; mas no quise disparar, que eso es de gaucho morao (morado)*; (RR, AM, MM). • (5) (Am, StřAm, Antil, Kol, Ekv, Mex, Per, LaPlá): pumpovat, čerpat; (6) (Kub, Portor): přelévat šťávu z cukrové třtiny pomocí naběračky *bombón* (viz); (7) (Bol, Per, LaPlá): zkoumat nepřátelský tábor; (8) (Kol): propustit, vyhodit; (9) (Arg, Urug): nechat propadnout, vyhodit od zkoušky; (10) (Hond): schovat; (11) (Kol): vypouštět kroužky dýmu při kouření; (12) (StřAm, Antil): recitovat; (AM). • (13) (Arg): pokazit jednání, obchod; (14) (Kol): vyhodit, propustit; (MM). • (15) (Mex): bafat z doutníku; (16) (Dom): namazat se; (17) **~se**, zvrat. (Mex): zbouchnout a u.p. koho; (JD).

bombera, f. (1) (Kub): hloupost; (AM).

bombero, -ra, adj/subst. (1) m. (Ven, Kol, Ekv, Portor): zaměstnanec čerpací stanice, pumpař; (RAE, BDE). • (2) m. (← braz. port. *pombeiro*) [Š: *espía, avizor*] (Arg, LaPla): špion, vyzvědač, zvěd, průzkumník, špeh; ► v port. Africe to byl agent pověřený nákupem otroků; v Braz *los pompeiros* ztročovali indiány z jezuitských misí; v noci proklouzli a indiáni si mysleli, že to byla strašidla či duchové; ■ Var.: *bombeador*; viz též: *bombear*; př.: *se armó un tremendo alboroto cuando nos vieron llegar; no podíamos aplacar tan peligroso hervidero; nos tomaron por bomberos y nos quisieron lanzar (lancear)*; (3) adj/m. (Urug; Arg): stopař; znalec terénu (většinou Indián); př.: *los bomberos llegaron con el anuncio de que el Polidoro y el Adivino habían acampado con sus tribus, una casi junto a la otra, a cuatro leguas de distancia*; (4) m. (Hond; Mex, Guat, Nik): ten, kdo přednáší *bombas*, tj. improvizované verše nebo *contra bombas* - anti-verše, na lidových slavnostech; př.: *-¡bomba! 'De las ubres de esta moza, aprendiéndola a ordeñar, sale un hermoso queso y sobra para cenar. 'Grandes carcajadas llenaron los ámbitos del salón, pero el ruido fue cortado de tajo cuando la compañera del bombero exclamó a voz en cuello: -¡contra bomba! 'De las barbas de este viejo, torciéndolas cual mezcal, sale un hermoso persogo (soga, ronzal) y sobra para el bozal (cabestro)'*; (RR, AM, MM). • (5) adj. (Kub): hloupý, pitomoučký; (AM). • (6) m. (Arg): hasič; (MM). • (7) f. (Kub): pitomost; př.: *¡qué -ra!* to je pitomina!; (JD).

bombeta/bombetas, adj/subst. (1) adj., despekt. (Kost): pyšný, ješitný, domýšlivý; (RAE). • (2) f. [Š: *petardo*] (Kost): prskavka, petarda; př.: *en un turno que hicieron para remendar (reparar) la ermita la Auristela midió la distancia, vio que ya lo iba pudiendo, y se metió a mandonear (dirigir) las rifas y las bombetas, con lo que el turno dio muy buena cosecha*; (3) adj/subst. [Š: *pedante*] (Kost): pedantský, puntičkářský; př.: *no deje de andar unos lentes oscuros aunque sean prestados; esto lo hará lucir como un bombeta canche*; (RR).

bombilla; f. (1) **pantalón ~, de ~**, viz: *pantalón*; (RR). • (2) (Mex): naběračka; (3) cylindr svítelný; (AM). • (4) (Arg, Bol, Chil, Par, Per, Urug, LaPla): trubička na pití maté; př.: *se agrupaban en un rincón de la estancia a chupetear la bombilla del mate junto a un brasero* (Chil); (MM, BDE).

bombillo, m. (1) (StřAm, Antil, Kol, Ven, Pan, Portor, Dom, Mex, Kub): žárovka; př.: *donde la luz del bombillo le arrancaba reflejos argentados* (Salv); (2) **encenderse/prenderse el ~ a alguien**, hovor. (Kub): rozsvítit v hlavě, přijít na řešení; (RAE, AM, BDE). • (3) (Chil): televizní lampa; (4) (Mex): cylindr lampy; (JD).

bombín; hovor. (1) **poner a alguien como un ~** (Kub): urážet někoho, urážlivě někomu nadávat; (RAE).

bombita; f. (1) **~ de luz**, [Š: *bombilla eléctrica*] (Guat, Urug, Arg): žárovka; př.: *inclusive los coches más modernos tienen ... encendido un foco en cada dos, en los subterráneos ... carece de bombitas casi un tercio de las luminarias* (Arg); *distraídamente levantó los ojos el favorito y fue viendo las botellas alineadas en los tramos de la estantería, la ese luminosa de la bombita de la luz eléctrica, un anuncio de vinos españoles; el local tenía un balconcito al frente y una estrella hecha con bombitas sobre la puerta; la luz de una bombita eléctrica untaba los muros, hacía relucir los cristales de la mampara y hería brutalmente aquellos doce rostros humanos, poniéndolos en evidencia con un rigor de fotografía policial*; (RR, BDE). • (2) f. (Kol): začervenání, stydlivost, nesmělost; (AM). • (3) **agua ~** (Kub): odražená voda; (JD). • (4) **~ de olor** (Arg): páchnoucí bomba; (BDE).

bombo, -ba, adj/subst. (1) adj. (Kub): o vodě, tekutině: vlažná, zteplalá; (2) adj. [Š: *insípido, soso*] (Kub): o ovoci, pokrmu: mdlé, bez chuti, neslaný, nemastný; ► použ. se ve fr. **ni dulce ni bombo**, fráze, která znamená, že něco není moc sladké, ale je to chutné; př.: *ni dulce ni bombo, entre amargo y salado, y muy tibio*; (3) f., hovor. (And., Ekv, Guat, Hond, Per): opilost; (4) f. (Kol, Kost, Hond, Mex, Dom, Ven): bublina; (5) f. (Kol, Kost, Hond, Ven): balónek; (6) f. (Kost): čerpací stanice; (7) f. (Kub): kulatá lampa; (8) f. (Kub): srdce (orgán); (9) f., despekt., hovor. (Kub): nesympatický a dotěrný člověk; (10) f. (Ven): naleziště diamantů v řekách; (11) **andar alguien a ~a**, hovor. (Salv, Hond): být opilý; (12) **darse ~a**, hovor. (Ven): přehnaně chválit, vychvalovat; (RAE, RR, AM). • (13) adj. (Kub): nudný, fádňi, hloupý; (14) adj. (Mex):

- o masu a rybách: zkažený; (15) m. (Portor, Dom): buřinka; (16) **irse uno al** ~ (Arg, Urug): ztroskotat, zkrachovat; (17) arg., zemřít; (18) **mandar al ~ a alguno**, arg. (Arg): někoho zabít, oddělat; (19) **poner a uno** ~ (Mex): urazit, vynadat, uhodit, bouchnot někoho; (AM). • (20) **anda con** ~ (Arg): krátí se jí sukně o ženě v jiném stavu; (JD).
- bombola**, f. (1) (Ekv: Esmeraldas): bublina; (AM).
- bombón**, m. (1) (Kub): naběračka větší než *bomba* na přelévání třtinové šťávy; (2) (Kol): nebe, peklo, ráj; ► dětská hra; (3) **a** ~ (Kub): v hojné míře, habaděj; (AM). • (4) (Arg, Urug): přitažlivá, atraktivní žena, fešanda, krasavice; (MM).
- bombonaje**, m. (1) (Am): sláma na výrobu klobouků; (2) bot., palma jipijape; (JD).
- bombonera**, f. (1) (Arg): fotbalový stadión klubu *Boca Juniors*; ► říká se mu tak pro jeho kulatý tvar (*bombonera* znamená bonboniéra - od *bombón* - bombón); př.: *señores radioyentes y espectadores de este encuentro sensacional en la bombonera boquense, con los hinchas del equipo*; (RR).
- bombote**, m. (1) (StřAm, Ven): malý člun; ► vzniklo z výrazu *bombotero*: ten který řídí *bombote*; (AM).
- bombotó**, m. (1) (Portor): pamlsek, pochoutka; (AM).
- bómp**, m. (← angl. *bumper*) (1) (Am; US): nárazník; (MS).
- bonaerense**, adj/subst. (1) (Am): buenosaireský; př.: *la participación de una camión de la Brigada Federal y 14 patrulleros de la Policía bonaerense*; (BDE).
- bonanza**, f. (1) (Mex): bohaté rudné naleziště; (2) výnosná těžba; těžba přinášející velký zisk; (MM).
- bonasí**, m. [Š: *aguají*] (1) (Kub): kanic; ► mořská ryba, která se nachází v antilských mořích; je asi metr dlouhá, válcového vzhledu, je načervenalá s tmavými flíčky a jednou hřbetní ploutví; (RAE). • (2) (Antil): kanic tygří (*Mycetoperca tigris*); ► jedovatá ryba až 1 m dlouhá; má paprskovité ploutve; (MM).
- bonchador**, m. (1) (Kub): fláma; (JD).
- bonche**, m. (← angl. *bunch*) (1) (Mex, US, Ven): svazek, trs; (2) (Kub, Pan, US): hromada, skupina; (3) (Kol): hádka; (4) (Kol): dav, zmatek, povyk, rozruch; (MS, BDE). • (5) (Kub): flámek, mejdan; (JD).
- bondi**, m. (← port. *bonde*, ← angl. *bonds*) (1) (LaPla, Arg): tramvaj; (MS, JD).
- bondiola**, f. (1) (Arg): krkovička; (2) (Arg): salám z krkovičky; (RAE).
- bondola**, f. (1) (Dom: Cíbao): největší kulička ve hře kuličky; (AM).
- boneta**, f. (1) (Mex): klobouček; (JD).
- bonete**, m. (← fr. *bonnet*) (1) (Portor, Dom): kapota, kryt; (2) **valer puro** ~ (Mex): mít malou cenu; (RAE). • (3) **apretarse el** ~ [Š: *tomar las de Villadiego, huir*] (Arg): prásknout do bot, utéct; viz též: *gorro*; př.: *de trato tan riguroso muy pronto me acobardé; el bonete me apreté buscando mejores fines, y con unos bolantines (volatineros) me fui para Santa Fe*; (RR). • (4) **dar** ~ (Mex: Querétaro): nic nedát; (5) ¡~!, žert., citosl. (Guat): vůbec ne!, v žádném případě!, ani nápad!; (AM).
- bonetería**, f. (1) (Mex): metrový textil; (RAE). • (2) (← fr. *bonneterie*) (Arg, Chil, Mex, LaPla): textilní galanterie, galanterie, obchod s prádlem atd.; př.: *Bonetería Caballeros* (Mex); (AM, MM, BDE).
- bonetón**, m. (1) (Chil): hra na fanty; (AM).
- bóngalo**, m. (← angl. *bungalow*) (1) (Am): letní přízemní domek; dřevěný domek, určený k rekreaci, nachází se převážně na předměstí; ► název se zrodil v Indii, pochází z hindského slova *bangalo* a původně označoval dům v bengálském stylu; (MS, MM). • (2) m. (Am): chata; (JD).
- bongo**, m. (1) (StřAm, Bol, Kub, Chil, Ekv, Mex, Pan, Ven, Kol): člun, pramice; viz též: *bonguear*, *bonguero*; (RAE, AM). • (2) (Ven): kánoe; ► říční plavidlo s rovným dnem a velkých rozměrů, je vyrobené z jednoho kmene stromu a slouží k přepravě nákladu či zboží; př.: *en ella (la casa) se vendía de todo, por mayor y al detalle: víveres, telas, calzados, sombrerería, ferretería, talabartería, quincalla ... como en el bongo donde los jóvenes corsos ejercieron el comercio ambulante por los ríos y caños de la región cauchera y minera, de uno en otro campamento*; (3)

amarrarle el ~ a alguien (Ven): udělat pro někoho nějakou práci či službu bezplatně; př.: *estos dos bribones ... cuando ya habían decidido casarse y estaba fijada la fecha ... inventan un viaje a Trinidad, de allá mandan poderes a dos amigos suyos, uno de ellos el birote ... que está contándote esta cosa, y cuando ya se estaba celebrando el matrimonio civil en la sala de la casa de las novias, me da con su codo en mi brazo la de Néstor, a quien yo le estaba amarrando el bongo sin saberlo y me dice, muerta de risa: 'Voltee para la ventana y vea quiénes están en la barra.'* ¡Estos dos sinvergüenzas, presenciando sus matrimonios como simples espectadores!; (RR). • (4) (Kol): malá dřevěná miska; (5) (Ven): zavazadlo podomního obchodníka; (6) **el de atrás amarra el ~, aunque sirva de patrón** (Ven): neumí chodit v důležitých věcech, je neobratný a těžkopádný; (AM, MM). • (7) (Pan): konev; tlust'och; (8) (Ven): zboží podomního obchodníka; (JD).

bongo, -ga, adj. (1) (Kol: Riohacha): významný, krásný; (AM).

bongó, m. (← afr.) (1) (Kub): buben, který používají černoši na svých slavnostech; (AM).

bongocero, m. (1) (Mex): hráč na buben *bongó*; (JD).

bongosero, m. (1) (Kub): hráč na buben *bongó*; (RAE).

bonguear, tr. (1) (Ven): jet v plavidle zvaném *bongo* nebo na koni za účelem prodat zboží do domu; viz též: *bonguero*; př.: *-Piensa que si te dejara la iniciativa de los negocios, con lo mano floja que eres todavía andaríamos por ahí bongueando la pacotilla, como hace treinta años. ... Como en el bongo donde los jóvenes corsos ejercieron el comercio ambulante por los ríos y los caños de la región cauchera y minera, de uno en otro campamento*; (RR). • (2) ~ **la pacotilla** (Ven): nevyjít z chudoby; (AM).

bonguero, -a, m/f. (1) m/f. (Ven): osoba, která řídí *bongo*; kapitán nebo kormidelník; viz též: *bongo, bonguear*; př.: *alguna intencionada copla que aluda a los trabajos que pasa un bonguero, leguas y leguas ... a fuerza de palancas, o coleándose, a trechos, de las ramas de la vegetación ribereña; en la paneta gobierna el patrón...; y este amor salvaje, que en realidad le imprimía cierta originalidad a la aventura con la bonguera, ababó por pervertir el espíritu ya perturbado de Lorenzo Barquero*; (RR). • (2) m. (Ven): podomní obchodník, kramář; (3) m. (Kol, Ekv): kormidelník, člunač; (AM).

boniata, adj/subst. (← lat. *bonus*) (1) adj., arch. (Am): o paprice, batátu, manioku: sladký, jedlý, nejedovatý; př.: *la que es boniata, no mata*; (2) f. (Kub): maniok jedlý (*Manihot esculenta*); (MM).

boniatillo, m. (← *boniato*) (1) (Kub): sladkost; ► dělaná na základě vařené a cezené sladké brambory, do jejichž těsta se přidá cukr a mletá skořice; (RAE). • (2) (Kub): krémový dezert ze sladkých brambor a vajíček; (AM).

boniato, m. (← karib.) (1) povijnice jedlá (*Ipomoea batata*); ► druh rostliny čeledi svlačcovité (*Convolvulaceae*); ► s rozvětvenými stonky plazícími se po zemi, střídavými laločnatými listy, zvonkovitými květy a hlíznatými kořeny s nasládlým škrobem; (2) jedlá hlíza povijnice jedlé; (RAE). • (3) **el ~ en lodo y la yuca en polvo** (Kub): vše je na svém místě; ► batat jedlý (*boniato - Batat edulis*) se seje do vlhké půdy a maniok (*yuca - Manihot*) do suché; (AM). • (4) (← *boniata*) m. (Antil, LaPlá): sladký brambor; ■ Var.: *boñato, buniato, buñato, moñato, muñato* (Arg: Entre Ríos, Santa Fey Buenos Aires); (MM).

bonifacio, m. (1) (Per): domácí název pro rybu nazývanou *bonito*; (AM).

bonificación, f. (1) (Arg, Par, Urug): zlepšení, zdokonalení, zkvalitnění; (2) sleva, snížení ceny; (MM).

bonificar(se), tr/zvrat. (1) tr. (Arg, Par, Urug): zlepšit, vylepšit, zkvalitnit, zušlechtit půdu, výrobky, atd.; ► užívá se také jako zvrat.; (2) zlevnit, poskytnout slevu, snížit cenu; (MM).

¡bonificas!, excl. (1) (Ekv: Azuay): výraz překvapení; (AM).

bonito, adv. (1) (Mex aj.): dobře; př.: *sus evoltorios rosas ... que crujen bonito al abrazarlos* (Mex); viz též: adj. ve funkci adv.; (BDE).

bonitura, f. (1) (Am): krása, nádhera, půvab; (MM). • (2) (Am): něco moc hezkého; (3) krasavec; kráska; (JD).

bono, m. (1) (Mex): státní papír; př.: *bono de ahorro* státní ukládací papír; (JD).

booggie-wooggie, m. (← angl. *booggie-wooggie*) (1) (Am): afrokubánský tanec rozšířený sevamerickými vlivy; ■ Syn.: *bogue*; (MS, MM).

book-keeper, (← angl. *bookkeeper*) (1) (Portor): účetní; (MS).

bookmaker, m. (← angl. *bookmaker*) (1) (Am): ve sportu: profesionální sázkař; (MS).

boongalow, m. (← angl. *bungalow*) viz: *bóngalo*; (MM).

boquear, tr. (1) (Kost): přitáhnout koni uzdu; (AM).

boquense, adj. (1) (Arg): buenosaireský; (JD).

boquera, f. (Guat): chvástání, furiantství; nepříjemná nepřímá narážka; př.: *ve, vos, Chuncho, explicanos bien qué es eso de pelear con el mar; proque yo creo que ni vos mismo lo sabés, y es pura boquera tuya*; (RR). • (2) (Portor): rozperek na sukni; (AM).

boqueriento, -ta, adj. (1) (Chil): zavrženíhodný, podlý, ničemný; (2) trpící na podebraný koutek úst; ■ Var.: *boqueroso* (Dom: Cibao); (AM).

boquerón, m. (1) (Kol): průsmyk, soutěska v horách; (BDE).

boqueto, -ta, adj/subst. (1) adj. (And., Am): mající zaječí pysk; (RAE). • (2) m/f. (Kol, Ven): osoba mající zaječí pysk; (JD).

boquetero, m. (1) [Š: *butronero*] (Arg): zloděj, který v podlaze, střeše nebo zdi udělá díru, aby mohl loupit; (RAE). • (2) (Mex): zaměstnanec věznice, který eviduje vězně a zavede je do budovy; (AM).

boquiche, adj. (1) (Per): mající zaječí pysk; (AM). • (2) (Am): povídavý, upovídaný; (JD).

boquiduro, -ra, adj. (1) (Kub, Portor): odmlouvačný, hubatý; (AM).

boquiflojo, -ja, adj/subst. [Š: *chismoso*] (1) adj. (Mex, Kol, Guat, Ven): užvaněný, upovídaný; (RAE, AM).

boquilla; subst/adv. (1) *de ~*, adv. (Portor): zdarma, bez placení; (RAE). • (2) f. (Ekv): povídačka, pomluva, tlach, fáma; (AM). • (3) f. (Hond): povídačky, řečičky; (JD).

boquillazo, m. (1) (Per): ústní zpráva; (AM).

boquillero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Kub, Portor): vychloubačný; upovídaný, povídavý; (2) adj/subst. [Š: *charlatán*] (Kub, Portor, Antil): užvaněný, ukecaný; (RAE). • (3) adj. (Antil): o člověku: hodně slibuje, ale sliby neplní; (MM). • (4) m/f. (Kub): klábosil; (JD).

boquinche, m. (1) (Kol): člověk se zaječím pyskem; (MM).

boquinche, -cha, adj. (1) (Kol): mající zaječí pysk; (AM).

boquincho, -cha, adj. (1) (Arg: Salta): křivohubý; (AM).

boquinete, -ta, adj. (1) (Kol, Mex: Tabasco): mající zaječí pysk; (AM).

boquineto, -ta, adj. (1) (Kol, Ven): mající zaječí pysk; (AM).

boquirrajado, adj. (1) (Am): se širokou tlamou, širokohubý; (JD).

boquisucio, -cia, adj/subst. (1) adj. (Kol, Pan): o člověku: neslušně, sprostě mluvící; (RAE). • (2) adj. (Ekv, Portor): hubatý, upovídaný, drzý; (AM).

boquita, f. (1) (Guat, Salv): předkrm, chuťovka, jednohubka; viz též: *boca*; (RR, BDE).

bora, f., viz: *boral*; (RR).

boraciar, intr. (1) (Arg, Bol, Chil, Per, Urug): naporovat se, vychloubat se, vytahovat; (AM, MM).

boral, m. (1) (Ven): skupina vodních rostlin zvaných *boras* nebo *boro* - vodní hyacint (tokozelka nadmutá - *Eichhornia crassipes*), často se vyskytující v ramenou řek a jezer; př.: *aquellos islotes de manglares y borales componían, sin embargo, un paisaje inquietante, sobre el cual reinara todavía el primavera espanto de la primera mañana del mundo; volvió a reinar el silencio y el tremedal agitado recuperó su habitual calma trágica; apenas una leve ondulación rizaba la superficie, y allí donde las verdes matas de borales se habían roto bajo el peso de la res, reventaron pequeñas burbujas de gases del pantano*; (RR).

boratero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Arg, Chil): boritanový; (2) m/f. (Chil): člověk, který pracuje nebo obchoduje s boritanem; (3) m. (Arg, Chil): ložisko boraxu; (4) f. (Arg, Chil, Bol, Per, Urug): naleziště boritanu; (5) f. (Bol, Chil): boritanový důl; (RAE, AM). • (6) adj. (Am): v mineralogii: boraxový; (JD).

borboja, f. (1) (StřAm, Antil, Kol, Ven): bublina; (AM).

borboró, m. (1) (Ven): lijána; (JD).

borcelano, -na, adj/subst. (1) adj. (Ven): o hovézím dobytku: moc bílé, s narůžovělymi rohy a modrýma očima; (2) f. [Š: *orinal*] (Mex): nočník; (RAE). • (3) f. (Guat, Mex: Zac.): dezertní talířek; ► v mex. státě Querétaro: porcelánový talíř nebo šálek; v Guat: podšálek; (AM).

borchíncho, m. (1) (Mex): *bochinche* (viz), tanec; (AM). • (2) (Mex): kravál; (3) mejdan; (JD).

bordalesa, f. (← fr. *bordelaise*) (1) (Arg, Par, Urug): barikový sud; ► dubový sud o objemu 225 litrů; (MM).

bordante, m/f. (1) (Kub, Portor): host, který žije v *boarding-house* nebo v hotelu; (AM).

bordear(se), tr/zvrat. (1) (Arg): vyhnout se v konverzaci pro někoho nepříjemnému tématu; (2) lemovat; př.: *el camino está bordeado de árboles*; (3) olemovat; (4) (Mex): přehradit drny; (MM). • (5) (Mex): bydlet v penziónu; (6) ~se, zvrat. (Am): přibližovat se; (JD).

bordejada, f. (1) (LaPla, Ven): salva, o lodi: lavírování; (AM).

bordejar, intr. (1) (LaPla, Ven): o lodi: lavírovat; (AM).

bordejear, intr. (1) (Am): křížovat; plavit se klikatě k určitému bodu; (2) (Ven): o lodi: lavírovat; (MM).

bordillo, m. (1) (Chil): vlněná látka, která se vyrábí na ostrovech Chiloé; (AM).

bordín, m. (1) (Am): penzión; (JD).

bordinguero, -ra, m/f., despekt. (1) (Am, Kub): majitel, -ka penzionu; (AM, JD).

bordinjaus, (← angl. *boarding house*) (1) (Antil, Kub, Mex): penzion, ubytovna; (MS).

bordo, m. (1) (Hond, Mex, Nik): hráz, přehrazení; (2) ant. (Kol, Ekv, Hond, Guat, Arg): břeh, okraj; (RAE, MM). • (3) (Arg, Guat): přírodní nebo uměle vytvořená nerovnost terénu; (4) vulg. (Guat, Mex, Arg): přehrada k zadržení vody z drnů trávy, klacků a nahromaděné hlíny; (AM). • (5) a ~ de un tren (Am): jet ve vlaku; (JD).

bordó, adj. (1) (Arg): bordó, tmavě červený, granátově červený; př.: *un hombre calvo, de uniforme bordó, le alcanzó una ficha y una lapicera*; (BDE).

bordón, m. (1) (Salv, Hond): indiánský kyj (zemědělský nástroj); (RAE). • (2) ~, **bordoncito** (Ven, Ekv, Pan, Kol): benjamínek nějaké rodiny; v chudých rodinách: pomocník pro domácí práce a pro práce na poli; př.: *las (hijas de) Vellorinis eran tres y si las dos mayores no querían hacerle a Marcos Vargas el honor de concederle importancia a su llegada, en cambio Aracelis – la bordona, como le decían sus padres, al uso de allí, por ser la menor- estaba aquella noche más inquieta que nunca; se llama bordoncito al niño, porque empezará provyendo la choza de agua y leña, y en seguida correrá a su cargo la manada, el cuyero, el corral*; (RR).

bordona, f. (1) (Arg, Urug): každá ze tří strun nejnižše položená na kytarě, zejména ta šestá; (RAE). • (2) (Arg, Urug, Par): šestá nejsilnější kytarová struna; (AM, MM). • (3) pl. (Arg, Par, Urug): tři basové struny; (MM).

bordonear, tr/intr. (← *bourdonner*) (1) intr. (Per, Ven): bzučet; (AM). • (2) tr. (Arg): drnkat na kytaru; (MM).

bordoneo, m. (1) (Arg, Urug): brnkání, drnkání na kytaru; (MM).

bordonúa, f. (1) (Portor): velká šestistrunná kytara; (AM).

bórer, m. (← angl. *borer*) (1) (Kub): červotoč; (MS).

borgeano, -na, adj. (1) (Arg): borgeovský; ► odvozeno od José Luise Borgése; př.: *la poesía borgiana*; (RAE).

borgoña, m. (1) (Chil): chilská *sangría*; ► ve Španělsku je *sangría* osvěžující nápoj z červeného vína, vody, cukru, různých druhů ovoce a dalších příměsí; chilská obdoba se připravuje z červeného vína, jahod a cukru; př.: *acudíamos a todos los borgoñas, llenábamos el papel con los signos de un dolor jeroglífico*; (RR).

borgoñón, adj/m. (Mex): o knírku: zakroucený; př.: *es el capitancito rubio de bigote borgoñón*; (RR).

boricúa, adj/subst. (1) adj. (Am; Portor): portorikánský; př.: *el llamado Ejército Popular Boricua ... se responsabilizó por numerosos atentados dinamiteros en Puberto Rico; Marino Bajamontés es el Primer Boricua Jefe Ingeniero del Servicio Marítimo de EE.UU.*; (2) m/f. (Am): Portorikán, -nka; viz též: *borinquen*; (MM, BDE).

Borinquen, m. (← arauc.) (1) (Am): indiáský název pro Portoriko; (2) jazyk Taíno, nebo jeho nářečí, kterým mluvili obyvatelé Portorika; (MM).

borinqueño, -na, adj/subst. (1) (Am): portorikánský/portorický; viz též: *borinquen*; (MM).

borlarse, zvrát. (1) (JižAm): udělat doktorát, být promován; ► v Per není sloveso známé a v oblasti LaPla se užívá jen zřídka; (AM).

borlearse, zvrát. (1) (Mex): být promován; (JD).

borlo, m. [Š: *baile*] (1) (US): tanec; př.: *-Sabés qué, ése, a la noche vamos al borlo a tirar chancla ... esa noche fuimos al baile. Diablo de buen Chuco, se volvió una pirinola bailando con una ...*; (RR).

borlote, m. (1) [Š: *tumulto, escándalo*] (Mex): povyk, pozdvižení, rozruch, rámus, nepořádek; př.: *ya ni edad tengo para andar en estos borlotes; detrás de ellos, vino todo el borlote; mujeres, niños –muchos niños– seguirían llegando al cabo de las horas*; (RAE, RR, BDE). ● (2) (← *burlo*) (Kub, Mex): mezi hráči: nedůležitý zápas; (AM).

borlotero, -ra, adj/subst. (1) (Mex): výtržnický, milující nepořádek, zmatek, rozruch; (RAE).

bornear(se), tr/intr/zvrát. (1) ~se, intr., zvrát. [Š: *cambiar de lado*] (Mex): změnit stranu; př.: *el sol no había salido en todo el día, pero la luz se había borneado, volteando las sombras; por eso supe que era después del mediodía*; (RR). ● (2) tr. (Mex): roztočit (kuličku); (3) (Mex): ve hře *boliche*: hodit koulí a srazit většinu kuželek; (MM).

borneguar, tr. (1) (Kol): zkroutit; ► pravděpodobně se jedná o zdobnělinu výrazu *bornear* [Š: *dar vuelta*]; (AM).

boro, (bora), m. viz: *boral*; (RR).

boroboro, m. (1) (Ven): motanice; (JD).

borococo, m. (1) (Portor): zastaralý lidový tanec; (2) (Kub): pletky, motanice; (3) tajné milostné dobrodružství; (AM).

borochi, m., zool. (1) (Bol): kojot; (JD).

borochó, -cha, adj. (1) (Nik): bezzubý; ► o osobě, které chybí přední zuby; (AM).

borodeo, adj. (1) (Nik): bezzubý, kolozubý; (JD).

borona, f. (1) (Am; StřAm, Kol, Dom, Ven): drobek chleba; (RAE, AM). ● (2) (Dom: Cibao): odpad, odpadky, smetí; (AM).

boronero, m. (1) (Kost): hromada drobků; (RAE).

boronía, f. (1) (Portor): drobeček; (2) (Kol: atl. pobř.): pokrm z uvařeného a rozdrceného banánu s lilkem; (AM).

boronillo, -lla, adj. (1) (Kub): rozdrobený; (AM).

bororó, m. (1) (Arg, Par): jazyk etnické skupiny jihoamerických indiánů žijících v Matto Grosso v Braz; (2) indián kmene Bororó; (MM).

borra; f. (1) **dar en ~** (Ekv): zdiskreditovat se; (AM).

borracha; f. (1) **desnudar/encuñar a una ~** (Mex): provést bez potíží; (AM).

borrachales, m/f. (1) (Mex): opilec, ochlasta; (RAE).

borrachento, adj. (1) (Mex): namazaný, opilý; (JD).

borrachería, f. (1) (Mex, LaPla): hospoda, krčma; (AM).

borracho, -cha, adj. (1) (Am, Chil): o ovoci: zralý, přezrálý; (AM, MM). ● (2) **ciruela ~a** (Arg): tmavočervená slíva; (3) **palo ~**: vlnovec (*Ceiba speciosa*); ► listnatý strom z čeledi cejbovité; roste v tropických a subtropických pralesích JižAm; vlnovců je mnoho druhů; má lahvovitě rozšířený kmen hustě pokrytý krátkými kuželovitými trny, dřevo je velmi měkké; plodem je hruškovitá tobolka dlouhá až 20cm a široká 5cm; plod obsahuje klubka vlny spolu se semeny velikosti hrachu; povrch vytvořený z chlopní opadává a z těchto otvorů je vidět vnitřní vlnu; (MM).

borrachómetro, m. (1) (Kol): alkoholometr; (RAE).

borrachoso, -sa, adj. (1) (Per): ochmelka; (AM).

borrado, -da, adj. (1) (Per): podřobaný od neštovic; (RAE).

borrador, m. (1) (Am): guma na gumování; (MM)

borraja, f., pl. (1) (Kub): patoky, břecha; (JD).

borrarse, zvrát. (1) [Š: *marcharse*] (US, Arg, Chil, Par): odejít, odjet, odebrat se pryč, zdrhnout, vzít nohy na ramena; př.: *pero si hay que trabajar, me borro* (Par); *-¿Sabes qué, carnal? Yo me borro pa (para) echarme (beber) otro pajuelazo en otro bar*; (RR, BDE).

borrasca, f. (1) (Arg, Hond, Mex): v dolech: nedostatek užitečné rudy v ložisku; (RAE, AM). • (2) **correr** ~ (Mex): být zničen, ztracen; (3) přijít o věnec o ženě; (JD).

borratina, f. (1) (Arg): škrtní, vyškrtnutí kandidáta; (MM).

borregada, f. (1) (Ekv): polední odpočinek; (AM). • (2) (Am): stádo jehňat, oveček; (JD).

borregaje, m. (1) (Am): stádo jehňat, oveček; (JD).

borrego, -ga, m/f. (1) m. (Mex): kabát podšíť ovčí vlnou; (2) ~ **cimarrón**, m. (Mex): ovce tlustorohá (*Ovis canadensis*); (3) **soltar alguien un** ~ (Mex): šířit špatnou zprávu; (RAE). • (4) m/f. (Kost): tlusté prase; (5) m. (Kub, Mex): falešná zpráva, kachna; (6) m. (Mex): o manželovi: paroháč; (7) **dar borregas**, arch. (Per): nechat zahrát serenádu; (AM).

borrilla, f. (1) (Guat): lógr kávy; př.: ~ *de tres coladas* třikrát cezený lógr; (JD).

borriquita, f. (1) (Kol): dětská hra; (AM).

borronearse, intr. (1) (Par, Arg; Urug): o vizuálním obrazu, představě: tvořit koncept, siluetu či rozmazaný obraz; př.: *me recosté contra ella para que me sintiera; la vi borronearse; igual que en el río, cuando su sombra caía sobre la arena del fondo y las mojarritas pasaban a través de ella con sus agallas y aletas como gotas de sangre, picoteando las espumas del jabón; con el oído atento, Adán Buenosayres detiene sus pasos frente al café 'Izmir', cuyas cortinas metálicas, a medio bajar, le permiten ver un interior brumoso en el cual se borronean figuras humanas que se mantienen inmóviles o esbozan soñolientos ademanes*; (RR).

borroñoso, -sa, adj. (1) (Salv, Nik): o povrchu: hrubý, drsný, nerovný; (RAE).

boruca; f. (1) **hacerse** ~ (Mex): zpitomět, pobláznit; (2) **volver ~ una cosa o un asunto** (Mex): poplést, zaměnit, splést; (AM).

boruga, f. (1) (Kub, Dom, Ven): druh tvarohu; ► po sražení mléka se bez toho, aniž by se rozdělila syrovátka, šlehá s cukrem a pije se jako studený nápoj; (RAE, AM).

boruquear, tr. (1) (Mex): zpřeházet, rozházet; (2) stropit skandál, dělat kravál, rámusit, povykovat; (MM).

boruquiento, -ta, adj. (1) (Mex): dělající kravál; (RAE).

bos, m. (1) (← angl. *boss*) (US): šéf, vedoucí; (MS). • (2) (← *bus*) (Mex): autobus; (MM).

bosado, m. (1) (Kol): pohyb boků, vlastní tanci *currulao*; ► zdá se, že mezi otroky výraz *bosar* znamenal tančit; (AM).

boscoso, -sa, adj. (1) (Arg, Chil, Per, Urug): lesnatý, zalesněný; (AM).

boshito, -ta, adj. (1) (Mex): yukatánský; viz: *boxito*; (RAE).

boslain, (← angl. *bus line*) (1) (US): autobusová linka; (MS).

bosorola, f. (1) (StřAm; Kost, Mex): usazenina, sedlina, kal; (AM, MM). • (2) (Am): lógr kávy; (JD).

bosque, m. (1) (Kub): venkov; (JD).

bosquejo, m. (1) (Ekv; Esmeraldas): povídačka, pomluva, fáma; (AM).

bosta; f. (1) **hacer(se)** ~, tr/intr/zvrat. (Par, Arg; Urug): roztržít (se), ztroskotat; rozprášit (se); př.: *el general –seguí insistiendo– combina su hobby de la aviación con el de las mujeres; ¿Sabes lo que dicen que hace allá arriba? Se larga en picada sobre el Panteón de los Héroes, mientras... Un día le va a agarrar un infarto en la picada y se va a hacer bosta sobre el Panteón con putas y todo; Mitas hizo la denuncia al colegio y Berto no se conformó con eso, que quería hacerlo bosta al Noziglia*; (RR). • (2) (← galicijsko-port. *bosta*) (Arg, Bol, Chil, Par, Urug): dobytčí hnůj; (MM). • (3) f. (Chil): opice o ženě; (JD).

bostear(se), intr/zvrat. (← *bosta*); (1) intr. (Arg, Bol, Chil, Per, Urug): o hovězím dobytku a koních: vyměšovat, kálet; ► užívá se také jako tr.; (RAE, MM). • (2) intr. (Am): o lidech: kadit; (3) ~se, zvrat. (Am): podělat, pokadit se; (JD).

bostero, m. (1) (Urug; Arg): osoba pověřená úklidem ohrad od zvířecího trusu během stříže ovcí; kydač hnoje; př.: *al principio limpia, la cancha se vuelve pringosa de cera, bosta y orín y el bostero, con una pala de lata y una escoba de chirca acude aquí y allá recogiendo la cascarría y los desperdicios frescos o secando los orines con un paño*; (RR).

bostezada/bostezadera, f. (1) (Am): zívání; (JD).

bosticar, tr/intr. (1) tr., kniž. (Salv, Hond): říkat; (RAE). • (2) intr., vulg. (StřAm, Antil, Mex; Tabasco): huhlat, bručet, brblat; př.: ~ *unas palabras* zabručet pár slov; (AM, JD).

bostonear, intr. (1) (Chil): tančit valčík; (AM).

bota; adj/subst. (← fr. *botte*) (1) ~ **de potro**, f. (Arg, Urug, Bol): jezdecké boty; ► jezdecká gaučovská obuv s otevřenou špičkou, vyrobená z kůže koňské nohy; př.: *me hizo mil preguntas sobre mi larga ausencia, queriendo saber si me había hecho jinete, qué tal era para el lazo, cuántas mudanzas de malambo había aprendido y si sabía descarnar bien las botas de potro; ¿Cómo sería el abuelo en aquella época? ¿Usaba chiripá, botas de potro y facón de plata en la cintura, como se veía en los grabados de la Historia Nacional?*; (2) **colgar alguien las ~s** (Kol, Nik): zemřít; (3) **ponerse las ~s**¹, hovor. (Kol, Per): vystupovat, účinkovat; (4) (Salv): ukázat pevnost charakteru nebo autority; (5) (Mex): vložit své úsilí; (RAE, AM, RR). • (6) **ponerse las ~s tras (detrás) de alguien** (Guat): vyjít za nějakým člověkem; př.: *una patoja (niña) salió de la casa de enfrente y ni bien había salido, el tipo se había puesto las botas tras ella*; (7) viz: *embotar*; (RR). • (8) f. (JižAm): velká kožená nádoba na vodu; ► v Per se nepoužívá; (9) f. (Kol, Portor, Dom, Mex): kožené pouzdro na přikrytí ostruh bojovných kohoutů; (10) ~ **de campana/campanera**, f. (Mex): kus jelenice, se kterou si statkáři ovinují lýtko; (11) **no es para todos la ~ de potro** (Arg): ne každý to dokáže; (12) **pelea ~**, f. (Portor): zápas dvou kohoutů s tupými ostruhami, aby se nemohli zranit; (13) **ponerse las ~s**² (Mex): nasadit parohy; (AM, MM). • (14) adj. (Mex): nešikovný, nemotorný, neohrabaný; (15) opilý; (MM). • (16) **ponerse las ~s**³ (Kub): mít kliku; (JD).

bota-agua, m. (1) (Portor): okenní/dvevní římsa, zabraňující proniknutí dešťové vody dovnitř; (2) (Kol, Mex): zmíněná římsa, umístěná v horní nebo v dolní části; (AM).

botabarro, m. (1) (Chil): blatník; (AM).

botada, f. (1) (Antil, Kol, Per): vyhození, propuštění; (AM). • (2) (Am): hod, hození, vržení, vyhození; ► neuzívá se v Par a LaPla; (MM). • (3) (Mex): dovezení; (4) **hacer la ~ a u.p.** (Mex): dovézt koho kam; (5) **¡le dieron una clase de ~!** (Kub): ti ho pěkně vykopli; (JD).

botadero, -ra, m. (1) (Hond, Mex, Per): smetiště, skládka odpadků; (2) (Mex): nepořádek (zmatek); (RAE, MM). • (3) ~ **de basura** (Kost, Ekv; Mex, Nik, Kol, Per, Chil): stoka, popelnice, smetiště; hnojště, odpadová jáma; př.: *un océano de basura urbana, el mostruoso 'botadero' allí y ahora existente y apestoso; María Auxiliadora es el nombre del nuevo barrio que se ubica detrás del botadero de basura Las Iguanas, en la ciudad de Guayaquil, en el litoral ecuatoriano*; (RR). • (4) (Kol, Guat, Mex:Tabasco, Ven): brod řeky; (5) (Guat, Hond): zkratka přes nakloněnou půdu; (6) (Per): vodovod; (7) vyústní objekt s mřížkou, výpusť; (8) **no hallar ~ a una cosa** (Hond): nenajít řešení, nevědět kudy kam; (AM). • (9) (Am): přístup k vodě; (JD).

botado, -da, adj/subst. (1) adj. (Kol, Kost, Hond): štědrý, velkolepý, rozhazovačný, rád pozve; (2) adj., hovor. (Kub): oplývající, přehnaný; př.: *ser, estar, andar botado*; (3) adj., hovor. (Kub): o osobě: dobře ekonomicky a společensky situovaný; (4) adj. (Salv): zdiskreditovaný, zneuctěný; (5) adj. (Salv, Mex): laciný, za babku, skoro zadarmo, o ceně: velmi nízká; (6) adj., hovor. (Ven): o věci: perfektní, neobyčejný; (RAE). • (7) m/f. (Bol, Mex, Kol, Kub, Ekv, Guat, Per, Ven): nalezenec, odložené dítě; př.: *No. No pudo haber sido botado su abuelo, ni curtidor. ¿Porqué no pudo haber sido un hombre de claro linaje?*; (8) adj. (Kol): snadný, příliš lehký; př.: *me va explicando todo, tranquila, mijá (mi hija), que la cosa es botada, no hay ningún peligro*; (RR, MM, AM). • (9) adj. (StřAm, Ekv): marnotratný, utrácující, rozmařilý; (10) adj. (Ekv): rezignovaný, smířený se vším; odevzdaný; př.: *este joven es botado a todo trabajo*; (11) adj. (Mex): o opilci: spící, na mol opilý; (12) **dejar a uno ~** (Antil): hodit všechno za hlavu; (AM). • (13) adj. (Ekv): odhodlaný, rázný, odhodlaný; (14) adj. (Guat): odhozený, opuštěný; (MM). • (15) adj. (Am): o dítěti: opuštěný; (16) adj. (Kub): hojný; př.: *en Cuba el azúcar está botado* na Kubě je plno cukru; *todo estaba botado* všeho bylo plno; (17) **está ~** (Ven): dopadlo to dobře, je to v suchu; (18) je to moc hezké; (19) **ella está ~a** (Ven): moc jí to sluší; (20) **eso está ~** (Am): je to skoro zadarmo, za babku; (JD).

botador, -ra, adj/subst. (1) adj. (StřAm, Ekv, Portor, Kub, Chil, Mex): rozhazovačný, marnotratný; ► tento výraz se nepoužívá v Par a Urug; (RAE, AM, MM). • (2) m. (Am): rozmařilec, marnotratník; (3) f. (Am): rozmařilá žena, marnotratnice; (JD).

botadura, f. (1) (Am): hození, vyhození, mrštění, vypuštění; (MM).

botafango, m. (1) (Kub, Per, Portor): blatník, zástěrka na kola; (AM).

botaganado, m. (1) (Kub): nárazník; viz též: *botavaca*; (AM).

botagua, m/f. (1) f. [Š: *vierteaguas*] (Bol): odtok vody, okap; (RAE). • (2) m. (Chil), viz.: *botagua*; (AM).

botaguado, m. (1) (Kub): krajní list rostliny *guano*, tvořící střešní krytinu domů; ► *guano* je vysoká palma s listy ve tvaru vějíře; (AM).

botaina, f. [Š: *botana*] (1) (Antil, Kol): falešná ostruha bojového kohouta; (RAE).

botalodo, m. (1) (Per, Portor): blatník auta; (AM).

botalomo, m. (1) (Chil): vázací stroj na knihy; (RAE).

botalón, m. (1) (Kol, Ven): viz: *bramadero*; (RAE). • (2) (Portor): postrčení, š'ouchanec; (3) propuštění, vyhození; (AM). • (4) (Arg, Par): trám, břevno, nosník; (5) (Kol, Ven): kůl, sloup; (MM). • (6) (Per): marnotratník, rozmařilec; (JD).

botalonear, tr. (1) (Ven): škubat, cloumat, handrkovat se; (AM).

botamanga, f. (1) (Arg, Kol, Chil, Ekv, Per): vnější lem, záhyb kalhot, šňěrovačky nebo dámské halenky; viz též: *bocamanga*; př.: *-Un tesoro de blusa –ponderó-, hecha totalmente a mano sobre linón de hilo. ... La blusa trae un cuellito alto que cierra una corbatita del mismo género, y sus mangas tienen botamangas que terminan en un volado con las mismas alforzas y valencianas del jabot*; (RR, AM).

botamay, m., eufem. (1) (Nik): zadek, hýždě; (RAE).

botana, f. (1) (Kub): falešná ostruha, která se dá kohoutovi při boji; (2) ~s, (pl.) (Mex, Ven): aperitiv, chuťovka, jednohubka; př.: *ricas botanas todos los días (lo que en España llaman tapas)* (Ven); (RAE, BDE). • (3) (Guat, Mex): pochutiny, jako např. oliva, kousek šunky, sýra, které se přikusují ke skelnici vína; př.: *cocimiento en cantina sucia, hedionda, ... botanas viejas llenas de teleraña*; (RR, MM). • (4) (Kol, Kub, Mex): kožené pouzdro na přikrytí kohoutích ostruh; (5) (Guat, Mex): poduška, která se přikládá kohoutovi na nohu k připevnění zápasnické ostruhy; (6) (Kol, Ven): měch; (7) (Ven): opilec; (AM, MM). • (8) (Kub, Mex): kůže, která se lepí na hrot kulečnickového tága, aby se nepoškodily kulečnickové koule; (MM). • (9) (Mex): sendvič; (JD).

botanear, intr. (1) (Mex): jíst chuťovky, jednohubky; (RAE).

botanero, m. (1) (Mex): miska na zákusky; (JD).

botánica, f. (1) (Portor): bylinkářství; (RAE).

botánico, -ca, m/f. (← lat. *botanicus*, a to ← gr. *βοτανική*, ← *βοτάνη*, „rostlina“) (1) (Portor): viz: *yerberatero*; ► bylinkář, léčitel, mastičkář; (RAE).

botapié, m. (1) (Bol): vnější lem/záhyb kalhot; př.: *él hace ademán de patear al perro pero es peor; ladra con más ganas e intenta avanzar para morderle del botapié, hace intentos de saltar*; (RR).

botar(se), tr/intr/zvrat. (← něm. *bōtan*, „bít, tlouci“) (1) tr. [Š: *derribar*] (Guat, Kost, Kub, Salv, Ven): shodit, nechat spadnout, strhnout, srazit, zbořit; př.: *botar un edificio; el árbol bota las hojas; van botando la puerta y se salieron; y qué resolvieron ... traguítieron mucho es lo único que sé ... –Resolvimos que hay que botar al gobierno*; (2) (Am; Kost, Kub, Hond, Ven): promrhat jmění, rozhazovat peníze, plýtvat; (3) (Kost, Kub, Ven, Ekv, Kol, Mex): propustit, vyhodit někoho z práce; př.: *se me niégo a cumplir, fiyo que me harán de botar*; (4) venk. (Kost, Hond): řezat stromy, keře a křoviny; (5) (StřAm, Kol, Per, Portor, Dom, Kub, Ven): ztratit; př.: *he botado el pañuelo*; (RAE, JD, AM, RR). • (6) [Š: *abandonar*] (Kost, Chil, Hond): opustit, vzdát se; př.: *tus chiquillos no quedan botados; están con Adelaida y conmigo; no me puede dejar botado, don Pablo; hable con la señora ...*; (7) ~la [Š: *sobrepasarse, exceder*] (Pan): překonat se, překročit míru; př.: *si la quieres botar quien prittipritti (elegante), no votes; ¡La botaste bróder (hermano)!; no sé cómo hicistes para conseguir a ese (disco) de John Travolta dizque saturday no sé qué, pero la vamos a botar con eso ¡tú vas a ver!*; (8) ~se, intr., zvat. (Kol): ejakulovat při orgasmu; př.: *yo sí sabía que te botabas en la cama, soñando, pero a mí no me gusta eso, yo ... penetro al inodoro y me bajo los pantalones*; (9) ~se, intr., zvat. (Guat): natáhnout se, svalit se, sklonit se, zřítit se, seskočit, sletět; př.: *los Ayuc Gaitán empezaron a botarse de las caballerías después de dar el recado de la carta ado Sebastianón*; (10) **mandar botando**, viz: *mandar*; (11) ~ **el diner**, viz: *diner*; (12) ~ **la piedra**, viz: *piedra*; (13) ~ **el rancho**, viz: *rancho*; (RR). • (14) ~se, tr., zvat. (Chil): přejít na nové zaměstnání; př.: *Pedro se botó a*

escritor; (15) (Dom): o řece: vylít se z břehů; př.: *el Yuna se botó esta mañana*; (16) *~se a ...* (Chil): stát se, pustit se do něčeho; př.: *se botó a gracioso, a tunante* zladčit; *a pillo* zlumpatit; (AM, JD). • (17) (Chil): rozházet si to s kým; (18) (Ven): pohodit dítě; krmit rybičky zvracet; (19) *~ la casa por la ventana* (Ven): vyhazovat peníze okny; (20) *el bus me bota en mi casa* (Ven): autobus mě doveze až domů; (21) *~ la concha* (Ven): mít vyrážku; (22) *~ dañanado* (Ekv): úplně rozbít; (23) *dejar ~ado* (Chil): pustit k vodě koho; (24) *~ en el juego* (Ven): prohrát peníze; (25) *¡bótala!* (Ven): jen si dej!; (26) *~ la lana* (Ven): otrkat se; (27) *~ el pelero* (Ven): zatřepat bačkorama; (28) *~ la pelota* (Kub): bláznit; (29) (Ven): flámovat; (30) *¡~tó la pelota!* (Kub): to byla bomba!, obdiv; př.: *si lo consigues, -as la bomba* to bude bomba, jestli se ti to podaří; (31) *~ pólvora en gallinazos* (Kol): dělat mnoho povyku pro nic; (32) *~ sangre* (Ven): krvácet; (33) *~se*, zvrat. (Mex): lehnout si, natáhnout se; (34) *~se*, zvrat. (Ven): zkrásnět; dobře dopadnout o přednášce aj.; vyskočit z postele apod.; (35) *~ de guapo* (Kub): ohodit se, vyparádít se; (36) *~ para el solar* (Kub): naštvat se; (37) *~ a la carretera* (Kub): pustit se po silnici; (JD).

botarata, adj/subst. (1) (Kol, Per, Portor): marnotratný, rozhazovačný, hýřivý; (RAE).

botaratas, adj/subst. (1) (Kol, Kost): marnotratný, rozhazovačný, hýřivý; (RAE).

botarate, adj/subst. (1) m. (Can., Am): marnotratník, hýřil, rozmařilec, rozhazovačný člověk; (RAE).

botaratear, (1) (Am): rozhazovat peníze; (JD).

botaratería, f. (1) (Mex): zbrkllost, ztřeštěnost; (2) rozmařilost, rozhazování peněz; (JD).

botavaca, m. (1) (Portor): nárazník; (AM).

botavara, f. (1) (Portor, LaPla): oj vozu; (2) stojan ručního mlýnku na drcení zrn; (AM).

bote¹, m. (1) [Š: *aventón*] (Pan): autostop; (RAE). • (2) (Kost, Kol): dostatečně velká nádoba, nádrž; kbelík, vědro; př.: *llegan a formar una unidad indisoluble con el bote de basura para el que los ve comiendo directamente de la boca de un estañón de basura; ¿Quién pateó el maldito bote de la basura?*; (RR). • (3) (Ven): vyhození, zahození; (4) přenosný žlab pro zvířata; (5) měch k zachycení mléka při výrobě sýru; (6) *~ de vela* (Per, Portor): goeleta; ► malá plachetnice; (7) *tocarle a uno amarrar el ~* (Portor, Ven): být poslední na řadě; (AM). • (8) (Mex): bedna na odpadky; (9) *irse en un ~ de cuataro velas* (Chil): natáhnout bačkory; (JD). • (10) *~ de (la) basura* (Mex): popelnice; př.: *Rivera hurgó en el bote de basura y sólo encontró una naranja* (Mex); (BDE).

bote², m., hovor. (← ingl. *bāt*) (1) (Guat, Hond, Mex): vazba, vězení; př.: *tuvo la sana intención de meterlo al bote por algo, y que lo salvó don Fidel* (Mex); (RAE).

bote³, adj., hovor. (1) *de ~ a ~* (Arg): viz. *de bote en bote*; ► (← fr. *bout en bout*, „z jednoho konce na druhý“); o místě, lokálu: přeplněný lidmi, nacpaný k prasknutí; (RAE).

bote⁴, m. (1) (Kub): malý list tabáku po prvním řezu, používaný jako cigaretový; (RAE).

bote⁵, m. (← angl. *boat*) (1) (Am): veslařský člun; ► slouží k přepravě lidí a zavazadel k velké lodi a k dopravě v přístavech; (MM).

botear, intr. (1) (Kub): přepravovat cestující v pronajmutých nebo soukromých autech na pevně stanovené trase s oficiálně stanovenou cenou; (RAE). • (2) (Guat): dopravovat vodu ve člunu z jednoho místa na druhé; (AM). • (3) (Kub): shánět ryto o šoferovi; (JD). • (4) (Mex): pořádat veřejnou sbírku prostřednictvím sbírkové kasičky; (BDE).

botella, f. (← fr. *bouteille*) (1) (Antil, Pan, Per, Kub): výnosné, snadné zaměstnání bez velkých povinností a bez odpovědnosti; výnosný úřad, funkce; (2) (Kost): zbytečný, nepotřebný zaměstnanec; (3) hovor. (Kub): autostop; př.: *dar, pedir botella*; (RAE, MM). • (4) (Portor): nahromadění neuspořádaných znalostí naučených nazpaměť, aniž bychom je zcela ovládali; př.: *metía los mochos sin perder pie como si estuviera recitando una botella de examen oral*; (RR). • (5) *meterse en la ~* (Ven): opít se; (6) *subirse por el pico de la ~* (Ven): dosáhnout záviděníhodného politického postavení; (AM). • (7) *andar ~* (Chil): být na dlažbě; (8) *dar ~ a u.p.* (Kub): svézt koho autem; (9) *estar ~* (Chil): být na dlažbě; (10) *pedir ~* (Kub): stopařit, jezdit autostopem; př.: *no es extraño ver en las calles de La Habana hombres de uniforme haciendo autoestop. «¿Cuál es su grado?»», pregunté a un oficial que me pidió botella hasta su casa: «Soy mayor (comandante)», contestó*; (JD, BDE).

botellerío, m. (1) (Mex): láhve, hromada lahví; (JD).

botellero, -ra, adj/subst. (1) adj., hovor. (Kub): o osobě: mající výnosné, snadné zaměstnání bez velkých povinností a bez odpovědnosti; zastávající výnosný úřad, funkci; (2) adj., hovor. (Kub): o osobě: stopující, cestující autostopem; (3) m/f. (Arg, Hond): vetešník; (RAE). • (4) m. (Kub): veřejný úředník, který pobíral mzdu od státu bez práce; př.: *representando a la ciencia vivía allí (en Las Yaguas) una comadrona; al más noble de los magisterios, un maestro de escuela pública; policías a la Autoridad, y a los ideales de la nación, 'botelleros' y cachanchanes (lameculos) de políticos*; (RR). • (5) (Am): stojan, kovový košík na láhve; (6) (Kub): flákač, darmojed; (JD).

botellita, f. (1) (Kost): váček citrusových plodů, ve kterém je uchována šťáva; (RAE).

botellón, m. (1) (Mex): demižón; (RAE). • (2) [Š: *botellín*] (Ven; Chil): lahvička, malá láhev; př.: *Sírveme una cervecita. –Vamos a tomarnos este botellón. Yo lo pago –dijo el zambo (mestizo de negro e india)*; (RR). • (3) (Am): karafa; (JD).

botería, f. (1) (Arg, Chil): obuvnictví; (MM).

botero, m. (1) (Kub): vlastní nebo pronajatý automobil na převoz lidí; př.: *decidimos pasar la noche en el camión fumando y tomando gaseosa; ya vendría la mañana y con ella las guaguas (autobuses) y los 'boteros'*; (RAE, RR). • (2) (Chil): švec, obuvník; (AM). • (3) (Kub): šofér; (JD).

botica, f. [Š: *patuco*] (1) (Kub): pletená papuče; ► pro miminka na nožičky nebo pro starší na zahřátí; (RAE). • (2) **Cayetano la** ~ (Mex): drž hubu; (JD).

boticheli, m., žert. (1) (Mex): basa vězení; (JD).

botija, m/f. (1) f. (Kub): strom, který dosahuje až 12 metrů výšky; má listy střídavě palmovité a květy má rozloženy v koncových kruzích; (2) f., hovor. [Š: *tesoro*] (Hond, Salv, Kost; Mex, Guat, Nik, StřAm, Portor, Dom, Ven): skrytý zakopaný poklad; ► kvůli zmínce o nádobě (*botija, botijuela*), do které se obvykle schovávaly peníze; př.: *se encontró una botija enorme de los piratas en los arenales de Tanzing; él buscaba las botijas llenas de bambas doradas ... que .. vomitan plata y oro; vos cuando te conseguiste a esa muchacha decí que hallaste una botija*; (3) m/f. [Š: *niño*] (Urug, Arg): dítě; př.: *desde que éramos botijas –dice- que andamos queriendo una firma suya* (Urug); *¿El vecindario? ... una porretada de botijas que parecían vivir sin padres ni mayores; yo, un pelotudo de sesenta años, me pongo a llorar como un botija*; (RAE, RR, AM BDE). • (4) m. (Arg): břicho; použ. se též jako přezdívka pro tlustého člověka – *tlust'och, tloušťk*; př.: *¡Allá va el toro! ¡Atajen! ¡Guarda! –Enlaza Sietepelos. –¡Que te agarra, Botija!*; (RR). • (5) **poner a uno como ~ verde** (Kol, Kub, Guat, Portor): urazit někoho; př.: *le dije hasta botija verde*; ► v Dom je v tomto rčení slovo *botija* nahrazeno výrazem *botijuela*; (AM). • (6) f. (Urug): holčička; (7) **decir a u.p. hasta ~ verde** (Am): vynadat komu; (8) m. (Am): dítě, klouček, usmrkánek; (JD).

botijón, -na, adj/subst. (1) adj. (Salv, Hond, Mex): velmi tlustý, břichatý, pupkatý; (RAE). • (2) m., žert. (Mex): děťátko, klouček; (JD).

botijuela, f. (1) (Dom): džbán s mincemi z koloniální doby ukrytý ve zdi nebo v zemi; (2) **encontrar una** ~ (Dom): najít poklad; (RAE). • (3) (Kub): afrokubánský hudební dechový nástroj; ► původně se jedná o hliněnou nádobu na olej; staří černoši mají ve zvyku nazývat tento nástroj *bunga*; př.: *era una criolla muy bonita, nieta de un congo portugués, de esos que tocaban botijuelas en sus fiestas, golpeando y soplando por el agujero de la botija*; (RR, AM). • (4) (Hond, Portor, Dom, Mex: Tabasco, Ven): zakopaný poklad; (5) (Kub): lichotník; (6) **soplar la** ~ (Kub): lichotit; (AM). • (7) (Kub): lidový bubínek; (8) **le dije hasta** ~ (Dom): sprostě jsem mu vynadal; (JD).

botijuleo, m. (1) (Kub): lichocení, pochlebování; (AM).

botillería, f. (1) (Chil, Per, Ven): obchod, prodejna s lahvovým vínem a likéry; př.: *veía los pocos vecinos que pasaban por la calle ... los que se detenían a la puerta del abasto y botillería de Gravina, las señoras que iban a la iglesia* (Ven); (RAE, BDE). • (2) (Kol): bufet, občerstvení, cukrárna; (JD).

botillero, m. (1) (Kol): barman; (2) (Mex): obuvník; (JD).

botín, m., častěji v pl. [Š: *zapato*] (1) (Mex, Kol, Arg): bota, obuv; př.: *venían del Municipio San Ángel y del de Contreras, de Chalco, Tlalpan, de la Doctores, de San Antonio Abad y el pueblo*

de Tacubaya, endomingados pero sin exagerar, lustrados los únicos botines y cepillado le sombrero de ala ancha y caída que uniformaba a los textiles (obreros del sector textil); tiraron por las ventanas más de doscientos chalecos de brocado todavía con la etiqueta de fábrica, tiraron como tres mil pares de botines italianos sin estrenar; ¿Por qué el Rufián Melancólico continúa explotando mujeres y lustrándose los botines a pesar de tener fortuna?; (RR). • (2) (Chil): punčoška, ponožka; (AM).

botiquín, m. (1) (Ven): hospoda, krčma, výčep, krátek; (RAE). • (2) (Ven): zařízení nebo podnik nízké kategorie, kde se prodává alkohol, a kde se dá hrát kulečník, karty nebo kostky; viz též: *botiquinero*; př.: *dio unas palmadas, llamando al mozo del botiquín, y le ordenó: -Sirva champaña para todos; de vez en cuando se metían en el botiquín de la esquina y tomaban su vasito de ron*; (RR). • (3) (Arg, Chil): toaletní koupelnová skříňka; př.: *Fábrica de Botiquines y Vanitorios. Alerce y lacados* (Chil); (BDE).

botiquinero, m. (1) (Ven): osoba, která obsluhuje v zařízení zvaném *botiquín*, barman; viz též: *botiquín*; př.: *de aquí no se va nadie hasta que esté borracho; ¡Echa más champaña, botiquinero, que esa la paga Blohm!*; (RR).

boto; adj. (1) **amolando y siempre** ~ (Portor, Dom): pracující a neustále chudý; (AM). • (2) (Arg): tupý; př.: *machete boto, cuchillo boto*; (MM).

botocudo, adj/subst. (← port. *batoque* a *botoque*) (1) (Am): indiánský kmen Kaingangů (*Caingang*) z jihu Braz; ► charakteristický tím, že nosí tyčinku *tembetá* (viz); (MM).

botón, m. (1) hovor. [Š: *policía, vigilante*] (Arg, Per, Chil, Urug): policajt, policista; př.: *y mirá este pobre mozo cómo ha perdido el estado, amargado, solo y flaco como perro de botón; no pretendo sacramentos ni palabras funebresas, me le entrego (a la muerte) mansamente, como me entregué al botón; antes ... de que cualquier gil aprendiera a volar un botón con caballo y todo*; (2) hovor. (Arg): zrádce, udavač, donašeč; (3) (Kub): pryskyřník; (4) **pegar alguien ~es**, hovor. (Hond): dělat věci dobře; (RAE, RR). • (5) **al ~/al divino** ~ [Š: *inútilmente*] (Arg, Bol, Chil, Per, Urug): zbytečně, nadarmo, pro nic za nic, zbůhdarma; př.: *una vez entre otras muchas, tanto salir al botón, nos pegaron un malón los indios y una lanzada (lanceada), que la gente acobardada quedó dende esa ocasión*; (6) **ser de los del divino** ~ [Š: *ser ingenuo*] (Per): být naivní, bezelstný; př.: *como Cornejo no era de los del divino botón, y había sentido un ruido sospechoso al entrar, hizo poco caso de la paciente y comenzó por agacharse y mirar bajo la cama*; (RR, AM). • (7) (Mex): přípřež; (8) špička provazu; (9) (Kub): pohrdavá výtka, výčitka, vynadání; (10) (Dom): extrémně chladný severní vítr; (11) ~ **de leche** (Kol, Hond, Portor, Ven): keramický, porcelánový; (AM).

botonar, tr/intr. (1) tr. (Am): zapnout na knoflíky; (2) intr., (vy)pučet, vyhnat pupence; ► v Per není tento výraz obvyklý; (AM).

botonazo, -za, (1) m/f., hovor. (Arg): zrádce, udavač, donašeč; (RAE).

botonear, intr. (1) (Kub): o rostlině, zejména o rostlině tabáku: vyrašit (vyhodit) nové výhonky, poupata nebo pupeny; (RAE). • (2) (Am): zapnout; (JD).

botones, m. (1) (Am): policajt; (JD).

bototo, m. (1) (Am, Chil, Ekv): čutora; nádoba z tykve na nošení vody; (RAE, MM). • (2) (Chil): velká stará a prostá bota, kterou nosí chudí; př.: *el sodado ... estudiándose los bototos, le dijo a Mario sin mirarlo...; calzaba gruesos zapatones, bototos que llaman*; (RR). • (3) (Ekv): tykev, nádoba; (4) (Chil): velká těžká vojenská obuv; (AM). • (5) ~s, pl. (Chil): nekvalitní boty, křápy; (MM). • (6) (Chil): křáp, baganče; (JD).

botúa, f., vulg. (1) (Kub): žrádlo; (AM).

botudo, -da, adj. (1) (Kub, Mex: Tabasco): o koni: bílý do poloviny bérce; (2) (Mex): černosrstá nebo tmavosrstá jízda se čtyřmi bílými koňmi; (AM).

¡botulante!, excl. (1) (Ekv): Antikriste!; (AM).

botuto, m. (← karib. *botuto*) (1) (Kub, Ven): dlouhá a dutá stopka listu papáji melounové (*Carica papaya*); (2) (Ven): hlemýžď z Karibského moře; ► jeho maso je jedlé, ulita velká 20 až 25 cm používala se dávnými indiány a dnešními rybáři jako trubka, houkačka; (RAE, AM, MM). • (3) (Kol, Ven): válečná indiánská trubka, vyrobená z pálené hlíny; (4) trubka vyrobená z lastury

(*Strombus gigas*); ► někteří američtí kronikáři považovali *botuto* za velkou dřevěnou flétnu, jiní zase za lasturu s otvorem; (5) (Ven): pupeční šňůra; (AM).

bout, (← angl. *bout*) (1) (Chil, Kol): zápas, útok, kolo (zápasu) v boxu a šermu; (MS).

bóveda, f. (1) (Arg): rodinná hrobka; (2) (Chil, Mex): trezor; (RAE).

bowling, m. (← angl. *bowling*) (1) (Am): bowling, kuželky; (MS).

box, m. (1) (← angl. *to box, boxear*) (Ekv, Mex): boxování, box; př.: *se puso a ver el pleito como si estuviera en el box*; (RAE, BDE). • (2) (Dom): při baseballu: místo rezervované pro tým, který hraje; př.: *como jugabas con los muchachos del 'Aurora', compartiste con nosotros muchas veces la alegría de formar aquella rueda en el box*; (3) [Š: *caballeriza*] (Arg): oddělené místo ve stáji; př.: *estaba Barsut sentado bajo el triángulo de la pesebrera metálica, entre los muros de madera de un box*; (RR). • (4) (← angl. *box*) (Am): koňský box; (5) (Portor, StřAm): poštovní přihrádka; (6) (Chil): vozovna, kde se nechávají auta; (7) (Kol, Mex): v baseballu, prostor, ve kterém musí pálkař stát během svého času na palce; (MS).

box-calf, m. (← angl. *box-calf*): chromová kůže; (MS).

boxeador, m. (1) (Am): boxer; (MM).

boxear, intr. (← angl. *to box*) (1) (Am): boxovat; (MM).

boxeo, m. (← *boxear*) (1) (Am): box, boxování; (MM).

bóxer, m. (← angl. *boxer*): boxer, buldog; (MS).

boxeril, adj. (1) (Chil): boxérský; ■ Var.: *boxístico* (Am); (JD).

boxístico, -ca, adj. (← *box*) (1) (Am): boxérský; (MM).

boxito, -ta, adj/subst. (1) adj. (Mex): o osobě: pocházející z Yucatánu; (2) m/f. (Mex): familiérní, laskavé oslovení používané mezi obyvateli Yucatánu; (RAE). • (← may.) (3) (Mex): přezdívka Jukatánců; (MS). • (4) f. (Mex): holka; (5) m. (Mex): kamarád, kumpán; př.: *¡oye, ~ lindo!* poslyš, kamaráde; (JD).

box-spring, (← angl. *box-spring*) (1) (Mex, Per): matrace; (MS).

boy scout, m. (← angl. *boy scout*) (1) (Am): skaut; (MS).

boya, f. (1) (← angl. *buoy*) (Am): bóje; ► angl. výraz pochází z nizozemského výrazu *boei*, a ten z něm. výrazu *bauk*; (MM). • (2) (Am): záhyb; zub; bohatá rudná žíla; (3) (Chil): tepaná práce; (4) **estar en la buena** ~, hovor. (Am): být v dobré náladě; (5) **¡estamos en la pura ~!** (Chil): máme dušičku v peři; jsme rádi; (JD).

boyado, adj. (1) (Pan): lehoučký; (JD).

boyar(se), tr/intr/zvrat. (1) intr. (Kub, Urug, Arg): plout, vznášet se na hladině vody; př.: *veníá un pez fosforescente que era largo y se parecía a Cuba ... y cuando lo cogí, que picó, comenzó a crecer y a crecer y se hizo tan grande como el bote y se quedó boyado, bocarriba, jadeando; -De manera que estamos rodeados de agua, solos ... -murmuró impresionada-. Yo no podré dormir boyando en el río; ciertamente, su entendimiento boya intacto a la superficie de aquel discurso que no ha entendido ni entendería nunca*; (RR). • (2) intr. (Portor): dřít se, plahočit se; (3) **~se**, zvrat. (Pan): zhatit se, zmařit se; (AM). • (4) tr. (Antil, JižAm): plout, plavat, vznášet se na vodě; (MM). • (5) **~se**, zvrat. (Pan): plout na povrchu; (6) (Am): mít štěstí, úspěch; (JD).

boyardo, m. (1) [Š: *hacendado; rico*] (Kol): statkář, farmář; boháč; př.: *no mandó a Divina Flor sino que subió ella misma al dormitorio con el vestido de lino, pues no perdía ninguna ocasión de preservar a la hija contra las garras del boyardo*; (RR).

boyazo, m. (1) (StřAm, Chil): rána pěstí, bouchnutí; (2) rána, pecka, úder; (AM).

boycotear, tr. (1) (Am): bojkotovat; (MM).

boyerito, m. (1) (Arg): tyranovec dlouhonohý (*Machetornis rixosa*); ► pták z čeledi tyranovití (*Tyrannidae*); dorůstá výšky až 20 cm; jeho hřbet a křídla jsou hnědé, břicho žluté; viz též: *boyero*; (MM).

boyero, m. (1) (Arg, Urug): jméno různých ptáků z čeledi vlhovcovití (*Icteridae*); ► dorůstají délky 20 až 40 cm, mají černé peři se skvrnami různých barev podle druhu; vyznačují se stavěním složitých spletaných hnízd zavěšených na větvi vysoko nad zemí; (RAE). • (2) (Ekv): bodec; (3) (Kol): jitřenka; (AM). • (4) (Kub): holub hnědočervený (*Geotrygon montana*); ► pták z čeledi holubovití (*Comubidae*); (5) (← *buey*) (Arg): tyranovec dlouhonohý (*Machetornis rixosa*); ► pojmenování *boyero* pro tohoto ptáka je odvozeno od jeho zvyku doprovázet dobytek

(*buyes*) nebo koně na pastvu, sedí na jejich hřbětě nebo se schovává před sluncem v jejich stínu; (MM).

boyobán; (1) de ~ (Kub): k nakousnutí, chutný; (AM).

bozada, f. (1) (Kol): ohlávka; (AM).

bozal, adj/subst. (1) m. (Am; StřAm, Kol, Kub, Chil, Ekv, Mex, Pan, Per, Portor, Urug, Ven): ohlávka; př.: *cruzó la puerta y desanudó el bozal con que su caballo estaba amarrado al horcón* (Mex); (2) m. (Kub): osoba, hovořící špatně španělsky; (RAE, AM, BDE). • (3) adj. (Am): o černoších: špatně hovořící španělsky; (4) adj. (Kub): ukecaný; (5) m. (Chil): hulvát; (6) m. (Mex): huba, držka, tlama; (JD).

bozalear, tr. (1) (Mex, Kost): uvázat koni ohlávku; (RAE, AM).

bozalillo, m. (1) (Mex): provaz nebo řemen, kterým se opásá hlava koně; ohlávka; (RAE). • (2) (Ekv, Mex, Per): druh ohlávky; (AM).

bozalón, -na, adj. (← *bozal* „cizinec mluvící špatně španělsky“) (1) (Ekv, Kub): o černoších a indiánech: mluvící špatně španělsky; př.: *hablaba en un español ~* mluvil špatnou španělštinou (AM, MM, JD).

bozorola, f. (1) (Kost): lógr; (RAE).

bracamonte, m. (1) (Kol): skřítek, šotek; (AM).

braceador, adj. (1) (Am): o klusajícím koni: zvedající vysoko přední nohy; (JD).

bracear, intr. (1) (Dom): nezákonně se obohatit; (AM). • (2) (Kub): bojovat; (JD).

bracero, -ra, m. (← *brazo*) (1) (Mex): dělník, nádeník bez specializace, který emigruje, častokrát jen dočasně, do jiné země; (RAE, MM).

braco, -ca, adj. (1) (Salv, Hond): o osobě: rozzlobený, podrážděný; (2) (Hond): o zvířeti: divoký, nepoddajný; (RAE).

bragado, -da, adj. (1) (Arg, Urug): o srsti zvířete: středně tmavá se světlejšími pruhy; ► také v Braz; (AM).

bragazas, f., pl. (1) (Kub): řvaní, průduch; (AM).

braguero, m. (1) (Mex): provaz, který jako popruh obepíná tělo býka, kterého se chytá (pevně drží) ten, kdo na tomto neosedlaném býkovi jede; (RAE). • (2) (Per): pomocné otěže; (3) (Chil): dětský břišní pás; (AM). • (4) (Mex): popruh; (JD).

bragueta; f. (1) **casamiento de ~** (Per, Portor, LaPla): svatba pro peníze; (2) **estar uno como ~ de fraile** (Arg, Urug): být příliš vážný; (AM).

braguetazo, m. (1) (Per, LaPla, Portor): svatba pro peníze; (MM).

braguetear, (1) (Mex): oženit se pro peníze; (JD).

braguetero, adj. (1) (Chil, Guat, Per, Portor): vypočítavý, prospěchářský; (2) (Per, Portor): žijící na úkor ženy, pžíživnický; (AM).

braguetilla, f. (1) (JižAm): pec, která se kdysi používala na slévání stříbrné rudy; ► tvořila ji malá otevřená díra v zemi, která byla vyzděná; (AM).

bramadera, f. (1) (Kol, Kub): díra v peci, řvaní, průduch; (RAE, AM). • (2) (Mex): kůl; (JD).

bramadero, m. (1) (Am; StřAm, Arg, Kol, Kub, Ekv, Mex, Per, Dom): kůl, ke kterému se na dvoře nebo v ohradě uvazují zvířata, aby byla okována, domestikována nebo zabita; ► není známý španělský výraz pro tento amerikanismus; (RAE, AM).

bramador, m. (1) (Pan), viz.: *bramadero, palenque*; (AM, MM).

bramante, m. (1) (Kol; Arg): výrobek z bavlny, bavlněná textilie; př.: *que te quites las botas, que me ensucias mis sábanas de bramante, y él se las quitaba*; (RR).

bramear, (1) (Pan): bučet; (JD).

bramera, f. (1) (Chil): průduch, řvaní; (AM).

bramoroso, -sa, adj. (1) (Ven): bučící, řvoucí; (AM).

brancal, m. (1) (Portor): dvojité o; (2) **coche o calesa de ~** (Portor): tažený pouze jedním koněm; (AM).

brandy, m. (← angl. *brandy*) (1) (Am): koňak, kořalka; (MS).

braque, m. (1) (Par): nápoj připravený z kořalky z třtinového rumu svařeného se skořicí, cukrem a šťávou z kyselého citrónu; (MM).

braseiro, m. (1) (Arg, Mex): přenosné ohniště nebo sporák na vaření; (RAE). • (2) (Kol): velký oheň, vatra, táborák; ► užívá se také v Braz; (AM).

brasileño, brasileiro, -ra, adj/subst. (1) (Am; LaPla): brazilský; př.: *forma corriente del gentilicio brasileño* (Arg); *televén vuelve a complacer a los defensores de las producciones dramáticas brasileras* (Ven); (JD, BDE).

brassavola, f. (1) (Hond): *Brassavola digbiana*; ► varianta orchideje, kvete světlými žlutozelenými květy s velmi jemně řasnatě a pavučinkově zakončeným pyskem; je to národní květina Hond; (RAE).

brasier(e)/ brassier(e), m. (← fr.) (1) (Am; Kol, Kub, Mex, Ven): podprsenka; př.: ~ *corto* podprsenka; ~ *largo* podprsenka s živůtkem; *otras, sin fondo, con el brasier y encima una blusa nailon, todas se traslucían* (Mex); *los brasieres conservaban la huella de las medallas, llaves y dinero encajados en el borde de sus copas* (Mex); (JD, BDE).

brava, f. (1) (Kub): chvástání, vychloubání.; (2) **dar una ~¹**, hovor. (Kub): nutit někoho k něčemu, naléhat na někoho; (RAE). • (3) (Kub): pumpnutí o peníze; (4) **a la ~** (Kub, Mex, Portor): silou, násilím; (5) **dar una ~²** (Kub): nahnat strach, zastrašit, vyděsit; (AM, MM). • (6) (Kub): seknutí šavlí; (MM).

bravata, f. (1) (Portor): vichřice, mořská bouře; (AM).

bravatear, intr. (1) (Chil, LaPla): vychloubat se, kasat se; ■ Var.: *bravetear* (Guat); (AM).

bravero, -ra, adj/subst. (1) m. (Kub): chvastoun, tlučhuba, ničema, padouch; (AM). • (2) adj. (Kub): chvástavý, vedoucí silácké řeči; (MM). • (3) m. (Kub): rváč; (JD).

braveza, f. (1) (Am): zlost; (JD).

bravo, -va, adj/subst. (1) adj. [Š: *serio, difícil*] (Per, Urug, Arg): vážný, těžký, obtížný; př.: *nosotros mismos reconocemos que a cinco mil metros de altura es bravo tirar lampa; lo bravo es cuando las desesperaciones no coinciden, y el otro te contagia la suya; hay unas cuadras muy bravas para cruzar*; (2) [Š: *silvestre*] (Per): o rostlinách: planý, divoce rostoucí; př.: *más allá languidece el estadio, la cancha de fútbol sumergida bajo la hierba brava, la pista de atletismo cubierta de baches y huecos*; (3) [Š: *fuerte*] (Arg): silný, pevný; př.: *le gustaba, era muy rica la polla (chica), a besos se la comería, ¡quién le diera andar bien con ella, tener su bravo camote (galanteo) del país con una así, de copete, de campanillas*; (RR). • (4) adj. (Kub): podvodný, pletichářský; (AM). • (5) adj. (Am): zlostný, hádavý; (6) (Arg): pálivý; př.: *ají bravo*; (7) (Mex): mrzutý, nevrly, nabručený, vzteklý; (MM). • (8) adj. (Am): o zvířeti: nezkrocený, plachý; (9) **a la ~a** (Am): nadivoko; (10) po zlém, násilím; (11) m. (Kub): rváč; (12) m., skvělý chlapík; (13) m., rumajzl rum; (JD). • (14) adj. (Ven, aj.): rozzlobený, našťvaný; př.: *amaneció muy brava, hablando sola ..., proque vivía íngrima en aquella casita pequeña* (Ven); (BDE).

bravuco, adj/subst. (1) adj. (Am): chvastounský; (2) m/f. (Am): chvastoun, -nka; (3) **hacerse el ~** (Am): dělat statečného, napařovat se; (JD).

bravuconerías, f., pl. (1) (Portor, Dom): napařování, chvástání; (AM).

braza, f. (1) (Hond): proměnná délková jednotka pro látky a šňůry, která se pohybuje mezi 1 a 1,20m; (RAE).

brazada, f. (1) arch. (Chil, Kol, Ven, Guat, Dom, LaPla): sáh; ► délková míra užívaná převážně v námořnictví, odpovídá zhruba 1,6718 m; (RAE, AM). • (2) ~ **de piedra** (Mex): měřítko, které slouží jako jednotka při prodávání kamenů na zdění, které se pokládají tak, že tvoří kvádr o rozměrech 4 lokty široký a 1 loket silný; ► 1 loktu odpovídá asi 40 centimetrů; (AM).

brazo, m. (1) (Kub): telefonní sluchátko; (2) (Mex): jemný podlouhlý chléb, plněný marmeládou; (3) **arrancar alguien el ~ a algo** (Kub): přijmout výhodnou nabídku; (4) využít příležitost k získání, dosažení nebo obdržení něčeho; (5) **caérsele a alguien los ~s** (Mex): ztratit odvalu, ztratit dech, zarazit se; (RAE). • (6) **de ~** (StřAm, Arg, Bol, Mex, Per, Portor, Ven): držet někoho pod paží; (AM, MM). • (7) **estar/ir hecho un ~ de mar** (Ekv): být našťvaný; (8) ~ **de mar** (Ekv): zlostník; vztekloun; (JD).

brazolargo, m., zool. (1) (Am): opice pavoučí; (RAE).

brea, f. (1) (Portor): dehet, nátěrová hmota, asfalt na silnicích; viz též: *embreado* a *embrear*; př.: - *No importa, Don Rafa. Yo quiero ir por la carretera. –Caminando tardarás mucho y la brea te*

quemará los pies; el sudor de su frente cae casi a chorros sobre la brea candente de una calle Providencia radiante de antillanía; (2) [Š: dinero] (Guat; Salv): peníze; př.: ¡Mucha (voluntad) podés tener, pero si no tenés brea, se te va el esfuerzo en lo poco que podés abarcar!; (RR). • (3) fig. (Mex): výkal, trus; (AM). • (4) largar la ~ (Am): vypláznout prachy; (JD).

break, m. (1) viz: *breque*; (RR). • (2) (← angl. *to break*): v boxu: příkaz rozhodčího k přerušení boje kvůli vzájemnému držení soupeřů; (MS). • (3) (Am): brejk, odtržení zápasníků; (JD).

breca, f. (1) (Ven: Táchira): galoše; (AM).

breco, -ca, adj. (1) (Hond): chromý, kulhavý; (RAE).

breeches, m., pl. (← angl. *breeches*) (1) (Am): jezdecké kalhoty; (MS).

brecha; f. (1) (**camino de**) ~ (Mex aj.): nedlážděná cesta, pěšinka v lese nebo v horách; př.: *hay una brecha para yips de doble tracción (Mex); Zinacantan – camino de brecha, sin teléfonos ni telégrafos (Mex); (BDE).*

bregador, -ra, adj. (1) (Ven): prostopášný, zhýralý, rozpustilý; (AM).

bregar, tr/intr. (1) tr. [Š: *cortejar a una persona*] (Ven): dvořit se někomu, poklonkovat; př.: *¡Anda a bregarlo bien, a besarlo y apretártele bien!; (RR). • (2) intr. (Ven): namlouvat si, randit; (3) ~ la arepa (Kol): dřít se, makat; (JD).*

bregetear, intr., vulg. (1) (Dom): dřít se; (AM).

bregón, -na, adj. (1) (Dom): drzý, chlubitivý, upovídáný; (AM).

bregueta, f. (1) (Hond): večírek, sešlost zábavných lidí; (AM).

breguetear, intr. (1) (Kol, Dom): dřít se; (AM).

brejeta, f. (1) (Hond): žert, šprým; (2) (Hond): pohoršující shromáždění osob podnapilých nebo provádějících sexuální nepořádky; (3) (Hond): hulvátský čin; (4) (Hond): neodpovědný čin; (5) (Hond): problém nebo těžká a komplikovaná záležitost; (RAE).

bréjete, m. (1) (Dom): motanice, kravál, skandál; (AM).

brejeterías, f., pl. (1) (Kol: Riohacha): klep, pomluva, povídačka; (AM).

brejetero, -ra, adj. (1) (Ven): vtíravý, neodbytný, dotěrný; (AM).

breke, m. (1) (Am): uzda; (JD).

breñero, m. (1) (Kub): houští, houština; (AM).

breque, m. (1) [Š: *brete, prisión*] (Per): cela, vězení; př.: *nosotros vamos a meter en breque al Pancho, vamos a garantizar la corrida; (2) (← angl. *brake*) [Š: *freno*] (Kost, Guat; Mex, Hond, Nik, Kol, Per, StřAm, JižAm): brzda vozidla, vlaku; př.: *al entrar al puente los carros (carretas) vuelven a forcejear a dos manos con el breque para aminorar la fantástica carrera; bajaron con el motor apagado para ahorrar gasolina y los breques bien puestos, para no irse al barranco; (3) ~ (break), (Arg): čtyřkolý kočár, sedadlo vpředu nebo sedadlo řidiče je vyšší a vzadu jsou dvě lavice umístěné proti sobě; př.: *le trajo el break; era una villalonga de chacra (alquería), con los dos caballos bien conocidos y sin nadie en el pescante; (RR, AM). • (4) (← angl. *break*) [Š: *coche de cuatro ruedas*] (Arg, Chil, Urug): velké auto na čtyřech kolech; (5) (LaPla, Ekv, Per): zavazadlový vůz; ► způsob psaní *breck* se více užívá v oblasti LaPla; (6) **apretar el ~** (Kol): snažit se, usilovat, namáhat se, zajímat se; (AM). • (7) (Am): ruční brzda, brzdař; (8) **meter ~** (Ekv): štvát, honit v práci apod.; (JD).***

brequear, tr. (1) (StřAm): brzdit; (AM).

brequero, m. (1) (StřAm, JižAm): brzdař; (AM).

brete, m. (1) (Arg, Par): krátký přechod (chodbička, cestička, můstek, lávka) mezi dvěma zátarasy na farmách, železničních stanicích nebo jatkách, s příčkami na obou koncích, který slouží k seřazení dobytka; (2) hovor. [Š: *trabajo; curro, tajo*] (Kost, Nik, Ven): zaměstnání, práce, práce - hovor. (facha, rachota, robota); př.: *el Asceta Minofén es de origen turco o egipcio llega siempre al brete muy bien peinado y con un saco (chaqueta) gris que huele a cobija pero nadie lo nota porque lo disimula echándose montones de colonia Pino Slavaje; (3) hovor. (Kub): rozohněná diskuse mezi dvěma nebo více osobami; (4) (Urug): oplocená ohrada ve formě čtyřhranu velká asi 50m², která vytváří spojením s několika stejnými ohradami celek, jež se používá při práci se stády dobytka, k jejich třídění (označení) a rozdělování; (RAE, RR). • (5) (Arg, Urug): ohrada nebo dvůr, kde se značkuje nebo zabíjí dobytek; (6) žert. (Portor): flirtování,*

milostné dobrodružství; (7) (Kub): motanice, zmatek; (8) (Dom): hádka, spor, rvačka, pře; (AM).
 • (9) (Arg): kohoutí zápasitě; (10) **tener un ~, estar en ~s con u.p.** (Kub): hádat se s kým; (11) m. (Portor): klep; (JD).

breteador, adj. (1) (Kost): pracující, zaměstnanec, pracovník nebo dělník; (RAE).

bretear, intr. (1) hovor. [Š: *trabajar, currar*] (Kost): pracovat, makat; viz též: *brete*; př.: *me agarró una depre jodidísima no quería bretear*; (RAE, RR). • (2) žert. (Portor): flirtovat, laškovat; (AM).

breteles, m., pl. (← fr.) (1) (Arg): ramínka prádla; př.: *los breteles del corpiño y la enagua, humedecidos también, se hundían en la piel, los corrió hasta debajo del hombro* (Arg); (2) šle; (JD, BDE).

bretero, -ra, adj/subst., vulg. (1) (Kub, Portor): rváč; (AM). • (2) m. (Kub): zvoneček všechno poví; klepař; prášil; lhář; (JD).

breva, f. (1) (Kub): doutník havana; (2) (StřAm, Kub, Hond, Mex, Pan, Per): žvýkácí tabák; (RAE, AM). • (3) (Arg): krásná osoba nebo věc; př.: *Milonguerita linda, papusa y breva*; (4) **pelar la ~** (Arg; Urug): odebrat někomu něco, co má; obrat, oloupit někoho, okrást; př.: *pero hay pocos que se atrevan a hacer esas incursiones, porque otros indios ladrones les suelen pelar la breva*; (RR). • (5) (Portor, LaPla): doutník vynikající kvality; (6) (Chil): plod keře kladivník (*Cestrum parqui*); ► v Chil je tento keř známý pod názvem *palqui*; (7) ~ **curada** (Chil): kecal, mluvka, žvanil; (8) ~ **pococha** (Arg): plod keře kladivník (*Cestrum parqui*); ► v Arg je tento keř známý pod názvem *duraznillo*; (AM).

breve, subst/adv. (1) adv. [Š: *en breve, brevemente*] (Ekv): brzy, zakrátko; stručně; př.: *-No vaya, señor. Regrese breve. ¡Los pesquisas!*; (RR). • (2) m. (Am): rychle; (3) **lo más ~** (Ekv): co nejdříve; (JD).

brevet, m. (← fr.) (1) (Chil): pilotská licence; př.: *en menos de un año dio su examen para obtener el breve de piloto* (Chil); (2) (Ekv, Per): řidičský průkaz; př.: *dan a conocer normas para canjear brevets y matricular carros* (Ekv); (BDE).

brevete, m. (1) (Bol, Per): řidičský průkaz; (RAE).

briaga, f. (← stšp. *briaguez*) [Š: *embriaguez*] (1) (Mex): opilost, pitka, opice; (AM).

briago, -ga, adj/subst. (1) adj. (← stšp. *embriago*) [Š: *borracho*] (Mex): opilý; (RAE, AM). • (2) f. (← *briago*) [Š: *borracho*] (Mex): opilost, opice; (MM).

brica, f. (1) (Dom): kousek mýdla; (JD).

bricamo, -ma, adj. (1) (Kub): černošský původem z Carabalí; ► oblast v západní Africe; (AM).

briches, m., pl. (1) trenýrky; kalhoty; (JD).

bridge, m. (← angl. *bridge*) (1) (Am): bridž (karetní hra); (MS).

brief-case, (← angl. *briefcase*), (Portor): kufřík; (MS)

brigadier, (1) m. (Mex): brigádní generál; (RAE). • (2) m. (Per): žák vojenské akademie, který má určité velení nad osobami rovného stavu; př.: *la voz del teniente Gamboa surge desde el patio, como un trueno: '¡Brigadieres, tomen los tres últimos!'*; (RR).

brigán, adj/subst. (← fr. *brigand*) (1) m. (Guat, Dom, Ven): loupežník, bandita, lupič; (2) m. (Dom): pobuda, ničema, lump; ► užívá se také feminimum *brigana*; (AM). • (3) adj. (Dom, Guat, Ven): banditský, lupičský, loupežnický; (MM)

brigandaje, m. (← fr.) (1) (Kol, Guat, Ven): loupež, krádež, zlodějství, banditství, lupičství, loupežnictví; (AM, MM). • (2) (Am): tlupa lupičů; (JD).

brillador, -ra, m. (1) (Kub): bruska; (2) (Kub): leštidlo; (RAE).

brillantino, -na, adj/subst. (1) adj. (Arg, Urug): zářící, lesklý; ► užívá se pouze v poezii; (AM). • (2) f. (Arg, Par, Urug): brilantína; ► přípravek na péči o vlasy, sestávající z barveného a parfémovaného minerálního oleje; dodává vlasům lesk; (MM).

brillazón, m/f. (1) m., venk. (Arg, Hond): náhlý a prchavý lesk podobný lesku vody, který vytváří odlesk slunce na povrchu podlahy; (RAE). • (2) f. (Arg, Bol, Urug): zrcadlení, odraz světla; (AM).

brilloso, -sa, (1) adj. (Am, Arg, Per, Portor, Dom): lesknoucí se, lesklý, zářící; př.: *será de noche, una buena noche brillante de estrellas* (Urug); (RAE, AM, BDE).

brimbrán, m. (1) (Dom): povyk, kravál, nepokoj, pobouření, skandál; (AM).

brincacharcos, adj/subst. viz: *pantalones brincacharcos*; (RR).

brincada, f. (1) (Kol): poskočení; (AM). • (2) (Mex): skočení, skok; (JD).

brincadera, f., **brincadero**, m. (1) (Am): skákání; (2) **traerse una ~a** (Am): skákat; (JD).

brincadero, (1) m. (Mex): místo v hřebčíně, kde zvířata navykají skákat přes překážky; (RAE).

brincar, tr/intr/zvrat. (1) intr. (Am): o slunci: zářit; (2) (Ven): zatáhnout, zaplatit; (3) **~se**, zvrat. (Kol): vyřídít, oddělat a u.p. koho; (JD). • (4) tr. (Mex): přeskočit; př.: *uno de los nuestros brincó la barda* (Mex); (BDE).

brinco, m. (1) (Salv): skok, který dělá býk nebo hřebec při krytí samice; (2) (Salv): bolest břicha způsobená vředem, nádorem nebo jinou příčinou; (3) **agarrar en el ~ a alguien** (Kub): přistihnout, překvapit někoho, když dělá něco nepatřičného nebo zakázaného; (4) **andar alguien con ~s y saltos** (Salv): vzpírat se, protivit se; (5) **~s dias**, expr. (Mex): užívá se k vyjádření přesvědčení, že se nezdaří něčí záměr nebo naděje; (6) **dar alguien el ~** (Mex): učinit důležité rozhodnutí; (7) **dejarse alguien de ~s** (Mex): přestat se chlubit, přestat se vychalovat; (8) **de un ~¹** (Mex): v jedné etapě; (RAE). • (9) **de un ~²** (StřAm, Mex, Per, Portor, LaPla): náraz, jedním skokem; ■ Var.: *en un brinco*: dvěma dlouhými kroky (Kol), *en brinco y medio* (Dom); (10) **¿Para qué son tantos ~s estando el suelo parejo?** (StřAm, Mex): dobrat se výsledků i bez zbytečného vychloubání; (11) **quitarle a uno los ~s** (Kol, Ven): vrátit ho zpátky na zem, srazit mu hřebínek; (AM). • (12) m. (Arg, Par): netýkavka balzamína (*Impatiens balsamina*); ► okrasná rostlina z čeledi netýkavkovité (*Balsaminaceae*); (MM). • (13) (Mex): herna; (14) **echar un ~ a u.p./c.** (Mex): skočit na koho, co; (JD).

brincolear, intr. (1) (Kol: alt. pobř.): skákat, hopsat, poskakovat; (AM).

brincoteo, m. (1) (Guat): skákání, hopsání, dovádění, skotačení; př.: *mecido por el brincoteo de las llantas, Cara de Ángel saboreaba de antemano el susto que se iban a llevar al verlo en la fiesta*; (RR).

brinquillo, -lla, m/f. (1) (Ekv): nezbedné, skotačivé dítě; (AM).

brique, m. (← angl. *brig*) (1) (Kol): brigantina; ► dvou- až pětistěžňová plachetnice; (MS).

briquet, m. (1) (Am): zapalovač; (JD).

brisa, f. (1) (Kol, Hond): mžení, mrholení; (2) (Kub): silný pocit hladu; (RAE). • (3) (Kol): prudký vítr, který obvykle fouká v létě; (4) (Ven): východní nebo severovýchodní pasátní vítr; (5) (Kub): chuť; (6) **coger ~** (Portor): utéct, prchnout; (AM). • (7) arg. (Mex): flákota; (JD).

brisar, tr/intr. (1) intr. (Hond, Ven): mrholit , mžít, poprchávat; (2) (Ven): jemně vanout; (RAE). • (3) tr. (Dom): zvracet; (4) intr. (StřAm): o větru: vanout, foukat; (AM).

brisca; f. (1) **meterse uno en ~** (Portor): uprchnout; (AM).

brisco, m. (1) [Š: *homosexual masculino*] (Urug): homosexuál - muž; př.: *el tipo hizo un gesto varonil, se puso serio; todo era para disimular; de sobra sabía yo que era brisco*; (RR).

brisera, f. (1) (StřAm, Kol, Kub, Portor, Ven): cylindr; (AM).

briserillo, m. (1) (Ven): cylindr; (AM).

brisero, m. (StřAm, Kol, Ekv), viz: *brisera*; (AM).

británico, britano, m/f. (1) (Am): Angličan, -nka, Brit, -tka; (JD).

británico, -ca, m/f. (← angl. *british*) (1) (Am): Angličan, -nka, Brit, -tka; (MM).

brizna, f. (1) (Ven): mrholení, deštík; (AM).

briznar, intr. (1) (Ven): poprchat, mrholit; (AM).

broadcaster, (← angl. *broadcaster*) (1) (Chil, LaPla): hlasatel v rádiu; (MS).

broadcasting, f. (← angl. *broadcasting*) (1) (Am): rozhlasové vysílání; vysílací rádiová stanice; (MS).

broca, (1) f. (Kost, Salv, Hond): cizopasník, který napichuje zrna kávy, způsobený broukem *Hypothenemus hampei*; (RAE).

brocearse, zvrat. (1) (JižAm, Hond, Chil): o dolu: vytěžít; (RAE, AM). • (2) (Chil): pokazit obchod; (AM). • (3) (Chil): o rudné žíle: ztratit se; (JD).

broceo, m. (1) (JižAm, Chil): nevýnosná těžba; (RAE, AM).

brocha, adj/subst. (1) f., hovor. (Salv): osoba, která se lepí k jiné osobě nebo nevhodně zůstává na místě; (2) ~ **de pintor**, f. (Mex): travinná, bylinná, lesní, rostoucí divoce nebo planá rostlina; (3) **colgado de la ~** (Mex): v nebezpečné nebo překerní, choulostivé situaci; (4) **dar ~** (Pan): pochlebovat; (5) **quedarse alguien colgado de la ~**, hovor. (Kub): být zklamaný, protože se nestalo, to co se očekávalo; (6) **ser alguien muy ~**, hovor. (Kol): být velmi hrubý, neohrabaný, nevzdělaný, sprostý nebo hulvátský; (RAE). • (7) **hacerse la ~** [Š: *hacerse el tonto*] (Guat): dělat ze sebe hlupáka; př.: *se hizo la brocha y sólo me miró de reajo*; (RR). • (8) f. (Kub, LaPlá): hra, která spočívá v házení disků do dřevěného válce; (9) adj. (StřAm): dotěrný, vlezlý, prostořeký, úlisný; (AM). • (10) m/f. (Am): šmajchlíč, -ka; (JD).

brochar, tr. (1) (Kub): hrát hru *brocha*; (AM).

brochazo, m. (1) (Kol, Guat): hloupý žert; (AM).

broche; m. (1) ~ **de enganche** (Kub): druh brože, spony nebo háčku ze stříbra nebo jiného kovu, který má díрку do níž se zavěsí část jiná, slouží k sepnutí různých věcí; (2) ~ **de presión** (Kol, Kub): patent; (RAE). • (3) (Chil, Per, Portor): kancelářská sponka; ► anglický výraz *clip* používají vzdělaní lidé, speciálně na úřadech v Per a Portor; (AM). • (4) (Arg): kolíček na prádlo; (MM). • (5) pl. (Hond): manžetové knoflíčky; (JD).

brochette, f. (← fr.) (1) (Arg): špíz, kebab; (BDE).

brochón, -na, adj. (1) (StřAm): dotěrný, úlisný; (AM).

brochota; f. (1) **hacerse una ~** [Š: *hacerse el tonto*] (Guat): dělat ze sebe hlupáka, dělat hlouposti; př.: *pero yo me hice una brochota grande, pues desde que vi entrar al traído se me puso que ... que ahí había gato encerrado*; (RR).

broco, -ca, adj. (1) (Portor): o dobytku: jednorohý; (2) o osobě: jednoruký, jednohohý; (AM).

brodio, m. (1) (Mex): závada na obuvi, která způsobuje nepohodlné nošení; (AM).

broker, m. (← angl. *broker*) (1) (Portor): bankovní agent; (MS).

brollero, -ra, adj. (1) (Ven): pletichářský, popletený; (AM).

brollo, m. (1) hovor. (Ven, Kol, Dom): zmatek, randál, hádka, pranice, spletitá situace; (RAE, AM).

broma, f., hovor. (1) (Ven): předmět nebo věc, jejíž jméno se nepřipomíná, ignoruje nebo nechce být zmiňováno; př.: *-Siempre estás hablando de desgracia. Cualquiera cree que de verdad te gustaría que nos cayera encima una broma bien grande*; (2) (Ven): čin nebo situace, která způsobuje obtíže nebo překážky; (RAE, RR).

bromisto, m. (1) (Am): šprýmař; (JD).

bromoso, -sa, adj. (1) (Mex): otravný; (RAE). • (2) (Mex): hnusný; (JD).

brincar, intr. [Š: *enfadarse*] (1) (Arg): zlobit se, rozhněvat se; viz též: *bronco, -a*; př.: *tenemos que abrimos, hemos terminado, no es vida decente brincar y brincar*; (RR).

broncear, tr. (1) (Mex): rachotit, dělat rámus; (AM).

bronchar, (1) (Kub): dělat si legraci a u.p. z koho; (JD).

bronco, -ca, adj/subst. (1) adj. (Mex): o koni: nezrokocný; (2) f. (Am; Arg, LaPlá): hněv, zuřivost, zlost, vztek; př.: *hice ambas cosas, la escuché y reventé. De Bronca*. (Arg); (3) f. (Mex): problém, nesnáze, obtíž, těžkost; př.: *chavos clasemedieros, urbanos, universitarios con broncas existenciales y amorosas que discuten en la novela complejos problemas filosóficos* (Mex); (4) **cargar alguien ~a** (Kol): chtít se pomstít; (5) **tener ~a a alguien** (Am): mít koho v žaludku; (RAE, AM, BDE). • (6) adj. [Š: *peleador*] (Mex): bojový, hádavý, hašteřivý; viz též *brincar*; př.: *-Por allí –decían los conocedores, señalando aquellas resquebrajaduras blanquecinas-, por allí bajan los indios broncos*; (7) **tirar la ~a** [Š: *descargar la ira*] (Urug; Arg): vybit zlost; př.: *cuando hacen una cagada tira la bronca como ahora*; (RR). • (8) f. (Am): spor, hádka, rozepře, roztržka, mela; př.: *se armó una gran bronca*; (MM). • (9) **me da ~a** (LaPlá): rozčiluje mě, šílím z toho; př.: *no podíamos hacer nada porque ellos eran mucho más poderosos, eso es lo que más bronca da* (Arg); (BDE).

broncear, tr/intr. (1) tr. (Kub): kárat; (2) hádat se, hašteřit se; (3) intr. (Mex): o koni: vzpínat se, neposlouchat svého jezdce; (AM).

bronquiar, tr. (1) (Mex): rozčlít se, rozzlobit se; (AM).

bronquinoso, -sa, adj. (1) (Kol, Ven): hádavý, hašteřivý; (AM).

bronquista, adj. (1) (Ekv): hádavý, hašteřivý; (AM).

broquel, adj/subst. (1) m. (Mex): druh náušnice; (RAE). • (2) (Guat): o zvířeti: mající rohy blízko sebe; (AM). • (3) m. (Am): balustráda; (JD).

brota, f. (1) (Chil): rašení, pučení; (AM).

brother, m. (← angl. *brother*) (1) (Chil, US): bratr; (MS).

brotón, m. (1) (Guat): strom jehož větve se obnovují shozením, protože neusychají; stromy zvané *brotones* jsou: *jocote* (*Spondias*), *piñón* (*Jatropha*), *ceiba* (*Bombax*), *kopál* (*Hymenaea*) a další; (AM).

brown, adj. (← angl. *brown*) (1) (Portor): hnědý; (MS).

brownies, (← angl. *brownies*) (1) (Chil): nejmladší členky skautu; (MS).

brozorola, f. (1) (Kost): usazenina, sedlina; (AM).

bruaca, f. (1) (Arg): kabelka, mošna; (MM).

brucú, adj. (1) (Kub): o černochovi: guinejský, přicházející z Guiney; (AM).

bruja, adj/subst. (1) f. (Kub): noční motýl, můra, velkého rozměru a tmavé barvy; (RAE). • (2) **andar** ~ [Š: *estar a la cuarta pregunta*] (Kub): mít málo peněz, nemít ani čtvrtáček - hovor.; př.: *tenía un amigo: Enrique; este llegaba a casa y si le faltaba un pantalón para ir a bailar, se ponía uno mío; si no llegaba a tiempo a comer cuando andaba bruja se le guardaba su plato de comida*; (3) **las ~s se están casando** (Portor): mrholí a svítí slunce; př.: *unas lloviznitas cariñosas alegran el techo de cinc hirviendo; -Las brujas se están casando –comenta Amparo*; (RR). • (4) f. (Arg, Kub, Portor, Per): přelud, klam; (5) f., lehká ženština; (6) f. (Mex): společenská hra; (7) adj. (Kub, Mex, Portor): na mizině, bez peněz; př.: *en mi último viaje gasté sin tino hasta quedar bruja*; (AM, MM, BDE). • (8) **estar** ~ (Am): mít jednu kapsu prázdnou a druhou vysypanou; (9) m., žert. (Am): chudák; (JD).

brujeador, -ra, m/f. (1) m. (Ven): člověk, který chytá zdivočelá zvířata a pronásleduje je bez ustání ve dne i v noci; viz též: *brujear*; př.: *decíase de este oficio, indiferentemente, trasnochar o brujear caballos; los de (la hacienda) Altamira descansaban de la persecución del Brujeador, desde la llegada de Luzardo*; (RAE, RR).

brujear, tr/intr. (1) tr. (Ven): lovit divokou zvěř pronásledováním dnem i nocí, aniž bychom ji nechali se pást či spát; viz též: *brujeador*; př.: *así le servía a doña Bárbara, no sólo para aquello de brujear caballos, oficio que podía desempeñar otro cualquiera, sino para cosas más graves*; (RR). • (2) intr. (Mex, Port): hýřit, flámovat; (AM).

brujería, f., žert. (1) (Portor): chudoba, bída; (AM).

brujero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Kub, Per): o osobě: provozující čarodějnictví; (2) adj. (Hond): o člověku: zabývající se kradením aut; (RAE, MM). • (3) f., žert. (Mex: Tabasco): chudoba, bída; (AM).

brujez, f. (1) (Mex): nedostatek peněz, nouze, bída; (RAE).

brujitos; m., pl. (1) **hacer** ~ (Kol): chovat se k někomu podezřele; (AM).

brujo, -ja, adj/subst. (1) adj. (Chil): falešný, podvodný; (2) **estar alguien ~a** (Kub, Mex, Portor): být chudý, být bez peněz; (RAE). • (3) m. (Ekv): ptáček červené barvy; př.: *¿Conocés vos ese pajarito colorao que mientan brujo?*; (4) m. [Š: *hechizo*] (Kub; Portor): kouzlo, čáry; př.: *la piedrecita tenía un brujo muy fuerte*; (5) **sacar** ~ (Kub): vyléčit nemoc začarované osoby; př.: *sólo un espíritu o un oricha es capaz de ‘sacar brujo’ con la boca*; (RR). • (6) **el que fuere más ~, volará más alto** (Kol): vychvalovat něčí dovednost do nebe; (AM).

brujul, m. (1) (Nik): podezřelý, nekalý obchod; (RAE).

brújula, f. (1) (Ven): znamení v karetní hře; (2) **no verle ni la ~ a alguno** (Ven): nevidět ho; (AM).

brujulear, intr. (1) (Nik): dělat nekalé obchody; (RAE). • (2) (Per, Portor): flámovat, hýřit; (3) (Kol): kout pikle, intrikovat; (AM). • (4) (Ven): ohánět, honit se; (JD).

brulote, m. (1) (Arg): útočná a polemická novinářská kritika; př.: *no había requiebro ni guasada que no hallara un lugar en mi cabeza, de modo que fui una especie de archivo que los mayores se entretenían en revolver con algún puyazo, para oírme largar el brulote*; (RAE, RR). • (2)

(Bol, Chil): sprosté slovo, neslušný výraz, urážka; př.: *decir unos –es a u.p.*; (3) (LaPla): satira, zápalná a satirická písemnost; ► někdy provokativní a sprosté slovo; (AM, JD).

bruñidera, f. (1) (StřAm): obtíž, nepříjemnost; (AM).

bruñido, -da, adj. (1) (StřAm): dotěrný, otravný; (AM).

bruñir, (1) tr. (Hond, Nik, StřAm): obtěžovat, otravovat; (RAE, AM).

brusca, f. (1) (Pan): tříška; př.: *me cayó una brusca en un ojo*; (RAE). • (2) (Kub, Portor): klestí, chrastí; (3) **hacerse ~** (Portor): ulejšvat se; (AM).

brusquero, m. (1) [Š: *matorral*] (Ekv): křoví, houští; př.: *la Peralta lo arrinconó en un brusquero de ñangas (raíces de mangles)*; *Viviña había estado allí sacando madera; pero no solo; ¡Ahora le parecía un brusquero enorme i (y) cerrado!*; (RAE, RR). • (2) (Portor): klestí, chrastí; (AM).

brusquilla, f. (1) (LaPla): chrastí, klestí; (AM).

brusulaca, f. (1) (Pan): houští, klestí; (AM).

brutada, f. (1) (Hond): vulgárnost; (2) hovor. (Hond): ztřeštěný čin, většinou s jistým fyzickým nebezpečím; (3) hovor. (Hond): nesouvislý nebo nepravdivý výrok; (RAE). • (4) (Am): burtálnost, hrubost; (JD).

brutear, intr. (1) (Arg): tlachat, mluvit nesmysly; (2) (Guat): chovat se hrubě; (AM).

bruto, -ta, adj/subst. (1) adj., hovor. (Arg, Kol, Guat, Nik): o věci: činící dojem svým množstvím nebo kvalitou; př.: *una bruta cantidad de dinero*; *un bruto trabajo*; (2) f. (Salv): pistole; (3) f., hovor. (Hond): pivo; (4) f., hovor., eufem. (Hond): penis; (5) f., hovor. (Hond): smrt; (6) **en ~¹** (Ven): bez hranic; (RAE). • (7) adj. (Ekv): o výprasku, bití: nelítostný; př.: *frente a una de las chicherías, tres indias, haciéndole carga-montón a un indio borracho le daban una bruta ortigada (azotes dados con ortigas) en la cara, en las canillas...; el indio se retorció como rabo de lagartija, pero las castigadoras lo tenían maniatado y se daban modos para cumplir su propósito en la forma más vengativa*; (8) **a la ~a (a lo ~)** (Per, Arg; Portor, Mex, Kost, Par, Chil, Urug, LaPla): neomaleně, neslušně, hrubě, sprostě; poslepu; př.: *pelear a la bruta sólo sirve si eres muy fuerte y puedes arrinconar al enemigo para quebrarle la guardia de una andanada; Muy bien. ¿Querían a la bruta? ... Pues a la bruta andaríamos; Comadreja (mi caballo) se había detenido ante la caída de Garúa. Dos veces intentó echarse al cangrejal para vencerlo a lo bruto, pero tuvo que volver atrás después de haberse perdido casi totalmente, salvándose a pura energía, con quejidos de esfuerzo*; (RR, MM). • (9) adj. (Chil): říká se tak kohoutovi původem ze Chile, v protikladu anglické rase a obecně všem zvířatům podřadné rasy a dokonce i neživým věcem; (10) **en ~²** (Portor, Dom): bohatě, nadmíru; př.: *tenemos café en bruto*; (11) bez slitování, nemilosrdně, pořádně; př.: *le pegó en bruto*; (AM, MM). • (12) adj. (Chil): nekvalitní (MM).

brutote, m. (1) (Ven): brouk hovnivál; (JD).

Bs., m., pl. (1) [Š: *bolívares*] (Ven): bolívary; ► venezuelská měna; př.: *precio Bs. 390.000* (Ven); (2) [Š: *bolivianos*] (Bol): bolivianos; ► bolivijská měna; př.: *sólo 873.000.000 Bs. (poco más de veinte millones de dólares)* (Bol); (BDE).

Bs.As., (1) (Arg): Buenos Aires; př.: *entregan documento en Bs.As. de solidaridad con Nicaragua*; (BDE).

buba, f. (1) (Kol): aktinomykóza; ► užívá se více v pl.; (2) (Dom): infekční nemoc; ► pochází z teplých zemí; projevuje se výskytem bílých nebo červených výrůstků ve formě maliny, náchylným na hnisání; tyto výrůstky se vyskytují v obličeji, na rukou, nohách nebo genitáliích; (RAE).

bubucha, f. (1) (Hond): obecné jméno označující různé druhy malých ryb, které žijí v sladkých nebo slaných vodách StřAm; jsou jedlé osolené a omaštěné; (2) hovor. (Hond): novinář, který za něco přijímá malé ilegální obnosy peněz; (RAE).

bubulín, m. (← lenca) (1) m. (Hond): pulec; (RAE).

bubute, m. (1) lid. (Ven): brouk; (MM).

bubuya, f. (← guar. *bebuy*) [Š: *flotando a la deriva*] (1) (Bol): svezení lodi proudem, bez použití vesel; (AM, MM).

bucanero, m. (← guar. *mocan*) [Š: *secar, disecar algo a fuego lento sobre una barbacoa*] (1) (Am): námořní lupič, pirát, korzár; (2) námořní lupič, pirát působící v XVII. a XVIII. st. v Karibském moři; ► v XVII. st. se takto říkalo francouzským, anglickým a holandským lovcům a

osadníkům, kteří se usadili na západním pobřeží ostrova Santo Domingo, sušili a udili maso ulovených zvířat indiánským způsobem zvaným bukanování, proto se jim začalo říkat bukanýři, maso prodávali pirátům, se kterými úzce spolupracovali; později se sami stali piráty, původní význam slova *bucanero* na počátku XIX. st. vymizel; (MM).

búcara, f. (1) (Dom): místo s teplými kameny na pobřeží, kde je málo půdy; ► v pl. tento výraz znamená: útes; viz též: *múcara*; (AM).

bucaral, m. (1) (Am): výsadba stromů *bucare* (viz); viz: *bucare*; (MM).

bucare, m. (← karib.) (1) (Antil, Ven): zarděnice (*Erythrina*); ► strom z čeledi bobovitých (*Fabaceae*); stíní, chrání před sluncem na plantážích kávovníku a kakaovníku; ■ Syn.: *elequema*, *elequeme*, *elequemito*, *gualiqueme*, *písamo*, *poró*; (MM).

búcaro, (1) m. (Dom): dytík dvoupruhý (*Burhinus bistriatus*); ► brodivý pták, který v intervalech vydává zvláštní zvuk, lidé o něm proto říkají, že odbíjí hodiny; (RAE). • (2) (JižAm): tři typy půdy, které se nachází v různých am. oblastech, půdy mají bílou, černou a červenou barvu; (3) fig. (Dom): nevďěčník; ► přezdívkou kterou dávají v mex. státě Cibao obyvateli hlavního města; protože el *búcaro* (*Oedicnemus dominicensis*) je pták, který snadno opustí hnízdo a více už si na něj nevzpomene; (AM).

bucear, intr. (1) (Kost): hrabat se v troskách, sutinách, smetít; př.: *antes íbamos también a bucear ahí a San José, pero eso es muy cansado porque hay que andar caminando todo el día y la gente lo ve feo a uno cuando ve que uno les abre las bolsas de basura, ¡como si no estuvieran viendo que es basura!*; (RR).

bucéfalo, m., iron. (1) (LaPla): herka; (AM).

buchaca, f. (1) (Kol, Kub, Hond, Mex): váček otvoru u kulečnickového stolu; (2) hovor. (Salv, Hond): vězení; viz: *busaca*; (3) hovor. (Salv): ústa, pusa; (RAE, MM). • (4) (StřAm, Mex, Ven): mošna; (AM).

buchácara, f. (1) (Kol): kabela; (AM).

buchazos; m., pl. (1) **dar** ~ (Ekv): rozmačkat, rozdrtit; (AM).

buche; m. (1) ~ **y pluma** (Antil): bezcenný nebo bezobsažný výrok nebo čin; viz též: *buchipluma*; (RAE, AM). • (2) [Š: *sombrero de copa alta*] (Ekv): klobouk cylindr; př.: *ahí buscan al caballero; -Quién? -Uno de leva y buche plomo*; (RR). • (3) (Guat, Mex): struma, vole, zánět štítné žlázy; (4) (Kub): osoba hodná opovržení kvůli nějakému nedostatku, vadě; (AM). • (5) (Kub): ničema; (6) ~s, pl. buclaté tváře; (7) **hacer** ~s (Mex): napít se, pít; (8) **hacer** ~s de u.c. (Mex): polykat co; (JD).

buchería, f. (1) (Kub): zmetek; (AM).

buchero, m. (1) (Ven): tajemství, něco co někdo nechce říct; (AM).

buchí, m. (← angl. *bush*) (1) (Pan): venkovan, křupan, buran; (MS).

buchicacho, adj. (1) (Kol): tlustoučkový, břichatý; (JD).

buchinche, m. (1) (Kub): hospoda, krčma; (2) chýše, chatrč, barabizna, krámek; (AM).

buchipluma, adj/subst. (1) adj., despekt. (Antil, Ven): o osobě: která slibuje a neplní, nebo která se pouští do něčeho, co nemůže udělat; ► také označuje, že slova a skutky této osoby jsou bezvýznamné; (2) adj. (Kub): o osobě: bezvýznamný; (3) m. (Antil, Ven): bezcenný nebo bezobsažný výrok nebo čin; (RAE, AM). • (4) m. (Am): vejtaha, honimír; (JD).

buchito, m. (1) (Kub): kafíčko; př.: *nuestro sabroso* ~; (JD).

buchógrafo, adj/subst. (1) adj. (Pan): opilý, namazaný; (AM). • (2) m. (Pan): pařil, mazavka; (JD).

buchón, -na, adj/subst. (1) adj. (Salv, Mex): mající vole (strumu), volatý; (RAE). • (2) m. (Kost): pelikán - obecně; př.: *los buchones, en vuelo simétrico, hacían perspectivas de cielo y mar y, de picada, se tiraban sobre la ola; algunas de las aves que comúnmente se ven sobrevolando o en la propia playa son ... el pelícano o buchón (Pelicanus occidentalis), la tijejeta de mar*; (3) adj. [Š: *barrigón*] (Ven): břichatý; př.: *los godos (criollos) tienen mucho tiempo mandando y ya están ricos y buchones; con ellos se puede conseguir algo*; (4) adj/subst. [Š: *acaparador*] (Kost): spekulantský, skupující; šmelinář; př.: *la solución es que te decidás y dejés a una de las dos; no se puede marcar a la misma hora en dos lugares diferentes causando la envidia de los que no tenemos ni una; ¡Buchón!*; (RR). • (5) adj. (Kub): dobrácký, moc důvěřivý; (6) adj. (Ven):

zlodějský; (AM). ● (7) (Ven): vládní úředník, který se nezákonně obohatil; (MM). ● (8) m/f. (Kol): klouček, děvče; (9) (Kub): dobrák, -račka; (10) (Mex): volatý člověk; (11) (Ven): zloděj; (JD).

buchudo, adj. (1) (Am): břichatý; (2) buclatý; (JD).

bucloso, -sa, (1) adj. (Hond): o osobě, která se cítí penězi, společenským postavením nebo způsobem oblékání nadřazená ostatním; (RAE).

buco, m. (1) (← fr. *beaucoup*) [Š: *montón*] (Pan): hromada, velké množství čehokoli; př.: *sí, él estaba vacilando con Choni hacía buco de tiempo; sí le había, este, cómo se dice, le había, pues, este, hecho el amor varias veces, pero ella, de verdad, era muy católica y, claro, este, no quería mucho, y él tenía que comerle el cerebro cada vez; durante la celebración de EXPOCOMER94, se bloquearon con cadenas las puertas que permitirían el rápido desalojo en caso de un siniestro...; así, con esta vaina, el IPAT no sólo ha matado el turismo, sino que amenaza con matar a buco 'e (de) panameños*; (RR). ● (2) (Ven: Trujillo): kanál, stoka; (3) (StřAm): lež, báchorka; (4) **darse ~** (StřAm): tvářit se důležitě, napařovat se; (AM).

bucul, m. (1) (Guat): nádoba vyrobená z Kalabašového stromu (*Crescentia. Cujete*); ► nádoba *bucul* je podobná nádobě *guacal*, ale má jisté odlišnosti; (AM). ● (2) (Guat): velká nádoba z tykve; (JD).

bucurú, m. (← chiquitano) (1) (Bol): *papa acuosa*; ► houbovitá, měkká hlíza, která zadržuje dešťovou vodu; (2) (StřAm): uřknutí; (AM).

bud, m. (1) (Am): vlak motorák; (JD).

budare, m. (← karib.) (1) m. (Kol, Ven): oválný polovypouklý plát z pálené hlíny, který se používá k vaření nebo smažení potravin jako např. kukuřičný chléb, placky nebo káva; ► ve StřAm pro tuto mísu užívají výraz *comal*; (RAE, AM, MM).

budín; m. (1) ~ **azteca** (Mex): pokrm složený ze střídavých vrstev paprikové omáčky nebo omáčky s kapary, kukuřičných placek, plátků vařeného kuřete, sýra a smetany; (RAE). ● (2) vulg. (Arg, LaPlá): fešanda, hezká žena; (3) (← angl. *pudding*) (Am): sladký pokr; ► připravuje se z piškotu nebo chleba rozmočeného v mléce, přidává se cukr a sušené ovoce, všechno se uvaří ve vodní lázni; (MM, BDE). ● (4) **estar en el ~** (Kub): flinkat se; (JD).

buenamoza, adj/subst. (1) adj. (Ven): o ženě: vyšňořená, pohledná, pěkná; (RAE). ● (2) f. (Kol): žloutenka; (AM).

buenas-noches, m., fam. (1) (Urug): osoba, která nevidí do některých záležitosti, něčemu nerozumí, není v obraze, je mimo mísu; (AM).

buenazo, -za, adj. (1) (Arg, Urug): milý, laskavý, přívětivý; (MM).

Buen día, citosl. (1) (LaPlá, Ven): dobrý den!; př.: *por lo menos al entrar nos decían buen día* (Arg); *-Buen día, José Gabino. -Buen día.* (Ven); (BDE).

¡buenísimo!, citosl. (1) (Per, Portor, Dom): dobře!, výborně!, tak tak!; ► výsměšný výraz, který schvaluje něčí potrestání; (AM).

buenito, adj. (1) (Arg): dost dobrý; (JD).

buenmozo, (1) adj. (Ven): o muži: vyšňořený, pohledný, pěkný; (RAE).

bueno, -na, adj/subst. (1) m. (Arg, Urug): prodloužení; (2) f. (Mex): prodloužení; (3) **¡~!**, citosl. (Mex): haló!, prosím!; př.: *-¿Bueno? Sí. ¿Está el señor Ministro? ... De parte de su hija.* (Mex); (RAE, BDE). ● (4) **andar en la ~a**: viz: *andar*; (5) **~as son tortas**: viz: *tortas*; (6) **formarse la ~a** [Š: *formarse un escándalo, tiberio*] (Kol): ztropit skandál, hluk, randál; př.: *hizo un escándalo y se estaba formando la buena y tuvimos que volarnos*; (7) **hacerse el ~, tenerse por ~** [Š: *echárselas de valiente*] (Arg): hrát si na hrdinu; př.: *-'Vos sos un gaucho matrero', dijo uno, haciéndose el güeno*; (RR). ● (8) **estar uno en la ~a** (Bol, Chil, LaPlá): být v dobré náladě, najít štěstí; (9) **costarle a uno su ~ una cosa** (Chil): stojí ho to námahu, peníze; (10) **tener a uno/tenerse por ~** (Arg, Per, Portor, Urug): být schopný; (11) být statečný; (AM). ● (12) **a las ~as** (Am): rád, po dobrém; (13) **andar en la ~a** (Am): mít štěstí; (14) **de ~as, de por ~as** (Mex): po dobrém; (15) **ser ~ de agua** (Am): být dobrý plavec; (JD). ● (16) **¡qué ~ que ...!** + **indicativo** (Mex): ještěže...!; to je dobře že...!; př.: *¡Qué bueno que no vamos a caminar mucho!* (Mex); *-Qué bueno que hubo tiempo -murmura.* (Mex); (BDE).

buenón, m. (1) (Chil): fešák; (JD).

buenona, f. (1) (Chil): fešanda; (JD).

buey, adj/subst. (1) m. (Guat, Mex, Nik): hloupá, pošetilá osoba; (2) ~ **de carga**, m., hovor. (Kub): silná osoba, schopná nakládat nebo unést těžká břemena; (3) **álzalas**, ~, expr. (Mex): zvedej nohy!; ► užívá se, když se chceme obrátit k někomu, kdo klopýtnul; (4) **conversar o hablar de ~es perdidos**¹, hovor. (Arg, Urug, LaPla): mluvit o věcech bezvýznamných nebo o věcech, které nemají žádnou souvislost; (5) **sacar alguien el ~ de la barranca** (Mex): vykonat něco těžkého; (RAE, MM). • (6) m. (Mex): hlupák, blbec; kterýkoli člověk, chlap; př.: *luego le invitamos a tomar una copa en nuestra mesa y así lo separo de esta bola (grupo desordenado) de büeyes; de poco le va a servir contratar a este güey*; (7) **nunca falta un ~ corneta** (Arg, Portor, Urug): vždy se najde, objeví nějaký kazisvět, morous; př.: *dice el refrán que en la tropa nunca falta un buey corneta ...; en lo mejor se da vuelta la taba, y, tras de suerte, culo; porque nunca falta un buey corneta, y el mundo es una bola que rodando y rodando ...*; (RR, MM). • (8) m., fig. (Mex, Portor): o manželovi: parohác; (9) m. (Portor): hromada peněz; př.: *ganarse uno un buey*; (10) ~ **broco** fig. (Portor): vlivná, mocná osoba; (11) ~ **cabrero** (Kol): ochočený vůl, který slouží jako vůdce; (12) ~ **corneta** (Chil, LaPla): vůl s jedním rohem; (13) (Bol): neposlušný, povykující vůl; (14) fig. (LaPla): dotěrná osoba; (15) ~ **de saca** (Kub): vůl vycvičený k vylákání divokých býků; (16) fig., dohazovač, kuplíř, prostředník; (17) ~ **muerto** (Portor): výhodná koupě; cenná věc, která se dá získat za málo peněz a bez námahy; př.: *en los baratillos suele anunciarse: colosal buey muerto a precios de quemazón*; (18) **el ~ lerdo bebe el agua tibia** (LaPla): je třeba být ostražitý, nezaspat na vavřínech; (19) **el que nació para ~, de arriba le caen las llaves** (Mex): smůlu nebo štěstí máme už od kolíčky, osud každého je předurčen už před narozením; (20) **el que por su gusto es ~, hasta la coyunda lame** (Mex, Portor): starost, která se stane radostí, přestává být starostí; (21) **nunca falta un ~ corneta en una tropa** (Arg, Bol, Portor, Urug): mezi lidmi: není možné vyhnout se zrádci, udavači, donašeči; (22) **pegar ~s** (StřAm): ztuhnout, zdřevěnět; (23) **saber uno con los ~s que ara** (Arg, Portor, Urug): znát někoho jako své boty; ► znát lidi, se kterými pracujeme a mluvíme, předvídat jejich úmysly, záměry; (24) **sacar al ~ de la barraca** (Mex, Portor): provést, vykonat, vyřídit obtížnou věc, dřít jako mezek; (AM, MM). • (25) ~s, pl. (Kub): hnáty, pazoury; (26) (Chil): trouba, moula; (27) **hablar de ~es perdidos**² (Am): pozdě bycha honit; (JD).

bueyada, f. (1) (Salv, aj.): stádo volů; př.: *la bueyada rumía lentamente* (Salv); (BDE).

bueyero, m. (1) (Am): volák, honák; (JD).

¡buf!, citosl. (1) (Chil, Guat): fuj!; (AM).

bufa, adj/subst. (1) f. (Kub): opilost, pitka, opice; (2) adj., opilý, namazaný; (AM).

bufadera, f. (1) (Mex): řehtačka; (JD).

bufandilla, m/f. (1) (Kub): opilec; (AM).

búfano, -na, adj. (1) (Kub, Ven): měkký, houbovitý; ► ve Ven se tento výraz užívá v souvislosti se dřevem; (AM).

bufar(se), intr/zvrat. (1) (Am): nafukovat se; (2) (Mex): smrdět jak tchoř; (3) ~se, zvrat. (Mex): o omítce: odfouknout se; (JD).

bufarrón, m. (1) (Arg, Mex, Par, Urug): homosexuál; (MM).

bufadero, m. (1) (Dom): jeskyně ve skále obklopená mořem; (AM). • (2) (Am): trhlina ve břehu; (JD).

bufeo, m. (1) (Antil, Hond, Mex): delfín obecný (*Delphinus delphis*); ► druh kytovce z čeledi delfínovití (*Delphinidae*); (2) žralok; (MM).

bufet/buffet(e), m. (1) (Arg): stůl; (2) lokál; (RAE). • (3) (← fr. *buffet*) (Am): bufet; (4) (Am; Mex): studené občerstvení, švédský stůl; př.: *delicioso y original bufet en la planta alta* (Mex); *la gran variedad de platillos que le ofrecemos en nuestro Buffete dominical* (Mex); (5) hotelová jídelna, restaruače; (MM).

bufete, m. (1) (Nik): kus nábytku, který slouží k uložení kuchyňského nádobí, kuchyňský kredenc; (RAE). • (2) (Mex): skleník; (JD).

bufo, -fa, adj/subst. **(1)** m. [Š: *revolver*] (Arg): revolver, pistole; ► apokopa slova *bufoso*; př.: *aunque no le pararan delante, con el bufo en la mano, era seguro que tratarían de aguantárselas con los ojos abiertos, cabeceando en el sillón*; (RR). • **(2)** adj. (Ven): měkký, houbovitý; **(3)** m. (Per: Ica): pokrm ze srdce a vnitřností krávy nebo ovce, se solí, vínem a dalšími přísadami, nepřidává se voda ani tuk, podává se s rýží; (AM). • **(4)** adj. (Mex): namazaný; **(5)** m. (Mex): mazavka; (JD).

bufón, m., arg. **(1)** (Arg): střelná zbraň; (AM).

bufosa, f., arg. (← braz. port.) **(1)** (Arg): revolver; (AM).

bufoso, m., arg. **(1)** [Š: *revólver*] (Arg; Urug, Per): revolver, pistole; viz též: *bufo*; př.: *-Me dejé el bufoso -dijo. Morán le alcanzó su revólver.* (Arg); *hasta que al salir de un baile después de una champañada, la mujer que acompañaba con un taura se encontró; relucieron los bufosos y el pobre taita (matón) cayó; era un compadrito de revólver -asintió la taita (matón) no sin melancolía-*; *sacó un bufoso, y, apuntándome, gritó: '¡Si te movés de ahí te pego un tiro!'*; (RR, AM, BDE).

buga, m. (Kub): aktivní homosexuál - muž, buzerant; př.: *mis socios decían que tenía que dejar clara mi condición de hombre; que un tipo con fama de buga no podía seguir en el grupo*; (RR).

bugambilia, f., bot. **(1)** (Am): strom bougainville; (JD).

bugarrón, **(1)** m. (Kub): sodomita; (RAE).

bugato, m., vulg. **(1)** (Dom): buzerant; (AM).

buguie-bougui, m. **(1)** (Am): buggy-vugy; (MM).

bugre, m. **(1)** (Am): idián z kmene Kaingangů žijící na argentinsko-brazílské hranici; (MM).

buhío, viz: *bohío*; (MM).

buhitiho, **(1)** m. (Dom): mezi taíny: ameroindiánský národ z arahuacké lingvistické skupiny, který obýval v době objevení Ameriky Kubu a Portoriko, velký duchovní, lékař a kouzelník; (RAE).

buhonero, ra, **(1)** m/f. (Ven): podomní obchodník; (RAE).

buir, **(1)** (Mex): házet sebou; (JD).

buitre, m. **(1)** (Kub): funebrák; **(2)** *está de ~* (Kub): pozval se sám; (JD).

buitreada, f. **(1)** (Chil): zvracení; (AM).

buitrear, **(1)** intr. vulg. (Bol, Chil, Salv, Per): zvracet; **(2)** intr. (Chil): lovit supy; (RAE). • **(3)** (Am): oddělat, opravit, zabít; (JD).

buitrón, m. **(1)** (Kol): komín; **(2)** (Kol): popelník u peci na pečení chleba, které bývají zahřívány dřívím; (RAE). • **(3)** (Per): rovné a slunné místo na sušení listů koky; (AM). • **(4)** (Bol, Chil, Per): pec na tavení kovů, které obsahují stříbro; (MM). • **(5)** (Am): tyglík; (JD).

buja, f. **(1)** (Mex): vyvločkování kola vozu; (AM).

bujaja, f. **(1)** (Hond): americký pták z čeledi brodivých, s velkou hlavou a obrovským zobákem ve tvaru boty, temeno a hřebínek má černé, čelo a krk bílé a obličej, krk a hrud' našedlé barvy, zbytek svrchní části těla je popelavý, na křídlech a ocase světle popelavý, střed břicha má bledě načervenalou barvu; (RAE).

bujarro, m. **(1)** (Ven): teplouš, homosexuál; (AM).

buje, m. **(1)** (Mex): nádoba, džber; (AM).

bujear, **(1)** (Pan): jódlovat; (JD).

bujeo, m. **(1)** (Pan): jódlování; (JD).

bujiar, intr. **(1)** (Ekv: Esmeraldas): číhat, špehovat, slídit; (AM).

bul, m. **(1)** (← angl. *bowl*) (Kub): osvěžující nápoj; (MS). • **(2)** (Mex): černá fazole; (JD).

bulbo, m. **(1)** (Kub): ampule; (RAE). • **(2)** (Mex): elektronika, radiolampa; př.: *~ al vacío* elektronka; (JD).

buldoceo, m. **(1)** (Am): zarovnání buldozerem; (JD).

buldocero, m. **(1)** (Am): řidič buldozeru, buldozerista; (JD).

buldózer, m. (← angl. *bulldozer*) **(1)** (Chil Kol, Kub): buldozer; (MS).

bule, m. (← *cahíta*) **(1)** (Mex): rostlina čeledi tykvovité *Cucurbitaceae*; **(2)** nádoba vyrobená ze suchého plodu této rostliny; (RAE). • **(3)** [Š: *prostíbulo*] (Mex): nevěstinec; př.: *dice que estaba platicando con ella en la puerta del bule, allá donde ustedes saben, por el Callejón del Diablo*; (RR). • **(4)** (Mex: Guerrero): nádoba, džber; **(5)** *el que nace para ~, hasta jícara no para*

(Mex): neutečeš svému osudu; ■ Var.: *el que desde chico es guaje, gasta acocote no para* (Mex); (AM). ● (6) (Mex): nádoba, pohár; (7) (Mex): džbán na nošení vody; (8) **no necesitar de ~s para nadar** (Mex): vystačí si sám, nepotřebuje pomoc ani rady ostatních; (MS).

buleco, adj/subst. (1) adj. (Nik): o kohoutovi: který nemá ocasní pera; (RAE).

bulevar, m. (1) (Am): bulvár; ► široká velkoměstská třída, často na místě bývalých hradeb, obvykle se stromořadí; (MM).

búllico, -ca, adj/subst. (1) adj. (Hond, Mex, Portor, Ven): u kuru domácího: žlutý s bílými skvrnami; ► pro portor. milovníky kohoutích zápasů: šedý, popelavý; v Guat se jedná o barvu bojovných kohoutů; (2) adj. (Hond): o drůbeži, zejména o kohoutovi: který nemá ocasní péra nebo je má jen krátká; (RAE, AM). ● (3) m/f. (Mex, Portor, Ven): žluté slepice s bílými skvrnami; (MM).

bulina, f. (1) (Mex): svitek, fazolová kaše; (2) (Mex: Yucatán): klobouk; (AM).

bulinche, m. (1) (StřAm): krámek; (AM).

bulín, m. (1) hovor. (Arg): byt, který býval vyhrazován k milostným schůzkám; (2) hovor. (Arg): skromný byt obyčejně obývaný mladými lidmi, kteří začínají svůj nezávislý život; (RAE). ● (3) ~, **-cito (bulo)** (Par, Urug, Arg): místnost, pokoj, většinou svobodného mládence či ženy, dobře zařízený; př.: *-¿Te vas con él? -Tiene su 'bulín'. ... -Está más interesado en el partido que en vos. Rió (ella) estruendosamente. -Bobo que sos -dijo- lo que pasa es que dijo en su casa que se fue a la cancha; claro que no conduzco a las minas a mi decorosa pero humilde vivienda, sino a un precioso bulincito que me presta un colega de mendicidad, dueño de un loro al que enseñó a decir: Desnúdate. Fíjate qué detalle; luego fuiste la amiguita de un vejete boticario...; empezó tu decadencia, las alhajas amuraste y un bulincito alquilaste en una casa é pensión*; (RR). ● (4) arg. (Arg): bejvák, luxusně zařízený byt; (AM). ● (5) (Arg): ubytování v domcích přilehlých k hlavní budově; (MM). ● (6) arch. (← it.) (Bol, LaPla): staromládenecký byt; př.: *este abismo entre amor sagrado y profano sustentó el bulín de los argentinos, que tuvo se Epoca de Oro entre 1920 y 1940; un esplendor que inspiró a Lenzi y Donato, que en 1923 le dedicaron su tango apologético «A media luz»* (Arg); (BDE).

buliná, f. (← may.) (1) (Mex): dort z fazolového těsta; (2) (Mex): obyčejný klobouk; (MS).

bulíque, adj. (1) (Kost, Hond): o kohoutovi: kropenatý, mající peří popelavé barvy se skvrnami; (MM).

bullá, f. (1) (Portor, Arg, Kol, Per): spor, hádka, rvačka; ■ Var.: *dejarse de bullas* (Kol: Antioquia, Per, Portor); př.: *dejarse de -as* přestat se hádat; (2) **a la ~ de los cocos** (Kol): nazdařbůh, bezhlavě, bez přemýšlení, zbrkle; (3) **es más la ~ que las mazorcas** (Kol): jen mluví a skutek utek; ■ Var.: *más es la bulla que la cabuya* (Ven); (4) **ser/estar uno, quitado de ~** (Portor): nepouštět se do hádky, rvačky, neumět se hádat/prát; (5) **ser el hombre de la ~** (Kub): být hrdinou dne; (AM, JD). ● (6) **más es la ~ que la Cabuya** (Ven): mnoho povyku pro nic; (MM).

bullá-bullá, m. (1) (Pan): výtržník; (AM).

bullado, -da, adj. (1) (StřAm, Chil, Ekv, Per): halasný, hlučný; (AM).

bullanguería, f. (1) (Chil): kravál, randál; (AM).

bullaranga, f. (1) (Kol, Hond, StřAm, Arg, Mex: Tabasco, Urug, Ven): kravál, randál; (RAE, AM).

bullarengue, m. (1) (Kub): faleš, klam; (2) zmatek, randál; (3) (Pan): uvolněný a živý tanec; (AM).

bullaruga, f. (1) (Am): povyk, kravál; (JD).

bullerengue, m. (1) (Kub, Mex): klam, faleš; (2) (Kol): honzík; ► vystužování a mohutné řasení sukně vzadu; (3) (Kol, Pan): taneční zábava, tancovačka; (4) (Kol): povyk, zmatek; (AM, JD).

bullero, -ra, adj. (1) (StřAm, Kol, Kub, Per, Dom, Ven): bouřlivý, hlučný, živý; (AM). ● (2) (Am): samá zábava; (JD).

bulldog, m. (← angl. *bulldog*) (1) (Am): doga; (MS).

bulliciero, -ra, adj. (1) (StřAm, Mex): hlučný, bouřlivý, vzrušený; (AM).

bullir, v. **bullirse**, intr. (1) [Š: *molestarse*] (Mex): obtěžovat se, vyrušovat se; př.: *y haga usté de cuenta un pájaro grande, muy grande, que parece de repente que ni se bulle siquiera*; (RR).

bullir, tr. (1) (Mex): vysmívat se; (AM).

bullista, adj. (1) (Kol): hlučný, vzrušený; ► ve StřAm se užívají oba tvary: *bullisto* i *bullista*; (AM).

bullón (buyón), m. (1) (Arg): jídlo, hrnec, každodenní strava; př.: *lo notable es que han nacido los mishos (pobres) como la mayoría de nosotros, que nos ganamos el bullón; ¿no te acordás que ha robado pa' que no falte el buyón?; cayó al boliche la mujer del famoso as de cartón, y diciéndole: 'Fiera, rajá p' adentro, barre me bien la pieza, cuidá el buyón.'*; (RR). • (2) (Ekv, Guat, Per): velký kravál, randál; (AM). • (3) m. (Kub, Portor): *Scarpus lineolatus*; ► mořská ryba z čeledi ploskozubcovití (*Scaridae*); (MM).

bulloso, -sa, adj. (1) (Ekv): hlučný, bouřlivý, vzrušený; (AM).

bully, (← angl. *bully off*) (1) (Chil): v hokeji: vhazování puku na začátku hry; (MS).

búlíque, adj. (1) (Hond): o kohoutovi: kropenatý; ► na Kost znamená tento výraz flekatý, skvrnitý, nebo určitou barvu kohouta, viz též: *búlíco*; (AM).

bulo, m. viz *bulín*; (RR).

bulón, (1) m. (Arg, Par, Urug, LaPla): velká matice s oválnou hlavičkou; ► válcová nebo kuželovitá součástka s výčnělkem ve formě spirály a hlavičkou hodící se k jejímu navinutí; (RAE, BDE).

bulto, m. (1) (Kost, Ven, StřAm, Bol, Kol, Chil, Mex, Portor, Dom): taška, kterou používají děti k nošení školních pomůcek; školní aktovka; (RAE, AM). • (2) [Š: *estuche de los útiles escolares*] (Kost; Portor, Dom, Mex, Hond, Ven, Kol, Bol, Chil): pouzdro na školní pomůcky; př.: *fue entonces cuando comenzaron las ausencias; dejábamos el bulto tirado debajo de algún matón de cornizuelo y nos íbamos*; (3) **al** ~ [Š: *aproximadamente, a bulto*] (Urug): přibližně, asi, kolem; př.: *protestó, en cambio, cuando le hablé de los veinte hombres de Bernabé: 'Le aseguro que, al bulto, éramos más de cien.'*; (4) **salir con** ~ [Š: *estar embarazada*] (Per): být těhotná; př.: *Goza de la Avelina si puedes, pero ruégale a tus jircas (cerros divinizados, protectores) que no salga con bulto, porque si sale, ¡tatau! que le hace comer el hijo don Miguel*; (RR). • (5) ~ **de encomienda** (Am): poštovní balík; (6) **de** ~ (Mex): jasný, zřejmý, zřetelný; (7) **mientras menos ~s, más claridad** (Mex): čím nás je méně, tím spíš se dohodneme; (8) **parece un** ~ (Kub): je jak sud tlustý; (JD). • (9) **estar de** ~ (Mex): být navíc, být nadbytečný, zbytečný; př.: *esa maceta está sólo de bulto*; (BDE).

bululú, m. (1) (Ven, Portor): pobouření, povyk, randál, rozruch, skandál, kravál; (RAE, AM). • (2) žert. (Dom): dolar, peso; ► pl. *bluluses*; (AM).

bumbulín/bumbulón, m. (← lenca) (1) (Hond): žabí pulec; (RAE).

bumerang, m. (← angl. *boomerang*) (1) (Am): bumerang; ► vrhací zbraň australských domorodců ze zahnutého plochého kusu dřeva o velikosti 27 cm; vracející se po vymrštění zpět na místo, odkud byla vržena; (2) fig. urážka nebo obvinění, které poškozují i svého původce; (MM).

bunde, m. (1) (Kol): tlačenice, motanice; (2) venkovská píseň se specifickou hudbou; (3) černošská píseň; (AM). • (4) (Kol): bunde, černošský tanec; (JD).

bundear, intr. (1) (Kol): pracovat bez výnosu, zisku, užitku; (2) potulovat se; (3) někoho vyhodit, vylít; ■ Var.: *bundiar*; (AM).

bunga, f. (1) (Kub): kapela s omezenými hudebními nástroji; (2) *botijuela*; ► černošský hudební nástroj; (3) oklamání, léčka, past; (AM).

bungalow, m. (← angl.) (1) (Am): bungalov; ► obydlí z lehkého stavebního materiálu v tropických krajích; (MM).

buniatal, m. (1) (Am): pole batatů, boniatů; (JD).

buniatillo, m. (1) (Kub): sladkost ze sladkých brambor; viz: *boniato*; (MM).

buniato, viz: *boniato*; (BDE).

bunker, m. (← angl. *bunker*) (1) (Chil): v golfu, písková překážka chránící *green*; (MS).

buñuelero, -ra, m/f. (1) m/f. (Mex): pekař; (2) f. (Mex): nádoba (obal) k přípravě koblížků; (RAE). • (3) m. (Am): osoba, která vyrábí nebo prodává *buñuelos* (viz); (MM). • (4) m. (Am): pekař, koblížek; (JD)

buñuelo, (1) m. (Ven): malá kulička těsta z yuky, která se připravuje s vejcem a sýrem, sladí se medem nebo třtinovým sirupem; (RAE).

buque, m. (1) (Kost): rám dveří; (AM).

buquear, intr. (← angl. *book*) (1) (US): zapsat dluh do účetní knihy zemědělců; (MS).

buquenque, m/f. (← *buscar*) (1) (Kub): kuplíř, dohazovač; (AM). • (2) f. stará kuplířka; (MM). • (3) (Kub): burzovní makléř; (JD).

buquí, m., vulg. (1) (Dom): hltoun, žrout, nenasyta; (AM).

bura, m/f. (1) m. (sevMex): jelen; (RAE). • (2) f. (Ven): kukuřičné těsto, na přípravu placek *arepas*; (AM).

buraca, f. (1) (Bol): brašna, vak, mošna; (AM).

buraco, m. (← port. *uraco*) (1) (Arg, Par, Urug): díra, otvor; ■ Var.: *furaco, huraco, juraco*; (MM).

burado, -da, adj. (← *aburado*, partic. z *aburar: quemar*) (1) (Kol): zaostalý ve vývinu; (AM).

burata, f. (1) (Ven, LaPla): peníze; (AM).

burbaque, m. (1) (Dom): zmatek, hádka, pranice; (AM).

burburaca; f. (1) **no salvarlo a uno ni la ~** (Dom): není žádná záchrana, spása; (AM).

burdelero, adj/m. (1) (Arg): milovník, přívrženec nevěstinců; př.: *es cierto, hermanos ... no soy yo... sino Dios que está en mí ... ¿Cómo podría yo, miserable burdelero, hacer milagros?*; (RR).

burear, tr/intr. (1) tr. (Kol): oklamat, ošidit, podvést, obamalutit; (2) intr., bavit se, vyrazit si; (AM).

burén, m. (← ind.) (1) (Antil, Kol): železná nebo hliněná plotýnka na vaření, která je rovného a kulatého tvaru pro výrobu placek z manioku; ► může to být stejná mísa jako *budare* ve Ven; (2) (Dom: Cibao): vařič na pražení kávy nebo manioku; (AM). • (3) (Am): pícka na pečení; (JD).

burenque, m. (1) (Per): mulat, míšenec; (JD).

huri, m. (1) (výchBol): kreolský svátek, karneval; (RAE).

burillo, m. (Hond), viz: *burio*; (RAE).

burio, m. (1) (Kost): společné jméno několika druhů stromů, z jejichž kůry se získává materiál k výrobě provazů; (RAE).

burío, m. (Hond), viz: *burio*; (RAE).

burjaca, f. (1) (Par): brašna; (MM).

burla, f. (1) (Per): nervové onemocnění vyvolávající křeče; (AM).

burlisto, -ta, adj/subst. (1) adj. (StřAm): výsměšný, posměšný; (AM). • (2) m/f. (Arg, Hond, Mex): posměváček; (MM).

burlón, m. (1) (Méx), viz: *cenizonte*; (RAE). • (2) (StřAm, Mex): jiné pojmenování pro drozda mnohohlasého (*Mimus polyglottos*); (MM).

buró, m. (pl.: **buróes/burós**) (← fr. *bureau*) (1) [Š: *mesita de noche*] (Mex): noční stolek; př.: *apagó la veladora del buró y salió del cuarto* (Mex); *un aguamanil, un ropero antiquísimo, la silla de madera despintada sobre la cual se sentaba Cienfuegos, un buró con losa de mármol*; (RAE, BDE).

burra, f. (1) (Kost): viz: *gallo pinto*; (2) [Š: *burro*] (Kost): štafle; (3) (Salv): nedokončená úloha; (4) (Hond): kukuřičná skládaná placka, která uvnitř obsahuje fazole, rýži, strouhaný sýr a tekutou šlehačku; jí se teplá; (RAE). • (5) (Hond, Kost; Mex, Nik): snídaně, kterou si nosí rolníci do práce, sestává z kukuřičné omelety, fazolí a sýra; tento termín se užívá humoristicky ve městech; př.: *en el ala del sombrero viejo, se había colgado la lámpara, llevando el 'atadito de comida' en una mano, que no parecía ni burra, por lo poquito que llevaba, el pobre muchacho; a las cuatro de la mañana debía estar la burra lista para todos; a las doce el almuerzo; a las seis, la cena*; (6) [Š: *caballete*] (Kost; Kub): koza (montážní), stojan, podstavec; viz též: *burro*; př.: *sobre dos burras toscas el cajón*; (RR). • (7) (Kol, Kost, Portor, Dom): karetní hra; ► v Kol známá jako *carga la burra*; v Kost se jedná o hru, kterou na Kub nazývají *cargatasajo*, odlišná od *burro* ve Španělsku; (8) (Kol): buřinka; (9) **no sacar una ~ de un pantano** (Kol): být nesmělý, zaražený; (10) **amarrar/dejar ~** (Guat): pro lenost odložit práci na zítra; (AM). • (11) (Chil): o autě: stará rachotina, kára; (12) (Ven): ofina; (JD).

burreado, -da (burriado, -a), adj. (1) [Š: *en gran abundancia*] (Ven): hojný, v nadbytku; př.: *siempre estaban esos jefes poniéndose de parte de los que tenían la plata (el dinero) burriada*; (RR). • (2) (Ven): nezměrný; bezmezný; (AM).

burrear, tr. (1) (Guat): dělat pitomosti; (AM).

burrero, -ra, adj/subst. (1) adj., hovor. (Ven): o věci: obyčejná, drsná; (2) m/f., hovor. (Arg, Urug): fanoušek koňských závodů; př.: *¿Qué dirá el señor de mi 'pinta' y de esta cara de burrero y de 'cafishio' (rufián)?; hablaba con la misma familiaridad con la que un 'burrero' habla de pedigrees, aprontes y performances*; (3) m/f. (Kub): hlídač v cukrovaru; ► člověk, který hlídá, aby se vstup třtiny v drobenkách provozoval plynulou formou; (4) m. (Mex): oslař, mezkař; (RAE, RR). • (5) adj. (Arg; Urug): spojený s koňskými závody, s dostihy; př.: *te lo bato pa' que entienas en esta jerga burrera que vos sos una potranca*; (RR). • (6) m., žert. (Kol): tanec chátry, tancovačka; (7) (Ven): hrubec, sprosták; (8) (Guat): velký počet oslů; (AM).

burriado, -a, viz: *burreado*; (RR).

burrier, m. (burro + angl. *courIER*) (1) (Per): pašerák drog, drogový kurýr; př.: *burrier es la denominación que reciben los hombres y mujeres que se juegan la libertad y el futuro intentando transportar en el cuerpo o en el equipaje cocaína o clorhidrato de cocaína* (Per); (BDE).

burril, m. (1) (Hond): zaschlý prasečí nebo koňský trus; (RAE).

burrión, m. (1) (Mex, StřAm): vrabec; (MM). • (2) zool. (Hond): kolibřík; (JD).

burriquito, -ta, m/f. (1) (StřAm, Antil): oslík; (AM).

burrito, m. (1) (Bol): berle (ortopedický nástroj); (2) m. [Š: *tortilla rellena*] (Mex, US): svinutá placka z pšeničné mouky plněná masem, fazolemi a sýrem; př.: *También se les llama burritos, o burras, o burritas. Son tacos de tortillas de harina hechos con carne seca (machaca) sazónada con chile, ajo, comino, etc., y fritos; la madre en otra maquila, el hermano preparando burritos en un Taco Bell ...; a pesar de la desgracia, esa gente te ve con la cara chupada y los ojos idos y ... te regalan burritos de frijoles y te dan agua y plástica, mano*; (RAE, RR, BDE). • (3) (Mex): pražená kukuřičná zrna; (AM). • (4) (Mex): stojan na jezdecké sedlo; (MM). • (5) (Kol): sviňka; (6) (Mex): lokna vlasů; (JD).

burro, m. (1) hovor. (Arg, Urug): závodní kůň; ► v Urug výrazy *burro* a *bucéfalo* odpovídají španělskému výrazu *rocinante* „herka“; (2) (Kub): berle; ► použ. více jako zdrob.; (3) (Hond): odolná kožená bota s tlustou podrážkou; (4) (Mex, Kub, Portor): štafle; (5) (Mex): žehlicí prkno; (6) ~ **de arranque** (Arg): startovací motor (startér) v automobilu; (7) **como** ~ **sin mecate**, adv. (Mex): bez zpomalování; (RAE, AM). • (8) (Kub, Salv): stojan, kde se schovávají koňské postroje; viz též: *burra*; př.: *metieron los caleseros sus respectivos quitrines en el zaguán, llevaron los caballos a la caballeriza en el traspatio, pusieron las monturas en sus burros; a Víctor Manuel Marín para poder fusilarlo le tuvieron que poner unos burros de madera (esos que usan para poner la tabla de planchar) por los sobacos*; (9) (Ven): korýtko, do kterého se hází třtina, která pak prochází mezi válci mlýna na drcení cukrové třtiny; př.: *junto al burro del trapiche estaba Casiano, el mayordomo*; (10) (Hond, Kost): hrubá pracovní bota, šněrovací střevíc; př.: *Samayoa buscó unos burros de su número y salió con ellos, casi corriendo; luego recordó que no había preguntado por el precio; se detuvo, gritándole al buhonero que apuntaba en su libreta: -¿Por cuánto me los deja? –Solamente diez lempiritas (moneda nacional hondureña), don Martín; no se arrepentirá: esos zaptos especiales le durarán hasta que se acaben; mañana mismo te traigo 'e San José un vestido de casimir, con pantalón bombacho, y un par de zapatos bien bonitos, pa (para) que botés esos burros que andás puestos...*; (11) (Portor): snopy cukrové třtiny; př.: *un hombre arrojaba haces de caña en la carreta y otros (otro) los acomodaba; ... veíanse carretas cargadas de burro y otras de cabezales*; **burrero**, pracovník, který skládá cukrovou třtinu na plošinu dvoukoláku, valníku či nákladního vozu; (12) (Guat): sklápěcí stůl; ► tvoří ho deska (*regla, lomo*) a čtyři nohy do něho zatlučené; př.: *se ponía el canasto en la cabeza, doblaba el burro de madera y se lo ponía al hombro*; (13) ~ **hechor** (Ven, Arg, Dom, Par): plemenný osel, oslí hřebec; př.: *podía escuchar desde su hamaca al burro hechor rebuznando un celo que significaba un mulo*; (14) **hacerse el** ~ (Arg): dělat hloupého nebo roztržitého; př.: *buscaba sólo saber si había que enfrenar el asunto enseguida, entre las tumbas, o mejor se hacían los burros y esperaban el lugar y el momento favorables*; (RR, MM). • (15) (Kol, Portor): dětská hra; ■ **bimbalate** (Mex); (16) arch. (Kol): metr krychlový dřeva; (17) ~ **de agua** (Mex, Portor, Dom): velká vodní vlna; (18) ~ **de palo** (Per: Ica): dřevěný stolek s otvorem, ve kterém je zavěšený džbán bez toho aby se dotýkal země; (19) ~ **echón** (Kol):

plemenný osel, hřebec; ■ Var.: *burro hechor* (Dom); (20) ~ **manadero** (Mex): plemenný osel, oslí hřebec; ► protože v Mex výraz *garañón* poukazuje na plemenného hřebce; (21) ~ **tusero**¹ (Ven): starý osel; (22) fig., osoba lstivá, jidášská; (23) **caer ~s aparejados** (Dom): lít jako z konve; (24) **comer** ~ (Dom): udělat cokoliv jiného, než přiznat vlastní chybu; př.: *ese muchacho come burro antes que confesar su falta*; ■ Var.: *comer cola* (Urug); (25) **correr ~ una cosa** (Urug): ztratit se, zmizet; (26) **¡qué sabe el ~ de freno!** (Mex): nemá zdání o čem mluví; (27) **ver ~s negros** (Chil): vidět hvězdičky, cítit ostrou bolest; (AM). • (28) (Arg, Urug): stará herka; (29) kůň, který už nemůže vyhrát závod, outsider v závodech; (30) ~ **obrero** (Guat, Hond): oslí hřebec, plemenný osel; (31) **comer ~ una cosa** (Urug): ztratit se, zmizet; (MM). • (32) (Arg): stojan na sedlo; (33) (Kub): banán na vaření; (34) (Chil): štěň, soudek na pivo; (35) (Mex): lokna vlasů; (36) **hacer pelos al ~** (Mex): dělat těžkosti; (37) **meterse como ~ sin bozal/sin mecate** (Mex): přijít jak hulvát; hrnout se rovnou dovnitř; (38) ~ **para planchar** (Mex): buřt na žehlení; (39) **cada uno tiene su algo de ~** (Mex): i mistr tesař se někdy utne; (40) ~ **tusero**² (Ven): starý taškář; (JD).

burrocarril, m. (1) (Kost): plošina s koly tažená oslem, kterou používali obyvatelé atl. pobř. Kost k přestěhování se po kolejích, když věděli, že nepojede vlak; př.: *Antonín dejó el burrocarril y se internó por el cacaotal para acortar camino*; (RR).

burrucha, f. (1) (Nik): míč, který se vyrábí sražením latexu z kaučukovníku; (2) hovor. (Nik): našetřené peníze; (RAE).

burrunazo, m., žert. (1) (Portor): pořádná rána, bouchnutí; (AM).

bursaca, f. (1) (Ven): brašna, kabelka, taška; (AM).

buruca, f. (1) (Guat, StřAm): povyk, rámus, kravál; (2) (Guat): druh spiknutí nebo protestu; (RAE, AM).

burucuyá, m. (← guar. *mburucuyá*) [Š: *pasionaria*] (1) (Urug, Arg, Par): mučenka; (RAE).

burudanga, f. (1) (Kol, Kub, Per, Portor): věc hodná opovržení, harampádí, krám; ► tento výraz se více užívá v pl., i v Braz; (2) (Kub): motanice, zmatek; ► v oblasti Cibao v Dom výrazem *burrundangas* označují nepotřebné, bezcenné věci; (3) pl., vulg. (Kol: atl. pobř., Portor): národní pokrm; (4) **de ~** (Kub): bezcenná věc; (AM).

burujaca, f. (1) (← *burjaca*) (Arg, Hond, Par): kožená dvojitá sedlová brašna; slouží k přepravě malého množství zboží; ■ Syn.: *bruaca, burjaca*; (MM).

burujina, f., žert. (1) (Kub, Portor): zmatek; (AM).

burujón, m., hovor. (1) (Kub): hromada lidí či věcí na jednom místě; (RAE). • (2) (Kub): zmatek; (3) **en ~** (Kub): páté přes deváté, neuspořádaně; (AM). • (4) m. (Mex): cucek, žmolek; (5) boule, hrbolek; (MM).

burundanga, f. (1) [Š: *morondanga*] (Antil, Kol): bezcenný krám; (2) (Antil, Kol): míchanice, motanice (spleť, zmatek); (3) (Kol): uspávající látka, která se podá člověku, aby ho okradl; (4) (Portor): jídlo s různými druhy zeleniny; (5) (Dom): nesmysl, hloupost; (RAE). • (6) (Kub): bezcenná věc; (7) starý krám; (8) **de ~**: bezcenný, opovrženímhodný, k ničemu; př: *abogado de burundanga*; viz též: *morondanga*; (MM). • (9) fam. (Kol): dryák, lomcovák; ► nápoj s drogou, hl. chlorhydrátem či projímadlem; (BDE).

buruquiento, -ta, adj. (1) (Mex): živý, veselý; (RAE).

burusca, f. (1) [Š: *brizna*] (Kost): tříška, stéblo, vlákno, troška; (2) (Hond): hustý keř; (RAE). • (3) (Kost): drobeček, kousíček, ždíbec; (AM).

burusco, m. (1) (Hond): hustý keř; (2) (Hond): malá suchá větev stromu nebo keře; (3) (Hond): suchá křovina nebo keř; (RAE).

burusquero, m. (1) (Ekv: Esmeraldas): otvor mezi křovím, skrýš v lese; (AM).

bus, m. (← angl. *autobus*) (1) (Am): autobus; ■ Var.: *bos*; př.: ~ *intrerurbano, provincial* meziměstský autobus; (MM, JD).

busaca, f. (1) (Kol, Ven): kabelka, brašna; (AM). • (2) (Ven): školní batoh, ruksak z kůže nebo plachtoviny; (MM).

busaraña, f. (1) (Ven): čamrda; (JD).

busarda, f. (1) [Š: *estómago; barriga*] (Arg; Urug): žaludek; břicho; př.: *cuasi me desdonfa (desfonda) la busarda*; (RR).

busca, m/f. (1) f. (Antil, Mex, Per): bokovka, melouch; ► obvykle se užívá v pl.; př.: *este puesto tiene sus buscas*; (AM). • (2) m. (Arg): donchuán; (JD).

buscabroncas, m. (1) (Am): štváč, poštěvák; (JD).

buscabulla/buscabullas, adj/subst. (1) m/f. (Mex, Kub, Kol, Portor): hašteřivec, výtržník, rváč, rebelant, potíživista; př.: *-Lo que yo sé es que eres un bastardo, bueno para nada y buscabullas*. (Mex); (RAE, AM, BDE).

buscadora, f. (1) (Kub): pouliční prostitutka; (MM).

buscaniguas, m. (1) [Š: *buscapiés*] (Kol, Salv, Guat, Hond, StřAm): petarda; (RAE, AM).

buscapique, m. (← *buscar a pique*) [Š: *buscapiés*] (1) (Bol, Per): prskavka, žabka; (RAE).

buscapleitos, m/f. (← *buscar a pleito*) (1) (Am): výtržník, šejdří, provokatér, sudič; (RAE).

buscar, tr/intr. (1) intr. (Ven): směřovat na určité místo; př.: *buscaron hacia Caracas*; (2) ~ **alguien lo que no se le ha perdido**, hovor. (Ven): míchat se do čeho nemá; (RAE). • (3) tr. [Š: *ganar*] (Ekv): získat, vydělat, vyhrát; př.: *en casa de juego jamás entrarás, pues cuanto has buscado allí perderás*; (4) **¡Buscan!** (Chil): zvolání, které se používá k oznámení, že někdo vstoupil do obchodu; př.: *decidió alertar a la ... mesonera de la ... concurrencia; ¡Buscan!*; (5) ~ **la vida**, viz: *vida*; (RR). • (6) tr. (Arg, Chil, Ekv, Guat, Hond, Pan, Per, Portor): volat, ptát se po někom; (AM). • (7) ~ **la arepa** (Am): vydělat si na živobytí, dřít se, makat; (8) ~ **el frito** (Ven): makat, dřít; (9) ~ **trancazos** (Mex): mít chuť do pranice; (10) ~ **la vuelta a u.c.**¹ (Dom): hledat, jak na to; (11) ~ **la vuelta a u.p.**² (Mex): koukat se vyhnout komu; (12) ~ **la chaucha/los frijoles/la frita** (Kub): vydělávat si na žvanec; (13) ~ **cuatro patas al gato** (Ekv): vyhledávat hádky pro nic za nic; (JD).

buscavidas, m/f. (1) (Mex): žalobníček, práškač, donašeč; (AM). • (2) (Mex): popichovač, -ka; (JD).

buscón, -na, m/f. (1) (Mex): hádavý člověk; (RAE).

busconear, tr., vulg. (1) (Portor): slídit, pátrat; (AM).

buseca, f. (← it.) (1) (LaPla): hustý dušený pokrm; ► připravený z vnitřností, brambor a fazolí, případně z dršťek apod.; (BDE).

busero, -ra, m/f. (1) [Š: *conductor de un autobús*] (Ekv, Kol, Salv, Nik, Pan): řidič autobusu; př.: *yo les he oído decir a los taxistas y a los buseros de Imbaquí: cierto es, dejan los carros (choces) apestando a indio*; (RAE, RR).

buseta, f. (1) (Kol, Kost, Ekv, Ven): mikrobus; př.: *El taxi enfiló en primera, patinando ligeramente antes de frenar. La puerta se abrió justo al costado de la buseta*. (Kol); (RAE).

bush, m. (← may.) (1) [Š: *cosa hinchada o engrosada*] (Mex: Tabasco): nádoba, džber; (AM). • (2) (Mex): rostlina z čeledi tykvovitých; (3) (Mex): dýně; viz: *bule*; (4) (Mex): klouček, chlapeček; (MS).

búshel (← angl. *bushel*): bušl; ► americká objemová jednotka rovná 35,2391 l; (MS).

busiete, m., vulg. (1) (Nik): řiť; (RAE).

busito, m. (1) (Pan): mikrobus; (RAE).

buso, m. (1) (Chil): sportovní dres; (JD).

busquilla, m/f., hovor. [Š: *buscavidas*] (1) (Chil): šikovný člověk (snaživý člověk); př.: *una horda de busquillas más preocupados de arrebatarse los despojos del gobierno anterior que de los planes e ideas que presuntamente aportarán al nuevo* (Chil); (RAE, BDE).

busquillo, -lla, adj/subst. (← *buscar*) (1) m., hovor. [Š: *buscavidas*] (Chil, Per): dříč, pracant, šikovný člověk; (RAE). • (2) adj. (Chil, Per): zvědavý; (AM). • (3) m. (Am): zvědavec; (JD).

búster, m. (← ingl. *booster*) [Š: *servofreno*] (1) (Kost, Hond): servobrzdá; (RAE).

busú; (1) **ni** ~ (Dom): bez řečí; (AM).

busuá, m. (1) (Dom): velký míč, se kterým si hrají děti; (AM).

busunuco, m. (1) (Dom), viz: *busuá*; (AM).

butaca, f. (← *cumanagoto putaca*, [Š: *asiento*] „sedadlo, sedátko“) (1) židle s rameny a opěradlem nakloněným dozadu; (2) divadelní sedadlo; (3) vstupenka, lístek; (RAE). • (4) (Am): velké, nízké a široké sedátko; (AM). • (5) (Am): křeslo; (MM).

butaco, m. (1) (Kost): sedátko; (AM). • (2) (Ven), viz: *butaca*; (MM).

butago, adj. (1) (Mex): ožralý, namazaný; (JD).

butaque, m. (← cumanagoto *putaca*, „sedadlo, sedátko“) (1) (StřAm, Kol, Kub, Mex, Portor, Ven): malé dřevěné sedátko potažené hovězí kůží s opěradlem nahnutým dozadu; ► není stejně jako *butaca*; v Portor je to další pojmenování pro *ture*; př.: *además había un butaque, lujo del rústico mobiliario del llanero, puesto allí para el huésped en sitio de honor; ... cogió un butaque y una silla de pringoso asiento de cuero crudo, y salió diciendo: - ... El Luzardo no viene a matar y el Barquero ofrece el mejor asiento que tiene : esta silla; siéntate; y se sienta él (Barquero) en este butaque; así; el asiento, sumamente bajo, lo obligaba a replegar las piernas y apoyar los brazos sobre las rodillas, péndulas las temblorosas manos; él está cadavérico, tirado en un butaque*; (RAE, AM, RR). • (2) (Kol): dětská kombinéza; (AM).

butí, adj. (1) (Kub): moc fajn; (JD).

butiá, f. (1) (Urug): rodový název pro dva druhy palem; ► asi 8 metrů vysoká; s hladkým a sivým kmenem a s jedlými naoranžovělými plody; roste sama v roklích nebo tvoří rozsáhlé palmové háje na vlhkých místech; (2) (Urug): plod těchto palem; (RAE).

butifarra, f. (← kat. *botifarra*) (1) (Bol, Chil, Kol, Kub, Pan, Urug): uzenina z vepřového masa; (2) (Per): sendvič, bageta; ► podélně nakrojený chleba plněný plátkem vepřového masa, listem hlávkového salátu, proužkem papriky, olivou a sýrem; (RAE). • (3) [Š: *farra, juerga*] (Arg; Urug): hýření, flám; př.: *Lungo. (observando butifarra colectiva en puerta) –Déjeme entrar. Yo quiero cantar como los otros*; (RR). • (4) **tomar, agarrar, tener a uno para la ~** (Arg, Urug): považovat někoho za naivu, hlupáka, blázna; udělat z někoho předmět posměchu; (AM). • (5) (Am): mejdan; (JD).

butifarrón, m. (1) (Portor): fušersky udělaná věc; (AM).

butléguer, m. (← angl. *bootlegger*) (1) (US): pašerák lihovin; (MS).

butúa, f., vulg. (1) (Kub): žrádlo; (AM).

butuco, -ca, adj/subst. (1) adj., hovor. (Hond): otlý a malého vzrůstu; (2) m. (Hond): druh pěstovaného banánovníku; ► liší se od ostatních jen plodem, je tlustší než banán, má kulatý tvar, ale viditelně čtyři strany; když je zralý má tmavofialově nažloutlou barvu; jeho dužina je více pevná, vláknitá, méně sladká a více mdlá; (3) m. (Hond): plod tohoto banánovníku; (RAE). • (4) adj. (Hond, Guat): tlustoučký, zavalitý (5) m/f. (Hond, Guat): malá a tlustá věc; (AM). • (6) (Am): dobrácký; (7) m. (Am): dobračisko; (JD).

butucú, m. (1) (Bol): národní svátek indiánů chiquitano; ► jedná se o utkání dvou skupin s tupými šípy, tímto způsobem slaví Hromnice (2. února); je to pozoruhodné představení, stejně jako *huitoró*; (AM).

butute, m. (1) (Hond): roh na troubení vyrobený z dobytčího rohu; (AM).

buyador, m. (1) (Arg): klempíř; (JD).

buyón, m. (1) (Bol): přenosný vařič na děláni *bolacha* z elastické gumy nebo kaučuku; viz též: *bullón*; (AM, RR).

buyucón, m. (1) (Dom: Cibao): balík peněz, nebo něčeho jiného; ► výraz *buyucón de gente* znamená: velká skupina lidí; (AM).

buyucu, m. (1) (Ekv): špatně zabalený balík; (AM).

buzarda, f. viz: *busarda*; (RR).

buzo¹, m. (← port. *búzio*, „hlemýžď“, ← lat. *bucina*, „roh pasáka volů“) (1) sport. (Hond, Pan, Per, Kost, Arg): tepláková souprava; př.: *los de quinto ya estaban en la cancha con sus buzos negros y a ellos también los aplaudían* (Per); *era un martes y salí a eso de las seis a trotar; completaba entonces una semana de estar corriendo a lo largo de la Avenida Balboa; me había puesto un buzo azul de lana, y un par de zapatillas Nike*; (2) (Hond): mikina s kapucí; př.: *muy poco después se habían incorporado al juego; Marcelo ... se sacó el buzo y lo tiró a un costado*; (3) (Urug): svetr; př.: *y apareción en el living con su delantal, su pollera verde, su buzo negro, sus ojos limpios* (Urug); (RAE, RR, BDE). • (4) (Kol, Urug): svetřík, tričko, většinou s dlouhými rukávy; př.: *los muchachos bebían contando sus conquistas, luciendo sus mejores buzos y chaquetas; un buzo de lana*; (5) (Kost): ten, který žije z toho, co najde mezi smetím; viz též: *bucear*; př.: *no muy lejos, los buzos trabajaban con el único horario posible en ese lugar: el flujo y reflujos de los camiones recolectores; muy lejano al carretón y al buzo de los botaderos, los recolectores de desechos sólidos han hecho de ésta una próspera actividad*; (6) ~ **de bailarín**

(Per): kalhoty a triko tanečnicka; př.: *Gamboa observó que el pantalón caqui de Alberto era ridículamente corto: se ajustaba a sus piernas como un buzo de bailarín*; (RR). • (7) (sevArg): znalec lesních cest a stezek; ► tento člověk zná lesní cesty a stezky tak dobře, že nehrozí nebezpečí zabloudění; (MM). • (8) (Am): znalec krajiny, stopař, zvěď; (9) (Kol): pelikán; (10) **ser ~ y ducho** (Arg): vyznat se, být jako doma; (JD).

buzo², -za, adj. (← *abusado*) (1) (Salv, Mex): bystrý, chytrý; (RAE).

buzón, m. (1) (Ven): otevřená vrátka ve dveřích vězení, kterými projde lidské tělo nebo potraviny, aniž by se musely otvírat ty dveře; špehýrka, dvířka u kamen; př.: *el primer día de mi prisión lo pasé en las inmundas letrinas del cuartel de policía: en la noche, a las nueve, se me condujo a la (prisión de la) Rotunda; aquello estaba oscuro y en silencio; atravesé por la prevención; se me hizo pasar por un buzón y a la mitad del corredor me detuvo el alcalde, registraron mis bolsillos*; (2) (Arg): kobka, cela (vězeňská) - zejména trestná; př.: *¡Estampilla, que no encuentres en la vida quien te meta en el buzón!*; (RR). • (3) (Am): křáp, krám, šmejď; př.: *comprar cualquier ~ koupit každý křáp*; (4) (Kub): papula; (JD).

buzonero, m. (1) (StřAm, Per, LaPla, Mex): poštovní zaměstnanec, který vybírá dopisy z poštovních schránek; (AM, MM).

buzzer, (← angl. *buzzer*) (1) (Chil): bzučák v rádiu; (MS).

bye¹, (← angl. *goodbye*) (1) na shledanou; (MS).

bye², (← angl. *by*) (1) (Chil): situace, kdy je družstvo nebo hráč vyloučen ze hry; (2) (Chil): ta samá situace; (MS).

by-pass, (← angl. *bypass*) (1) (Chil): kondenzátor; (2) (Per): objížďka; (MS).

4. COMENTARIO DE LA TRADUCCIÓN

4.1. Unión de los lemas de los diccionarios RAE, RR, MS, AM, JD

En esta tesis he trabajado con varios diccionarios. Los lemas de los diccionarios RAE, RR, MS, AM y JD ya habían sido traducidos anteriormente por varios estudiantes, pero muchas veces consulté el original no traducido porque el equivalente checo me parecía incorrecto o inexacto, como en estos casos:

banderazo, 1. m. Kol. y Méx. bajada de bandera. (*original de DRAE*)

banderazo, m. (Kol, Mex): klasání vlajky (RAE). (*fragmento de trabajo de otro estudiante*)

banderazo, m. (1) (Kol, Mex): nástupní sazba v taxíku; př.: -*Y es que creo ... que piden cinco pesos banderazo.* (Kol); (RAE, BDE). (*mi traducción*)

borrego, 1. m. Méx. Chaqueta con forro de lana de borrego. **2. ~ cimarrón**. m. Méx. Carnero

silvestre. **3. soltar alguien un ~**. loc. verb. Méx. Esparcir una noticia falsa. (*original de DRAE*)

borrego, m. (1) (Mex): kabát podšíťý beraní vlnou; **(2) ~ cimarrón**, m. (Mex): divoký skopec; **(3) soltar alguien un ~** (Mex): šířít špatnou zprávu; (RAE). (*parte de trabajo de otro estudiante*)

borrego, -ga, m/f. (1) m. (Mex): kabát podšíťý ovčí vlnou; **(2) ~ cimarrón**, m. (Mex): ovce **tlustorohá** (*Ovis canadensis*); **(3) soltar alguien un ~** (Mex): šířít špatnou zprávu; (RAE). • **(4) m/f.** (Kost): tlusté prase; **(5) m.** (Kub, Mex): falešná zpráva, kachna; **(6) m.** (Mex): o manželovi: paroháč; **(7) dar borregas**, arch. (Per): nechat zahrát serenádu; (AM). (*mi traducción*)

Hay casos en los que sólo he añadido algunas traducciones que según mi opinión expresan mejor el significado del lema. También he arreglado algunos términos y además he encontrado y añadido nuevas informaciones para la especificación del lema.

Ejemplos:

badea, f. (Kol): (1) popínavá rostlina z čeledi *Pasifloráceas*, čtvercovité stonky, s velkými oválnými listy, květy červenofialové barvy a zeleným krémovým plodem plným semen v jedlé dužině; (2) plod této rostliny; (RAE). (*fragmento de trabajo de otro estudiante*)

badea, f. (1) (Kol): mučenka čtyřhranná (*Passiflora quadrangularis*); ► pnoucí tropická rostlina, která se pne pomocí úponků do výšky 40 m, má silné čtyřhranné stonky, velké růžové až červenofialové květy s velkou pakorunkou z mnoha fialových a bíle příčně pruhovaných nitěk, listy jsou střídavé, široce vejčité až eliptické; (2) plod této rostliny; ► plody jsou vejčité až protáhlé, žlutozelené, 12 -35 cm dlouhé, 10 -15cm tlusté, dužina je až 4cm silná, bílá, trochu nakyslá, uvnitř s mnoha šedými semeny se sklovitým bělavým míškem; (RAE). (*mi versión*)

Otra tarea fue la unificación de la forma gráfica de los términos, porque en la traducción de los diccionarios trabajan muchos estudiantes lo que causa la diversidad del uso de las marcas y símbolos.

Uno de los problemas fue la traducción ausente o imprecisa de algunos términos. En este caso intenté traducirlos a la lengua checa de la mejor manera posible.

Ejemplos:

bueno, (3) citosl. (Mex): U. para contestar al teléfono.; (RAE). (*parte de trabajo de un estudiante no traducida*)

bueno, -na, adj/subst. (1) m. (Arg, Urug): hra, která se hraje pro rozhodnutí nerozhodného utkání, prodloužení; (2) f. (Mex): hra, která se hraje pro rozhodnutí nerozhodného utkání, prodloužení; (3) ¡~!, citosl. (Mex):.haló!, prosím!; př.: -¿Bueno? Sí. ¿Está el señor Ministro? ... De parte de su hija. (Mex); (RAE, BDE). • (3) **andar en la ~**: viz: *andar*; (4) **buenas son tortas**: viz: *tortas*; (5) **formarse la ~** [Š: *formarse un escándalo, tiberio*] (Kol): ztropit skandál, hluk, randál; př.: *hizo un escándalo y se estaba formando la buena y tuvimos que volarnos*; (6) **hacerse el ~, tenerse por ~** [Š: *echárselas de valiente*] (Arg): hrát si na hrdinu; př.: -‘Vos sos un gaucho matrero’, dijo uno, haciéndose el güeno; (RR). • (7) **estar uno en la -na** (Bol, Chil, LaPla): být v dobré náladě, najít štěstí; (8) **costarle a uno su ~ una cosa** (Chil): stojí ho to námahu, peníze; (9) **tener a uno, o tenerse, por ~** (Arg, Per, Portor, Urug): být schopný; (10) být statečný; (AM). • (11) **a las -nas** (Am): rád, po dobrém; (12) **andar en la -na** (Am): mít štěstí; (13) **de -nas, de por -nas** (Mex): po dobrém; (14) **ser ~ de agua** (Am): být dobrý plavec; (JD). • (15) **¡qué ~ que ...!** + **indicativo** (Mex): ještěže...!; to je dobře že...!; př.: *¡Qué bueno que no vamos a caminar mucho!* (Mex); *-Qué bueno que hubo tiempo -murmura.* (Mex); (BDE). (*mi traducción*)

brassavola, (1) f. (Hond): planta epifita (symbiotická rostlina, rostlina žijící v symbióze s jinou), varianta orchideje, jejíž květ má okvěti zelenožluté barvy, el labio krémové barvy se zeleným zabarvením a rozřepenými okraji. Je to národní květina Hondurasu.; (RAE). (*fragmento de trabajo de un estudiante*)

brassavola, f. (1) (Hond): *Brassavola digbiana*; ► varianta orchideje, kvete světlými žlutozelenými květy s velmi jemně řasnaté a pavučinkově zakončeným pyskem; je to národní květina Hondurasu; (RAE). (*mi versión*)

Hay que mencionar que no he corregido todos los lemas traducidos por mis compañeros porque eso no es el objetivo principal de mi trabajo y no es posible en cuanto a la extensión del texto y el tiempo dedicado a la elaboración de esta tesis.

4.2. Elaboración de los lemas de los diccionarios MM y BDE

En caso de la traducción de los términos de los diccionarios MM y BDE he trabajado con los diccionarios de Marcos Morínigo y su *Diccionario del español de América* y *Breve diccionario ejemplificado de americanismos* de Brian Steel.

Con el diccionario de Marcos Morínigo se trabaja muy bien, es un diccionario que da mucha información, la definición de los lemas es comprensible y detallada. En comparación con el diccionario de Augusto Malaret con que había trabajado, el diccionario de Marcos Morínigo es mucho más claro y nos ofrece la información completa, no se necesitan tantas referencias para encontrar el equivalente checo. Sólo en pocos casos me encontré con la ausencia o la inexactitud de la marca abreviada que señala la clase de palabras correspondiente.

El *Breve diccionario ejemplificado de americanismos* es un diccionario práctico, es beneficioso en cuanto a los ejemplos que acompañan la explicación de los lemas. Los ejemplos que ofrece este diccionario podemos encontrarlos en la literatura o en los periódicos. Aparecen también ejemplos de los diccionarios nacionales, puedo mencionar *Nuevo diccionario de argentinismos*, *Nuevo diccionario de colombianismos*, *Diccionario ejemplificado de chilenismos*, *Diccionario de México* y otros. Los ejemplos ilustrativos facilitan la comprensión del significado de los lemas y su siguiente traducción al checo. Además cada término ofrece también un equivalente en inglés, lo que es, sin duda, una ventaja.

Con la traducción de los términos me ayudaron *Španělsko-český, česko-španělský slovník* del autor doc. Mgr. Jiří Chalupa, Dr. y el diccionario checo de la página web, concretamente <http://slovník.seznam.cz/>. El significado de los lemas problemáticos intentaba encontrarlo en el *Diccionario de americanismos* que en el año 2010 publicó la Asociación de Academias de la Lengua Española. Este diccionario me sirvió mucho de ayuda, porque se trata de un diccionario actual y nos ofrece definiciones precisas. Las dudas las consultaba en los foros españoles y latinoamericanos. Usaba las páginas web: www.wordreference.com o www.tubabel.com. También me sirvieron de ayuda los consejos de los hablantes nativos.

4.3. Problemas concretos

En esta parte de la tesis voy a dedicarme a las dificultades concretas que surgieron en el transcurso de la elaboración de mi tesis final. Durante la traducción siempre intenté a encontrar la palabra en checo que equivale a lo traducido, pero no siempre era posible encontrar la palabra idéntica, por eso he utilizado una perífrasis o descripción.

Fauna y flora

Según mi opinión, el problema más frecuente con que se enfrentan todos los traductores de los términos latinoamericanos son los lemas relacionados con la fauna y la flora, porque la latinoamericana es totalmente diferente de la de la República Checa. Esta diversidad causa las dificultades en la búsqueda de un equivalente checo adecuado. El proceso de mi investigación fue siguiente:

Ejemplos de los lemas relacionados con la flora:

BAYONETA, f. Ant., Arg., Kol. Nombre alterno de la yuca [2] Planta bromeliácea de hojas rígidas, de unos sesenta centímetros de largo y tres de ancho, de bordes cortantes y terminadas en punta, que da una flor blanca en panoja y se suele ver en jardines. (*original de MM*)

BERMUDA, f. Ant., Méx. Gramínea común en prados y sabanas. (*original de MM*)

Primero hay que encontrar en Internet el nombre científico o latino. En las páginas web: www.rostliny.net o www.biolib.cz podemos verificar la existencia del nombre latino y encontrar la denominación checa de las plantas tropicales. En estos casos los equivalentes checos son siguientes:

bayoneta, f. (1) (Antil, Arg, Kol): jiný název pro rostlinu juka; (2) juka nádherná (*Yucca gloriosa*); ► stálezelený vzpřímený keř z čeledi agávovitě (*Agavaceae*); listy jsou pevné, tuhé, mečovité, zašpičatělé až 70 cm dlouhé a 3 cm široké uspořádané do růžice; klasnaté květenství nese bílé květy s červeným nádechem; obvykle ji můžeme vidět v zahradách; (MM).

bermuda, f. (1) (Antil, Mex): troskut prstnatý (*Cynodon dactylon*); ► tráva z čeledi lipnicovitých (*Poaceae*); stébla dorůstají výšky až 30 cm; roste na savanách; slouží jako potrava pro dobytek; (MM).

En algunos casos no he conseguido encontrar un equivalente checo como en caso del lema *batatilla*.

BATATILLA, f. Par. Planta de la familia de las amarantáceas a la que se atribuyen propiedades medicinales, *Pfaffia tuberosa* M. (*original de MM*)

No he logrado encontrar un nombre checo de esta planta tropical, y es probable que tampoco lo tiene, por eso sólo he dejado el nombre latino. El lema he traducido de manera siguiente:

batatilla, f. (1) (Ekv; Kol): běžná popínavá rostlina, z čeledi svlačcovité; (*Ipomoea quinquefolia*, *I. sericantha*, atd); př.: *la selva se hizo menos densa; rastrojales antiguos asomaron por la oblicuidad de la luz; las batatillas corrían profusas por los troncos y las copas de los arbustos, y se aventuraban hasta cubrir las matas de platanillo y hoja blanca*; (RR). • (2) (Par): *Pfaffia tuberosa*; ► *rostlina z čeledi laskavcovité (Amaranthaceae); má léčivé vlastnosti*; (MM).

Ejemplos de los lemas relacionados con la fauna:

La búsqueda de los equivalentes checos de la fauna latinoamericana me parece muy complicada. Me he encontrado con algunas dificultades. El procedimiento de la búsqueda es idéntico al proceso de la traducción de los equivalentes checos relacionados con la

flora, pero es mucho más difícil encontrar una expresión checa. La búsqueda exige mucho tiempo, pero en la mayoría de los casos conseguí encontrar el nombre adecuado checo. Entre paréntesis he dejado el nombre latino para la exactitud y al mayor número de los lemas he añadido la explicación enciclopédica. También en caso de la fauna me ayudó la página web www.biolib.cz.

Ejemplo:

BARRACUDA, f. Ant., USA. Pez antillano, feroz, comestible, que también se encuentra en las costas californianas. Llega a un par de metros de longitud, tiene cabeza alargada y varias hileras de dientes duros y filosos. Sin. **baracuda**, **picuda**. Δ BARRACUDA es el viejo nombre español de los peces voraces del género *Sphyaena*, caracterizados por tener un cuerpo delgado y la larga cabeza terminada en forma de pica. (*original de MM*)

Mi traducción es siguiente:

barracuda, f. (1) (Antil, US): soltýn barakuda (*Sphyaena barracuda*); ► antilská divoká jedlá ryba, vyskytuje se také na kalifornských pobřežích, dorůstá do délky několika metrů, má protáhlou hlavu a několik řad tvrdých a ostrých zubů; výraz *barracuda* je staré španělské pojmenování pro dravé ryby z rodu *Sphyaena*, jsou charakteristické štíhlým tělem a dlouhou hlavou zakončenou ve formě kopí; ■ Syn.: *baracuda*, *picuda*; (MM).

En caso de los lemas *bas* y *birrí* no he logrado encontrar ni su nombre científico o latino ni un equivalente checo. Como no he encontrado ningún equivalente concreto, he traducido los términos de esta manera:

BAS, m. Méx. Mono que se encuentra en el sureste de México y en la América Central. (*original de MM*)

bas, m. (1) (Mex): opice, která se vyskytuje na jv Mex a ve StřAm; (MM). (*mi traducción*)

BIRRÍ, m. Col. Serpiente venenosa. (*original de MM*)

birrí, m. (1) (Kol): jedovatý had; (MM). (*mi traducción*)

La comida

La comida la considero como algo que forma parte de la cultura y tradiciones. Los países difieren en culturas, así que la comida, especialmente la latinoamericana, difiere mucho de los platos que conocemos en la República Checa. Por eso es muy difícil encontrar un equivalente checo adecuado o traducir el término latinoamericano con una sola palabra.

Ejemplos:

buseca, f. (← it.) (1) (LaPla): hustý dušený pokrm; ► připravený z vnitřností, brambor a fazolí, případně z dršťek apod.; (BDE).

budín; m. (1) ~ **azteca** (Mex): pokrm složený ze střídavých vrstev paprikové omáčky nebo omáčky s kapary, kukuřičných placek, plátků vařeného kuřete, sýra a smetany; (RAE). • (2) vulg. (Arg, LaPla): fešanda, hezká žena; (3) (← angl. *pudding*) (Am): sladký pokr; ► připravuje se z piškotu nebo chleba rozmočeného v mléce, přidává se cukr a sušené ovoce, všechno se uvaří ve vodní lázni; (MM, BDE). • (4) **estar en el ~** (Kub): flinkat se; (JD).

En estos casos utilicé los nombres genéricos, porque nunca he probado esos platos y sólo puedo adivinar de qué tipo de comida se trata.

Otros términos problemáticos

Adjunto algunos términos que me causaron problemas a la hora de traducirlos al checo.

bamba¹, f. (1) (Kub): lešení; (RAE). • (2) (Salv; Ven aj.): mince; bud' ze zlata nebo stříbra; př.: *él buscaba las botijas llenas de bambas doradas ... y que... vomitan plata y oro*; (3) (Ekv; Kost, Kol): výčnělek, výstupek ve tvaru obratlů, tyto výčnělky se nacházejí ve spodní části kmenů některých stromů a vyrůstají ze země; př.: *el que en otras andanzas se había orientado también entre los árboles de protuberantes bambas, hoy no sabía por donde (dónde) caminaba*; viz též: *gamba*; (RR, MM). • (4) (StřAm, Ven): stříbrňák; (5) **es pura ~, o, es sólo ~** (Ekv): o osobě houbovitě, měkké ochablé; (6) **ni ~** [Š: *¡imposible!, ¡ni lo sueña!*] (Kol): ani nápad; ■ Var.: *ni de bamba*; (AM). • (7) (← kič.) (Kol): nadbytečný kořen některých stromů; (8) (Ekv): **gordura falsa**; (MM). • (9) (Dom): černoč; (10) **le resutlá / salió de ~** (Kub): vyšlo mu to náhodou; (JD).

En este caso, el contexto ausente dificulta la traducción. El significado de este lema lo he consultado con los hablantes nativos y lo he traducido como «hubeñour, tyčka».

En el *Diccionario del español de América* me encontré con una dificultad que se refiere a los lemas que describen diferentes tribus indígenas y la región donde vivían. En estos casos intenté encontrar en Internet las informaciones que aclaren la problemática. Pero en la mayoría de los casos no he encontrado ninguna referencia sobre un tribu concreto. He solucionado los problemas de la siguiente manera:

bohanes, m. pl. (1) (Arg, Urug): indiánský kmen, příbuzný kmene Charrúa, který žil na pravém břehu řeky Uruguay na severu Yapeyú; (MM).

betoya, m. (1) (Am): indián původem z kmene Chibcha; ► z oblasti pramenů řeky Casanare v Kol; (2) jazyk těchto indiánů; (MM).

beguas, m., pl. (1) (Arg): indiánský kmen, který žil v deltě řeky Paraná v XVI. st.; pravděpodobně tvořili část kmene Chaná; (MM).

baure, m. (1) (Am): indiánský aravacký kmen, který žil na březích řek Blanco a Negro, přítékajících z Baure, na svBol; (2) jazyk těchto indiánů; (MM).

bachajón, -na, adj/subst. (1) m/f. (Mex): polodivošský indián z mayského kmene Quiché, který přebýval ve 20. století v některých částech Estado de Chiapas v Mex a Guat; (2) adj. nazývá se tak vše týkající se tohoto kmene a jeho lidí; (MM).

Los lemas siguientes no se refieren sólo a los tribus indígenas, pero tienen en común la presencia de la información histórica que dificulta la traducción. También en estos casos tuve que buscar las informaciones que acerquen el contexto histórico para traducir los lemas de la mejor manera posible.

Ejemplos:

bogotazo, m., hist. (1) (Kol): povstání v Bogotá v roce 1948, které bylo vyvoláno zavražděním liberálního předáka Jorgeho Eliécera Gaitána; př.: *En 1948, la derecha asesinó a balazos, al salir de su casa, al líder popular Jorge Eliécer Gaitán ... Su muerte desencadenó la furia popular y Bogotá ... fue arrasada por los desarrapados.*; (BDE).

bauzarigames, m., pl. (1) (Mex): skupina domorodých indiánů; ► v roce 1763 vytvořila pod vedením Manuela de la Cruz misii (dnes Villa de Buenaventura) v okrese Moncloa, uprostřed státu Coahuila; (MM).

bombero, -ra, adj/subst. (1) m. (Ven, Kol, Ekv, Portor): zaměstnanec čerpací stanice, pumpař; (RAE, BDE). • (2) m. (← braz. port. *pombeiro*) [Š: *espía, avizor*] (Arg, LaPla): špion, vyzvědač, zvěd, průzkumník, špeh; ► v port. Africe to byl agent pověřený nákupem otroků; v Braz *los pompeiros zotročovali indiány z jezuitských misí; v noci proklouzli a indiáni si mysleli, že to byla strašidla či duchové*; ■ Var.: *bombeador*; viz též: *bombear*; př.: *se armó un tremendo alboroto cuando nos vieron llegar; no podíamos aplacar tan peligroso hervidero; nos tomaron por bomberos y nos quisieron lanzar (lancear)*; (3) adj/m. (Urug; Arg): stopař; znalec terénu (většinou Indián); př.: *los bomberos llegaron con el anuncio de que el Polidoro y el Adivino habían acampado con sus tribus, una casi junto a la otra, a cuatro leguas de distancia*; (4) m. (Hond; Mex, Guat, Nik): ten, kdo přednáší *bombas*, tj. improvizované verše nebo *contra bombas* - anti-verše, na lidových slavnostech; př.: *-¡bomba! 'De las ubres de esta moza, aprendiéndola a ordeñar, sale un hermoso queso y sobra para cenar. 'Grandes carcajadas llenaron los ámbitos del salón, pero el ruido fue cortado de tajo cuando la compañera del bombero exclamó a voz en cuello: -¡contra bomba! 'De las barbas de este viejo, torciéndolas cual mezcal, sale un hermoso persogo (soga, ronzal) y sobra para el bozal (cabestro)'*; (RR, AM, MM). • (5) adj. (Kub): hloupý, pitomoučký; (AM). • (6) m. (Arg): hasič; (MM). • (7) f. (Kub): pitomost; př.: *¡qué -ra!* to je pitomina!; (JD).

Al final del comentario quería decir que esta vez no me he enfrentado con tantos problemas de la traducción como por primera vez cuando traducía las palabras que empezaban con la letra B del *Diccionario de Americanismos* de Augusto Malaret. Desde mi punto de vista, con los diccionarios BDE y MM se trabaja mejor, porque se trata de los diccionarios de fácil orientación y además ofrecen las definiciones precisas y bastante detalladas.

5. RESUMEN

Al final quisiera subrayar de nuevo que se trata de un trabajo experimental en cuanto a la técnica de elaboración. El objeto de este trabajo fue la unión de los lemas anteriormente traducidos al checo que comienzan con la letra B de los diccionarios RAE, RR, MS, AM, JD y la traducción al checo de los términos de la letra B del *Diccionario del español de América* de Marcos Morínigo y *Breve diccionario ejemplificado de americanismos* de Brian Steel. Una parte considerable crea la adición de los ejemplos del *Diccionario de hispanoamericanismos no recogidos por la Real Academia* del autor Richard Renaud.

La mayor parte del trabajo ocupa el diccionario. En el capítulo que se llama *Comentario de la traducción* intenté caracterizar un poco los diccionarios de Marcos Morínigo y Brian Steel. Presenté las fuentes que me ayudaron con la traducción. Mi intención fue acercar a los lectores los problemas que habían surgido durante la búsqueda de los significados de los lemas latinoamericanos y también quería apuntar el proceso de la búsqueda de los equivalentes checos. Resumiendo los problemas más frecuentes, hay que mencionar los lemas relacionados con la fauna, la flora y la comida latinoamericana. En pocos casos el contexto ausente o la definición incompleta e insuficiente de un lema dificultó la traducción.

Mi objetivo principal era encontrar un equivalente checo adecuado, pero en algunos casos sólo he logrado traducir literalmente la definición de los términos. Esta tarea es bastante complicada, porque hay que obtener el conocimiento de los sectores que son específicos para América Latina y no se pueden aplicar al ambiente checo. Hay que buscar las informaciones en Internet para aclarar el significado de un término, pero las informaciones no siempre son suficientes y además hay que comparar los resultados de la búsqueda. Este tipo de trabajo exige mucho tiempo, pero a pesar de esto he intentado unir los lemas de la mejor manera posible y hacer una traducción inteligible y acertada.

Intenté aprender de mis errores anteriores y aprovechar mis experiencias precedentes que me facilitaron la elaboración de mi tesis final. Espero que mi trabajo sea una parte útil del diccionario de americanismos del profesor Černý y un aporte para los traductores, los estudiantes del español y para los que les interesa América Latina.

6. ANOTACIÓN

Jméno a příjmení autora: Eva Mikulová

Název katedry a fakulty : Univerzita Palackého Olomouc, katedra romanistiky, španělská filologie

Název magisterské diplomové práce: Slovník amerikanismů, písmeno B: spojování hesel ze slovníků RAE, RR, MS, AM, JD – vypracování hesel ze slovníků MM a BDE + příklady ze slovníku RR

Vedoucí magisterské diplomové práce: Prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Počet stran: 126

Počet znaků (bez mezer): 382 623

Počet příloh: 0

Počet titulů použité literatury: 10 (1. M. Morínigo, 2. B. Steel)

Klíčová slova:

lexikografie, španělština, čeština, Latinská Amerika

Charakteristika diplomové práce:

Předmětem této práce je spojení hesel začínajícím písmenem B ze slovníků Diccionario la de Real Academia Española, El español de América, Diccionario de hispanoamericanismos no recogidos por la Real Academia, Diccionario de americanismos, Velký španělsko-český slovník, překlad hesel začínajících písmenem B ze slovníků: Diccionario del español de América a Breve diccionario ejemplificado de americanismos a doplnění příkladů ze slovníku Diccionario de hispanoamericanismos no recogidos por la Real Academia. Součástí diplomové práce je také komentář k překladu, který je zaměřen na konkrétní problémy, se kterými jsem se během překládání setkala.

First name and surname of author: Eva Mikulová

Name of department and fakulty: Department of the Romance Studies at the Philosophical Faculty

Title of the work: Dictionary of americanisms, The letter B: connection of RAE, RR, MS, AM, JD – elaboration of MM and BDE + examples from RR

Thesis supervisor: Prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Number of pages: 126

Number of characters (excl. spaces): 382 623

Number of attachments: 0

Number of used sources of literature: 10 (1. M. Morínigo, 2. B. Steel)

Keywords:

Lexicography, Spanish, Czech, Latin America

Thesis character:

The aim of this thesis is the connection of entries starting B from Dictionary of the Spanish Language of the Royal Spanish Academy, El español de América, Hispanicamericanisms dictionary not picked by the Real Academy, Dictionary of americanisms, Spanish-czech dictionary. Elaboration of entries starting B from Diccionario del español de América and Breve diccionario ejemplificado de americanismos and addition of examples from Hispanicamericanisms dictionary not picked by the Real Academy. One part of the thesis is dedicated to the commentary of the translation. It focuses on the particular problems I discovered during my translation.

7. BIBLIOGRAFÍA

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: *Diccionario de la Lengua Española*, Espasa-Calpe, S.A., Madrid, 1992.

RENAUD, Richard (koordinátor): *Diccionario de hispanoamericanismos no recogidos por la Real Academia*, Ediciones Cátedra, Madrid, 2000.

SALA, Marius (koordinátor): *El español de América*. Publicaciones del instituto Caro y Cuervo, Santafé de Bogotá, 1982.

MORÍNIGO, Marcos: *Diccionario del español de América*, Anaya & Mario Muchnic, Madrid, 1993.

STEEL, Brian: *Diccionario de Americanismos, ABC of Latin American Sppnish*. Sociedad General Española de Librería, S.A., Madrid, 1900.

STEEL, Brian: *Breve diccionario ejemplificado de americanismos*. Arco/Libros, Madrid, 1999.

MALARET, Augusto: *Diccionario de americanismos*, Emecé editores, S.A., Buenos Aires, 1946.

DUBSKÝ, Josef: *Velký španělsko-český slovník 1-2*, Academia, Praha, 1993.

CHALUPA, Jiří: *Španělsko-český, česko-španělský slovník*. FIN PUBLISHING Praha, 2008.

ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA: *Diccionario de americanismos*, Santillana, Lima, 2010.

páginas de web:

BioLib, <<http://www.biolib.cz/>>

online dictionary, <<http://dictionary.reverso.net/spanish-english/>>

Seznam.cz – slovník, <<http://slovník.seznam.cz/>>

Real Academia Española, <<http://www.rae.es/rae.html>>

You Tube, <<http://www.youtube.com/>>

vyhledávač Gogole, <<http://www.google.cz/>>

the WordReference Dictionary,

<<http://www.wordreference.com/es/translation.asp?tranword=&dict=enes&B10=Search>>

tu babel, <<http://www.tubabel.com/>>

El diccionario Latinoamericano, < <http://www.asihablamos.com/>>

Encyklopedie Wikipedie, <<http://es.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Portada>>

The Free Dictionary, <<http://www.thefreedictionary.com/>>

atlas rostlin, < <http://listnate-kere.atlasrostlin.cz/>>

< <http://www.rostliny.net/>>